

چکیده مقالات دومین کنگره بین‌المللی حقوق سلامت

۱ و ۲ اسفند ماه ۱۴۰۲ - تهران

انجمن علمی حقوق پزشکی ایران
مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی
انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت

سرشناسه: کنگره بین‌المللی حقوق سلامت (دومین: ۱۴۰۲: تهران)
 عنوان و نام پدیدآور: چکیده مقالات دومین کنگره بین‌المللی حقوق سلامت (ایرگزارکننده) انجمن علمی حقوق پزشکی ایران، مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی، انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت، رئیس کنگره علیرضا زالی؛ دبیر علمی محمود عباسی؛ دبیر اجرایی مهرداد تیموری؛ دبیر بین‌الملل مهدی خاقتی اصفهانی؛ با همکاری و مشارکت اندیشکده بین‌المللی کرامت انسانی.
 مشخصات نشر: تهران: انتشارات حقوقی، ۱۴۰۲.
 مشخصات ظاهری: ۴۰۸ ص.
 فروست: دوره حقوق سلامت؛ دفتر چهاردهم.
 شابک: دوره: 978-622-7932-36-2 ؛ 978-622-7932-41-6
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 موضوع: حق سلامتی -- ایران -- کنگره‌ها
 موضوع: Right to health -- Iran -- Congresses
 موضوع: حق سلامتی -- کنگره‌ها
 موضوع: Right to health -- Congresses
 موضوع: پزشکی -- ایران -- خدمات -- کنگره‌ها
 موضوع: Medical care -- Iran -- Congresses
 موضوع: پزشکی -- خدمات -- کنگره‌ها
 موضوع: Medical care -- Congresses
 موضوع: پزشکی -- خدمات -- قوانین و مقررات -- ایران
 موضوع: Medical care -- Law and legislation -- Iran
 شناسه افزوده: زالی، علیرضا، ۱۳۴۲ -
 شناسه افزوده: عباسی، محمود، ۱۳۴۲ -
 شناسه افزوده: تیموری، مهرداد، ۱۳۶۶ -
 شناسه افزوده: خاقتی مهدی، ۱۳۶۲ -
 شناسه افزوده: انجمن علمی حقوق پزشکی ایران
 شناسه افزوده: Iranian association of medical law
 شناسه افزوده: انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت
 شناسه افزوده: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی، مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی
 شناسه افزوده: Shahid Beheshti University of Medical Sciences. Medical Ethics and Law Research Center
 شناسه افزوده: اندیشکده بین‌المللی کرامت انسانی
 رده‌بندی کنگره: K۲۲۶۰/۲
 رده‌بندی دیوئی: ۳۴۱/۴۸۲
 شماره کتابشناسی ملی: ۹۵۲۱۱۴۵
 اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

دوره حقوق سلامت؛ دفتر چهاردهم چکیده مقالات دومین کنگره بین‌المللی حقوق سلامت انجمن علمی حقوق پزشکی ایران، مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی، انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت

حروفچینی و صفحه آرایی: زینب حاجتمند

طرح جلد: محمدحسن عرفان منش

چاپ اول: ۱۴۰۲

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۰۰۰۰۰ تومان

چاپ و صحافی: اعتماد

شابک جلد چهاردهم: ۶-۴۱-۷۹۳۲-۷۹۳۲-۶۲۲-۹۷۸

شابک دوره: ۲-۳۶-۷۹۳۲-۷۹۳۲-۶۲۲-۹۷۸

ناشر: نشر حقوقی

با همکاری و مشارکت: اندیشکده بین‌المللی کرامت انسانی

مرکز پخش ۱: بنیاد نشر میزان

تهران، سه‌رودی شمالی، خیابان خرمشهر، پلاک ۶۲

تلفن: ۳۰-۸۸۳۴۹۵۲۹ نمایر: ۸۸۳۴۹۵۳۱

مرکز پخش ۲: نشر حقوقی

تهران، پاسداران، میدان هروی، خیابان وفامنش، بالاتر از مجتمع قضایی غدیر، نیش بن‌بست آبنوس، پلاک ۲۹، طبقه

سوم، واحد ۶، انجمن علمی حقوق پزشکی ایران

تلفن: ۱۷-۲۶۷۵۸۶۱۷-۲۶۹۱۳۰۷۳

حق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است

چکیده مقالات دومین

کنگره بین‌المللی حقوق سلامت

۱ و ۲ اسفند ماه ۱۴۰۲ - تهران

رئیس کنگره:

دکتر علیرضا زالی

دبیر علمی:

دکتر محمود عباسی

دبیر اجرایی:

دکتر مهرداد تیموری

دبیر هماهنگی:

دکتر آرین قاسمی

دبیر بین‌الملل:

دکتر مهدی خاقانی اصفهانی

چکیده مقالات دومین

کنگره بین‌المللی حقوق سلامت

برگزارکنندگان

مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی
انجمن علمی حقوق پزشکی ایران
انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت
اندیشکده بین‌المللی کرامت انسانی
معاونت منابع انسانی و فرهنگی قوه قضاییه

با همکاری و مشارکت

مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضاییه
موسسه استنادی و پایش علم و فناوری جهان اسلام (ISC)
دپارتمان فلسفه حقوق کودک - مجمع فلاسفه ایران
دانشکده حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی
دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه خوارزمی
دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران
کرسی حقوق بشر، صلح و دموکراسی یونسکو
اتحادیه انجمن‌های علمی گروه حقوق ایران
پژوهشکده خانواده دانشگاه شهید بهشتی
انجمن علمی آیین دادرسی مدنی ایران
انجمن بین‌المللی اخلاق زیستی اسلامی
باشگاه حقوق سلامت یونسکو - ایران
انجمن علمی حقوق کودک ایران
دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه

با همکاری و مشارکت

مرکز ملی حقوق سلامت وزارت بهداشت
دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی
مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی
دانشگاه بین‌المللی مذاهب اسلامی
انجمن علمی فقه جزای تطبیقی
انجمن مددکاران اجتماعی ایران
شورای انجمن‌های علمی ایران
مرکز اروپایی حقوق سلامت
کانون وکلای دادگستری مرکز
اداره کل آموزش قوه قضائیه
ستاد حقوق بشر قوه قضائیه
اندیشکده حکمت و سلامت
پژوهشگاه قوه قضائیه
دانشگاه ادیان و مذاهب
دانشگاه علم و فرهنگ
دانشگاه شاهد
دانشگاه مفید

اعضای شورای سیاست گذاری کنگره

دکتر علیرضا زالی

دکتر افشین زررقی

دکتر محمد باقر الفت

دکتر محمود خدادوست

دکتر محمد رحمتی رودسری

دکتر محمدرضا مسجدی

دکتر محمود عباسی

دکتر مهدی جوهری

حجت الاسلام و المسلمین ناصر نقویان

دکتر مهدی خاقانی اصفهانی

دکتر عبدالرحیم نیک ضمیر

دکتر فریبا برهانی

دکتر فرزانه چهلچراغی

دکتر مهرداد تیموری

اعضای کمیته علمی کنگره (به ترتیب حروف الفبا) دبیر علمی کنگره: دکتر محمود عباسی

دکتر سید محمد آذین	دکتر مجید طاهری
دکتر سید رضا احسان پور	دکتر سید مهدی علامه
دکتر سکندر احمد شاه	دکتر عباس عباس زاده
دکتر سید علی انجو	دکتر حسین علی حمید
دکتر محمد باقر الفت	دکتر محمد حسین عرفان منش
دکتر سعید بیرو دیان	دکتر یوسف عناد الزامل
دکتر فریبا برهانی	دکتر حسن فدایی
دکتر حسن پیری	دکتر محمد رضا فلاح
دکتر الهام پارسا	دکتر آرین قاسمی
دکتر آرین پتفت	دکتر محمد حسن قدیانی
دکتر پژمان پورزند مقدم	دکتر سید علی کاظمی
دکتر عباس علی ترکی	دکتر محمد وزین کریمیان
دکتر مهرداد تیموری	دکتر عباس کریمی
دکتر عسکر جلالیان	دکتر غلامرضا کریمی
دکتر صباح محسن جلعوط الجادری	دکتر سحر کریمی
دکتر علیرضا جمشیدی	دکتر محمد سالم کریم
دکتر مهدی جوهری	دکتر رضا لاری پور
پرفسور فلیپ جفه	دکتر روح الله مدامی
دکتر فرزانه چهلچراغی	دکتر مریم السادات محقق داماد
دکتر محمد حسین صادقی	دکتر سید مصطفی محقق داماد
دکتر مهدی خاقانی اصفهانی	دکتر محمد رضا مسجدی
دکتر محمود خدادوست	دکتر قاسم محمدی
دکتر حمیدرضا دانشور	دکتر محمد مهدی مقدادی
دکتر کوروش دلپسند	دکتر سید علی میرخان
دکتر مصطفی راشد الکلدبی بروف	دکتر حسین میرمحمد صادقی
دکتر محمد رحمتی رودسری	حجت الاسلام والمسلمین دکتر سید طاها مرقاتی
دکتر نوید رهبر	دکتر محسن نجفی خواه
دکتر محمد رئیس زاده	دکتر ابراهیم نقی زاده
دکتر محمد روشن	حجت الاسلام والمسلمین دکتر رحیم نوبهار
دکتر علیرضا زالی	دکتر امیر حسین نوبهار
دکتر افشین زررقی	دکتر امیر حسین نیازپور
پروفسور عبدالعزیز ساشا دینا	دکتر عبدالرحیم نیک ضمیر
دکتر باقر شاملو	دکتر ذبیح الله واحدی
دکتر محمد جواد شریعت باقری	پروفسور فرانسوا ویالا
دکتر احسان شمسی گوشکی	دکتر علی ایزدیار
دکتر هادی شیرزاد	

اعضای کمیته اجرایی کنگره (به ترتیب حروف الفبا)

دبیر اجرایی کنگره: دکتر مهرداد تیموری

سعيدة عباسی	مرجان آقانونه‌سی
محمدحسن عرفان‌منش	یزدان آریه‌بندان
امین علی‌زاده	ابوالفضل اصغری
حامد غفرانی	داور امانی
فاطمه قلی‌پور	احمد اسمعیلی
هاله کریمیان	حسین بختیاری
شیما کاظم‌نیا	طاهره بهرامی
فاطمه کشاورز	تقی پورتنقی
میثم کلهرنیا گلکار	سپیده جلیل طهماسبی
زهرا لعلی	زینب حاجتمند
امیرمحمد نظری	کوثر حسن‌پور
محسن معدنچی	اعظم داداشی
نگین میرعلایی	راحله رضایی
لیلا میرید	محمد رضا سعیدنیا

دیباجه

حقوق سلامت از شاخه‌های مهم علم حقوق و یکی از حوزه‌های وسیع علوم میان‌رشته‌ای است که با ادغام دانش‌های مرتبط در رشته‌های حقوق، اخلاق، پزشکی و سیاست‌گذاری، دربرگیرنده قواعد حقوقی حاکم بر سلامت فرد و جامعه و به‌طور کلی نظام سلامت می‌باشد. همچنین تمام بخش‌های مرتبط با نظام سلامت، یعنی تأمین‌کنندگان و ارائه‌دهندگان خدمات و کالاهای مراقبت سلامت، سازندگان، خریداران، عرضه‌کنندگان، توزیع‌کنندگان، بیمه‌گران، بیماران، شرکت‌های تولیدکننده محصولات سلامت‌محور، محققان مطالعات بالینی موضوع‌های مورد مطالعه حقوق سلامت می‌باشند. حقوق سلامت شامل قواعد عمومی است که می‌تواند بر حفظ و مراقبت از سلامت تأثیرگذار باشد، مانند حقوق صنفی و مالیاتی، حقوق محیط‌زیست، حقوق مسئولیت مدنی، حقوق اخلاق زیستی، حقوق اساسی، حقوق خانواده، حقوق کودکان، حقوق سالمندان، حقوق اداری، حقوق مالکیت معنوی، حقوق تأمین اجتماعی، حقوق بین‌الملل، حقوق بشر و حقوق پزشکی.

در پیرامند سطوح، شاخه‌ها و رویکردهای مختلف می‌توان حقوق سلامت را مورد تحقیق و پژوهش قرار داد که به‌اختصار برخی از آن‌ها را مورد اشاره قرار می‌دهد:

۱- منابع: (Sources) حقوق سلامت دربردارنده منابع متنوعی از حقوق بشر، حقوق اساسی، حقوق عمومی، حقوق بین‌الملل، حقوق زیست‌فناوری، حقوق اداری، حقوق بیمه، حقوق مالیات، حقوق مالکیت، حقوق قراردادهای، حقوق مدنی (حریم خصوصی و رازداری) و مهم‌تر از همه حقوق پزشکی است.

۲- سطوح: (Levels) قوانین و مقررات مربوط به سلامت به سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی اختصاص داشته و به‌صورت تطبیقی می‌توانند مورد تحقیق قرار گیرند و مقایسه چارچوب‌های قانونی نظام سلامت کشورهای مختلف از اهمیتی دوچندان برخوردار است.

۳- شاخه‌ها: (Branches) مباحث حقوق سلامت مضاف بر شاخه کلاسیک «حقوق پزشکی»، در شاخه‌های نوظهور نظیر حقوق دندان‌پزشکی، حقوق پیراپزشکی، حقوق

پرستاری، حقوق مامایی، حقوق دارویی، حقوق ژنتیک، حقوق مراکز درمانی، حقوق تأمین اجتماعی و حقوق بیمه سلامت مطرح می‌گردد.

۴- رویکردها: (Approach) چهار رویکرد پژوهشی در مطالعه حقوق سلامت وجود دارد:

۴-۱. حق‌های بشری حوزه سلامت: (Human Rights to Health Right) حق بر سلامت که حق برخورداری از بالاترین استاندارد قابل حصول سلامت جسمی و روانی است؛ این حق یک حق اساسی برای تمام انبای بشر است که باید در برابر هرگونه تبعیض، به‌ویژه در مورد جمعیت‌های آسیب‌پذیر مورد حفاظت و حمایت قرار گیرد. چهار عنصر اصلی تحقق این حق عبارتند از: موجود و فراهم بودن، قابل‌دسترس بودن، قابل‌قبول و باکیفیت بودن کالاها و خدمات سلامت که دولت‌ها به‌منظور تحقق آن‌ها، دارای تعهداتی چون تعهد به احترام، تعهد به حمایت و تعهد به اجرا هستند.

۴-۲. حقوق سلامت عمومی: (Public Health Law) حقوق سلامت عمومی به اختیارات دولت‌ها در سطوح مختلف به‌منظور ارتقای سلامت عمومی در چارچوب ارزش‌ها و محدودیت‌های اجتماعی می‌پردازد تا شرایط لازم برای سالم زیستن مردم و جوامع تأمین و تضمین شود. این رشته تلاش می‌کند بین مسئولیت‌ها و وظایف دولت‌ها و حق‌ها و آزادی‌های فردی و اجتماعی تعادل برقرار نماید. از موضوع‌های مهم تحقیقی آن می‌توان به حقوق جمعیت‌های خاص و آسیب‌پذیر (زنان، کودکان، سالمندان، اقلیت‌ها، اشخاص بدون تابعیت و اتباع بیگانه)، حقوق بیماری‌های مسری، حقوق سلامت شغلی، حقوق سلامت روان، حقوق باروری، حقوق غذا، حقوق دارو، حقوق محیط‌زیست، حقوق بیوتروریسم، حقوق اقتصاد سلامت و حقوق پزشکی اشاره نمود.

۴-۳. حقوق مراقبت سلامت: (Healthcare Law) حقوق مراقبت سلامت به بررسی ابعاد فردی و اجتماعی حق برخورداری از مراقبت‌های سلامت و تأمین مراقبت‌های سلامت بیماران توسط متخصصان و مراکز ارائه‌دهنده خدمات مراقبت سلامت بر اساس اصول حقوقی تعیین‌کننده استانداردهای مراقبتی و همچنین حق‌ها و مسئولیت‌های قانونی ارائه‌دهندگان و دریافت‌کنندگان خدمات مزبور (بیماران)

می‌پردازد. از مهم‌ترین مسائل پژوهشی این حوزه می‌توان به حریم خصوصی، محرمانگی، رضایت آگاهانه، سهل‌انگاری، قصور و خطای پزشکی اشاره نمود. ناگفته نماند که موضوع‌های مرتبط با طب تلفیقی و سلامت الکترونیکی (دیجیتالی، سایبری و هوش مصنوعی) هم در حیطه مراقبت‌های سلامت قرار دارند.

۴-۴. حقوق اخلاق زیستی: (Bioethics Law) حقوق اخلاق زیستی به مسائل حقوقی و اخلاقی ناشی از توسعه زیست فناوری و زیست پزشکی می‌پردازد و با انتخاب‌های اخلاقی در انجام اقدام‌های مهم کلینیکی روبه‌رو می‌شود. حقوق اخلاق زیستی با رشد سریع روش‌های کلینیکی و به‌ویژه بیوتکنولوژی، گسترش بسیاری یافته و در نتیجه مباحث پژوهشی ناظر بر این حوزه را می‌توان در دو گروه اصلی تقسیم‌بندی نمود؛ در آغاز حیات که موضوع‌هایی از قبیل فناوری‌های کمک باروری، سقط‌جنین و مباحث ژنتیک و تعدیل ژن قرار دارند و مرگ مغزی، اتانازی (قتل ترحم‌آمیز) که در گروه موضوع‌های مربوط به خاتمه حیات جای می‌گیرند.

هرچند به‌طور تاریخی، پزشک در حوزه حقوق پزشکی در مرکز توجه مراقبت سلامت قرار داشته، اما امروزه با یک تغییر ماهیت مراقبت کلینیکی، شاهد اعطای آزادی عمل بیشتری به سایر متخصصان حرف پزشکی نظیر ماماها، دندان‌پزشکان، رادیولوژیست‌ها، پرستاران و... هستیم که این تغییر نسبتاً جدید و تدریجی بوده است، ضمن اینکه موضوعاتی نظیر مسائل حقوقی زیست‌محیطی و اقتصاد سلامت نیز به این حوزه نوین اضافه شده‌اند. حقوق سلامت در تمام بخش‌های نظام درمانی، از بیماران آسیب‌دیده تا پزشکانی که با بیمه قرارداد می‌بندند و از تولیدکنندگان دارو تا داروخانه‌ها و دانشگاه‌هایی که به تحقیقات بر روی موضوعات انسانی می‌پردازند، مطرح بوده و قواعد تنظیم‌کننده روابط مختلف در حوزه سلامت را تنظیم می‌کند؛ بنابراین حقوق پزشکی محدودتر از حقوق سلامت بوده، زیرا حقوق سلامت به کنترل قانونی تمامی متخصصان مراقبت سلامت مربوط می‌شود و نه صرفاً به پزشکان، بنابراین، حقوق سلامت به‌عنوان مجموعه قوانین و مقرراتی است که مستقیماً به مراقبت سلامت و اعمال کلی حقوق مدنی، کیفری و اداری در نظر گرفته‌شده برای فراهم کردن حق بر سلامت مربوط می‌شود.

حقوق سلامت برخلاف رشته‌های مهم و اساسی حقوق نظیر حقوق عمومی، حقوق خصوصی، حقوق کیفری و حقوق بین‌الملل که پس از ایجاد، شاخه‌ها و گرایش‌های مختلفی از آن‌ها متصاعد و به وجود آمده‌اند زاییده فرزند خویش است. بدین معنی که پس از ایجاد رشته حقوق پزشکی در سال ۱۹۸۲ در کالج سلطنتی انگلیس و سپس بسط و گسترش آن در دانشگاه‌ها معتبر دنیا که درصدد برقراری نظم و انتظامی در رابطه بین پزشک و بیمار و حوزه‌های پیرامونی آن بوده است؛ حقوق سلامت در نتیجه توسعه حقوق پزشکی و گسترش دایره مطالعات آن به عرصه‌های حقوق عمومی، فلسفه حقوق و حقوق بشر پا به عرصه وجود نهاد و به مجموعه قواعد و مقرراتی اطلاق می‌شود که حاکم بر نظام سلامت است. دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی به‌عنوان مبدع حقوق پزشکی در پیرامند وجود مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی و اولین دپارتمان حقوق پزشکی کشور از سال ۱۳۸۵، تهیه و تدوین برنامه کوریکولوم دوره کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی حقوق پزشکی را در سال ۱۳۸۶ تهیه و تدوین نمود، راه‌اندازی فصل‌نامه علمی و پژوهشی حقوق پزشکی و تألیف و ترجمه بیش از پنجاه جلد کتاب و صدها مقاله در زمینه‌های حقوق پزشکی و موضوع حقوق سلامت را در دستور کار قرار داد و سپس با تشکیل انجمن علمی حقوق پزشکی ایران و راه‌اندازی انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت، فصل‌نامه انگلیسی زبان (Bioethics and Health Law) تدوین برنامه و کوریکولوم آموزشی (Ph.D.) حقوق سلامت و راه‌اندازی و انتشار فصل‌نامه فارسی‌زبان حقوق سلامت و با انتشار دوره دوازده جلدی حقوق سلامت و برگزاری اولین کنگره بین‌المللی حقوق سلامت در سال ۱۳۸۶ در اصفهان و ده‌ها کارگاه آموزشی و مدرسه فصلی زمینه بسط و گسترش آن را در سطح ملی فراهم کرد. تشویق و هدایت و راهنمایی و مشاوره صدها پایان‌نامه در مقاطع تحصیلات تکمیلی در زمینه‌های حقوق پزشکی و حقوق سلامت بخش دیگری از تولید ادبیات و فعالیت‌هایی بوده است که در این سال‌ها در سطح ملی و دانشگاه‌های مختلف زمینه بسط و گسترش دامنه حقوق سلامت را فراهم آورده است؛ و اینک پس از برگزاری دو مدرسه فاخر حقوق سلامت و چندین کارگاه تخصصی در سال جاری، برگزاری دومین کنگره بین‌المللی حقوق سلامت با محورهای پنج‌گانه زیر در دستور کار قرار گرفت که عبارتند از: ۱. حقوق

سلامت کودک و فضای مجازی؛ ۲. حقوق بین‌الملل سلامت و هوش مصنوعی؛ ۳. حقوق سلامت تطبیقی و سلامت الکترونیک؛ ۴. حقوق کیفری سلامت و جرایم نوین زیست پزشکی؛ ۵. حقوق عمومی سلامت و چالش‌های حقوقی متاورس. با وصول بیش از چهارصد مقاله داخلی و خارجی به دبیرخانه کنگره و استقبال گسترده جامعه حقوقی و پزشکی و دستگاه قضایی از آن، برگزاری کنگره نویدبخش ایجاد زمینه تعامل و هم‌اندیشی بین اندیشه‌ورزان حوزه‌های مختلف فقهی، حقوقی، اخلاقی، فلسفی و پزشکی است. امیدواریم که این کنگره بتواند به اهداف بلند خویش دست یابد و زمینه بسط و گسترش دامنه حقوق سلامت و حاکمیت آن در جامعه را فراهم سازد.

دکتر علیرضا زالی - دکتر محمود عباسی

تهران - اسفند ماه ۱۴۰۲

مقدمه

حقوق سلامت شاخه مهمی از رشته‌های حقوقی است که از دو دهه قبل، دامنه حقوق پزشکی را از رابطه بین پزشک و بیمار و حوزه‌های پیرامونی آن ارتقا داده و به مجموعه قواعد و مقرراتی اطلاق می‌شود که حاکم بر نظام سلامت و اجزای آن است. فلسفه حقوق، حقوق عمومی و حقوق بشر سه حوزه اساسی هستند که حقوق سلامت را در دنیای معاصر برجسته می‌کند. با رشد روزافزون فناوری‌های نوین و ورود آن به عرصه‌های پزشکی و نظام سلامت و ضرورت پاسخگویی به سؤالات و مدیریت چالش‌های فقهی، حقوقی و اخلاقی فراروی آن، دست‌اندرکاران دومین کنگره حقوق سلامت را بر آن داشت تا در محورهای کنگره بر جنبه فناوری‌های نوین از جمله فضای مجازی، هوش مصنوعی، سلامت الکترونیک و جرایم نوین زیست پزشکی و متاورس (جهان فرا مجازی) توجه ویژه داشته و اهتمام خود را در راستای ایجاد زمینه تعامل و هم‌اندیشی بین اندیشمندان حوزه‌های مختلف بکار بندند. امیدواریم که جامعه علمی و پویای حقوقی کشور بتواند در این عرصه‌ها نیز بر لبه علم حرکت کرده و در دستیابی به مرجعیت علمی جایگاه خود را در منطقه تثبیت نماید. محورهای پنجمانه کنگره عبارتند از:

❖ حقوق سلامت کودک و فضای مجازی

اصول و مبانی حقوق بشر که با توجه به شأن و کرامت انسانی شکل گرفته و فلسفه وجودی آن، اعتلای منزلت و کرامت آدمی است، حدود و ثغوری برای شناخت و درک حقوق بنیادین بشر تعیین می‌کند. حق بر سلامت یکی از حق‌های بنیادین بشری است که مبنای حقوق سلامت می‌باشد.

حقوق سلامت کودک یکی از حق‌های بشری کودکان است که در اسناد حقوق بشری بر اهمیت آن تأکید شده و یکی از مؤلفه‌های اساسی کرامت و منزلت انسانی تلقی می‌شود. در مقدمه اساسنامه سازمان بهداشت جهانی وضعیت‌هایی که رفاه کامل جسمی، روانی و اجتماعی را در برمی‌گیرد حق بر سلامت تلقی شده و تنها به نبود بیماری‌ها اطلاق نمی‌شود. حق بر سلامت با حق بر غذا، مسکن، پوشاک، حق بر شغل،

حق بر آموزش و پرورش و سایر حقوق بشر در ارتباط است. حق بر سلامت حق بسیار وسیعی است که هر سه نسل حقوق بشر را در برمی‌گیرد. از همین رو یکی از مهم‌ترین انواع حقوقی است که دولت‌ها لزوماً باید آن را تأمین نمایند. این حق دارای مصادیق فراوانی است؛ مانند تهیه لوازم و تجهیزات پزشکی، بهداشت محیط، عدم تبعیض در ارائه خدمات بهداشتی و غیره.

امروزه ارتباطات نقش تعیین‌کننده‌ای در فرهنگ و شکل‌دهی نگرش و رفتار ایفاء می‌کند. ظهور ارتباطات، دریچه جدیدی فراروی جهان گشوده و بر جنبه‌های گوناگون زندگی فردی و اجتماعی انسان‌ها تأثیر گذاشته است، انسان تلاش می‌کند با افزایش دانش خود در این زمینه از آن به شکل‌های گوناگون استفاده کند. هم‌چنین ظهور و گسترش اینترنت در عصر جدید، تأثیر به‌سزایی در پیدایش و دوام عصر اطلاعات داشته است. این رسانه جدید، ویژگی‌های منحصر به فردی دارد که رسانه‌های قبلی از قبیل مطبوعات، رادیو و تلویزیون فاقد آن بوده‌اند. این ویژگی‌ها عبارت‌اند از: تبادل حجم بالای اطلاعات، قدرت انتخاب اطلاعات، انتخاب نحوه ارتباط توسط مخاطب و ایجاد رابطه تعاملی بین فرستنده و گیرنده پیام و به‌ویژه ایجاد ارتباط بین مخاطبان. فضای مجازی یکی از با نفوذترین فناوری‌های جدید ارتباطی است که همه ابعاد زندگی بشر را تحت تأثیر عظمت و نفوذ خود قرار داده و همه ابعاد حیات فردی و جمعی ما به‌نوعی متأثر از آن است. پیشرفت فناوری‌های نوین ارتباطی و تحولات حاصل از آن، پیامدهای مثبت و منفی اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی بسیاری در جوامع داشته است که با توجه به گسترش فضای مجازی و استفاده روزافزون مردم از آن و هم‌چنین افزایش جرایم رایانه‌ای و خاص بودن ارتکاب این جرایم و به‌تبع آن افزایش مجرمان و ناامنی موجود در فضای مجازی به‌ویژه برای کاربران کودک که احتمال بزه‌دیدگی بیشتری دارند بسیار زیاد است. از این رو انجام پژوهش‌های جدی در حوزه‌های مختلف و متأثر از اینترنت امری ضروری به نظر می‌رسد و شناخت نقاط ضعف و قوت فناوری‌های نوین ارتباطی بدون مطالعه، بررسی و تحقیق همه‌جانبه میسر نیست. از رهگذر چنین مطالعاتی است که می‌توان آینده‌نگری کرد و افق پیش‌روی جامعه را ترسیم نمود و فضایی ایمن برای کودکان ایجاد کرد.

❖ حقوق بین‌الملل سلامت و هوش مصنوعی

یکی از شاخه‌های مهم حقوق سلامت که سنخیت کاملی با موضوع موردبحث دارد حقوق بین‌الملل سلامت می‌باشد. حقوق بین‌الملل سلامت به مطالعه ساختارهای بین‌المللی عرصه سلامت و انتظام بخشیدن به نظام‌های حقوق سلامت می‌پردازد و یکی از حوزه‌های تخصصی حقوق بین‌الملل است که مناسبات پزشک و بیمار را در سطح و موضوع‌های مختلف نظام سلامت در عرصه بین‌الملل مورد مطالعه قرار می‌دهد.

در عصر نوین ارتباطات با توجه به پیشرفت فناوری هوش مصنوعی (Artificial Intelligence) و ایجاد تغییرات در زندگی اجتماعی انسان، می‌توان گفت که زندگی بشر وارد عصر هوش مصنوعی شده است. هوش مصنوعی چارچوب‌ها و الگوریتم‌های محاسباتی که می‌توانند چندین کار مرتبط با هوش انسانی، از جمله تصمیم‌گیری، ادراک بصری، تشخیص گفتار و استدلال را انجام دهند را مورد بررسی قرار می‌دهد. هوش مصنوعی شامل چندین روش مانند یادگیری ماشینی، یادگیری عمیق، بینایی کامپیوتری و پردازش زبان طبیعی است. به دیگر سخن هوش مصنوعی شامل بررسی روش‌های استفاده از سیستم‌های مبتنی بر رایانه جهت انجام وظایف یا حل مسائلی است که به‌طور معمول توسط هوش فیزیولوژیک انسان‌ها انجام می‌شوند. ورود به دوران هوش مصنوعی باعث ایجاد تغییراتی در چارچوب‌های حقوق بشری خواهد شد. استفاده از هوش مصنوعی می‌تواند ضمن رعایت عدالت بهداشتی و درمانی، ارتقای حقوق سلامت را نیز بهبود بخشد. سیستم‌های مراقبت بهداشتی هوشمند همه دست‌اندرکاران نظام سلامت را ملزم به کسب دانش مناسب در مورد آن می‌کند. اینکه چگونه می‌توان از این فناوری‌ها به‌طور مناسب استفاده کرد و پیامدهای آن‌ها را درک کرد و در مدیریت سلامت به‌طور کلی و همچنین به‌صورت موردی در دانش پزشکی که به‌طور تصاعدی در حال گسترش است، نیاز به این دارد که پزشکان دائماً در ارتباط، تجزیه و تحلیل و یادآوری اطلاعات پزشکی از منابع متعدد به‌روز و سریع باشند. زندگی انسان تحت تأثیر پیشرفت فناوری هوش مصنوعی وارد عصر جدیدی شده است. ارتقای حقوق سلامت زمانی که با تعارضات حاصل از آمیختگی مراقبت‌های بهداشتی و درمانی و فناوری‌های هوش مصنوعی مواجه می‌شوند، به‌شدت نیازمند آگاهی از

اصول اخلاقی و دستورالعمل‌های کاربردی برای آن هستند، ازجمله مسائل پیش رو می‌توان به مزایا و خطرات هوش مصنوعی، نقاط قوت و ضعف آن، نحوه اجرا و پاسخ به تضاد بین تصمیم انسان و تصمیم‌گیری بالینی هوش مصنوعی اشاره نمود.

مراقبت‌های بهداشتی و درمانی در حال حاضر در حال تحول دیجیتال به سمت هوش مصنوعی است؛ هوش مصنوعی با تقلید از قابلیت‌های شناختی انسان، از طریق دسترسی به داده‌های پزشکی، کارکردهای بسیاری را در مراقبت‌های درمانی و بهداشتی ایجاد می‌کند که به برخی از مهم‌ترین آن‌ها اشاره شد، درنتیجه در طیف وسیعی از زمینه‌های مراقبت‌های بهداشتی و درمانی، از فناوری‌های هوش مصنوعی برای ارتقای حقوق سلامت استفاده می‌شود. هدف اصلی هوش مصنوعی مفیدتر کردن رایانه‌ها و درک آن‌ها است. مضامین سلامت هوشمند در آموزش بهداشت با نیازهای امروزی مراقبت از بیماران هوشمند مطابقت دارد. بر اساس توسعه سریع فناوری هوش مصنوعی و فناوری ربات‌های هوشمند پزشکی، اجرای پزشکی هوشمند برای خدمات مراقبت‌های بهداشتی در آینده نزدیک به واقعیت تبدیل خواهد شد، زیرا عموم مردم نیز با تعامل با ربات‌های هوشمند و انسان‌نما بیشتر آشنا می‌شوند. همچنان که ابزارهای دیجیتال در مدیریت بیماری و همچنین نقش و آینده هوش مصنوعی در پزشکی بدون تدوین برنامه درسی ساختاریافته، انتخاب یک پایه دانش مستحکم بر این اساس دشوار است، بنابراین فناوری هوش مصنوعی خدمات رابطه پزشک و بیمار را تقویت می‌کند، زیرا پزشک به‌طور مستقیم و فیزیکی و در تعامل با بیمار همیشه سنگ بنای مراقبت از بیمار خواهد بود. بااین‌حال، افزایش ارتباطات الکترونیکی، برخلاف تماس رودررو بین بیماران و پزشکان و همچنین بین ذی‌نفعان در پزشکی، در دوره مدرن اجتناب‌ناپذیر است، از آن‌جهت که حقوق پزشکی در معنای اصیل خود حقوق سلامت یا حقوق نظام سلامت است، برای آنکه بدانیم وضعیت نظام سلامت و علوم پزشکی امروز چگونه است تا بر مبنای آن به جایگاه واقعی آن دست‌یابیم، باید جریان‌های مؤثر در گسترش دایره موضوعی موردبحث را به‌خوبی بشناسیم؛ بدون تردید در دوره جدید یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های پزشکی مدرن استفاده از فناوری هوش مصنوعی است.^۱

۱. برای مطالعه بیشتر بنگرید: عباسی، محمود، تیموری، مهرداد، حقوق هوش مصنوعی و حقوق سلامت، ۱۴۰۲، انتشارات حقوقی.

❖ حقوق سلامت تطبیقی و سلامت الکترونیک

حقوق سلامت تطبیقی مطالعه تطبیقی حق بهره‌مندی از بهداشت و درمان در مقررات ایران و اسناد بین‌المللی و اسناد منطقه‌ای حوزه سلامت را شامل می‌شود. از سویی دیگر یکی از وجوه فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات که سوار بر موج انقلاب دیجیتال در آستانه قرن بیست و یکم، بر عرصه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی سایه افکنده و شیوع اصطلاحاتی چون دولت الکترونیک، علوم الکترونیک، تجارت الکترونیک، کشاورزی الکترونیک، آموزش الکترونیک و ... را موجب شده، مقوله‌ی سلامت الکترونیک است. امروزه داده‌های دیجیتالی از مجاری الکترونیکی مرزهای فیزیکی را شکسته و حوزه‌ی وسیعی از عناصر نظام داخلی و جهانی سلامت را به هم پیوند زده و تحت پوشش کارکردها و آموزه‌های دانش پزشکی و منافع حاصل از آن قرار داده‌اند. اهمیت این موضوع تا حدی است که به نظر می‌آید تمرکز و اجرای صحیح سلامت الکترونیک، گامی مؤثر در راستای تحقق اهداف توسعه هزاره‌ی سازمان ملل که با مقوله‌ی سلامت گره‌خورده است، خواهد بود.

عنوان تله‌مدیسین و سلامت الکترونیک در سال‌های اخیر از سوی صاحب‌نظران و متولیان مقوله‌ی سلامت و همچنین از طریق سازمان‌های ملی و بین‌المللی متکفل یا مرتبط با این امر از جمله سازمان بهداشت جهانی و نیز در پرتو اسناد و قوانین مصوب در کشورها و سازمان‌های مختلف، تثبیت و به‌طور قابل‌ملاحظه‌ای رواج یافته است. موضوعی که گستره‌ی مفهومی آن بسیار وسیع است و اشکال مختلفی از خدماتی که ابزارهای مخابراتی و الکترونیکی در حوزه‌ی سلامت ارائه می‌دهند را دربر گیرد. استفاده‌ی دریافت‌کنندگان خدمات سلامت از وسایل ارتباطی به‌ویژه اینترنت جهت پاسخ‌گویی به مسائل پزشکی خود، تسهیل نظام ارائه خدمات درمانی و بهینه‌سازی شبکه‌های بهداشتی درمانی، ارتقای سطح علمی و حصول آگاهی روزآمد در میان کنشگران نظام سلامت، ایجاد پرونده‌ی الکترونیک برای دریافت‌کنندگان خدمات سلامت، ارائه‌ی خدمات پزشکی برخط همچون تجویز دارو و جراحی از راه دور، آموزش‌های موردنیاز به مخاطبان و متولیان و عناصر ایفاگر نقش در نظام سلامت، ارتباط الکترونیک میان مراکز درمانی جهت پیشگیری از اقدامات موازی و تکراری در مواجهه با بیماران، استفاده از وب نوشته‌ها در راستای خود مراقبتی پزشکی و بالینی،

آگاهی بیماران و نزدیک شدن مواضع پزشک و بیمار، ایجاد نظام بیمار محور و اعطای حق انتخاب به بیماران، دسترسی بهینه به پزشکان و درمانگران موردنیاز و ... همه و همه از کارکردهای خورد و کلان سودمند الکترونیک در حوزه‌ی سلامت هستند که بدون تردید نه تنها افزایش کارایی، از طریق ارتقای کیفی و کمی خدمات بهداشتی و درمانی را به دنبال دارند، بلکه به واسطه فراگیری، سرعت، هوشمندی و به صرفه بودن، نقشی اصیل در تحقق آرمان عدالت در سلامت بر عهده خواهند داشت.

تله مدیسین یا سلامت الکترونیک روش تازه‌ای در مراقبت‌های بهداشتی، تشخیصی و درمانی است که با فرآیندهای الکترونیکی و ارتباطی پشتیبانی می‌شود. این سازوکار جدید پزشکی شامل کلیه خدمات بهداشتی و درمانی است که در چارچوب پزشکی، سلامت و فناوری اطلاعات قابل‌دستیابی است و هدف آن دسترسی آسان به مراقبت‌های بهداشتی و درمانی، بالا بردن کیفیت خدمات و بهینه‌سازی شبکه‌های بهداشتی و درمانی در سلامت الکترونیکی است. زمانی که از طریق اینترنت و با استفاده از ایمیل در خصوص یک بیماری از یک پزشک متخصص مشاوره می‌گیریم، درگیر بخشی از چرخه سلامت الکترونیکی شده‌ایم. زمانی که یک پزشک به معاینه از راه دور بیمار به کمک ارسال تصاویر رادیولوژی، ارسال سیگنال‌های حیاتی و گزارش‌های متنی و صوتی به شرح حال بیمار می‌پردازد یا به عنوان مثال، با ارائه دستورات به صورت متن یا صوت و حتی در موارد پیشرفته‌تر با انجام اعمال جراحی از راه دور به کمک فرامین مکانیکی توسط پزشک معالج، مبادرت به عمل جراحی می‌کند. این چرخه عملیاتی، سیستم پزشکی از راه دور را شکل می‌دهد.^۱

❖ حقوق کیفری سلامت و جرایم نوین زیست پزشکی

امروزه با افزایش روزافزون رفتارهایی که سلامت انسان‌ها را در معرض خطر قرار می‌دهند، تبیین جایگاه حقوق کیفری سلامت محور در رویکرد نظام حقوقی ایران و اسناد بین‌المللی حقوق بشر ضروری می‌باشد. حقوق کیفری سلامت می‌تواند مسائل بسیاری را در برگیرد که از جمله می‌توان به مسئولیت کیفری پزشک، جرایم حوزه

۱. برای مطالعه بیشتر بنگرید: عباسی، محمود، صالحی کیا، نسرین، سلامت الکترونیکی از منظر حقوق بین‌الملل، ۱۳۹۳، انتشارات حقوقی.

بهداشت و درمان و سلامت عمومی، جرایم ناشی از فناوری‌های نوین زیست پزشکی و مراجع و آیین دادرسی حاکم بر آن اشاره کرد.

نظام‌های کیفری می‌بایست با مداخله کیفری و غیر کیفری با استفاده از ابزارهای پیشگیرانه اجتماعی و وضعی در راستای تبیین سیاست جنایی سلامت‌محور حرکت کنند. بدیهی است که اهمیت سلامت انسان‌ها مستلزم اتخاذ سیاست جنایی جامعه‌محور و عاقلانه بودن تدابیر و پاسخ‌های پیشگیرانه در تعیین پاسخ کیفری است. از همین رو، مقررات سلامت‌محور می‌بایست در انتخاب گونه‌های کیفر و پاسخ به انحرافات و تخلفات انتظامی از جنبه جبرانی و پیشگیرانه، احتمال وقوع میزان اثربخشی کیفر را محاسبه و تأثیر آسیب آن به سلامت را موردبررسی قرار دهند. در خصوص برآیند سلامت و عدالت می‌توان گفت که یکی از مشکلات، عدم تبیین و سکوت قانون‌گذار و تعارض بین درمان و اجرای عدالت است بنابراین سیاست جنایی باید حاصل پیوند سلامت و عدالت باشد.

اثربخشی، عدالت، بهبود و ارتقای خدمات بهداشتی و درمانی، مهم‌ترین هدفی است که نظام سلامت از به‌کارگیری امکانات و تجهیزات الکترونیکی دنبال می‌نماید و این منافع نه‌فقط در رابطه میان ارائه‌دهندگان و دریافت‌کنندگان خدمات سلامت، بلکه در تمامی نسوج پیکره نظام سلامت در سطوح اداری، اجرایی و خدمات‌رسانی قابل‌انتظار است. با این وصف سلامت، مشتمل بر اجرا و اعمال تمامی مسائل مرتبط با حوزه سلامت در چارچوب نظام سلامت داخلی و بین‌المللی است اما فناوری‌های نوین زیست پزشکی، مشابه با بسیاری از پدیده‌های زیست‌فناوری اگرچه در درجه اول، یک ترقی و یک فرصت است اما همواره به‌عنوان یک تهدید نیز، تلقی می‌شود. بر این اساس، امنیت در فضای الکترونیک مجازی مورد تأکید قرار می‌گیرد. چالش‌های سلامت الکترونیک به‌ویژه در اخلاق پزشکی و حقوق پزشکی از طریق طرح موضوعاتی چون فقدان رابطه رو در روی مبتنی بر اعتماد پزشک و بیمار، حفظ محرمانگی اطلاعات و رازداری، کیفیت اخذ رضایت‌نامه، مسئولیت ناشی از تقصیر پزشکی خصوصاً در راستای ترویج اطلاعات ناصحیح، فعالیت اشخاص غیرمجاز در حیطه فضای مجازی،

حفظ حقوق مادی و معنوی ارائه‌دهندگان و دریافت‌کنندگان خدمات سلامت، مشکلات منبعث از برداشته شدن مرزها و خدمات پزشکی بین‌المللی و ... رونما خواهد شد.^۱

❖ حقوق عمومی سلامت و چالش‌های حقوقی متاورس

امروزه با افزایش و رشد روزافزون فناوری‌های شبیه‌سازی واقعیت مجازی و واقعیت افزوده، شاهد پیشرفت در زندگی انسان‌ها هستیم و از سویی به‌کارگیری فناوری‌های نوین حوزه علوم پزشکی و سلامت، برای ادامه حیات بشر نقش بسیار مهم و اساسی دارد که ازجمله این فناوری‌ها متاورس است. متاورس در مراقبت‌های بهداشتی از فناوری‌هایی مانند واقعیت مجازی (VR)، واقعیت افزوده (AR)، واقعیت ترکیبی (MR) و پلتفرم‌های دیجیتال پیشرفته برای ایجاد یک اکوسیستم مراقبت‌های بهداشتی مجازی پویا و به‌هم‌پیوسته استفاده می‌کند. در زمینه مراقبت‌های بهداشتی و درمانی، اصطلاح متاورس به یک محیط دیجیتالی همه‌جانبه اشاره دارد که در آن بیماران، ارائه‌دهندگان مراقبت‌های بهداشتی و درمانی، محققان و متخصصان پزشکی می‌توانند با یکدیگر تعامل داشته و همکاری کنند و در فعالیتهای مختلف مرتبط با مراقبت‌های بهداشتی شرکت نمایند.

فرآیند پذیرش متاورس (جهان فرا مجازی) در مراقبت‌های بهداشتی و درمانی به‌سرعت رشد کرده است. متاورس نشان‌دهنده گامی مهم و به جلو در فناوری‌های دیجیتال و مجازی است که فضای گسترده‌تر، به‌هم‌پیوسته و فراگیرتری را برای تعامل و ایجاد بین کاربران ارائه می‌دهد. درحالی‌که فناوری درک کامل متاورس هنوز درحال توسعه است، این پدیده می‌تواند به‌طور بالقوه نحوه تعامل ما با یکدیگر و همچنین جهان اطراف را تغییر دهد؛ و تعاملات فیزیکی انسان‌ها را محدودتر کند و نوعی جدید از تعاملات را به وجود آورد. متاورس می‌تواند برای ایجاد کلاس‌های مجازی و محیط‌های آموزشی مورد استفاده قرار گیرد به‌ویژه برای زمینه‌هایی نظیر پزشکی که نیاز به یادگیری عملی یا شبیه‌سازی دارند. با توجه به این‌که فناوری همچنان در حال تکامل است، بنابراین موارد استفاده از متاورس در آموزش برای

۱. برای مطالعه بیشتر بنگرید: عباسی، محمود، حقوق جزای پزشکی، چاپ سوم، ۱۳۹۷، انتشارات حقوقی.

مراقبت‌های بهداشتی و درمانی در سال‌های آینده گسترش خواهد یافت. در هر حال متاورس نمی‌تواند جای عمل بالینی را بگیرد. تعامل با بیماران، مهارت‌های اساسی است که متخصصان مراقبت‌های بهداشتی کسب می‌کنند. متاورس را می‌توان برای افزایش کیفیت آموزش، تحقیق و مراقبت از بیمار گنجاند. این می‌تواند امکانات جدیدی را برای تسهیل متخصصان مراقبت‌های بهداشتی به همراه داشته باشد. فناوری‌های متاورس را می‌توان در زمینه‌های مختلف پزشکی مورد استفاده قرار داد و این برنامه می‌تواند برای بیماران، ارائه‌دهندگان مراقبت‌های بهداشتی و کارآموزان مفید باشد. به‌طور کلی، متاورس ظرفیت ایجاد انقلابی در شیوه انجام تحقیقات و ارتباطات دارد و این یک حوزه مطالعه هیجان‌انگیز با کاربردهای بالقوه بسیاری است. لیکن از پیشرفت‌های این فناوری در حوزه پزشکی نباید این انتظار را به وجود آورد که متاورس بیماری‌ها را درمان کند؛ بلکه این فناوری به دنبال راهکارهایی است که متخصصان علوم پزشکی نیز با استفاده از آن بتوانند تصمیمات بهتری بگیرند. استفاده از فناوری متاورس در علوم پزشکی برای مراقبت‌های بهداشتی و درمانی یک توسعه امیدوارکننده با مزایای بالقوه است، اما باید با بررسی دقیق و ارزیابی مداوم برای اطمینان از اثربخشی و ایمنی آن و چالش‌های حقوقی فراروی آن برخورد کرد.

دبیرخانه دومین کنگره بین‌المللی حقوق سلامت در چارچوب محورهای کنگره، متعاقب وصول بیش از چهارصد مقاله داخلی و خارجی، زمینه حضور سخنرانان ویژه، استادان، دانشجویان، پژوهشگران و شرکت‌کنندگان از اقصای نقاط کشور را فراهم ساخته تا با تعامل و هم‌اندیشی، بحث و مذاکره و تبادل نظر پیرامون مباحث و محورهای کنگره بتوانند راهکارهای مناسب برای برون‌رفت از چالش‌های موجود فراروی جامعه علمی و نظام سلامت قرار دهند. امید است که دستاوردهای این رویداد مهم علمی طلّیعه درخشانی برای ارتقای حقوق سلامت در عرصه‌های ملی و بین‌المللی باشد و این نهضت علمی سرانجامی بهین داشته باشد و در سال‌های آینده نیز تداوم یابد. این کنگره که باهتمام مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی، انجمن علمی حقوق پزشکی ایران، انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت، اندیشکده بین‌المللی کرامت انسانی، مرکز اروپایی حقوق سلامت، معاونت فرهنگی و منابع انسانی قوه قضاییه و با همکاری و مشارکت فعال برخی دانشگاه‌ها، مراکز علمی داخلی و خارجی، سازمان‌ها

و نهادهای دولتی و عمومی برگزار می‌گردد حضور گرم و صمیمانه اندیشمندان حوزه‌های مختلف را ارج نهاده و از همه اعضای شورای سیاست‌گذاری کنگره، کمیته‌های علمی و اجرایی و سخنرانان و شرکت‌کنندگان تشکر و قدردانی می‌نماید.

دکتر محمود عباسی - دکتر مهرداد تیموری

تهران - اسفند ماه ۱۴۰۲

چالش‌های اخلاقی و حقوقی هوش مصنوعی در نظام سلامت

محمود عباسی^۱، مهرداد تیموری^۲

چکیده: زمینه و هدف: امروزه فناوری‌های هوش مصنوعی می‌توانند مزایای غیرقابل‌تصور را به نظام سلامت ارائه دهند. درحالی‌که هوش مصنوعی پتانسیل قابل‌توجهی برای بهبود عملکرد نظام سلامت دارد، از سویی دیگر چالش‌هایی نیز به همراه دارد که گاهی منجر به آسیب در نظام سلامت می‌شود. از این‌رو هدف از پژوهش حاضر پاسخ به این سؤال است که کاربرست هوش مصنوعی در نظام سلامت با کدام چالش‌های اخلاقی و حقوقی همراه است؟

روش پژوهش: این مطالعه از نوع نظری بوده و روش آن به صورت توصیفی-تحلیلی می‌باشد. ابزار جمع‌آوری اطلاعات از منابع شواهد پایگاه‌های اطلاعاتی Web of Science, PubMed, Scopus و Google Scholar بودند؛ که از طریق مرور ادبیات گسترده، تجزیه و تحلیل، تحقیقات علمی و نظرات افراد پیشرو در این حوزه و راهنمای درک ماهیت است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش حاکی از این است که مهم‌ترین چالش‌های اخلاقی شامل اعتماد به هوش مصنوعی، استانداردسازی هوش مصنوعی در پزشکی، رعایت اخلاق پزشکی در هوش مصنوعی، هوش مصنوعی در تشخیص اتمام درمان و هوش مصنوعی و کارکرد احساسی است؛ و مهم‌ترین چالش‌های حقوقی هوش مصنوعی در نظام سلامت شامل نقض کرامت انسانی، مسئولیت مدنی، ضمان پزشکی، امنیت سایبری و نقض حریم خصوص است.

۱. دانشیار حقوق پزشکی، مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.
Email: dr.abbasi@sbmu.ac.ir

۲. پژوهشگر مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران، (نویسنده مسئول).
Email: mehrdadteymoori1@gmail.com

نتیجه‌گیری: در استفاده از فناوری‌هایی هوش مصنوعی که از آن‌ها در نظام سلامت برای خدمات بهداشتی و درمانی استفاده می‌کنیم تصمیمات ما مبتنی بر رعایت اصول اخلاقی و حقوقی و قواعد و مقررات باشد که کرامت انسانی را نقض نکند. هر فناوری مبتنی بر هوش مصنوعی که برای استفاده در مراقبت‌های بهداشتی و درمانی و نظام سلامت در نظر گرفته می‌شود باید کارآمد، ایمن، امکان نظارت مستمر، استاندارد و تنظیم‌شده باشد، چنین فناوری‌هایی تنها در صورتی می‌توانند کارآمد باشند که با موفقیت در مراقبت‌های بهداشتی و درمانی پیاده‌سازی شوند.

کلید واژگان: هوش مصنوعی، اخلاق پزشکی، حقوق سلامت، نظام سلامت، کرامت انسانی، مراقبت‌های بهداشتی و درمانی.

مبانی و جلوه‌های کاربست هوش مصنوعی در ارتقای حقوق سلامت

محمود عباسی^۱، مهرداد تیموری^۲

چکیده: زمینه و هدف: زندگی انسان تحت تأثیر پیشرفت فناوری هوش مصنوعی وارد عصر نوین شده است. ارتقای حقوق سلامت زمانی که با تعارضات حاصل از آمیختگی مراقبت‌های بهداشتی و درمانی و فناوری‌های هوش مصنوعی مواجه می‌شوند، به شدت نیازمند آگاهی از اصول اخلاقی و دستورالعمل‌های کاربردی برای آن هستند. لذا هدف از پژوهش حاضر بررسی مبانی و جلوه‌های کاربست فناوری‌های هوش مصنوعی در ارتقای حقوق سلامت است.

روش پژوهش: این مطالعه در ماه‌های ژانویه تا آوریل ۲۰۲۳ انجام شده است. منابع شواهد پایگاه‌های اطلاعاتی Google Scholar، Web of Science، PubMed، Scopus و مقالات منتشر شده به زبان انگلیسی در سال‌های ۲۰۱۱-۲۰۲۲ بودند؛ که از طریق مرور ادبیات گسترده، تجزیه و تحلیل، تحقیقات علمی و نظرات افراد پیشرو در این حوزه و راهنمای درک ماهیت است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش حاکی از این است که مهم‌ترین تأثیرهای هوش مصنوعی بر ارتقای حقوق سلامت شامل کاربست هوش مصنوعی در مدیریت سلامت و پیشگیری از بیماری شامل مدیریت سلامت هوشمند، آموزش پزشکی هوشمند، مراقبت هوشمند از سالمندان، مراقبت هوشمند از کودکان و پیشگیری از بیماری هوشمند است؛ و در مراقبت و درمان بیماری شامل مراقبت‌های بهداشتی هوشمند، مراکز بهداشتی و درمانی

۱. دانشیار حقوق پزشکی، مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.
Email: dr.abbasi@sbmu.ac.ir

۲. پژوهشگر مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران، (نویسنده مسئول).
Email: mehrdadteymoori1@gmail.com

هوشمند، تشخیص و درمان هوشمند، درمان از راه دور هوشمند و سیستم پرستاری هوشمند است.

نتیجه‌گیری: مراقبت‌های بهداشتی و درمانی در حال حاضر در حال تحول دیجیتالی به سمت هوش مصنوعی است؛ مضامین سلامت هوشمند با نیازهای امروزی مراقبت از بیماران هوشمند مطابقت دارد. بر اساس توسعه سریع فناوری هوش مصنوعی و فناوری ربات‌های هوشمند پزشکی، اجرای پزشکی هوشمند برای خدمات مراقبت‌های بهداشتی ما در آینده نزدیک به واقعیت تبدیل خواهد شد.

کلید واژگان: هوش مصنوعی، حقوق سلامت، ارتقای حقوق سلامت، پزشکی هوشمند، سلامت هوشمند.

تحلیل جرم‌شناختی جرایم و تخلفات شایع در سه کلینیک دندانپزشکی شهر تهران (۱۴۰۱-۱۳۹۳)

مهدی خاقانی اصفهانی^۱، الهه طهماسبی^۲، سمیرا حاجی صادقی^۳

چکیده: یکی از تنش‌های شغلی دندانپزشکان، شکایت بیماران است. گرچه دندانپزشکان عمدتاً خود را تنها در معرض ارتکاب تخلفات دندانپزشکی می‌دانند، اما جرایمی نیز در محیط دندانپزشکی و فرایند تشخیص و درمان نیز گاهی ارتکاب می‌یابد، که شایسته تحلیل علت‌شناسی جرم‌شناسانه و مذاقه در نظام واکنش کیفری، اداری و صنفی به این جرایم و تخلفات است. مطالعه‌های آماری بر پرونده‌های شکایات ثبت‌شده در سه کلینیک دندانپزشکی امام خمینی (ره)، شهید شکری (در دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله) در سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۱، که متغیرهای اطلاعات دموگرافیک بیماران و دندانپزشکان از جمله سن، جنس، تحصیلات، نوع بیمه بیمار و دندانپزشک، درجه علمی دندانپزشک و تجربه و نوع خطا یا قصور یا تقصیر یا عمد منجر به شکایت، بخش خطا، شیفت بروز خطا و اقدامات جبرانی پس از بروز خطا را بررسی نموده‌اند، افزون بر امکان فراتحلیل از منظر اپیدمیولوژی تخلفات، شایسته تحلیل از دید جرم‌شناسی علت‌شناختی است. تکرار توصیه به افزایش آگاهی دندانپزشکان جهت کاهش خطاهای مستعد طرح شکایت، ضعف نوآوری اغلب پژوهش‌های آماری دندانپزشکی به شمار می‌رود.

طبق یافته‌های بخش آماری پژوهش حاضر، مبتنی بر چند پژوهش انجام‌شده در مرکز تحقیقات پیشگیری از بیماری‌های دهان و دندان دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله (عج) شهر

۱. استادیار حقوق جزا و جرم‌شناسی، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی (سمت)، تهران، ایران.
(نویسنده مسئول). Email: khaghani@samt.ac.ir

۲. استادیار بیماری‌های دهان، فک و صورت، مرکز تحقیقات پیشگیری از بیماری‌های دهان و دندان، دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله (عج)، تهران، ایران.

۳. استادیار بیماری‌های دهان، فک و صورت، مرکز تحقیقات پیشگیری از بیماری‌های دهان و دندان، دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله (عج)، تهران، ایران.

تهران، ۲۸۰ پرونده شکایت، پرونده‌هایی که اطلاعات ناقص داشتند یا دندانپزشک مقصر شناخته نشده بود از مطالعه خارج شدند و ۹۱ پرونده تأییدشده مورد بررسی قرار گرفت. اکثر شکایات از نوع درمانی بود (۷۹٪). بیشترین شکایات به ترتیب مربوط به رشته‌های پروتز (۳۱،۹٪)، اندودانتیکس (۲۴،۲٪) و جراحی (۱۷،۶٪) بود. اغلب شاکیان، زن (۶۵٪) بودند. بیش از نیمی از شکایات از دندانپزشکان با تجربه کمتر از ۱۰ سال بود و بیشتر شکایات از دندانپزشکان عمومی بود (۷۶٪). یافته‌های بخش تحلیلی مقاله، از منظر «جرم‌شناسی حقوقی انتقادی» و «جرم‌شناسی فرصت» و آموزه‌های پیشگیری وضعیت‌مدار، نشانگر ضرورت توسعه تخلف‌انگاری بسیاری از رفتارهای مغفول مقررات پزشکی (رفع خلأ مقررات‌گذاری شبه‌کیفری) و لزوم پوشش بیمه‌های درمانی به خدمات دندانپزشکی به منظور کاهش تقاضای بیماران کم‌بضاعت از دندانپزشکان به استفاده از مواد کم‌کیفیت است که عموماً منجر به شکست درمان و شکایت علیه دندانپزشک می‌شود؛ همچنان که پیشگیری وضعی از تخلفات و جرایم و شکایات واهی، اقتضای توسعه الزام قانونی ضبط ویدئویی اعمال جراحی به جراحی‌های دندانپزشکی - دست‌کم در جراحی‌های دندانپزشکی بیمارستانی - را دارد. رعایت حقوق افتراقی بیماران دندانپزشکی (زنان، سالمندان، اقلیت‌های زبانی، زندانیان اعزامی به مراکز دندانپزشکی) نیز اصلاح تکلیف قانونی حداقلی دندانپزشکان به توضیح مختصر و ناکافی مراحل درمان به این بیماران ویژه را ضرورت می‌بخشد.

کلید واژگان: حقوق دندانپزشکی، جرایم و تخلفات دندانپزشکان، جرم‌شناسی حقوقی انتقادی، پیشگیری وضعی

شناسایی و پیش‌بینی اثرات منفی گسترش استفاده از قابلیت‌های هوش مصنوعی در انجام فرآیندهای درمانی – تشخیصی
حوزه پزشکی و بخش خدمات درمانی

مهدی نظریپور^۱، دکتر علیرضا اسفندیاری مقدم^۲

چکیده: مسائل بنیادی مربوط به مشکلات احتمالی کاربرد هوش مصنوعی^۳ در پزشکی از یک طرف و نگرانی‌های مربوط به اعطای شخصیت الکترونیک به ماشین‌هایی که از هوش مصنوعی استفاده می‌کنند موجب گردیده مباحث علمی و پژوهشی در این خصوص مورد نظر دانشمندان و محققین علوم شناختی قرار گیرد. توصیه می‌گردد قبل از انجام پژوهش درباره مسائل قانونی مانند بیمه ماشین‌های هوش مصنوعی، نحوه سازماندهی استفاده از هوش مصنوعی در پزشکی و ... می‌بایست به پرسش‌های کلیدی مرتبط با مسئولیت‌پذیری ماشین‌هایی که از هوش مصنوعی در بخش درمان استفاده می‌کنند پرداخت. به عبارت دیگر باید دقیقاً در بحث قانون و هوش مصنوعی پزشکی مشخص شود که چه کسی و تا کجا، مسئول ماشین‌هایی است که از هوش مصنوعی برای مسائل درمانی استفاده می‌کنند. به منظور رسیدن به چنین هدفی لازم است همه کسانی که با هوش مصنوعی و استفاده از آن سروکار دارند شناسایی شوند. در این مقاله مروری^۴ با بررسی پیشینه نظرات دانشمندان این حوزه مشخص گردید در حوزه پزشکی چالش‌هایی برای آینده استفاده از هوش مصنوعی متصور می‌باشد. شایان ذکر است در این ارتباط بطور خاص در حوزه پزشکی تحقیقات بسیار محدود و انگشت شماری انجام پذیرفته، ولی در یک رده بالاتر و با

۱. دانشجوی دکتری مدیریت فناوری اطلاعات، گروه مدیریت، دانشکده علوم انسانی، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران.
Email: mnazarpour@gmail.com

۲. استاد تمام گروه علم اطلاعات، دانشکده علوم انسانی، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران.
Email: ali.isfandiyari@gmail.com

3. Artificial intelligence (AI).

4. Review article

دید جامع‌تر در بحث هوش مصنوعی مقالات متعددی در ارتباط با نگرانی‌های حاصل از پیشرفت غیرمنطقی و لجام گسیخته هوش مصنوعی به رشته تحریر درآمده است که قابل استناد و تعمیم به حوزه درمان و پزشکی می‌باشند.

کلمات کلیدی: چالش هوش مصنوعی، درمان، پزشکی، ماشین‌های درمان، فناوری پزشکی، اثرات منفی درمان هوشمند

بررسی تاثیر مداخله تله نرسینگ بر میزان اضطراب و تاب‌آوری بیماران پس از ترخیص در شیراز سال ۱۴۰۱ تحت آنژیوپلاستی عروق کرونر قلب

محمد رضا بختوئی^۱، شایسته صالحی^۲، الهام داوری دولت آبادی^۳

چکیده: زمینه و هدف: بیماری عروق کرونر بیشترین بار بیماری را در بین بیماری‌های جسمی دارد و علت عمده صرف هزینه‌های بهداشتی است. آنژیوپلاستی به عنوان یک درمان موثر برای بیماری عروق کرونر قلب می‌باشد و بیماران نیازمند مراقبت طولانی مدت بعد از عمل آنژیوپلاستی هستند. از این رو پرستاری از راه دور یا تله نرسینگ مراقبت از بیمار را از شرایط کلینیکی به خانه‌ی وی منتقل می‌کند. این مطالعه با هدف تعیین تاثیر مداخله پرستاری تله نرسینگ بر میزان اضطراب و تاب‌آوری بیماران تحت آنژیوپلاستی عروق کرونر قلب در بیمارستان کوثر شیراز انجام شده است.

روش تحقیق: در این پژوهش ۴۴ بیمار آنژیوپلاستی شده در بیمارستان کوثر شیراز بطور تصادفی در دو گروه شاهد (۲۴ بیمار) و آزمودنی (۲۰ بیمار) قرار گرفتند و به کمک پرسشنامه‌های اضطراب و تاب‌آوری و سیاتل آنژینا قلبی شرایط روحی و جسمی آنان بلافاصله بعد از عمل و مدت ۲۰ روز پس از عمل مورد ارزیابی قرار گرفت. بدین صورت که کلیه بیماران پمفلت آموزشی بیمارستان را دریافت کردند ولی بیماران گروه آزمودنی به کمک تله نرسینگ آموزش‌های کاهش اضطراب و افزایش تاب‌آوری و بهبود تغذیه‌ای و مصرف بهینه داروها را بیشتر دریافت کردند، علاوه بر آن در صورت

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری سلامت جامعه، مرکز تحقیقات سلامت جامعه، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان، (خوراسگان) اصفهان، ایران.

۲. دانشیار، مرکز تحقیقات سلامت جامعه، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان) اصفهان، ایران.

۳. مربی، مرکز تحقیقات سلامت جامعه، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان) اصفهان، ایران.

نیاز می‌توانستند با موبایل پژوهشگرارتباط برقرارکنند و تاثیر آموزش از راه دور مورد بررسی قرارگرفت.

ملاحظات اخلاقی: در شروع پژوهش تأییدیه کمیته اخلاق درپژوهش دانشگاه آزاداسلامی یزد به شماره IR.IAU.YAZD.REC.1401.003 دریافت گردید و با اخذ معرفی‌نامه جهت بیمارستان کوثر شیراز ضمن معرفی خود به بیماران توضیحی پیرامون مطالعه و هدف از انجام آن و طریقه تکمیل فرم رضایت‌نامه آگاهانه داده شد و از تمایل آن‌ها برای شرکت در مطالعه اطمینان حاصل گردید و کلیه موارد اخلاق در پژوهش رعایت گردید.

یافته های پژوهش: شایع‌ترین بیماری زمینه‌ای در بیماران هر دو گروه کنترل (۵۴/۲ درصد) و آزمایش (۵۵/۰ درصد) فشارخون بوده است. آزمون تعقیبی به روش بونفرونی نشان داد که قبل مداخله تفاوت معناداری بین میانگین امتیاز اضطراب بیماران در دو گروه آزمایش (۴۱/۱۵) و کنترل (۴۱/۵۰) وجود نداشت ($p=0/872$). ولی بعد از مداخله میانگین امتیاز اضطراب بیماران گروه آزمایش (۳۲/۰۵) بطور معناداری کمتر از میانگین امتیاز اضطراب بیماران گروه کنترل (۴۰/۱۳) بود ($p=0/001$). در آزمون تعقیبی به روش بونفرونی نشان داد که قبل مداخله تفاوت معناداری بین میانگین امتیاز تاب‌آوری بیماران در دو گروه آزمایش (۶۸/۴۵) و کنترل (۶۳/۷۵) وجود نداشت ($p=0/430$). ولی بعد از مداخله میانگین امتیاز تاب‌آوری بیماران گروه آزمایش (۸۷/۱۵) بطور معناداری بیشتر از میانگین امتیاز تاب‌آوری بیماران گروه کنترل (۶۳/۵۸) بود ($p<0/001$). بر اساس آزمایش ($p=0/003$) نتیجه‌ی آزمون ویلکاکسون امتیاز فعالیت فیزیکی در بیماران هر دو گروه کنترل ($p=0/002$) و در بعد مداخله بطور معناداری بیشتر از قبل مداخله بوده است. بر اساس نتیجه‌ی آزمون ویلکاکسون امتیاز فراوانی آنژین قلبی در بیماران هر دو گروه کنترل ($p=0/026$) و آزمایش ($p=0/001$) در بعد مداخله بطور معناداری بیشتر از قبل مداخله بوده است. بر اساس نتیجه‌ی آزمون ویلکاکسون امتیاز ثبات همودینامیک در بیماران هر دو گروه کنترل ($p<0/001$) و آزمایش ($p<0/042$) در بعد مداخله بطور معناداری بیشتر از قبل مداخله بوده است.

بحث و نتیجه‌گیری: تله نرسینگ و آموزش و ارتباط با بیمار ضمن کاهش اضطراب بیمار امکان آموزش مداوم و بررسی سریع مشکلات بیمار را فراهم می‌کند و از آنجایی که مراقبت از استنت کارگذاری شده در طول زندگی بیمار باید صورت گیرد این موضوع کمک شایانی در مصرف داروها و کنترل بیماری‌های زمینه‌ای و افزایش تاب‌آوری و کاهش اضطراب بیماران به کمک سیستم حمایتی تله نرسینگ دارد.

کلمات کلیدی: اضطراب، تاب‌آوری، ثبات، همودینامیک، مداخله، پرستاری، آنالین، تله نرسینگ.

نقش نظام حقوقی در پیشگیری از قصور و جرایم پزشکی

صادق تاری وردی^{۱*}، محمد حسین صادقی^۲

چکیده: زمینه و هدف: پیشگیری از وقوع جرایم و تخلفات یکی از مهمترین دغدغه‌های نظام حقوقی و راهبرد اصلی سیاست جنایی می‌باشد که به تبع پیشگیری از قصور و جرایم پزشکی نیز جزئی از این راهبرد است. در جهت نیل به این هدف، نظام حقوقی، قوانینی در سطح فراقضایی، عادی و مقررات دولتی مورد تصویب قرار داده است لیکن با توجه به تحولات سریع اجتماعی، رشد سریع تکنولوژی و ظهور بیماری‌های جدید، ضرورت اصلاح قوانین و مقررات در پیشگیری از جرایم و تخلفات پزشکی را همگام با این تحولات ناگزیر می‌نمایاند.

روش پژوهش: مقاله حاضر با بهره‌گیری از کتب و مقالات علمی معتبر داخلی و خارجی و استفاده از روش مطالعه و بهره‌گیری از تجربه قضایی جهت تبیین نقش رویه قضایی محاکم قضایی در پیشگیری از قصور و جرایم پزشکی به رشته تحریر درآمده است.

یافته‌ها: در این رویکرد ضرورت دارد نظام حقوقی با بهره‌گیری از ظرفیت‌های حقوقی و فقهی موجود در حقوق داخلی، ضمن خوانش جدید از مبانی نظام مسوولیت کیفری و مدنی جامعه پزشکی زمینه‌های بازدارندگی ارتکاب تخلفات و جرائم پزشکی را فراهم آورد.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانت داری رعایت شده است.

نتایج: نظام حقوقی می‌تواند با بهره‌گیری از آموزه‌های جرم‌شناسی پیشگیری و

۱. عضو قضایی هیات انتظامی پزشکی و پژوهشگر مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی تهران، ایران. (نویسنده مسوول)

Email: tariverdi2011@gmail.com

۲. قاضی دادسرای دیوان عالی کشور، تهران، ایران.

سیاست‌های نوین جنایی نظام قانون‌گذاری را در ابعاد تقنینی و قضایی (ایجاد رویه) به اتخاذ سیاست‌ها و تدابیر پیشگیرانه از جرایم و تخلفات پزشکی رهنمون سازد. **واژگان کلیدی:** نظام حقوقی، مبانی مسوولیت، پیشگیری از قصور و جرایم پزشکی.

بررسی نسب فرزندان حاصل از باروری‌های پزشکی با کمک شخص ثالث

نویسنده: سید محمد مهدی منصوری طهرانی^۱

چکیده: بررسی نسب اطفال ناشی از تلقیح مصنوعی با کمک شخص ثالث، از موضوعات جدیدی است که در فقه و حقوق، مورد بررسی قرار می‌گیرد. از آنجا که به طور کلی سه عامل در تحقق یک باروری مؤثر است، هرگاه یکی از این سه عامل در بین زوجین خواهان فرزندان، وجود نداشته باشد؛ این امکان وجود دارد که با کمک شخص ثالثی که عامل مفقود در بین زوجین را دارا است مشکل برطرف شود. این عوامل سه‌گانه شامل اسپرم، اوول (تخمک) و رحم (مکان پرورش نطفه) است. در بررسی‌های انجام شده در میان منابع فقهی و فتاوی معتبر، آنچه که مبنای انتساب طفل به والدین اوست، اسپرم و اوول مرد و زنی است، که از ترکیب آنها نطفه اولیه طفل تشکیل می‌شود. لذا در این نوع از باروری مصنوعی در صورتی که شخص ثالث، دهنده اسپرم یا اوول باشد، صاحب اسپرم یا اوول، به عنوان پدر یا مادر او تلقی می‌شود. و چنانچه شخص ثالث صاحب رحم باشد، به لحاظ اینکه فرزند متولد شده از شیر و خون او ارتزاق کرده، ممکن است به عنوان مادر رضاعی طفل شناخته شود؛ ولی رابطه نسبی به وجود نمی‌آید.

کلید واژگان: باروری پزشکی، اسپرم، اوول، رحم، رابطه نسبی.

۱. دانشجوی دکتری حقوق خصوصی دانشگاه اصفهان، Email: smmmt73@yahoo.com

دیدگاه نظام‌های حقوقی دنیا بر مبنای ارزش‌ها و اصول و مبانی حاکم بر جامعه خود در برخورد با پدیده سقط جنین

جلال شیرمحمدی^۱

چکیده: سقط جنین به عنوان یک معضل اجتماعی در تمام جوامع بشری تلقی می‌شود. به‌طوری‌که سلامت خانواده و جامعه را با مشکل مواجه می‌نماید. تعداد زیاد اولاد، جنسیت، اختلافات خانوادگی، حاملگی‌های مکرر و ناخواسته، ارتباطات جنسی نامشروع، عدم آموزش، عدم آگاهی دقیق از روش‌های کنترل باروری، دلایل اقتصادی، اجتماعی و درخواست والدین و موارد مشابه دیگر را می‌توان از علل این معضل عظیم و فراگیر ذکر کرد. قوانین و سیاست‌های اجرای مربوطه به سقط جنین در نظام‌های مختلف حقوقی متضمن سه دیدگاه حاکم است دیدگاه اول که ممنوعیت مطلق است پیوسته به حق حیات جنین و انسان کامل بودن آن توجه می‌کند دیدگاه دوم یعنی آزادی مطلق سقط جنین، پیوسته به حق حیات مادر و تقدم آن بر حق حیات جنین توجه داشته و غالباً از تعبیری همچون در حقوق زنان مدد می‌گیرد. دیدگاه سوم آزادی نسبی سقط جنین است، بدین معنا که این دیدگاه اساساً تحت شرایط خاصی سقط جنین را اجازه می‌دهد و بر اساس این دیدگاه نظام‌های حقوقی دنیا بر مبنای ارزش‌ها و اصول و مبانی حاکم بر جامعه خود و به‌گونه‌ای با پدیده سقط برخورد کرده‌اند.

کلید واژگان: آزادی نسبی و مطلق، ارزش‌های حاکم بر جامعه، سقط جنین

۱. دانشجوی دکترای حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد مراغه.

Email: jalal.shirmohamadi4@gmail.com

حق کودک بر سلامت روان در فضای مجازی از منظر حقوق بین‌الملل با تأکید بر نظریه‌ی عمومی شماره ۲۵ کمیته‌ی حقوق کودک

محمد مهدی سیدناصری^۱

چکیده: زمینه و هدف: حق کودک بر سلامت روان در فضای مجازی، به یکی از مسائل مهم حقوقی در حوزه‌ی حقوق بین‌الملل تبدیل شده است. این حق، برای کودک بسیار حیاتی است و باید در فضای مجازی نیز حفاظت شود. با توجه به اینکه فضای مجازی در حال گسترش است و کودکان به عنوان بومیان دیجیتال، از آن به عنوان یک فضای تعاملی و یادگیری استفاده می‌کنند، حفاظت از حقوق آنان در برابر خطرات موجود در این فضا ضروری است. توجه به آسیب‌های جسمی و روانی که به دلیل محتوای نامناسب و ناخوشایند سبب بروز تبعیض و آزار آنلاین و بهره‌مندی از فضای مجازی بدون نظارت و کنترل برای کودکان می‌شود، اهمیت بالایی دارد. در حقوق بین‌الملل، حفاظت از حقوق کودکان به عنوان یک مسئله اساسی شناخته شده است و در همین راستا کنوانسیون حقوق کودکان، که توسط سازمان ملل متحد در سال ۱۹۸۹ به تصویب رسید، اصول حفاظت از حقوق کودکان را در سطح بین‌المللی تعریف کرده است. این کنوانسیون تأکید دارد که کودکان باید از تمامی حقوق بشری بهره‌مند باشند و هیچ گونه تبعیضی در برابر آن‌ها مجاز نیست. همچنین، این کنوانسیون بر حقوقی مانند حق بر سلامت، حق بر تعلیم و تربیت و حق به اطلاعات تأکید دارد. این پژوهش در همین زمینه، درصدد این است که به این پرسش‌ها پاسخ دهد که کودک کیست و

۱. دانشجوی دکتری حقوق بین‌الملل، واحد امارات، دانشگاه آزاد اسلامی، دبی، امارات متحده عربی.
Email: sm.snaseri@gmail.com

فضای مجازی در زندگی او چه تأثیراتی دارد؟ از منظر حقوقی چه تکالیفی بر عهده‌ی دولت‌ها در حمایت از حق بر سلامت کودک در فضای مجازی در دسترس است؟

روش: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر نوع پژوهش، توصیفی - تحلیلی است که با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و بررسی طیف وسیعی از اسناد و رویه‌ها و سایر آثار پژوهشی، مطالب، جمع‌آوری و تحلیل شده‌اند.

یافته‌ها و نتایج: توجه به تکالیف دولت‌ها در حمایت از حق بر سلامت کودکان در فضای مجازی در سطح بین‌المللی ضروری است. تفسیر عمومی شماره‌ی ۲۵ منتشره در تاریخ ۲۱ مارس ۲۰۲۱ میلادی، توسط کمیته‌ی حقوق کودک سازمان ملل متحد، به چگونگی اعمال پیمان‌نامه‌ی حقوق کودک توسط دولت‌ها در حوزه‌ی دیجیتال پرداخت. هدف کمیته از این تفسیر عمومی، ارائه‌ی راهبرد برای تقنین و سیاست‌گذاری در زمینه‌ی تحقق تعهدات دولت‌ها در چارچوب پیمان‌نامه حقوق کودک و پروتکل‌های اختیاری آن در پرتوی فرصت‌ها، مخاطرات و چالش‌های محیط دیجیتال بود. به بیان بهتر، امروز با تفسیر عمومی این کمیته، حقوق کودک نه تنها در محیط آفلاین بلکه در محیط دیجیتال و برخط نیز تضمین می‌شود.

واژگان کلیدی: حقوق، کودک، سلامت روان، فضای مجازی، حقوق بین‌الملل.

مسئولیت پزشک و داروساز در استفاده فرعی از داروها (Off-label)

محمد پیرورام، شادی عظیم زاده

چکیده: تجویز فرعی^۱ عبارت از توصیه یک دارو برای بیماری توسط پزشک یا داروساز است که سازمانهای ناظر تاییدی برای استفاده از آن دارو برای این بیماری نداده‌اند. حوادث اخیر در مواجهه با کووید-۱۹، چنین تجویزی را مورد توجه قرار می‌دهند. یکی از مهمترین شیوه‌های موثر در این زمینه طرح الزام تجویز دارو بر اساس روش تأیید شده است که در این روش به موضوع تجویز داروی فرعی و برنامه‌های لازم برای برخورد با آن از جمله حمایت‌های کیفری پرداخته می‌شود و در کشورهایی همچون آمریکا و اتحادیه اروپا به قانون اجرایی بدل گشته است. چراکه سود سرشار ناشی از فروش دارو به بیماران و مراکز درمانی توسط داروسازی‌ها و اغوای پزشکان به دریافت انواع هدایای نقدی و غیر نقدی در نتیجه فروش این محصولات همواره خطر تجویز داروهای غیر مرتبط با بیماری مراجع را در پی خواهد داشت. لذا ورود نظام حاکمیتی سلامت در هر کشوری تضمینی مناسب برای حمایت از حقوق بیماران بوده که با ایجاد مسئولیت‌های حقوقی و کیفری از خودسری‌های پزشکان و داروسازان ممانعت می‌نماید.

در این مقاله تلاش شده است جایگاه تجویز فرعی دارو توسط پزشکان و داروسازان در سیاست کیفری سنجیده شده و نقاط اشتراک و افتراق آنها روشن و پیشنهادهایی برای رفع خلاءهای احتمالی و توجه قانونگذار به نبود قانون صریح در این خصوص در سیاست کیفری ایران ارائه شود. مشخصاً مطالعه نظام حقوقی سایر کشورها و سیاست کیفری ایشان در مواجهه با این موضوع روش اصلی این نوشتار می‌باشد. لذا این پژوهش یک مطالعه بنیادی-کاربردی است که بر اساس روش توصیفی و تحلیلی با ابزار کتابخانه‌ای گردآوری گردیده و تحلیل‌های میان رشته‌ای در آن سبب پیشنهاداتی

1. label off.

در جهت اغنای نظام حقوقی ایران و تبیین مسئولیت کیفری در موارد بروز بحران‌های سلامت می‌گردد.

کلید واژگان: مسئولیت کیفری، سیاست کیفری، تجویز فرعی، دارو، پاسخ‌های کیفری، الزام جایگزینی.

بررسی تطبیقی وظایف، جایگاه قانونی و حقوقی پزشک خانواده در ارتقاء حقوق سلامت کشور

محمد جواد داورزنی^{۱*}، نسرين علی پور^۲، محسن داورزنی^۳

چکیده: سلامتی اعضای جامعه مهمترین عامل موفقیت ارتقاء حقوق سلامت در هر کشور به شمار می‌آید. پزشک خانواده با توجه به شرح وظایف قانونی و جهانی نقش اساسی در این حیطة دارد. پزشک خانواده بعنوان مسئول در برنامه پیشگیری و مراقبت‌های اولیه سلامت، مورد توجه سازمان بهداشت جهانی و وزارت بهداشت کشورها است. حاکمیت قانون در این خصوص نقش بسزایی در حقوق سلامت جامعه و کاهش آسیب‌های اجتماعی دارد، در ایران با اینکه از اجرای شدن قانون برنامه پزشک خانواده چندسالی می‌گذرد، اما هنوز جایگاه اصلی و قانونی خود را در نظام حقوق سلامت کشور نیافته است. با این همه، بررسی وظایف و جایگاه قانونی و جهانی پزشک خانواده می‌تواند کمک شایانی در پیشرفت حقوق سلامت کشور نماید. لذا وظایف قانونی و جایگاه حقوقی مطروحه برای پزشک خانواده در ارتقاء حقوق سلامت قابل بررسی است. مسئولیت‌های پزشک خانواده که در بخشی به حرفه پزشکی او و در بخش دیگر به مسئولیت‌های درمانی او همچون مراقبت از همه گروه‌های سنی بویژه خانم‌های باردار در افزایش جمعیت جامعه تحت پوشش، تشکیل پرونده سلامت الکترونیک، شناسایی و پیشگیری از تسری بیماری در جامعه، واکسیناسیون و غیره مربوط می‌شود. هرگونه تعلل در اجرای این وظایف قانونی و جایگاه حقوقی جهانی، باعث خدشه به روند درمان

۱. دانشجوی دکتری در رشته حقوق خصوصی دانشگاه آزاد تهران مرکز، قاضی دادگستری. (نویسنده مسئول)
Email: mjavaddavar@gmail.com

۲. دارنده مدرک دکتری در رشته فقه و حقوق خصوصی از دانشگاه خوارزمی تهران، مدرس دانشگاه الزهرا(س)، مدرس دانشگاه علوم پزشکی مجازی،
Email: Alipour7777@gmail.com

۳. دارنده مدرک دکتری در رشته فقه و حقوق خصوصی از دانشگاه خوارزمی تهران، مدرس دانشگاه آزاد اسلامی تهران، گروه حقوق خصوصی،
Email: Davar1730@yahoo.com

و پیشرفت جامعه و حقوق سلامت کشور می‌گردد، بنابراین شناسایی وظایف قانونی و جایگاه حقوقی جهانی پزشک خانواده چه از منظر سازمان بهداشت جهانی و چه از منظر قوانین داخلی کشورها و بهره‌گیری از آن که باعث پیشرفت و ارتقاء حقوق سلامت و تدوین قوانین کاربردی در نظام سلامت کشور بویژه در خصوص ارتقاء حقوق پزشکی و در پی آن اطلاع‌رسانی به جمعیت هدف و پزشکان خانواده و اجرایی‌شدن، و نظارت بر آن باعث کاهش آسیب‌های اجتماعی در نظام حقوق سلامت کشور می‌گردد و سلامت جامعه هدف و بیماران را قانونمند می‌کند.

کلمات کلیدی: حقوق سلامت، پزشک خانواده، وظایف قانونی، پرونده سلامت الکترونیک.

واکاوی رویکرد سیاست جنایی ایران در قبال جرایم دارویی

محمود عباسی^۱، امین علی‌زاده^۲، زهره شرافتی^۳

چکیده: زمینه و هدف: استقرار و امنیت دارویی بعنوان حق دسترسی بشر به دارو یکی از اصلی‌ترین حقوق بشری است که مورد تأکید مجامع بین‌المللی قرار گرفته و در ذیل حق بر سلامت مطرح می‌شود. بر همین اساس جرایم دارویی به جرایمی گفته می‌شود که موضوع اصلی ارتکاب آن، دارو و جامعه‌ی هدف آن طیف عظیمی از جامعه است. از آنجایی که این نوع جرایم می‌تواند بحران‌آفرین باشد، کشورهای مختلف برای مقابله با آن سیاست‌های جنایی خاصی را دنبال می‌کنند. هدف از این پژوهش واکاوی سیاست جنایی ایران در قبال جرایم دارویی است.

هدف و روش: روش این تحقیق توصیفی - تحلیلی و جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل پژوهش، اصل صداقت و امانتداری علمی رعایت شده است.

یافته‌ها: با توجه به اینکه رویکرد سیاست جنایی تقنینی ایران در مقابله با جرایم دارویی یک رویکرد کیفر محور، سزادهنده و فاقد نگرش اصلاحی و پیشگیرانه است، به علت روشن نبودن مبنای مسئولیت کیفری در قوانین با شالوده‌ای از کیفرگذاری‌ها در این حوزه مواجهیم که نشان دهنده‌ی بسط مسئولیت کیفری است.

نتیجه‌گیری: از آنجایی که مقوله‌ی تأمین دارو از دیرباز مورد اهتمام دولت‌ها بوده و عدم توجه به آن می‌تواند تمام بطن‌های جامعه را تحت تأثیر قرار دهد، دولت‌ها همواره راهبردهای خاصی را در این موضوع دنبال می‌کنند. تدابیر کنشی و واکنشی در حوزه‌ی

۱. مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران

۲. پژوهشگر مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی و دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران.
Email: amin.alizadeh@srbiau.ac.ir

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران.

سلامت و درمان باید از انسجام خاصی برخوردار باشد و تمام بازیگران این حوزه را از چرخه‌ی تولید و توزیع دربرگیرد. با رشد جمعیت بشری و افزایش نیاز جامعه به دارو خلأهای قانونگذاری در این حوزه فزونی می‌یابد که در قوانین ایران نیز کاملاً محسوس است. لذا با توجه به تأثیر این قوانین، قانونگذار می‌تواند با اعمال تدابیر کنشی و واکنشی مردم‌نهاد، با تخلفانگاری و انتظام‌بخشی، در پیشگیری و روند افزایشی این جرایم نقش به‌سزایی ایفا کند.

واژگان کلیدی: سیاست جنایی، جرایم دارویی، حق بر سلامت.

تحلیلی بر چالش‌ها و راهکارهای تحقق حق بر سلامتی انسان

امیرحسین سلیمان فلاح^{۱*}

چکیده: حق بر سلامتی یکی از حقوق بشری است که برای استیفای سایر حقوق بشری نیز ضروری قلمداد می‌شود. در مقدمه اساسنامه سازمان بهداشت جهانی حق هر انسان برای دسترسی به بالاترین سطح ممکن سلامتی به رسمیت شناخته شده است. ضرورت و اهمیت برخورداری از این حق به حدی است که کشورها در قوانین اساسی خود به وجود این حق تصریح نموده‌اند. با توجه به تعریف سازمان بهداشت جهانی از سلامت می‌توان گفت که کلیه حقوق و اقداماتی که سلامتی جسمانی و روحی و اجتماعی شهروندان و جامعه را تامین نمایند و مستلزم یک زندگی سالم باشد در قلمرو حق بر سلامتی می‌گنجد که با این وصف شامل حق برخورداری از اصول بهداشتی و مراقبتی، بهرمندی از ضرورت‌های بهداشتی در پیشگیری از بیماری، حق بر درمان بیماری و حمایت از اصول بهداشتی و پزشکی می‌باشد.

واژگان کلیدی: حق بر سلامت، حقوق بنیادین، بیماری، حقوق بشر

۱. دانشجوی دکتری حقوق عمومی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده

مسئول) Email: amir.falah89@yahoo.com

حقوق کودک در فضای مجازی و سواد رسانه‌ای

هاتف پوررشیدی^۱، مهران صمدی^۲

چکیده: گسترش عرصه فضای مجازی در کنار مزایای بی‌شمار آن، چالش‌های جدی و اساسی را برای کودکان و حقوق آنان پدید آورده است. نگرانی عمده والدین از دسترسی به محتواهای نامناسب و ارتباط کودکان با افرادی غیر متعادل و نیز سوء استفاده جنسی و مالی، باعث شده است، از سوی والدین محدودیت‌های جدی در دسترسی به فضای مجازی برای کودکان ایجاد شود که در واقع این امر حقوق مصرح آنان در کنوانسیون‌های مختلف بین‌المللی از جمله کنوانسیون حقوق کودک را نقض می‌کند. برای ممانعت از نقض این حقوق، آموزش سواد رسانه‌ای می‌تواند کمک کار خانواده‌ها و والدین قرار گیرد. آموزش سواد رسانه‌ای به صورت عمومی و در مدارس و از سنین پایین، ضمن برطرف کردن نگرانی والدین از سوء استفاده از کودکانشان، می‌تواند عاملی برای تحقق حقوق آنان در دسترسی به اطلاعات و رسانه‌ها در عرصه فضای مجازی باشد و زمینه رشد و توسعه فکری کودکان را نیز فراهم نماید.

کلمات کلیدی: حقوق کودک، فضای مجازی، سواد رسانه‌ای

۱. عضو هیات علمی گروه ارتباطات، دانشکده علوم اجتماعی و رسانه، دانشگاه ادیان و مذاهب، قم، ایران.

۲. عضو هیات علمی گروه ارتباطات، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، تبریز، ایران.

ارتقای سلامت پرستاران در قبال مهارت‌های ارتباطی و تعهد سازمانی و
فرسودگی شغلی در فوریت‌های پزشکی
در بیمارستان امام خمینی و طالقانی ارومیه

زهرا نوری‌زاده خامنه^{۱*}، مریم شیریان نسل^۲

چکیده: زمینه و هدف: از آنجا که در اکثر شرایط اضطراری، کارکنان خدمات اورژانس اولین افرادی هستند که حضور می‌یابند، شناسایی خطر فرسودگی شغلی آنان بسیار اهمیت دارد. تنش اخلاقی یکی از مشکلات عمده پرستاران است که ممکن است به دلایل مختلفی رخ دهد. از پیامدهای تنش اخلاقی می‌توان به کاهش اعتماد به نفس، فرسودگی شغلی، نارضایتی شغلی و افسردگی اشاره کرد. از آنجا که پرستاران شاغل در بخش مراقبت‌های ویژه و اورژانس به سبب ماهیت کاری خود بیشتر با موارد تنش اخلاقی مواجهه دارند، این مطالعه با هدف بررسی ارتباط تنش اخلاقی پرستاران و فرسودگی شغلی در کارکنان فوریت‌های پزشکی بیمارستان امام خمینی و طالقانی و عوامل مرتبط با آن انجام شد.

روش تحقیق: در این مطالعه ۱۳۰ نفر از کارکنان فوریت پزشکی و پرستاران شاغل در بیمارستان‌های امام خمینی و طالقانی ارومیه به طور تصادفی انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از پرسش‌نامه و به شیوه آمار توصیفی و منابع کتابخانه‌ای و مراجعه به کتاب‌ها، مقاله‌ها و منابع اینترنتی صورت پذیرفته است.

یافته‌ها: پرستاران و فوریت‌های پزشکی نقش اساسی در ارتقا سلامت عمومی مردم دارند و پرستاران به دلیل ماهیت شغلی در معرض خطرات ناشی از سبک زندگی ناسالم

۱. کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران (مؤلف

مسئول). Email: Zahranorizadeh456@gmail.com

۲. استادیار، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، مرکز تحقیقات حقوق، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی،

مراغه، ایران. Email: shiriyani@yahoo.com

قرار دارند، کارکنان فوریت‌های پزشکی در بعد مسخ شخصیت، فرسودگی شدید و در ابعاد خستگی هیجانی و کاهش موفقیت فردی و فرسودگی متوسطی داشتند و از لحاظ عوامل مرتبط با فرسودگی به ترتیب عوامل اقتصادی بیشترین و عوامل فردی کمترین نقش را داشت. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و رگرسیون لجستیک استفاده شد. یافته‌ها: غذایی (۶۴/۱ درصد)، ساعات خواب (۶۰ درصد)، کنترل کمر درد (۴۴/۷ درصد)، برقراری ارتباط موثر بین فردی (۴۲/۷ درصد)، کاهش وزن (۳۹/۸ درصد)، نیاز به ارتقا سلامت داشتند. منابع عمده استرس محیط کار شامل؛ بار کاری زیاد (۷۵/۹ درصد)، خواب ناکافی (۷۱/۱ درصد)، رفتار نامناسب بیماران یا نزدیکان آنان (۵۴/۲ درصد) و رفتار مدیران (۵۲/۵ درصد) بود.

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج این پژوهش و اهمیت حرفه فوریت‌های پزشکی، رفع موانع ومشکلات ایفای نقش کارکنان فوریت‌های پزشکی حایز اهمیت می‌باشد و لازم است مسؤولان با پیگیری‌ها و ارایه راهکارهای لازم در جهت مناسب‌سازی شرایط اقتصادی، محیطی، مدیریتی و پرسنلی این قشر، آنان را یاری دهند. پرستاران بزرگترین گروه حرفه‌ای در سیستم مراقبت‌های بهداشتی و درمانی هستند آنها می‌توانند الگوی ایده‌آل برای ارتقا سمت بیماران باشند اما دانش پرستاران در زمینه ارتقا سلامت به خود مراقبتی در خود آنها منجر نمی‌گردد مهارت‌های ارتباطی از جمله مهارت‌های اساسی برای زندگی در عصر حاضر است پرستاران به دلیل موقعیت شغلی خود باید مهارت کافی جهت برقراری ارتباط مناسب با همکاران و بیماران داشته باشند تا از آرامش رضایت و تعهد سازمان و نهاد بهره‌مند شوند. سبک زندگی و رفتارهای ارتقا سمت با کمیت و کیفیت مراقبت رابطه دارد.

کلیدواژه‌ها: کارکنان فوریت‌های پزشکی، پرستار، مهارت ارتباطی، فرسودگی شغلی، ارتقاء سلامت.

مشکلات و راهکارهای تحقق حق سلامتی بشر در عرصه ملی و بین المللی و تعهدات دولت‌ها در این راستا

امیر حسین بقایی

چکیده: حق سالم بودن یکی از نخستین حقوقی است که در قانون اساسی بسیاری از کشورهای جهان آمده اعلام شده است. در سطح بین‌المللی هم در ماده‌ی ۲۵ اعلامیه جهانی حقوق بشر قاطعانه اعلام شده است هرکسی حق دارد استانداردهای کافی زندگی از نظر سلامت و رفاه برای خود و خانواده‌اش داشته باشد. در مقدمه اساسنامه‌ی سازمان جهانی بهداشت هم تایید شده که سلامت از حقوق بنیادین هر یک از افراد بشر است تا از بیشترین استاندارد قابل دسترسی سلامت برخوردار باشد. تامین سلامت و حق برخورداری از زندگی سالم، از حقوق مسلم شهروندی محسوب می‌شود به نحوی که از شاخصه‌های اصلی جامعه ایده‌آل، داشتن وضعیت سلامت مطلوب است. از سوی دیگر، حق بر سلامتی ارتباط نزدیکی با دیگر مصادیق حقوق بشر دارد، به گونه‌ای که لازم و ملزوم یکدیگر قلمداد می‌گردند. از جمله حق تغذیه، مسکن، کار، آموزش، کرامت انسانی، حیات، برابری و عدم تبعیض، منع شکنجه، حریم خصوصی، دسترسی به اطلاعات و آزادی اجتماعات اجزای لاینفک حق بر سلامتی هستند. در این مقاله قصد داریم به بررسی و شناخت مشکلات و راهکارهای تحقق حق سلامتی بشر در عرصه ملی و بین‌المللی و تعهدات دولت‌ها در این راستا بپردازیم. روش تحقیق از نوع تحلیلی-توصیفی بوده و ابزار گردآوری اطلاعات و داده‌ها فیش‌برداری می‌باشد.

واژگان کلیدی: حق سلامتی، حقوق بشر، تعهدات دولت‌ها، زندگی مطلوب، حقوق بین‌المللی

شناختی بر هوش مصنوعی در ارتقای حقوق سلامت

زهرا سامان^{۱*}

چکیده: امروزه در دنیایی زندگی می‌کنیم که فناوری‌های مختلف ما را احاطه کرده‌اند؛ از لپ‌تاپ‌ها، تبلت‌ها و گوشی‌های همراه گرفته تا فناوری‌هایی که اطلاعات زیادی درباره‌ی آن‌ها نداریم اما باعث پیشرفت‌های پزشکی، علمی و آموزشی شده‌اند. فناوری پدیده‌ای ماندگار در زندگی انسان‌ها است که همیشه در حال گسترش است. هر فناوری نوینی که وارد زندگی ما می‌شود، می‌تواند به بهبود زندگی کمک کند اما در بعضی شرایط می‌تواند تهدیدی برای سلامت جسمی و روانی ما باشد. تکنولوژی به طور گسترده برای پرداختن به طیف وسیعی از ابزارها استفاده می‌شود که می‌تواند متخصصان سلامت را قادر سازد تا با انجام تشخیص زودهنگام، کاهش عوارض، کاهش مدت بستری شدن در بیمارستان، بهینه سازی درمان و یا ارائه گزینه‌های کمتر تهاجمی، کیفیت زندگی بهتری را برای بیماران و جامعه فراهم کنند. هوش مصنوعی به عنوان یکی از مهم‌ترین فناوری‌های عصر حاضر شناخته می‌شود و با سرعتی فزاینده در حال رشد و تکامل می‌باشد و توانسته است بر روی کسب و کارهای موجود در حوزه سلامت تأثیرات متنوعی بگذارد و موجب تغییراتی در ساختار آنها گردد؛ اما این تأثیرات با فرصت‌ها و چالش‌هایی همراه است. در این راستا، فرصت‌هایی چون نوآوری و صرفه‌جویی در زمان و هزینه و چالش‌هایی چون عدم اطمینان و اعتماد کافی، نبود امنیت کافی، بحران منابع انسانی و کمبود نیروی کار متخصص و ماهر که در نتیجه کاربرد هوش مصنوعی در کسب و کارهای حوزه سلامت بروز کرده‌اند. به طور کلی مراقبت‌های بهداشتی و درمانی در حال حاضر در حال تحول دیجیتال به سمت هوش مصنوعی است؛ مضامین سلامت هوشمند با نیازهای امروزی مراقبت از بیماران هوشمند مطابقت دارد. بر اساس توسعه سریع فناوری هوش مصنوعی و فناوری رباتهای هوشمند

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تبریز، تبریز، ایران،

Email: zawra.saman@gmail.com

پزشکی، اجرای پزشکی هوشمند برای خدمات مراقبت‌های بهداشتی ما در آینده نزدیک به واقعیت تبدیل خواهد شد. در این مقاله به بر چالش‌های حقوقی و پزشکی استفاده از هوش مصنوعی در ارتقای حقوق سلامت پرداخته می‌شود.

کلمات کلیدی: هوش مصنوعی، یادگیری ماشینی، حقوق، ارتقای سلامت

مطالعه و شناختی دقیق بر لزوم بازاندیشی حقوق کودکان در عصر هوش مصنوعی

زهره سامان^۱، مهرداد تیموری^{۲*}

چکیده: حقوق کودک یا فرزند مجموعه‌ای از حقوق بشر ویژه کودکان است که بر پشتیبانی و نگهداری از افراد جوان تمرکز دارد. کنوانسیون حقوق کودک (CRC) ۱۹۸۹ یک کودک را به عنوان فردی که به سن هجده سال نرسیده است تعریف می‌کند. حقوق کودکان شامل حق بر عدم تبعیض، حق حیات، حق بقا، حق رشد، حق بر ثبت نام، برقراری ارتباط با هر دو والدین، هویت انسانی و همچنین نیازهای اساسی برای حفاظت فیزیکی، غذا، آموزش عمومی دولتی، مراقبت‌های بهداشتی و قوانین کیفری مناسب براساس سن و رشد کودک، حفاظت برابر از حقوق مدنی کودک و آزادی از تبعیض بر اساس نژاد، جنسیت، گرایش جنسی، هویت جنسیتی، منشأ ملی، مذهب، معلولیت، رنگ، قومیت یا سایر ویژگی‌ها. تفسیر حقوق کودکان طیفی از اجازه دادن به ظرفیت کودکان برای داشتن اختیار عمل تا اعمال نظر فیزیکی، روانی و احساسی بدون هیچگونه بدرفتاری با کودکان را دربرمی‌گیرد. در عصر هوش مصنوعی خطرات بسیاری کودکان را تهدید می‌کند و شرایطی فراهم می‌شود که حقوق آنان نقض یا محدود شود، توجه به تکالیف دولت‌ها در حمایت و صیانت حقوق کودکان در سطح بین‌المللی و داخلی ضروری است. هوش مصنوعی هوشی است که توسط ماشین‌ها ظهور پیدا می‌کند، در مقابل هوش طبیعی که توسط جانوران شامل انسان‌ها نمایش می‌یابد. اما پیش از هرچیز باید این موضوع را دانست که کلمه هوش، نشان دهنده امکان استدلال

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تبریز، تبریز، ایران،

Email: zawra.saman@gmail.com

۲. دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، پژوهشگر مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی، دانشگاه علوم

پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران، (نویسنده مسئول) Email: Mehردادteymoori1@gmail.com

است و اینکه آیا هوش مصنوعی می‌تواند به توانایی استدلال دست یابد یا خیر، خود موضوع اختلاف محققان است. در این مقاله به لزوم بازاندیشی حقوق کودکان در عصر هوش مصنوعی پرداخته می‌شود.

کلمات کلیدی: هوش مصنوعی، یادگیری ماشینی، حقوق کودکان، کنوانسیون.

کاربردهای هوش مصنوعی در پیشگیری از جرائم پزشکی

جواد زارعی^{۱*}، پرستو قاسمی ساعی^۲

چکیده: جرم پزشکی در حالت کلی اینگونه تعریف می‌شود که فعل یا ترک فعلی که از ناحیه پزشک رخ داده است، وفق قانون عنوان مجرمانه به خود اختصاص داده و موجب مجازات مرتکب یعنی پزشک متخلف بشود. جرایم پزشکی به معنی ایراد صدمه بدنی غیرعمدی توسط پزشک به بیمار می‌باشد. جرم پزشکی دارای سونیت نبوده و از دسته جرایم عمدی و جنایات مندرج در قانون مجازات اسلامی خارج است. اعمال مجرمانه‌ای که سلامت عمومی را به خطر می‌اندازد، سلامت و زندگی مردم را به طور جدی تهدید کرده است. نحوه جلوگیری از وقوع چنین اعمال مجرمانه‌ای در کانون توجه همه اقشار قرار گرفته است. مطالعات اندکی در زمینه پیشگیری از جرایم به خطر انداختن سلامت عمومی انجام شده است و نتایج رضایت‌بخش نیست. با توسعه سریع فناوری هوش مصنوعی، الگوریتم‌های یادگیری ماشینی به طور گسترده در زمینه‌های مختلف مورد استفاده قرار می‌گیرند. بر اساس پیشینه زمان، این مقاله الگوریتم‌های یادگیری ماشینی را برای تحقیقات پیشگیری از جرایم که سلامت عمومی را به خطر می‌اندازد، با هدف بهبود کارایی پیشگیری از جرم اعمال می‌کند. ۴۸/۳۲ درصد از مردم معتقدند که قوانین و مقررات ناقص دلیل اصلی وقوع مکرر جرایمی است که سلامت عمومی را به خطر می‌اندازد، اما تنها ۱۸ درصد حاضر به مشارکت فعال در قوانین مربوطه هستند. نتایج فوق نشان می‌دهد که مدل پیش‌بینی ایجاد شده توسط الگوریتم هوش مصنوعی می‌تواند به طور موثر رفتارهای مجرمانه‌ای را پیش‌بینی کند که سلامت عمومی را به خطر می‌اندازد و داده‌های قابل اعتمادی را برای پیشگیری ارائه می‌دهد.

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد

Email: javad9789@gmail.com

تبریز، (نویسنده مسئول)،

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تبریز،

Email: Paras2saei@gmail.com

کلمات کلیدی: هوش مصنوعی، یادگیری ماشینی، جنایت علیه سلامت عمومی، پیشگیری از جرم، الگوریتم جنگل تصادفی

حقوق سلامت کودک و فضای مجازی

بتول گرگین^{۱*}، فاطمه عزیززاده^۲

چکیده: حق کودک بر سلامت روان در فضای مجازی، به یکی از مسائل مهم حقوقی در حوزه حقوق تبدیل شده است. این حق، برای کودک بسیار حیاتی است و باید در فضای مجازی نیز حفاظت شود. با توجه به اینکه فضای مجازی در حال گسترش است و کودکان به عنوان بومیان دیجیتال از آن به عنوان یک فضای تعاملی و یادگیری استفاده می‌کنند، حفاظت از حقوق آنها و خطرات موجود در این فضا از جمله آسیب‌های جسمی و روانی به دلیل محتوای نامناسب و ناخوشایند، تبعیض و آزار سایبری و بهره‌مندی از فضای مجازی بدون نظارت و کنترل، از اهمیت بالایی برخوردار است. یکی از آسیب‌های فضای مجازی در این خصوص آسیب‌پذیر بودن سلامت روانی کودکان است. با توجه به اینکه شبکه‌های اجتماعی، کودکان پرتحرک را از جمع‌های دوستانه خود جدا کرده است، کم‌کم سر و کله افسردگی، اضطراب و کاهش عزت نفس نیز در آنها پیدا می‌شود. کودکان به دلیل موقعیت سنی خود تمایل بیشتری به تکنولوژی‌های مدرن و فضای مجازی دارند و میزان تأثیرپذیری آنها نیز از پدیده‌های اطراف خود در این سنین بیشتر است. در این نوشتار ضمن بررسی مفاهیم کودک و فضای مجازی به بررسی انواع آسیب‌های فضای مجازی بر حقوق سلامت کودکان و ارائه راهکارهایی در زمینه رفع آن خواهیم پرداخت.

کلیدواژه: کودک، حق سلامت، فضای مجازی، قوانین داخلی، اسناد بین‌المللی.

۱. عضو هیات علمی گروه فقه و مبانی حقوق، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

Email: b.gorgin@pnu.ac.ir.

۲. عضو هیات علمی حقوق، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

Email: fatazizzadeh21@pnu.ac.ir

حق دسترسی کودکان به فضای مجازی

الهه پارسا^۱

چکیده: یکی از حقوق بنیادین برای انسان‌ها، آزادی بیان می‌باشد که برای تمام افراد از جمله کودکان لازم و ضروری است. حق دسترسی به اینترنت و فضای مجازی به آزادی بیان قابلیت تعمیم دارد. حق دسترسی به اینترنت به دلیل نقش مهمی که در زندگی افراد انسانی دارد، ارتباط موثری با زندگی آنها پیدا کرده است. همچنین از آن جهت که فضای مجازی و دسترسی به اینترنت نقش عمده‌ای در رشد کودکان دارد باید با محدودیت‌های اصولی همراه باشد. لذا در این مقاله به دنبال شناخت اقدامات موثر برای محدودیت‌های دسترسی کودکان به فضای مجازی هستیم. یافته‌های تحقیق حاکی از این است که مطابق ماده ۱۷ کنوانسیون حقوق کودک حق دسترسی کودک به فضای مجازی نامحدود و بدون توجه به جنسیت، نژاد و دین و مذهب باشد و هرگونه محدودیتی اعمال می‌شود باید قانونی و لازم و متناسب باشد. در مواردی که دسترسی کودک به فضای مجازی مخل نظم عمومی است و سلامت روحی، روانی و جسمی کودک را به خطر می‌اندازد باید محدودیت‌های قانونی اعمال شود؛ اما در مقابل خطرات دسترسی آزاد و بدون قید و شرط، فضای مجازی می‌تواند بر آموزش و حق بر سلامتی کودکان و افزایش مشارکت مدنی تاثیر مستقیم و غیر مستقیم داشته باشد. در نتیجه نمی‌توان کودکان را به طور کلی از فضای مجازی محروم نمود. خانواده‌ها به عنوان اشخاصی که با کودک ارتباط مستقیم دارند می‌توانند بر دسترسی کودک نظارت داشته باشند و همچنین دولت‌ها با اعمال محدودیت قانونی متناسب با سن و نیاز کودک می‌توانند با ملحق شدن به کنوانسیون‌های بین‌المللی و تصویب قوانین کارآمد از بروز ناهنجاری‌ها و آسیب‌های ناشی از دسترسی به فضای مجازی جلوگیری کنند.

کلیدواژه: فضای مجازی، اینترنت، کودک، حق دسترسی.

۱. دانش آموخته دکتری حقوق خصوصی، پژوهشگر مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی دانشگاه شهید بهشتی.

رابطه حق بر سلامتی و پزشک خانواده از دیدگاه حقوق عمومی سلامت و چالش‌های پیش رو

محمدجواد داورزنی^۱، دکتر نسرین علی پور^۲، دکتر محسن داورزنی^۳

چکیده: موضوع حق بر سلامتی، که حقی انسانی است مورد توجه سازمان‌های جهانی از جمله سازمان بهداشت جهانی و سازمان ملل و دولت‌ها قرار گرفته و حاصل آن رهنمودهایی است که جهت ارتقاء سطح سلامت مردم جهان، به خصوص نواحی فقیر و محروم، به دولتمردان ارایه شده است. این حق دغدغه اصلی حکومت برای اطمینان از تامین شرایط لازم برای سالم زیستن مردم می‌باشد. پزشک خانواده از طرف دولت و یا به تعبیری از طرف وزارت بهداشت، مجری و سرپرست برنامه مراقبت‌های اولیه سلامت است، از این رو بعنوان رکن اصلی نظام سلامت شناخته می‌شود و با رویکردی جامعه‌نگر و سلامت‌نگر خدمات‌رسانی می‌کند. از آن جا که پزشک خانواده وظایف متعددی را در ایران و دیگر کشورها بر عهده دارد، تبعاً بررسی حقوقی آن نهاد نیز ضروری است. امروزه در دنیا برنامه پزشک خانواده با رویکرد حقوقی است و واقعیتی اجتناب‌ناپذیر، و آمیخته از روش‌های سازمان‌های جهانی و داخلی است، لذا در این پژوهش از منظر حقوق عمومی سلامت و رابطه حق بر سلامتی و پزشک خانواده پیگیری گردید و رابطه پزشک خانواده با حقوق عمومی سلامت، بستر فضای مجازی و الکترونیک در محدوده حقوق پزشکی و بیشتر با نگاه داخلی و بهره‌گیری از آن که باعث شناخت و رفع چالش‌های پیش‌رو، پیشرفت و ارتقاء حقوق عمومی سلامت و تدوین قوانین کاربردی در

۱. دانشجوی دکتری در رشته حقوق خصوصی دانشگاه آزاد تهران مرکز، قاضی دادگستری.

Email:mjavaddavar@gmail.com

۲. دارنده مدرک دکتری در رشته فقه و حقوق خصوصی از دانشگاه خوارزمی تهران، مدرس دانشگاه

Email:Alipour7777@gmail.com

الزهر(س)، گروه الهیات،

۳. دارنده مدرک دکتری در رشته فقه و حقوق خصوصی از دانشگاه خوارزمی تهران، مدرس دانشگاه آزاد

اسلامی تهران، گروه حقوق خصوصی.

Email:Davar1730@yahoo.com

نظام سلامت کشور بویژه در خصوص ارتقاء حقوق پزشکی و در پی آن اطلاع‌رسانی به جمعیت هدف و پزشکان خانواده و اجرایی شدن، و نظارت بر آن باعث رفع چالش‌ها و کاهش آسیب‌های اجتماعی در نظام حقوق سلامت عمومی کشور می‌گردد و سلامت جامعه هدف و بیماران را قانونمند می‌کند.

کلمات کلیدی: حق بر سلامتی، پزشک خانواده، حقوق عمومی سلامت، بهداشت جهانی، پرونده الکترونیک.

ضرورت کاربست اصول بنیادین حقوق کیفری در رسیدگی به جرایم پزشکی

سید حسین حسینی^۱، صادق صفری^{۲*}، نفیسه عرب زاده^۳

چکیده: زمینه و هدف: اصول شکلی و ماهوی پذیرفته شده در حقوق کیفری خصوصاً وقتی با اوصاف بنیادین و اساسی همراه است، شاکله اصلی نظام حقوقی هر کشور را تشکیل می‌دهند. پذیرش چنین اصولی مورد تأکید آموزه‌های حقوق بشری و حقوق داخلی و بین‌المللی می‌باشد. این اصول که ریشه در اعتقادات داشته و دارای پشتوانه‌ها و مبانی مستحکم می‌باشد، نه تنها در رسیدگی‌های کیفری بلکه در رسیدگی‌های مراجع مختلف اعم از حقوقی، اداری و انتظامی نیز می‌بایست مورد توجه و تأکید باشند.

روش: پژوهش حاضر با روش توصیفی تحلیلی و از طریق جمع‌آوری مطالب با استفاده از شیوه کتابخانه‌ای صورت پذیرفته است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل پژوهش، سعی شده است امانتداری علمی رعایت شده باشد.

یافته‌ها: جرایم پزشکی و قصور در درمان، از جمله موضوعاتی است که در هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر سازمان نظام پزشکی به آن رسیدگی و پس از برخوردهای انتظامی با پزشک یا کادر درمان، نهایتاً نتیجه در مراجع قضایی مورد استفاده قرار می‌گیرد. نویسندگان در پژوهش حاضر، قوانین حاکم بر رسیدگی‌های انتظامی در حوزه پزشکی را از حیث توجه به اصول بنیادین حقوق کیفری مورد رصد و ارزیابی قرار داده و مشخصاً موارد عدول یا کم‌توجهی به این اصول را مورد شناسایی قرار دادند.

نتیجه‌گیری: رعایت برخی اصول بنیادین در حقوق کیفری از چندان اهمیتی برخوردار

۱. دانشیار گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه فردوسی مشهد، Email: Shosseini@um.ac.ir

۲. دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی - بازپرس ویژه قتل عمد دادسرای عمومی و انقلاب مشهد مقدس،
(نویسنده مسئول) Email: sadeghsafari13@gmail.com

۳. کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، وکیل دادگستری،
Email: arabzade.na1376@gmail.com

است که می‌بایست در رسیدگی‌های مراجع اداری و انتظامی نیز مورد تأکید قرار گیرد. کم‌توجهی به برخی از این اصول شایبه، عدول از دادرسی منصفانه را به ذهن طرفین دعوی متبادر ساخته و نارضایتی عمومی ایجاد می‌کند. به نحوی که پس از مدتی شاهد عدم مراجعه و انصراف افراد بزه‌دیده و زیان دیده برای احقاق حقوق خود هستیم. بدیهی است اصول بنیادین حقوق کیفری نه تنها باید در عمل رعایت شود بلکه نمود و بروز آن در قوانین به نحوی باید باشد که قابلیت استناد داشته باشد و ضمانت‌اجراهایی برای عدم رعایت آنها پیش‌بینی شود. لذا ضرورت دارد در خصوص برخی از اصول بنیادین حقوق کیفری، ملاحظات در قوانین موجود در زمینه حقوق پزشکی منعکس شود.

واژگان کلیدی: اصول بنیادین، جرایم پزشکی، قصور پزشکی، مراجع انتظامی، سازمان نظام پزشکی.

نگاهی به چالشهای نظام اداری سلامت و نقش آن در تامین حق بر سلامت عمومی شهروندان

سیدحسن خادمی^{۱*}

چکیده: زمینه وهدف : حق بر سلامت شهروندان بعنوان یکی از تعهدات دولتهاست و در صورتیکه بشیوه صحیح و مبتنی بر قوانین داخلی و بین‌المللی رعایت گردد علاوه بر رضایت عمومی در دوام حکومتها نیز نقش موثر و بسزایی ایفا مینماید. اهمیت نظام اداری سالم و کارآمد در هر حوزه نیز بر هیچ کس پنهان و پوشیده نیست و این نظام اداری نیز میبایست در گذر زمان دستخوش تحول و اصلاح گردد. در همین راستا یافتن مشکلات نظام اداری حاکم بر حوزه سلامت و رفع چالشهای این نظام اداری در کشورمان تاثیر قابل توجهی بر عملکرد نظام سلامت و دستیابی به اهداف سلامت پایدار در جامعه دارد که این مهم میبایست مورد توجه ویژه قرارگیرد.

روش : این مقاله به روش توصیفی-تحلیلی، بصورت کتابخانه ای و با ابزارفیش برداری کتب، مقالات، قوانین و بررسی تحلیلی یافته ها نگارش یافته است.

ملاحظات اخلاقی : در سراسر این پژوهش صداقت و امانت داری علمی بطور کامل رعایت شده است.

یافته‌ها: یافته های این مطالعه حاکی از آن است سازمانهای اداری متعددی در دستیابی همه جامعه به سطح مناسبی از سلامتی فعالیت مینمایند که هریک با سازوکاری اداری ویژه خود مدیریت میگردند و این نظام نیازمند اصلاح و بازنگری جدی میباشد.

نتیجه گیری : نظام اداری سلامت در ایران با چالشهای متعددی روبرو است که نیازمند اصلاح جدی و سریعی میباشد. بنظر می رسد نظام اداری حاکم بر سلامت عمومی شهروندان به ویژه نظام اداری حاکم بر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در

۱. نویسنده مسئول Email: khademihasan@gmail.com

بخش های تشکیلات و ساختار اداری ، مدیریت منابع انسانی ، قوانین و مقررات اداری و بازرسی و نظارت نیازمند اصلاح می باشد تا از این طریق بتوان نسبت به تامین حق بر سلامت شهروندان مطابق قوانین و مقررات داخلی و بین المللی اقدام نمود .

واژگان کلیدی : نظام اداری ، حق بر سلامت ، حقوق شهروندی ، حقوق اداری

مسئولیت کیفری دندانپزشکان و کادر همراه دندانپزشک از منظر سازمان نظام پزشکی استان یزد

دنیا امیدیان^{۱*}، مصطفی شیبانی^۲، پریا امیدیان^۳

چکیده: زمینه و هدف: امروزه دندانپزشکان و کادر همراه دندانپزشک همانند پزشکان در معرض شکایت بیماران قرار دارند. گاهی اوقات خطا در اعمال دندانپزشکی، موجب بروز ضایعات دندانی شده و بیمار که با صرف هزینه گزاف نتیجه درمانی مطلوب را به دست نیاورده است اقدام به طرح شکایت علیه دندانپزشک می‌کند. از آنجا که درباره مسئولیت کیفری دندانپزشکان مطالب زیادی وجود ندارد این تحقیق ضمن بررسی اظهار نظرات کارشناسان کمیسیون‌های نظام پزشکی استان یزد، به بررسی عواملی که در احراز یا عدم احراز خطای دندانپزشکان نقش دارد می‌پردازد.

مواد و روش‌ها: این تحقیق از نوع نظری بوده، روش تحقیق به صورت توصیفی و تحلیلی می‌باشد و روش جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای و با مراجعه به اسناد، کتب و مقالات و آرای کمیسیون نظام پزشکی استان یزد صورت گرفته است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

یافته‌ها: در هر پرونده عوامل متعددی ممکن است موجب انتساب یا عدم انتساب خطا به دندانپزشک شود. یافته‌ها نشان می‌دهد از منظر پزشکی عواملی وجود دارد که در عدم احراز خطای دندانپزشکی موثر است.

۱. وکیل پایه یک دادگستری و کارشناسی ارشد حقوق خانواده، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران
(نویسنده مسئول)
Email: omidiyand@gmail.com

۲. قاضی دادگستری شعبه ویژه جرایم پزشکی و دارویی و دانشجوی دکتری تخصصی حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه حائری میبد، ایران،
Email: Msheibani89@gmail.com

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد، رشته حقوق خصوصی، دانشگاه خوارزمی تهران، ایران،
Email: Pariya Omidian@gmail.com

نتیجه‌گیری: بررسی‌ها حاکی از آن است اشتباه دندانپزشک در تشخیص، نظیر عدم ارزیابی مناسب دندان و خطای مربوط به نحوه درمان که شامل مواردی همچون انجام درمان غیر ضروری مثل کشیدن دندان‌ها در شرایطی که قابلیت نگهداری دارد همچنین تراش بیش از حد دندان‌ها، دستکاری بیش از حد موضع عمل جراحی از مصادیق خطا در حوزه دندانپزشکی محسوب می‌شود. اما اگر اقدامات دندانپزشک با رعایت موازین علمی صورت بگیرد و عارضه رخ داده جزو عوارض شناخته شده جراحی دندان باشد، خطایی متوجه دندانپزشک نیست. به طور مثال از منظر متخصصین نظام پزشکی، شکستن فایل در داخل کانال ریشه، کبودی در فک و سوختگی لب به دلیل کشیدن دندان از عوارض محتمل و شایع درمان محسوب می‌گردد. اگر دندانپزشک عمومی با تشخیص صحیح، بیمار را جهت ادامه درمان تخصصی‌تر به دندانپزشک متخصص نظیر اندودنتیست‌ها ارجاع دهد، این امر موجب قطع قابلیت انتساب آسیب به دندانپزشک می‌گردد. همچنین اگر با وجود خطای دندانپزشک، هیچ گونه عارضه‌ای برای بیمار به وجود نیامده باشد این امر مانع احراز مسئولیت کیفری دندانپزشک می‌گردد.

واژگان کلیدی: دندانپزشکی، جراحی دندان، نظام پزشکی، تقصیر یا قصور، رابطه سببیت.

پیشگیری اجتماعی از جرم کلاهبرداری رفاهی در فضای مجازی

اکرم محمدزاده^۱، جمال بیگی^{۲*}، فاطمه احدی^۳

چکیده: زمینه و هدف: منظور از کلاهبرداری رفاهی، فریب دادن و توسل به وسایل و حیل متقلبانه نهادهای دولتی برای اخذ امتیارات رفاهی بیشتر است. با توجه به استفاده از اینترنت و مجازی شدن بیشتر معاملات و تعاملات، دامنه جرم کلاهبرداری رفاهی نیز در فضای مجازی گسترده‌تر شده است. هدف: از این نوشتار پیشگیری اجتماعی از کلاهبرداری رفاهی در فضای مجازی است. روش: این تحقیق به صورت توصیفی - تحلیلی است و روش جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای و با مراجعه به اسناد، کتب و مقالات صورت گرفته است. ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصول متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

یافته‌ها: هر چند مقابله کیفری در خصوص جرم کلاهبرداری رفاهی اجتناب‌ناپذیر است، با توجه به واکنشی بودن این اقدام و اتخاذ آن پس از ارتکاب، نمی‌توان آثار سوء این جرم را خنثی کرد. از این رو لازم است اقداماتی را مورد تحقیق قرار داد که به جای واکنش به جرم کلاهبرداری رفاهی، از وقوع آن پیشگیری کند. نتایج: برنامه‌های پیشگیرانه اجتماعی را می‌توان پیشنهاد داد و از جمله برنامه‌های فرهنگ‌سازی و تولید رسانه و خانواده‌مدار، تدابیر آموزشی - مجازی، بالا بردن سواد رسانه‌ای، اطلاع‌رسانی و اطلاع‌گیری، اشاره کرد.

۱. دانشجوی دکترای حقوق کیفری و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه.

Email: a.mohamadzade094@gmail.com

۲. دانشیار، گروه آموزشی حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران

Email: jamalbeigi@iau-maragheh.ac.ir (نویسنده مسئول و استاد راهنما)

۳. استادیار، گروه آموزشی حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران

Email: jamalbeigi@iau-maragheh.ac.ir (نویسنده مسئول و استاد راهنما)

واژگان کلیدی: کلاهبرداری رفاهی، فضای مجازی، پیشگیری اجتماعی.
این مقاله مستخرج از رساله دکتری با عنوان «بررسی تطبیقی کلاهبرداری رفاهی در حقوق ایران و انگلستان» است.

حفاظت از سلامت روان کودکان در برابر فضای مجازی در حقوق ایران و مطالعه تطبیقی در کنوانسیون سازمان ملل متحد در حقوق کودک و اصول (COP)

خدیجه شیروانی^۱

چکیده: انفجار فناوری اطلاعات و ارتباطات، فرصت‌های بی‌سابقه‌ای را برای کودکان و نوجوانان ایجاد کرده است تا با هم ارتباط برقرار کنند، اطلاعات مفید به اشتراک بگذارند، یاد بگیرند، به اطلاعات دسترسی داشته باشند و نظرات خود را در مورد موضوعاتی که بر زندگی و جوامع آنها تأثیر می‌گذارد، بیان کنند. اما دسترسی گسترده‌تر و آسان‌تر به اینترنت و فناوری تلفن همراه نیز چالش‌های مهمی را برای ایمنی کودکان - هم آنلاین و هم آفلاین - ایجاد می‌کند. به همین جهت، امنیت سایبری در فضای مجازی در مورد ایمنی کودکان اهمیت دارد. کودکان ممکن است ناآگاهانه خود را با به اشتراک گذاشتن اطلاعات شخصی آنلاین یا تعامل با افراد غریبه در معرض خطر قرار دهند. والدین باید به فرزندان خود در مورد ایمنی و حریم خصوصی آنلاین آموزش دهند و اطمینان حاصل کنند که کنترل‌های والدین بر دستگاه‌ها و حساب‌ها برای جلوگیری از دسترسی غیرمجاز تنظیم شده است. برای کاهش خطرات انقلاب دیجیتال در حالی که کودکان و جوانان بیش‌تری را قادر می‌سازد از مزایای آن بهره‌مند شوند، دولت‌ها، جامعه مدنی، جوامع محلی، سازمان‌های بین‌المللی و بخش خصوصی باید در یک هدف مشترک گرد هم آیند. صنعت فناوری نقش مهمی در ایجاد پایه‌هایی برای استفاده ایمن‌تر و مطمئن‌تر از خدمات مبتنی بر اینترنت و سایر فناوری‌ها - برای کودکان امروزی و نسل‌های آینده دارد. کسب و کارها باید حمایت از کودکان را در مرکز کار خود قرار دهند و توجه ویژه‌ای به حفاظت از حریم خصوصی داده‌های شخصی کاربران جوان، حفظ حق آزادی بیان آن‌ها و ایجاد سیستم‌هایی برای رسیدگی به نقض حقوق کودکان در هنگام وقوع آن‌ها داشته باشند. به همین جهت، اتحادیه بین‌المللی

۱. استادیار گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه دامغان. سمنان - دامغان - ایران.

Email:Kh.shirvani@du.ac.ir

مخابرات، ابتکار حفاظت آنلاین از کودکان (COP) را در نوامبر ۲۰۰۸ به عنوان یک تلاش چندجانبه در چارچوب برنامه جهانی امنیت سایبری (GCA) راه اندازی کرد. این ابتکار شرکای همه بخش‌های جامعه جهانی را گرد هم می‌آورد تا یک تجربه آنلاین امن و قدرتمند برای کودکان در سراسر جهان ایجاد کند. به عنوان بخشی از این ابتکار، در سال ۲۰۰۹، ITU مجموعه‌ای از دستورالعمل‌های COP را برای چهار گروه منتشر کرد: کودکان، والدین، سرپرستان و مربیان، صنعت و سیاستگذاران. دستورالعمل‌های مذکور در مورد حمایت آنلاین از کودکان با هدف ایجاد پایه‌ای برای استفاده ایمن‌تر و مطمئن‌تر از خدمات مبتنی بر اینترنت و فناوری‌های مرتبط برای کودکان امروزی و نسل‌های آینده است. در این نوشتار دستورالعمل‌های مذکور بررسی می‌گردد و در صورتی که تجربه موفق باشد می‌تواند در نظام حقوقی کشورمان استفاده گردد.

کلیدواژه‌ها: کودک، فضای مجازی، مزاحمت سایبری، رسانه اجتماعی، محتوای آنلاین، یونیسف.

ابعاد جرم شناختی تاثیر همه‌گیری کووید ۱۹ بر افزایش جرایم ناشی از نفرت

سالار صادقی^۱

چکیده: زمینه و هدف: با شروع همه‌گیری بیماری کووید ۱۹، جرم و بزهکاری در سرتاسر جهان افزایش یافته و ناامنی را گسترده نموده است. در این میان، جرایم ناشی از نفرت در این دوران بیش از پیش گسترش پیدا نموده و هویت و شخصیت افراد مبتلا و همچنین جوامع آسیای شرقی را مورد هدف قرار داده است. وقوع جرایم ناشی از نفرت که جرایمی‌اند که با انگیزه نفرت از ویژگی‌های هویتی بزه‌دیده از جمله قومیت، نژاد، ملیت، مذهب و جنسیت ارتکاب می‌یابند، علیه مبتلایان و آسیایی تبارها در سراسر جهان رو به افزایش بوده و نفرت‌پراکنی علیه هویت این افراد، موجب انسانیت‌زدایی از آنها گردیده و احساس ناامنی و بزه‌دیدگی آنها را تشدید می‌کند.

روش: پژوهش حاضر از نوع توصیفی - تحلیلی و با بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ای یعنی کتب و مقالات معتبر مرتبط با موضوع در راستای تحلیل مساله و نهایتاً نتیجه‌گیری است. **ملاحظات اخلاقی:** در این تحقیق جنبه‌های اخلاقی مطالعه کتابخانه‌ای شامل اصالت متون، صداقت و امانتداری رعایت شده است.

یافته‌ها: در افزایش جرایم ناشی از نفرت در زمان همه‌گیری کووید ۱۹ در سراسر دنیا عواملی چون تعصب، پیشداوری و نگرش‌های نفرت‌آمیز نقش مهمی ایفا نموده و فرایند انگ‌زنی اجتماعی بر مبتلایان به کرونا و برخی مردم آسیایی هم ریشه در همین پیشداوری‌ها دارد که نهایتاً منجر به جرم ناشی از نفرت می‌گردد.

نتیجه‌گیری: مقاله حاضر با تبیین این عوامل و تحلیل روند تاثیر همه‌گیری کووید ۱۹ بر افزایش جرایم ناشی از نفرت با رویکردی جرم‌شناختی به این نتیجه می‌رسد که در کنار تشدید مجازات چنین جرایمی، نفرت‌زدایی از طریق تقویت انسجام گروه‌ها و

۱. دکترای حقوق کیفری و جرم‌شناسی و مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، تبریز، ایران.
Email: Salar.n1371@gmail.com

جوامع مختلف و اصلاح گفتمان‌های غالب با کمک رسانه‌ها و فضای مجای می‌تواند در کاهش جرایم ناشی از نفرت ناشی از همه‌گیری کووید ۱۹ موثر باشد.

واژگان کلیدی: کووید ۱۹، جرم ناشی از نفرت، بزه‌دیدگی، پیشداوری، پیشگیری.

سلامت زندانیان: حقی قابل تقلیل یا تعهدی غیرقابل عدول در پرتوی قاعده آمره منع شکنجه با تأکید بر رویه قضایی

علیرضا عنابی^۱، قربان صفیلویی قدیم^۲، حسن محمودی^۳

چکیده: زمینه و هدف: رایج شدن حکم حبس در زرادخانه کیفری ۱۸۳ کشور از ۱۹۳ کشور عضو سازمان ملل متحد به دنبال انسانی‌تر شدن مجازات‌ها و جایگزین شدن زندان به جای مجازات اعدام این پرسش را مطرح می‌سازد که آیا کیفیت و کمیت مراقبت‌های بهداشتی برای زندانیان با توجه به وضعیت حقوقی آن‌ها و یا به دلایل اقتصادی و کمبود منابع مالی قابل تقلیل است؟

روش: این تحقیق از نوع نظری بوده، روش تحقیق به صورت توصیفی-تحلیلی است و روش جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای و با مراجعه به اسناد، کتب و مقالات صورت گرفته است

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانتداری رعایت شده است.

یافته‌ها: زندان خود مجازات است و زندانی جهت مجازات مجدد به زندان فرستاده نمی‌شود. لذا نگه داشتن فرد در حبس، نباید اثرات مخربی بر سلامت افراد داشته باشد. تحقق حق سلامت در زندان منوط به پیوند حقوق به اصطلاح «مثبت» و «منفی» بوده و گاهی با ترک بدرفتاری حق سلامت محقق می‌گردد همان‌طور که در بسیاری از موارد تنها راه برای دولت برای انجام تعهدات خود مبنی بر عدم بدرفتاری با زندانیان، ارائه خدمات بهداشتی است.

۱. استادیار، گروه حقوق بین‌الملل عمومی، دانشکده علوم انسانی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران.

۲. دانش‌آموخته دوره کارشناسی ارشد حقوق عمومی، واحد شبستر، دانشگاه آزاد اسلامی، شبستر، ایران.

۳. دانشجوی دوره دکتری حقوق بین‌الملل، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران.

نتیجه‌گیری: در پرتوی اصل هم‌ترازی و اصل منع تبعیض، حق سلامت زندانیان با زندانی شدن نه تنها تقلیل نمی‌یابد بلکه تحت قاعده آمره منع شکنجه، حق سلامت زندانیان تعهدی غیرقابل عدول دولت بوده و مستلزم اتخاذ روش‌های مؤثر پیشگیری، غربالگری و درمان است. با چنین رویکردی محرومیت از مراقبت‌های بهداشتی به مثابه شکنجه یا رفتار غیرانسانی بوده و تعهد دولت مبنی بر عدم شکنجه و بدرفتاری با زندانیان به صرف ارائه مراقبت‌های بهداشتی محقق می‌شود.

کلید واژگان: زندان، حکم حبس، زندانیان، حق سلامت، قاعده آمره، منع شکنجه، رویه قضایی.

نقش سازمان بهداشت جهانی در تحقق حق بر سلامت در جامعه بین‌المللی

سیده معصومه موسوی شمامی^۱، محمد ستایش پور^۲

چکیده: زمینه و هدف: امروزه یکی از موثرترین عناصر زندگی بشر، حق بر سلامت فرد است. حق بر سلامتی موضع محکمی در اسناد حقوق بشری و عرف بین‌المللی دارد و می‌شود از آن به عنوان یک عنصر تعیین‌کننده برای تحقق دیگر حقوق بشری هم نام برد. تاسیس سازمان بهداشت جهانی، به عنوان تخصصی‌ترین نهاد در حوزه سلامتی، ماحصل کوشش در جامعه بین‌المللی است. در این مقاله به نقش سازمان بهداشت جهانی در تحقق حق بر سلامتی در جامعه ملل پرداخته شده است.

روش: روش تحقیقی که در این مقاله به کار رفته به فراخور موضوع آن، توصیفی-تحلیلی است و به این منظور، اطلاعات از طریق روش کتابخانه‌ای، گردآوری شده‌اند.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر رعایت اصالت متون، صداقت و امانتداری رعایت شده است.

یافته‌ها: نقش اصلی سازمان بهداشت جهانی هدایت و هماهنگی برنامه‌های سلامت در سطح بین‌المللی می‌باشد و هدف آن دست یافتن به بالاترین سطح ممکن سلامت برای همه مردم دنیا است. عملکرد سازمان بهداشت جهانی در بسیاری موارد متاثر از ساختار خود و نارسایی حقوقی برخی ارکان آن می‌باشد. این سازمان با وجود فعالیت‌های مثبتی که در گذشته داشته، با ظهور بیماری‌های جدید فراگیر با چالش‌هایی مواجه است.

نتیجه‌گیری: سازمان بهداشت جهانی برای موفق شدن در چالش‌های موجود، باید با افزایش آگاهی جامعه ملل و تشویق کشورها به همکاری درباره ارتقای سطح سلامت جهانی، سعی کند جامعه بشری را به آن سطح سلامتی که انتظار می‌رود برساند.

واژگان کلیدی: سازمان بهداشت جهانی، حق سلامت، نظام بین‌المللی حقوق بشر، تعهد اولیه، حقوق بنیادین بشر.

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل، دانشگاه قم، قم، جمهوری اسلامی ایران.
۲. عضو هیئت علمی (استادیار) گروه حقوق بین‌الملل، دانشگاه قم، قم، جمهوری اسلامی ایران.

حقوق بیماران در قبال جرایم مرتبط با تجهیزات پزشکی؛ از فراموشی نظری تا سیاست کیفری سرگردان

امیر سماواتی پیروز^{۱*}

چکیده: زمینه و هدف: مهجور ماندن حقوق بیماران در سیاست کیفری پزشکی را می‌توان محصول بی‌توجهی سیاست‌گذاران تقنینی به ضرورت جرم‌انگاری‌های بازدارنده در مقابل آسیب‌های وارده به سلامت بیماران بر اثر ناکارآمدی تجهیزات پزشکی دانست. افزون بر این حتی در مواردی که جرم‌انگاری‌های پراکنده‌ای در این خصوص صورت گرفته است، از یک سو جرایم متروک در عرصه صدمات ناشی از تجهیزات پزشکی شکل گرفته و از سوی دیگر کیفرهای مقرر در حوزه این جرایم فاقد استلزامات مترتب بر پاسخ‌های کیفری مفید و مؤثر در راستای حمایت از حق بر سلامت بیماران می‌باشد. بدین‌سان نگارنده بر آن است تا از رهگذر تبیین بنیان‌های نظری چهارگانه در خصوص سیاست کیفری ناظر بر جرایم مرتبط با تجهیزات پزشکی که عبارت است از سیاست‌گذاری در قبال مخاطرات سلامت بیماران از منظر تولید، واردات، نگهداری و آموزش و بکارگیری تجهیزات پزشکی می‌باشد، مؤلفه‌های یک سیاست کیفری ضابطه‌مند و همگرا با بنیان‌های نظری را مورد نقد و واکاوی قرار دهد.

روش: این تحقیق از نوع نظری بوده و روش تحقیق به صورت توصیفی - تحلیلی می‌باشد و شیوه جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای و با مراجعه به اسناد، کتب و مقالات علمی صورت گرفته است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل پژوهش، ضمن رعایت اصول امانت‌داری و بی‌طرفی، اصالت متون و صداقت نیز رعایت شده است.

یافته‌ها: فقدان تدوین ضمانت اجرای کیفری مناسب در قبال سازوکارهای نظارت بر

۱. گروه حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران. (نویسنده مسئول)

تولید و واردات تجهیزات پزشکی اعم از مصرفی یا غیرمصرفی، عدم سیاست کیفری مبتنی بر صیانت از حقوق بیماران در برابر عیوب تجهیزات پزشکی و عدم تعمیرات و کالیبراسیون آن‌ها در مواعد مقرر، بی‌توجهی به ضرورت کیفرگذاری‌های کلان در خصوص مدیریت توزیع و عرضه تجهیزات پزشکی در بیمارستان‌ها و مراکز درمانی و خطاهای پزشکی ناشی از فقدان آموزش جهت بکارگیری آن‌ها از جمله پیامدهای محتوم سیاست کیفری متشتت در قبال حق بر سلامت بیماران در عرصه جرایم مرتبط با تجهیزات پزشکی است.

نتیجه‌گیری: قوانین پراکنده و فاقد الگوی سیاست کیفری همگرا با بایسته‌های حمایت کیفری از حقوق بیماران موجب گردیده است تا سنجه‌های ایمنی در حوزه تجهیزات پزشکی و سطح کیفی آن‌ها تنزل یافته و ارائه خدمات سلامت بیماران بر اثر فقدان پاسخ‌های کیفری بازدارنده در قبال جرایم مرتبط با تجهیزات پزشکی به محاق گراید. وانگهی سیاست کیفری در قبال مسئولیت عرضه‌کنندگان تجهیزات پزشکی معیوب و یا مسئولیت تولیدکننده در خصوص عدم انطباق عملکرد تجهیزات تولیدی با آنچه که ادعا شده فاقد هرگونه همسویی با موازین سیاست کیفری سلامت‌مدار در عرضه حقوق بیماران می‌باشد. افزون بر این، سیمای فراموش شده بزه‌دیدگان ناشی از جرایم مرتبط با تجهیزات پزشکی منجر به آن شده است که سیاست کیفری بزه‌دیده‌مدار در قبال حمایت از چنین بیمارانی اتخاذ نگردد، که این امر خود بازتاب سیاست کیفری سرگردان در ارتباط با این جرایم می‌باشد.

واژگان کلیدی: جرایم مرتبط با تجهیزات پزشکی، حق بر سلامت، حقوق بیماران، سیاست کیفری پزشکی.

پیشگیری از خطاهای دندانپزشکی

علی اوسط اکبری^{۱*}، ساره صدیقی^۲

چکیده: علیرغم پیشرفت‌های علمی در زمینه علم دندانپزشکی، روند شکایت از دندانپزشکان رو به افزایش است. علل متعددی برای این اتفاق بررسی شده است که می‌توان افزایش جمعیت، افزایش تعداد دندانپزشکان، افزایش آگاهی جامعه و استفاده از وکلا را از علل مهم آن نام برد. در این مقاله می‌خواهیم راه‌های پیشگیری از خطاهای دندانپزشکی را بررسی کنیم.

روش: این تحقیق از نوع نظری بوده و روش تحقیق به صورت توصیفی تحلیلی است و روش جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای است و با مراجعه به اسناد، کتب و مقالات صورت گرفته است.

ملاحظات اخلاقی: در تحقیق حاضر، اصل امانتداری، صداقت، بی‌طرفی و اصالت اثر رعایت شده است.

یافته‌ها: مراکز متعددی کار رسیدگی به شکایات بیماران از دندانپزشکان را بر عهده دارند. *قانون مجازات اسلامی*، *قانون آیین دادرسی کیفری*، *قانون تشکیل سازمان نظام پزشکی* و *آیین‌نامه رسیدگی به تخلفات شاغلین دندانپزشکی*، مبانی قانونی این دادرسی‌ها هستند. مجازات‌ها عمدتاً شامل مجازات‌های انتظامی و یا پرداخت دیه است.

نتیجه‌گیری: تدوین استانداردهای فنی برای خدمات دندانپزشکی، تعریف حداکثر سن برای بازنشستگی، منطقی کردن تعرفه‌های درمانی، نظارت بر کیفیت خدمات دندانپزشکی، افزایش آگاهی دندانپزشکان در مورد قصور و تخلفات پزشکی و نحوه

۱. دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی، دامغان، ایران،
(نویسنده مسئول)
Email: Aliovsat.akbari65@gmail.com

۲. فارغ‌التحصیل دکتری عمومی دندانپزشکی، دانشگاه چابنا مدیکال، شیانگ، چین، دارای مدرک
اینترشیپ، دانشگاه موهیمبیلی، دارالسلام، تانزانیا.
Email: sedighi_sareh@yahoo.com

رسیدگی به آن، تخصصی کردن دادگاه‌ها، اصلاح قانون مجازات اسلامی، بهره‌مندی از مشاوره متخصصان پزشکی قانونی و استفاده از پوشش بیمه مسوولیت حرفه‌ای می‌تواند به بهبود موثر اوضاع حاکم بر رسیدگی به قصور تخلفات حرفه‌ای کمک نماید. افزایش آگاهی از قوانین جاری بر مطب‌های خصوصی می‌تواند نقش مهمی در طرح‌ریزی روابط بین دندانپزشکان و بیمارانشان بر اساس قوانین حقوقی ایفا کند و همچنین در پیشگیری از قصور پزشکی مؤثر باشد.

واژه‌های کلیدی: خطا، قصور، پزشکی قانونی، پزشکی، دندان پزشکی.

واکاوی آسیب‌های فضای مجازی بر کودکان با رویکردی بر نظام حقوقی ایران

حانیه فکری زاده^{۱*}، مجید درودیان^۲

چکیده: زمینه و هدف: فضای مجازی پدیده‌ای نوظهور که علی‌رغم مزایای آن، اما همواره آسیب‌های گوناگونی همچون آسیب‌های اخلاقی، شخصیتی، خانوادگی و اجتماعی برای افراد جامعه و به طور خاص برای گروه‌های حساس نظیر کودکان و نوجوانان که آسیب‌پذیرترین قشر جامعه می‌باشند، به دنبال داشته است. این پدیده‌ی نوین، طی سال‌های اخیر چنان با زندگی روزمره‌ی افراد درهم آمیخته که در واقع جزء لاینفک زندگی مردم محسوب شده است، به طوری که نمی‌توان زندگی بدون آن را متصور شد. در همین راستا، حق دسترسی کودکان به فضای مجازی به رسمیت شناخته شده و به دلیل حمایت از آنان در برابر آسیب‌های فضای مجازی، قوانین و مقرراتی در سطح بین‌المللی و در حقوق داخلی کشورها از جمله ایران به تصویب رسیده است. در پژوهش حاضر با هدف واکاوی آسیب‌های برآمده از فضای مجازی بر کودکان و ارائه راهکارهای پیشگیرانه در جهت کاهش آسیب‌های ناشی از آن و نیز به بررسی قوانین مصوب در این زمینه در نظام حقوقی ایران پرداخته شده است.

روش پژوهش: این پژوهش به روش توصیفی - تحلیلی و روش گردآوری اطلاعات با اتکا بر داده‌های کتابخانه‌ای می‌باشد.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد تدابیر و راهکارهای اتخاذی به منظور پیشگیری و کاهش آسیب‌های ناشی از فضای مجازی بر کودکان، می‌تواند موثر واقع شود و از پیامدهای زیان بار جلوگیری به عمل آورد.

۱. کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلام شهر، تهران، ایران
(نویسنده مسئول) Email: hanieh.fekrizadeh@yahoo.com

۲. استادیار گروه حقوق خصوصی دانشگاه پیام نور تهران، تهران، ایران،
Email: Doroudian@Pnu.ac.ir

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش بیانگر آن است که بسیاری از جرایم و آسیب‌های فضای مجازی بر کودکان ناشی از عدم آگاهی است. لذا از طریق راهکارهای حمایت محور از جمله قوانین حقوقی و اقدامات پیشگیرانه نظیر بسترسازی فرهنگی، ارتقای سواد رسانه‌ای و به تبع آن، آگاهی‌دادن به کودکان از طریق آموزش نحوه استفاده صحیح از این تکنولوژی توسط خانواده ثمر بخش واقع شود و از بروز بسیاری از آسیب‌های ناشی از فضای مجازی پیشگیری خواهد شد.

کلید واژگان: فضای مجازی، کودکان، آسیب شناسی، نظام حقوقی ایران.

مسئولیت کیفری کادر درمان با رویکرد سیاست جنایی افتراقی

مرضیه هنرور^۱، دکتر محمدرضا رحمت^۲

چکیده: زمینه و هدف: جرائم پزشکی به دلیل قرار گرفتن در زمره جرائم تخصصی سیاست جنایی افتراقی را می‌طلبند به علاوه رویکرد سیاست جنایی تقنینی ایران در مقابله با جرایم پزشکی یک رویکرد کیفر محور، سزا دهنده و فاقد نگرش اصلاحی و پیشگیرانه است. متأسفانه امروزه با وجود اینکه ظاهراً قبل از هر عمل جراحی رضایت نامه و براءت از بیمار اخذ می‌شود، باز هم برخی پرونده‌های شکایت علیه پزشکان مشاهده می‌شود.

همچنین به دلیل عدم شفافیت در زمینه مسئولیت کیفری تیم‌های تشخیصی و درمانی و برخی تعارضات فی مابین مواد قانونی (از جمله ماده ۶۱۲ ق.م.ا) موجب به وجود آمدن فضای نا امنی برای پزشکان و حتی کادر درمان شده است؛ چرا که در این شرایط، هیچ پزشکی ریسک عمل‌های سخت‌تر و با احتمال بهبودی کمتر را بر عهده نمی‌گیرد و با این نگاه در حق بیماران با وضعیت نسبتاً وخیم، اجحافی صورت می‌گیرد؛ و فرد شانس بهبودی و درمانش را از دست می‌دهند.

روش: این مقاله با روش توصیفی و تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای با رجوع به منابع علمی فراهم شده است.

ملاحظات اخلاقی: نویسندگان دارای کد اخلاق می‌باشند و در این پژوهش تمامی ملاحظات انسانی و اخلاقی رعایت شده است.

یافته‌های پژوهشی: مقررات کیفری می‌بایست به شکلی تدوین گردند که شانس افراد در برابر ارتکاب جرم در آن حوزه متناسب باشد. این موضوع با توجه به تأکید بر اصل براءت در معالجه تمام پزشکان، شأن شغلی آنان، اصول اخلاق پزشکی و نگاه عرفی

۱. دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه میبد.

۲. عضو هیئت علمی گروه حقوق دانشگاه میبد.

حاکم بر جامعه تبیین می‌گردد و ضرورت تغییر مقررات ماده ۶۱۲ قانون مجازات را در حوزه پزشکی و در نظر گرفتن مقررات افتراقی لازم می‌گرداند.

کلید واژه: خطای پزشک، بیمار، مسئولیت کیفری، نقد مواد قانونی، تیم تشخیص و درمان.

مطالعه تطبیقی تأثیر هوش مصنوعی بر سلامت روان کارگران و سازوکارهای حقوقی مرتبط با حقوق فرانسه

نگین سادات میرمحمدصادق^۱

چکیده: زمینه و هدف: حق بر سلامت، نقطه عطف سه نسل از حقوق بشر (حقوق منفی، ایجابی و همبستگی) است که از یک سو با حق حیات در نسل اول و با حق بهداشت و تأمین اجتماعی، حق بر کار در نسل دوم و حق بر محیط زیست سالم در نسل سوم ارتباط دارد. در صورتی که حق بر سلامت تضمین نشود آن سه حق دیگر بی‌معنا خواهند بود. از طرف دیگر، با توجه به پدیدار شدن فناوری‌های جدیدی چون هوش مصنوعی، نسل‌های مختلف حقوق بشر و به خصوص حق بر کار و حق بر سلامت تحت تأثیر قرار گرفته‌اند. به بیان دیگر با توسعه هوش مصنوعی، امنیت شغلی کارگران به خطر خواهد افتاد و در نتیجه، بر سلامت روان آنها اثر می‌گذارد. با این حال طبق مفاد منشور بین‌المللی حقوق بشر، حق بهره‌مندی از کار شایسته و نیز خودداری از ایجاد هرگونه مانع در فرایند بهره‌مندی از کار شایسته، جزو وظایف شایان توجه دولت است.

روش: در پژوهش پیش‌رو، تأثیر بکارگیری هوش مصنوعی بر روی امنیت شغلی و نیز تضمینات حقوقی و تأثیر آن بر سلامت روان کارگران با روش تحلیلی - توصیفی به صورت تطبیقی با قانون کار فرانسه و استفاده از منابع کتابخانه‌ای بررسی می‌شود.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانتداری رعایت شده است.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات: با عنایت به قانون کار فرانسه، اخراج کارگرانی که طی تغییرات تکنولوژیکی قراردادشان خاتمه می‌یابد، موجه است. بنابراین هوش مصنوعی چون شمشیر دو لبه‌ای است که هم موجب پیشرفت بخش‌های مختلف جامعه می‌شود و هم چالش‌ها و مخاطراتی را برای انسان‌ها ایجاد می‌کند. امروزه کشورهای مختلف از

۱. دانشجوی کارشناسی حقوق، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

Email: ne.mirmohammadsadegh@gmail.com

جمله فرانسه به منظور کاهش این مضرات در قوانین، راهکارهای حقوقی در نظر گرفتند. با توجه به چالش‌های هوش مصنوعی از جمله گسترش بیکاری، نویسنده درصدد است به منظور کاهش نرخ اخراج کارگران و افزایش سلامت روان آنها در ایران، راهکارهایی مشابه نظام فرانسه پیشنهاد دهد.

واژگان کلیدی: هوش مصنوعی، حق بر سلامت، حق بر کار، امنیت شغلی، تضمینات حقوقی

سیاست کیفری ایران در قبال کارآزمایی‌های بالینی در پرتو اسناد بین‌المللی

امیر سماواتی پیروز^۱، هاشم درودی^۲

چکیده: زمینه و هدف: کارآزمایی بالینی یکی از مهم‌ترین و شایع‌ترین پژوهش‌های مداخله‌ای یا تجربی بوده که در راستای بهبود وضعیت درمانی بیماران و یا به جهت پیشرفت علم پزشکی انجام می‌شود. به سبب اهمیت موضوع و جلوگیری از ورود آسیب و عوارض مهلک نسبت به آزمودنی‌های انسانی و حمایت از حق بر سلامت بیماران، نیاز است که قانون‌گذار ایران، بستر مداخلات کیفری و رسیدگی افتراقی به جرایم ارتكابی در این نوع از تحقیقات پزشکی را فراهم آورده و در راستای حمایت از حقوق بیماران و تحقیقات پزشکی، به قصور احتمالی محقق نیز رسیدگی شود. در این مقاله، با بررسی قوانین و مقررات ملی و فراملی در خصوص کارآزمایی‌های بالینی، سعی بر آن داریم تا ضمن بیان چالش‌های تقنینی موجود، سیاست کیفری متناسب با الگوهای استاندارد جهانی ارائه شود.

روش: این پژوهش از نوع نظری بوده و روش آن به صورت توصیفی - تحلیلی می‌باشد و شیوه جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای و با مراجعه به اسناد، کتب و مقالات علمی صورت گرفته است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل پژوهش، ضمن رعایت اصول امانتداری و بی‌طرفی، اصالت متون و صداقت نیز رعایت شده است.

یافته‌ها: با توجه به مخاطرات احتمالی علیه آزمودنی‌های انسانی و همچنین رعایت حقوق بیماران، لازم است که قانون‌گذار نگاه ویژه‌ای به کارآزمایی‌های بالینی داشته و جهت

۱. گروه حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی،

کرج، ایران. (نویسنده مسئول)

۲. دانشکده حقوق، دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری، تهران، ایران.

جلوگیری از ورود هرگونه آسیب و خطری، صرفاً به عمومات مسئولیت کیفری بسنده نکرده و قوانین و مقررات کیفری مختص به این نوع از تحقیقات پزشکی را وضع نماید. نتیجه‌گیری: مسلماً انجام کارآزمایی‌های بالینی یا به طور کلی انجام هرگونه تحقیقات زیست‌پزشکی برای دستیابی به مداخلات درمانی، امری اجتناب ناپذیر بوده، لکن این مهم چیزی از ضرورت توجه به سلامت بیماران نمی‌کاهد. همچنین در کارآزمایی‌های بالینی که با هدف پیشرفت علم پزشکی انجام می‌شود، قوانین موضوعه باید به نحوی باشد که به متقاضیان شرکت در کارآزمایی، صرفاً به عنوان یک آزمودنی نگریسته نشود. به همین جهت ضروری است که قانون‌گذار، جهت اتخاذ سیاست کیفری کارآمد، در راستای استانداردهای حرفه‌ای که در گستره بین‌المللی توسط سازمان جهانی بهداشت یا شورای بین‌المللی سازمان‌های علوم پزشکی تدوین شده است همسو شده، و تدابیر تقنینی، قضایی و اجرایی پویا و متناسب با اقتضائات روز در راستای حمایت کیفری از حقوق بیماران را تصویب نماید.

واژگان کلیدی: سیاست کیفری؛ کارآزمایی بالینی؛ حقوق کیفری پزشکی؛ سازمان جهانی بهداشت؛ آزمودنی انسانی؛ اخلاق پزشکی

همکاری بین‌المللی در مبارزه با تروریسم بیولوژیک به مثابه جنایت علیه بشریت

لیلا میربد^۱، محسن خاکزاد شاهاندشتی^۲

چکیده: زمینه و هدف: تروریسم بیولوژیک انتشار عوامل بیولوژیکی برای ایجاد بیماری یا مرگ در افراد، حیوانات یا محیط زیست به شکل عامدانه با هدف وحشت آفرینی و وادار ساختن دولت یا سازمان بین‌المللی به انجام عملی بر اساس نگرشی سیاسی، ملی یا مذهبی تعریف شده است. آسیب‌پذیری بالقوه در برابر بیوتروریسم بسیار جدی است، در ایالات متحده در سال ۲۰۰۱ چهار نامه ارسالی حاوی باکتری سیاه زخم، منجر به بیماری ۲۲ نفر، مرگ ۵ نفر و ۲۳ میلیون دلار هزینه برای پاکسازی اماکنی گردید که در معرض آلودگی قرار گرفته بودند. لذا با توجه به نتایج مرگبار این حملات باید مبارزه کیفری همه جانبه با آن در بعد داخلی و بین‌المللی مورد توجه باشد. اما چالش‌های جدی نیز در جنایت علیه بشریت دانستن آن، وجود دارد.

روش: این مقاله به روش توصیفی - تحلیلی با جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای و با مراجعه به اسناد، کتب و مقالات انجام گرفته است.

ملاحظات اخلاقی: در پژوهش حاضر جنبه‌های اخلاقی مطالعه کتابخانه‌ای شامل اصالت متون، صداقت و امانتداری رعایت شده است.

یافته‌ها: چنانچه حملات تروریستی بیولوژیکی واجد تعریف ماده ۷ اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی در قالب در یک حمله «گسترده» یا «سازمان یافته» بر ضد یک «جمعیت غیرنظامی» و با «علم به آن حمله» ارتکاب یابند، می‌تواند جنایت علیه بشریت به شمار آید و مطابق قطعنامه ۱۵۴۰ شورای امنیت (۲۰۰۴)، چارچوبی برای کشورها ایجاد می‌شود تا از توسعه، دستیابی، ساخت، یا انتقال سلاح‌های هسته‌ای،

۱. مدرس حقوق بین‌الملل، گروه حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رشت، گیلان، ایران.

۲. استادیار گروه حقوق، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

شیمیایی یا بیولوژیکی توسط بازیگران غیردولتی نیز جلوگیری کنند. اما مبارزه با تروریسم بیولوژیک از جهات فنی و تخصصی نیاز به واکنش همزمان ملی و بین‌المللی دارد. این حملات به علت ایجاد تلفات زیاد، ایجاد عوارض طولانی مدت، انتشار سریع، عدم وجود سیستم‌های شناسایی کارآمد، گسترش احساس ناامنی، وجود دوره نهفته، هزینه‌های ارزان و دسترسی آسان، توسط گروه‌های تروریستی با اقبال فزاینده‌ای مواجه است. به همین جهت جرم انگاری این حملات هم در قوانین داخلی و هم در تعهدات بین‌المللی اهمیت دارد و واکنش حقوقی صرف نیز در مبارزه کافی نیست بلکه ابعاد همکاری بین‌المللی شامل اقدامات فنی، پزشکی و امنیتی نیز شود.

نتیجه‌گیری: بیوتروریسم یک تهدید جدی از سوی گروه‌های تروریستی است و نقطه تلاقی حقوق بین‌الملل و حقوق بشر (حق حیات حق، حق بر سلامت و بر محیط زیست سالم) در حوزه تهدید علیه امنیت ملی، بین‌المللی، نقض حقوق بشر و صلح به شمار می‌آید. لذا در بعد کیفری مسئله جرم انگاری، صلاحیت محاکم، معاضدت بین‌المللی و در بعد حقوق مخاصمات مسلحانه، تلفات شدید غیرنظامیان، حمایت از قربانیان، امکان رسیدن حملات تروریستی به آستانه حمله مسلحانه، عمل به مثابه سلاح کشتار جمعی و عدم امکان رعایت قواعد ناظر بر حقوق مخاصمات مسلحانه را مطرح می‌کند، این موضوعات لزوم جرم انگاری، اتخاذ سیاست کیفری موثر و معاضدت بین‌المللی را طلب می‌کند. گذشته از اقدامات حقوقی، همکاری در حوزه بهداشت نیز در پاسخگویی مؤثر و موفقیت‌آمیز به یک حمله بیوتروریستی ضروری است

کلیدواژه: بیوتروریسم، جنایت علیه بشریت، حق بر سلامت، صلح و امنیت بین‌المللی، حقوق کیفری بین‌المللی

بایدهای فعالیت کودکان در فضای مجازی و تأثیر آن بر سلامت

مهدی برخورداری

چکیده: از مهمترین چالشها در موضوع حقوق سلامت کودک، به خطر افتادن سلامت کودک در مواجهه با فضای مجازی است. پرداختن به این موضوع، از آن جهت دارای اهمیت است که فعالیت کودک در فضای مجازی جزء جدایی ناپذیر زندگی این عصر به حساب می‌آید. بنابراین دغدغه‌مندان و خانواده‌ها نهایتاً به فکر راههایی هستند که آسیب‌های این پدیده را به حداقل برسانند. هدف این پژوهش یافتن و پرداختن به بایدهایی است که از سلامت کودکان در فضای مجازی صیانت کند. این پژوهش با روش توصیفی - تحلیلی در پی پاسخ به این سوال است که: سلامت کودک در فضای مجازی با چه بایدهایی حفظ و تامین می‌شود. برای پاسخ به این سوال، بایدهای حقوقی، اجتماعی و تربیتی فعالیت کودک در فضای مجازی، بررسی شده است. نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد که بایسته‌های مختلفی در سلامت کودک در فضای مجازی نقش دارند که نگاه جامع به همه باید ها و تامین آنها، سلامت کودک را تامین می‌کند.

کلید واژه: کودکان، فضای مجازی، حقوق، سلامت.

حقوق عمومی سلامت و چالش‌های حقوقی متاورس

سید حجت نبوی^۱

چکیده: امروزه یکی از لازمه‌های زندگی اجتماعی، حق بر سلامت به عنوان یکی از مصادیق بارز حقوق بشر می‌باشد و در این خصوص، بررسی مفهوم سلامت که به بار پایین بیماری‌های جسمی و روانی در جوامع انسانی اشاره دارد، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. بنابراین دولت‌ها باید به جهت بهره‌مندی افراد جوامعشان از این حق، ظرفیت‌های اجرایی خود را در زمینه‌های مرتبط با آن افزایش دهند.

از طرفی امروزه شتابندگی گسترش فناوری‌های دیجیتال نمود زیادی پیدا کرده که نوین‌ترین آن، پارادایم «متاورس» به معنی خلق دنیایی مجازی به موازات دنیای واقعی می‌باشد. در واقع متاورس یا فرا جهان، ترکیبی از دنیای واقعی و مجازیست که علاوه بر ایجاد فرصت‌های جدید در حوزه‌های گوناگون، چالش‌های زیادی را نیز برای مردم ایجاد کرده است. مسائل حقوقی نیز گستره بزرگی از تعاملات اشخاص در فضای متاورس را با چالش مواجه خواهند کرد؛ چالش‌هایی که به دلیل تلاقی فضای مذکور با نظم حاکم بر زندگی کنونی اجتناب‌ناپذیرند و بنابراین، شناخت این چالش‌ها و پیامدهای مربوط به آن‌ها از لحاظ حقوقی می‌تواند از اقتضات هر جامعه‌ای باشد.

در پژوهش حاضر که به روش کتابخانه‌ای انجام شده است، ضمن تبیین مفاهیم حقوق عمومی سلامت و فضای متاورس، به بررسی ارتباط این دو فضا و نیز کاربردها و چالش‌های فضای مذکور پرداخته‌ایم.

کلیدواژگان: حق بر سلامت، دنیای مجازی، فناوری‌های دیجیتال، متاورس، چالش‌های حقوقی متاورس در بحث سلامت

۱. قاضی سابق دادگستری، مدرس دانشگاه و پژوهشگر دوره دکتری رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی.

Email: Hojjatnabavi2006@yahoo.com@

ضرورت قانون‌گذاری در حوزه هوش مصنوعی و حقوق سلامت مطالعه تطبیقی نظام حقوقی آمریکا

نفیسه اسدپور^۱

چکیده: نوآوری در عرصه پزشکی و مراقبت‌های سلامت نوید آینده‌ای بهتر را به انسان می‌دهند. هوش مصنوعی اگرچه درمان‌های قطعی ارائه نداده اما توانسته با تشخیص‌های سریع و دقیق روند درمان را بهبود بخشیده و از سویی دیگر در مسیر درمان یاری‌دهنده پزشک و بیمار باشد. با این حال به موازات پیشرفت علم در این عرصه، مقررات نیز باید رشدیافته‌تر شده و بتوانند نیازهای مرتبط در این حوزه را پاسخ دهند. مقاله حاضر به دنبال بررسی ضرورت قانون‌گذاری در هوش مصنوعی و حقوق سلامت است و در این راستا چهار حوزه مهم را که با بیمار و پزشک ارتباط پیدا می‌کند بررسی خواهد کرد. این چهار حوزه عبارتند از شفافیت، رضایت آگاهانه، حریم خصوصی و مسئولیت‌پذیری. در نظر گرفتن این مسائل در عنفوان توسعه این رویکرد بسیار مهم خواهد بود تا نظام حقوقی کشور در آینده بتواند آمادگی بیشتری در برخورد با مسائل پیش‌آمده داشته باشد.

بر این اساس ضمن پرداختن به چیستی هوش مصنوعی به طور خلاصه، ضرورت وجودی آن را در نظام سلامت به بحث خواهیم گذاشت. سپس مقوله شفافیت بررسی کرده و به این سوال پاسخ می‌دهیم که جمع‌آوری اطلاعات بیماران، روند درمان ایشان و نتایج به دست‌آمده از درمان در چه شرایطی نگهداری می‌شوند. پس از آن به مفهوم رضایت آگاهانه و متعاقب آن حریم خصوصی پرداخته و مثال‌هایی از حقوق آمریکا را بررسی خواهیم کرد. اینکه به بیمار چه اعلاناتی شده و ایشان هنگام پرکردن فرم‌های مربوطه در طول درمان چگونه از رعایت حریم خصوصی خود اطمینان حاصل می‌کند. در پایان نیز مهم‌ترین مفهوم که همانا عنصر مسئولیت است بررسی خواهد شد و دکترین‌های پدید آمده را با بررسی تطبیقی آنچه در رویه قضایی آمریکا منعکس شده

۱. کارشناس ارشد حقوق بشر، دانشگاه علامه طباطبائی.

بررسی خواهیم نمود.

مقاله حاضر به دنبال یافتن پاسخی برای قانون‌گذاری هوشمندانه در کشور بوده و در این راستا چالش‌های احتمالی در این عرصه را بیان خواهیم نمود.

کلیدواژگان: هوش مصنوعی، حقوق سلامت، حریم خصوصی، مسئولیت، حمایت از داده

قلمروی حقوق عمومی سلامت: زندانیان نیازمند حمایت

محمد حسن صادقی مقدم^۱، خاطره افشار^۲، حانیه شخصی^۳

چکیده: امروزه در بسیاری از نظام‌های کیفری دنیا، مجازات حبس به منظور کنترل مجرمان از اهمیت بسیاری برخوردار است. یکی از چالش‌هایی که افراد زندانی با آن مواجه اند، دسترسی به خدمات بهداشتی و درمانی کافی است با این حال، در پشت دیوارهای زندان، این حق اغلب نادیده گرفته می‌شود. به عبارت بهتر این افراد باید بتوانند با رضایت خاطر پزشک مورد نظرشان را انتخاب کنند و به خدمات درمانی کافی و مناسب دسترسی داشته باشند چراکه این موضوع یکی از پایه‌ای‌ترین حقوق انسانی است. همچنین ضرورت حفاظت از رفاه و حفظ کرامت آنها ایجاب می‌کند که حق انتخاب پزشک و دسترسی به خدمات درمانی را داشته باشند. طبق اصول ۱۲ و ۲۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران فراهم کردن خدمات درمانی و بهداشتی وظیفه دولت است و این موضوع که در ق.ا بیان شده است نشان از حیاتی بودن آن دارد. در اصل، حق برخورداری از مراقبت‌های بهداشتی در مراکز اصلاح و تربیت، موضوع پیچیده‌ای است که شامل ملاحظات اخلاقی، انصاف، در دسترس بودن و تعهد به حقوق بشر است. برای دولت‌ها و سیستم‌های اصلاح و تربیت بسیار مهم است که میان نگرانی‌های امنیتی و رفتار دلسوزانه با زندانیان، با اذعان به اینکه این امر پیامدهای گسترده‌تری برای سلامت عمومی و برابری اجتماعی دارد، حد وسطی بیابند. توانمندسازی زندانیان برای تصمیم‌گیری آگاهانه در مورد مراقبت‌های پزشکی خود، نه

۱. محمد حسن صادقی مقدم: استاد گروه حقوق خصوصی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه

Email;mhsadeghy@ut.ac.ir

تهران، تهران، ایران.

۲. خاطره افشار: دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق پزشکی دانشگاه تهران؛

Email:khatereh.afshar1400@gmail.com

۳. حانیه شخصی: دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق پزشکی دانشگاه تهران؛

Email:hanyshkhkhsy@gmail.com

تنها به دلیل احترام به کرامت آنهاست، بلکه یک استراتژی عملی برای ترویج ادغام مجدد موفق و کاهش تکرار جرم و حفظ امنیت عمومی است. چالش مهم دیگری که در خصوص زندانیان مطرح می‌شود بحث عدم رضایت آگاهانه و مورد آزمایش قرار گرفتن برای تحقیقات داروهاست که غیراخلاقی و غیرقانونی است و ناقض اخلاق پزشکی، حقوق بشر و قوانین بین‌المللی است. به عبارتی حتی اگر قرار بر انجام پژوهش بر روی زندانیان باشد، باید اولاً با رضایت آگاهانه‌ی آنان و ثانیاً با حفظ کرامت آنان صورت گیرد.

واژگان کلیدی: انتخاب پزشک؛ رضایت آگاهانه؛ کرامت؛ آسیب‌پذیری، دسترسی خدمات بهداشتی

کاربست هنجارهای بین‌المللی در مبارزه با جرایم سایبری علیه کودکان

لیلا میربد^۱

چکیده: زمینه و هدف: کودکان آسیب‌پذیرترین افراد جامعه بشری را تشکیل می‌دهند که در معرض بیشترین جرایم و خشونت‌ها قرار دارند و در عین حال کمترین حمایت حقوقی از آنان به عمل می‌آید. رسانه دیجیتال، با داشتن فواید زیاد علمی و تحقیقاتی، چالش‌های زیادی را در اعمال خشونت علیه کودکان و آزار و سوءاستفاده از آنان در فضای سایبر ایجاد کرده است. یک سوم کودکانی که در طول هفته از اینترنت استفاده می‌کنند، گزارش کرده‌اند که پیام‌های جنسی دریافت می‌کنند. این پیام‌های راه را برای اعتیاد اینترنتی، بلوغ جنسی زودرس، فحشا و پونوگرافی، توریسم جنسی و قاچاق کودکان هموار می‌نماید. کودکان اغلب به جهت شرم، جرایمی ارتكابی را اطلاع نمی‌دهند و والدین نیز در صورت آگاهی، به علت ترس از افشای اسرار خانوادگی و بدنامی مراجع ذی‌ربط را در جریان نمی‌گذارند. اندک جرایمی که گزارش می‌شود، به علت گمنامی مجرم و سیستم سازمان یافته و فرامرزی این گونه جرایم نیز، کمتر به نتیجه می‌رسند.

روش: این مقاله به روش توصیفی - تحلیلی با استفاده از ابزار کتابخانه‌ای و بررسی اسناد، کتب و مقالات نگارش یافته است.

یافته‌ها: مهم‌ترین مسئله در جرایم علیه کودکان در اینترنت به سبب ماهیت ویژه بستر و ابزار ارتكاب، راهکارهای حمایتی بین‌المللی و منطقه‌ای و پس از آن ملی برای جلوگیری از وقوع جرم علیه اطفال است. همان‌گونه که تکنولوژی راه فرار مجرمین را هموار می‌کند به کمک نهادهای کشف جرم نیز شتافته و کارآمدی دستگاه‌های قضایی در پرتو همکاری‌های بین‌المللی توانسته مجرمین دستگیر شده را مجازات نماید. با توجه به فراوانی جرایم ارتكابی در اینترنت، آنچه حقوق بین‌الملل در پرتو اسناد حقوق بشری

۱. مدیر اجرایی فصلنامه حقوق کودک.

برای حمایت از کودکان تدارک دیده است، راهگشای حمایت از کودک در پیشگیری از وقوع جرم، کشف و مجازات مجرمین می‌باشد اما الزامات جدی در این راه وجود دارد یکی عزم جدی دولت‌ها به همکاری بین‌المللی در مبارزه با این جرایم با توجه به ویژگی‌های فضای سایبر و دیگری به کارگیری راهکارهایی فنی و ابتکارات ملی، با رعایت الزامات حقوق بشری در حق بر اطلاع و ارتباط کودکان است.

نتیجه‌گیری: کنوانسیون حقوق کودک، پروتکل اختیاری آن درباره فروش کودکان، فحشا و هرزه‌نگاری، کنوانسیون بوداپست و در سطح بعدی راهکارهای اتخاذ شده توسط ارگان‌های وابسته به سازمان ملل متحد و سازمان‌های بین‌المللی غیر دولتی و اقدامات ملی در جرم‌انگاری و کشف جرم حائز اهمیت است. با توجه به ویژگی‌های فنی جرایم اینترنتی، ابعاد گسترده آن، مسائل مربوط به کشف، صلاحیت‌های رسیدگی و نیز مسائلی که کودکان قربانی با آن درگیر هستند، راهکارهای حمایتی موجود از حقوق کودک به طور عام و در فضای مجازی به صورت خاص در اسناد بین‌المللی و پس از آن اقدامات منطقه‌ای و ملی باید مورد کنکاش قرار گرفته و روش‌های حمایتی غیرحقوقی، از جمله آموزش برجسته گردد.

کلیدواژه: حقوق کودک، جرایم سایبری، حقوق بشر، فضای مجازی، اسناد بین‌المللی

وب تاریک و حمایت‌های کیفری از کودکان و نوجوانان

پریسا حاجی‌زاده

چکیده: وب تاریک چالش نوظهور فناوری برای حقوق کیفری است. در پاسخ به همه گیری جهانی بیماری کرونا، بسیاری از کشورها در سراسر جهان، اقدامات انزوای اجتماعی را برای مهار آن اتخاذ نمودند. محدودیت‌ها در فعالیت‌های چهره به چهره و تعامل با گروه همسالان به صورت سنتی برای کودکان و نوجوانان تجربه‌ی ناخوشایندی بود. پس از اقدامات مهار بیماری، که شامل تعطیلی مدارس، فاصله‌گذاری اجتماعی و قرنطینه خانگی بود، کودکان و نوجوانان با وضعیت انزوای فیزیکی طولانی مدت مواجه شدند. با پیدایش ویروس کرونا در جهان، کودکان و نوجوانان یک حالت انزوای فیزیکی طولانی مدت را تجربه کردند. اگرچه استفاده‌ی بیشتر کودکان و نوجوانان نسبت به بزرگسالان، این گروه را بیشتر در معرض سوءاستفاده آنلاین قرار می‌دهد؛ چرا که درک کاملی از خطرات احتمالی قرار گرفتن در معرض فعالیت‌های غیرقانونی در فضای سایبر را ندارند. بنابراین کودکان ممکن است در معرض خطرات کاوش بدون نظارت فضای مجازی فراتر از وب باز قرار بگیرند، که ممکن است آنها را به مناطقی هدایت کند که معمولاً در دسترس بازدیدکنندگان نیست. آنها ممکن است از دروازه‌های بخش «باز» و «وب عمیق» عبور کنند و وارد مناطق خطرناک «وب تاریک» شوند که عمدتاً میزبان فعالیت‌های غیراخلاقی و مجرمانه است. در آن گوشه‌های تاریک وب جهانی، خطراتی از سرقت هویت و تجارت مواد مخدر گرفته تا اتاق‌های گفتگوی خودکشی و پورنوگرافی کودکان وجود دارد. هدف این پژوهش، افزایش حمایت از کودکان با حمایت از پاسخ‌های قانونی برای مقابله با سوءاستفاده و بهره‌کشی از کودکان با توجه به تلاشهای اخیر اتحادیه‌ی اروپا و کشورهای پیشرو در این عرصه و تجزیه و تحلیل قوانین داخلی کشورهای پیشرو در راستای هماهنگی با اسناد بین‌المللی و آرایه شیوه‌های برتر معرفی شده در این عرصه در جهت تقویت چهارچوب های قانونی ملی است. تصویب قوانین داخلی مناسب برای حمایت آنلاین از کودکان بسیار مهم است چرا که عدم وجود قوانین

چکیده مقالات دومین کنگره بین‌المللی حقوق سلامت / ۱۰۳

مناسب برای رسیدگی به سوءاستفاده آنلاین از کودکان می‌تواند باعث ایجاد خلاء در قانون شود و چنین خلاء قانونی ممکن است شانس قربانی شدن کودکان را افزایش دهد. اگرچه چارچوب قانونی هماهنگ جهانی با توجه به ماهیت فراملی بودن جرایم علیه کودکان یکی از الزامات است.

کلید واژگان: وب تاریک، حمایت آنلاین، کودکان و نوجوانان، حقوق کیفری

پاسبانی کیفری از سلامت روان عاطفی و اجتماعی کودک در فضای مجازی

نوروز کارگری^۱، عارف اسماعیل‌زاده^۲، مائده رشیدی^۳

چکیده: زمینه و هدف: توسعه‌ی فزاینده‌ی فضای مجازی و سهولت دسترسی کاربران به آن سبب شده است اطلاعات و مطالب به‌آسانی و در سطح گسترده‌ای بین افراد جامعه تبادل شود. این موضوع در سال‌های اخیر به دلایلی مانند اپیدمی کرونا و ضرورت توسعه‌ی فعالیت‌های آموزشی برخط و اهمیت توجه به سرگرمی و تفریح کودکان مزید بر علت شده است. کودکان بیش‌تر از دیگر گروه‌های سنی در معرض تأثیرات مخرب استفاده از فضای سایبری هستند. هدف از این پژوهش اتخاذ راهکار مناسب برای پاسبانی از سلامت روان عاطفی و اجتماعی کودکان در فضای مجازی است و سعی شده است به این سوالات پاسخ داده شود:

۱- فضای مجازی از چه طریقی بر سلامت روان اجتماعی و عاطفی کودکان آسیب می‌رساند؟

۲- راه‌های حفظ سلامت روان اجتماعی و عاطفی کودکان در فضای مجازی چیست؟
روش: روش پژوهش حاضر توصیفی - تحلیلی می‌باشد.

ملاحظات اخلاقی: در تمامی مراحل نگارش پژوهش، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

۱. استادیار، دانشکده حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران،

Email: nouroozk@gmail.com

۲. دانشجو کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات،

Email: rf.esmailzadeh@gmail.com

تهران، ایران

۳. دانشجو کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات،

Email: madirashidi53@gmail.com

تهران، ایران

یافته‌ها: کودکان به دلیل کم‌تجربگی و بی‌دفاع بودن در حملات سایبری، بیشترین آسیب را در فضای مجازی متحمل می‌شوند. آنها یا با خودقضاوتی و تجرید از جامعه و یا با نشر داده‌های شخصی توسط خود یا والدین، در معرض خطرات جدی و سوءاستفاده سودجویان قرار می‌گیرند. لذا در اسناد بین‌المللی و داخلی به حمایت از سلامت روان کودکان به عنوان حق طبیعی آنان توجهی خاص شده است.

نتیجه‌گیری: کودکان که آسیب‌پذیرترین اقشار جامعه هستند، به دلیل سن پایین بیشتر در معرض تأثیرات مخرب فضای مجازی قرار می‌گیرند. دسترسی آسان و کنترل‌نشده به فضای مجازی بدون توجه به زیرساخت‌های حقوقی و فرهنگی و اجتماعی لازم و همچنین عدم تناسب این فضا با شرایط و وضعیت خاص روانی کودکان مشکلات عدیده‌ای را در سلامت روانی آنها پدید آورده است. در نظام حقوقی ایران با اینکه تمهیداتی در زمینه‌ی پاسخگویی از سلامت روانی کودکان و حمایت آنان در فضای مجازی اندیشیده شده، اما آن طور که باید عملی نشده است. از این رو، برای حضور امن کودکان در این فضا، سیاست‌گذاری متناسب، ضروری است و بعلاوه حقوق کودکان باید از طرف دولت‌ها و سایر متولیان فعال در این حوزه مورد صیانت و حمایت قرار گیرد. البته این موضوع مانع نقش مؤثر والدین، خانواده و معلمان نیست.

کلیدواژگان: حمایت کیفری، حملات سایبری، سلامت روانی کودکان

نقض حق بر سلامت کودکان بزه‌دیده از منظر آسیب‌های فضای مجازی

امیر سماواتی پیروز^۱، عارف اسماعیل‌زاده^۲، سبا شفیعی^۳

زمینه و هدف: فضای مجازی در عین دارا بودن قابلیت‌هایی همچون گسترده‌گی پهنه و فراگیربودن، دارای محتوای مخربی هم هست که سلامت روان اجتماعی و جنسی کودکان را تهدید می‌کند. لذا برای محافظت از بهداشت روان کودکان لازم است در بدو امر آسیب‌شناسی صورت پذیرد و نسبت به حمایت از قربانیان احتمالی سیاست کیفری متناسبی اتخاذ گردد. هدف از این پژوهش بررسی آسیب‌های فضای مجازی در کودکان و اتخاذ سیاست کیفری درست برای حمایت از حق بر سلامت روان اجتماعی و جنسی کودکان می‌باشد. اهمیت و ضرورت پژوهش در آن است که بدون وقوف بر طرق آسیب‌زا نمی‌توان از این آسیب‌ها پیشگیری کرد و در صورت عدم حمایت از قربانیان در مقابل محتوای مخرب فضای مجازی، سلامت روان کودکان جامعه در معرض خطرات جدی قرار می‌گیرد.

روش: پژوهش از نوع نظری بوده و روش اجرای آن توصیفی - تحلیلی است.
ملاحظات اخلاقی: در تمامی مراحل نگارش پژوهش، اصل صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

یافته‌ها: به دلیل فقدان جرم‌انگاری کارآمد، کودکان آسیب‌دیده مورد حمایت‌های کیفری افتراقی قرار نمی‌گیرند. بر اساس نتایج حاصل از پژوهش، تعاملات اجتماعی کودکانی که بیش از حد از فضای مجازی استفاده می‌کنند، کاهش می‌یابد و گرفتار انزوای اجتماعی می‌شوند که احتمال افسردگی را در آنها افزایش می‌دهد. با گسترش

۱. استادیار گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج، البرز، ایران.
۲. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران.
۳. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران.

فناوری‌های نوین، کودکان مصون نبوده و در معرض داده‌های مخربی قرار می‌گیرند که افزایش ناهنجاری‌ها و رفتارهای خطرناک جنسی را به دنبال دارد. کودکان بزه‌دیده نیازمند حمایت از خانواده، دولت، سازمان‌های دولتی و سمن‌ها هستند تا آسیب‌های احتمالی وارد بر آنها کاهش یابد.

نتیجه‌گیری: فضای مجازی علیرغم مزایای مختلف در حوزه‌های گوناگون، متأسفانه در برخی موارد روابط اجتماعی حقیقی را خدشه‌دار کرده است. کودکان نیز از این تحول مستثنی نبوده‌اند. افزایش زمان حضور آنان در این فضا، بالطبع خطرات جسمی و روحی زیادی را برای آنان به همراه داشته که از جمله آنها قرار گرفتن در معرض آزار و اذیت سایبری است. لذا با ارائه راهکارهایی نظیر بسترسازی به منظور بهره‌وری سالم و کنترل‌شده از فضای سایبری توسط خانواده‌ها و نهادهای ذیربط می‌توان از انبوهی از آسیب‌ها جلوگیری کرد. نهادهای آموزشی و پرورشی می‌توانند با فرهنگ‌سازی و آموزش‌های لازم از بزه‌دیدگی کودکان پیشگیری کنند. در نظام حقوقی ایران مادامی که قوانین برای سلامت روان اجتماعی و جنسی کودکان مقرره‌های کیفری مستقلی پیش‌بینی نکند، عملاً حق بر سلامت مورد حمایت کیفری کارآمد و بازدارنده‌ای قرار نخواهد گرفت و آسیب‌پذیری کودک بزه‌دیده مضاعف خواهد شد.

واژگان کلیدی: فضای مجازی، حق بر سلامت جنسی و روانی، کودکان بزه‌دیده

بررسی آسیب‌شناسی مقررات حقوق سلامت عمومی در حوزه هوش مصنوعی در ایران

غزل قاسمی^۱

چکیده: حقوق سلامت عمومی به حقوق و مسئولیت‌هایی اشاره دارد که برای حفظ و توسعه سلامت جامعه به کار گرفته می‌شود. این حقوق و مسئولیت‌ها به منظور حفظ سلامت عمومی و ارتقاء سطح سلامت جامعه از اهمیت بالایی برخوردارند و دولت‌ها و سازمان‌های مربوطه مسئولیت پیشبرد این حقوق و اجرای آن را دارند تا فراهم کننده محیطی سالم و پربار برای تمام افراد باشند.

حق بر سلامت صرفاً در راستای بقای بشر نیست، بلکه تأمین دسترسی همگانی به مراقبت‌های سلامت برای استیفای سایر حقوق بشری نیز ضروری است، زیرا سلامتی باعث می‌گردد تا افراد دارای فرصت منصفانه برابر برای تحقق اهداف و دنبال نمودن برنامه‌های زندگی خود داشته باشند.

هوش مصنوعی نیز در حوزه سلامت کاربردها و پتانسیل‌های مهمی دارد. با استفاده از الگوریتم‌ها و ماشین‌های یادگیری عمیق، هوش مصنوعی قادر به کمک در جهت تشخیص بیماری‌ها، پیش‌بینی روند بیماری، تحلیل و تفسیر تصاویر پزشکی، تعیین ترکیبات دارویی و بسیاری از فعالیت‌های دیگر در حوزه سلامت می‌باشد.

موضوع حقوق سلامت و هوش مصنوعی یک مسئله پیچیده است که شامل چالش‌های حقوقی و اخلاقی متعددی می‌باشد و این باعث توجه مضاعف به موضوع مورد نظر می‌شود.

هدف از پژوهش حاضر، بررسی چالش‌ها و آسیب‌شناسی مقررات حقوق سلامت عمومی در حوزه هوش مصنوعی می‌باشد که در حال حاضر در حقوق ایران هنوز قوانین و مقررات واضح و کاملی برای مسئولیت هوش مصنوعی در حوزه سلامت وجود ندارد. با این حال، می‌توان از برخی اصول و مفاهیم عمومی حقوقی و قوانین و مقررات موجود در

Email: Qasemi.lawyer@gmail.com

۱. پژوهشگر دکتری حقوق عمومی،

حوزه حقوق پزشکی، حقوق حریم خصوصی و حقوق مرتبط دیگر استنباط کرد. این قوانین می‌توانند در برخی موارد به ایجاد ساز و کاری منجر شوند که اختیارات و حدود مربوط به هوش مصنوعی شفاف‌تر گردد.

علاوه بر آن، لازم است که همکاری بین متخصصان حوزه حقوق، فناوری و سلامت بهبود یابد تا بهبود روند تطبیق قوانین با پیشرفت‌های فناوری صورت گیرد. همچنین، آگاهی عمومی در مورد هوش مصنوعی و حقوق سلامت نیز بسیار مهم است تا افراد بتوانند حقوق و مسئولیت‌های خود را در این حوزه بشناسند و به طور موثری در توسعه و بکارگیری هوش مصنوعی در حوزه سلامت به نفع همه سازمان‌ها و جامعه بهره ببرند و جهت تضمین حقوق و منافع افراد، نیاز به ایجاد قوانین و مقررات گسترده و مناسب در این حوزه است که چالش‌ها و مسائل مرتبط با حفظ حریم خصوصی، مسئولیت قانونی و تصمیم‌گیری اخلاقی را پوشش دهند. همچنین لازم است آگاهی عمومی در مورد هوش مصنوعی و حقوق سلامت افزایش یابد تا افراد بتوانند در مورد حقوق خود در استفاده از هوش مصنوعی در حوزه سلامت مطلع شوند و بدانند که چه حقوق و مسئولیت‌هایی دارند. این آگاهی می‌تواند به مردم کمک کند تا مشارکت فعال‌تری در تعیین مقررات داشته باشند و حقوقشان را به طور موثر ادعا کنند.

در نهایت، استفاده مسئولانه و اخلاقی از هوش مصنوعی در حوزه سلامت نیازمند تلاش مشترک متخصصان، سازمان‌ها و قوانین است تا با توجه به این مسائل و پیروی از مقررات حقوق سلامت به استفاده امن و موثرتر از هوش مصنوعی در حوزه سلامت منجر شود. در ضمن، اصلاح قوانین حقوق سلامت در حوزه هوش مصنوعی نیازمند تلاش‌های گسترده و همکاری بین مختلف ذی‌نفعان است تا با ایجاد یک چارچوب قوانین و مقررات مناسب بتوانند بهره‌برداری بهینه از هوش مصنوعی در حوزه سلامت را تسهیل کنند و امکانات بهتری برای مراقبت از بیماران و بهبود سلامت عمومی فراهم گردد.

کلیدواژگان: چالش‌ها، آسیب‌شناسی، قوانین و مقررات، سلامت عمومی، هوش مصنوعی

**«حمایت کیفری از حق بر سلامت مصرف‌کننده
در حقوق ایران (با تأکید بر مفهوم دادخواهی‌پذیری)»**

چکیده: حمایت کیفری از حق بر سلامت، از رهگذر جرم انگاری هر رفتاری که به نحوی، این حق را نقض کرده و یا در معرض نقض قرار می‌دهد، جلوه گر می‌شود. از سوی دیگر، آنچه می‌تواند تضمینی مناسب برای تحقق عملی حمایت کیفری از حق بر سلامت باشد، دادخواهی‌پذیری آن است. دادخواهی‌پذیری، در مفهوم ساده، به معنای این است که هر یک از شهروندان که به نوعی حق بر سلامت خود را در معرض نقض یا نقض شده از سوی دولت یا اشخاص حقیقی دید، می‌تواند با اقامه دعوا یا شکایت، در صدد تضمین قضایی این حق برآید. بدین ترتیب، قضاوت‌پذیری حق بر سلامت، مشتمل بر تعهد دولت‌ها در استقرار مراجع ذیصلاح و استفاده از سازوکارهای قضایی برای مقابله با موارد نقض این حق است. در حقوق ایران، نهاد یا تشکیلات خاصی برای دادخواهی‌پذیر کردن این حق، پیش‌بینی نشده است. در این نوشتار، پس از بررسی و تحلیل جایگاه حق بر سلامت در اسناد بین‌المللی، ضرورت حمایت کیفری از آن تبیین و نیز قابلیت دادخواهی آن، رویکرد حقوق ایران در مورد تضمین دادخواهی‌پذیری حق بر سلامت مورد مطالعه قرار خواهد گرفت.

کلیدواژگان: حق بر سلامت، اسناد بین‌المللی، حمایت کیفری، حقوق مصرف‌کننده، دادخواهی‌پذیری.

بررسی نقض حق بر سلامت روان در مخاصمات مسلحانه (با تاکید بر جنایات رژیم صهیونیستی در غزه)

فاطمه‌السادات قریشی^۱

چکیده: حق بر سلامت روان به عنوان یکی از حقوق بنیادین بشری در حالت صلح و جنگ باید رعایت گردد اما در واقع مخاصمات مسلحانه دارای آثار و ابعاد گسترده‌ای است که با توسل صرف به اسناد و مقررات حقوق بشری نمی‌توان حمایت کامل از آن را تضمین کرد. به کارگیری ابزارها و روش‌های پیچیده جنگی همواره حقوق افراد را نقض کرده و به دلیل فقدان پیش‌بینی مقررات لازم یا فقدان توجه لازم به آثار مخرب این اقدامات، این حقوق هرگز مجال تحقق نخواهند یافت.

با بررسی نقش مخاصمات و تاثیر واقعی آن بر سلامت روان افراد می‌توان خلأهای احتمالی قانونگذاری در این حوزه به‌ویژه حقوق بین‌الملل بشردوستانه و حاکم بر زمان جنگ را بر طرف ساخته و بیش از پیش بر تعهدات و تکالیف دولت‌ها نسبت به توجه و رعایت این حق در مخاصمات تاکید نمود و آن‌ها را برجسته ساخت.

کلمات کلیدی: سلامت روان، مخاصمات مسلحانه، حقوق بشردوستانه، اختلال روانی
پسا‌آسیب

Email: Fateme.ghoreishi@pnu.ac.ir

۱. استادیار گروه حقوق دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

سیاست‌گذاری جنایی ترکیبی در قبال حوزه سلامت

دکتر سیدحسین حسینی^{۱*}، امین حاجی‌وند^۲، صابر سیاری زهان^۳

چکیده: زمینه و هدف: سیاست‌گذاری جنایی ترکیبی در قبال بزه‌های فنی و تخصصی به عنوان یکی از رگه‌های مطلوب سیاست جنایی جهانی شده است که یکی از این حوزه‌ها، بزه‌هایی است که سلامت جامعه را با چالش‌های جدی مواجه می‌سازد. هدف پژوهش حاضر بررسی و تحلیل سیاست‌گذاری جنایی ترکیبی در قبال بزه‌های حوزه سلامت است که در این حوزه چالش‌ها و بایسته‌ها بررسی می‌شوند.

روش: پژوهش پیش‌رو از نوع توصیفی - تحلیلی انجام شده است؛ از همین‌رو کوشش شده تا با رجوع به سیاست جنایی جهانی شده و بایسته‌های آن به زوایای مختلف بحث پرداخته شود.

یافته‌ها: سیاست جنایی ترکیبی از دو راهبرد کنشی و واکنشی برخوردار است که در مقابله و مبارزه با پدیده بزهکاری نقش جدی ایفا می‌کند. کنشگران بین‌المللی همچون سازمان ملل متحد نیز بر ترسیم یک سیاست جنایی جهانی شده ترکیبی تأکید می‌کنند. افتراقی شدن رویکردهای سیاست جنایی به بزه‌های حوزه سلامت در دو حوزه راهبردهای کنشی پیشگیرانه و راهبردهای واکنشی پسگیرانه از اهمیت بسزایی برخوردار است که این پژوهش بدین مهم خواهد پرداخت.

نتیجه‌گیری: سیاست‌گذاری جنایی ترکیبی در قبال بزه‌های فنی و تخصصی در حوزه سلامت، نیازمند ترسیم راهبردهای ترکیبی کنشی و واکنشی در سیاست جنایی است. تدوین سند جامع راهبردهای سیاست جنایی سلامت‌مدار و هماهنگ نمودن و به

۱. دانشیار حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران (نویسنده مسئول)
Email: shosseini@um.ac.ir

۲. دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد، مشهد، ایران.

روزکردن قوانین و آیین‌های حوزه سلامت می‌تواند در ترسیم سیاست جنایی ترکیبی سلامت‌مدار نقش جدی ایفا نماید.

کلید واژگان: سیاست جنایی سلامت‌مدار، سیاست جنایی ترکیبی، سیاست جنایی جهانی شده، راهبردهای سلامت محور، سند جامع سیاست جنایی سلامت

مصالح عالیہ کودک در فقہ و حقوق ایران

سہیلا سعادت^۱

چکیده: یکی از موضوعات مهم و درعین حال مبہم در حوزه حقوق کیفری، مصالح عالیہ کودکان است؛ این ابہام موضوعی مزیت‌ها و معایب متعددی بہ ہمراہ داشته است؛ مزیت اصلی ابہام مصالح عالیہ کودک موجب می‌شود کہ این مفہوم انطباق‌پذیر باشد و معایب این ابہام نیز موجب نادیدہ گرفتن برخی از مصالح عالیہ بہ بہانہ‌های متعدد می‌شود. پژوهش پیش‌رو درصدد است با مطرح کردن چندین سؤال نظیر: ملاک، سنجہ و مرجع تشخیص مصلحت کودک چیست؟ و چگونه می‌توان مصلحت عالیہ کودک را بہ‌مثابہ قاعدہ و در طول و عرض قواعد دیگر در نظر بگیریم؟ دق‌البابی در حوزه مصالح کودکان ارائه کند. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد کہ می‌بایست می‌توان بر اساس قانون حمایت از اطفال و نوجوانان و کنوانسیون حقوق کودک می‌توان برخی از سنجہ‌های مصلحت کودک را استخراج کرد و آن را بہ‌مثابہ قاعدہ انگاری مصالح عالیہ کودک تدوین نمود.

کلمات کلیدی: مصلحت عالیہ، کودکان، سنجہ‌ها، امکان‌سنجی، فقہ.

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق کیفری اطفال و نوجوانان، دانشگاه مفید.

بررسی ابعاد مبهم اعاده دادرسی در رویه قضایی پرونده‌های پزشکی

سید محمد مهدی ساداتی^{۱*}، کامیار شیب‌زاده^۲

چکیده: اعاده دادرسی، یکی از شیوه‌های فوق‌العاده اعتراض به رأی است که در کنار طرقی چون فرجام‌خواهی قرار دارد و بدین معناست که نتیجه آن، تجدید رسیدگی به موضوعی است که قبلاً مورد رسیدگی ماهوی قرار گرفته است. در این پژوهش نظر به این است که موضوع اعاده دادرسی برای دقت نظر در آراء و توجه به ادله و محتوای پرونده متشکله در محاکم دادگستری باعث استیفای حقوق حقه زیان‌دیدگان و درنهایت حصول عدالت می‌شود و به علت اهمیت موضوع، در بین اهالی فن و حقوق‌دانان اختلاف‌نظر وجود دارد. علی‌رغم این‌که در قانون بدین موضوع توجه ویژه شده‌است لکن در صدور آراء قضایی و آرای وحدت رویه وجود اختلاف اجتناب‌ناپذیر شده‌است. پس می‌توان با بررسی و رفع ابعاد مبهم اعاده دادرسی آن را به‌عنوان طرق عدولی از احکام در جهت اصلاح اشتباهات قضایی و رسیدن به عدل و انصاف بکار گرفت. همچنین مبهمات در اعاده دادرسی در رویه قضایی می‌تواند تأثیرات اخلاقی مختلفی داشته باشد، از جمله تعارض منافع، تأخیر در روند دادرسی و نارضایتی طرفین، بنابراین رعایت اصول اخلاقی در این رویه در پرونده‌های پزشکی بسیار مهم است.

کلیدواژگان: اعاده دادرسی، ابعاد مبهم، رویه قضایی.

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد گروه حقوق خصوصی دانشکده علوم انسانی، واحد الکترونیکی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران، نویسنده مسئول.
Email: mahdisadati74@yahoo.com

۲. استادیار، حقوق خصوصی، واحد الکترونیکی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
Email: notary_1023@yahoo.com

ارزیابی قوانین زیست محیطی ایران مرتبط با سلامت مردم و مقایسه با حقوق بین‌الملل

میلاد گروسی^۱

چکیده: مقدمه: آلودگی‌های محیط زیستی، سلامت مردم را تهدید می‌کند. بسیاری از شرکت‌های دولتی و خصوصی، با اهداف اقتصادی، اقدام به آلوده کردن منابع محیط زیستی می‌کنند. از این‌رو، برای رعایت اصول محیط زیستی، وضع قوانین در سطح ملی و بین‌الملل، ضروری است. در این پژوهش قوانین زیست محیطی ایران مرتبط با سلامت مردم و حقوق بین‌الملل مورد مقایسه قرار گرفتند.

روش: در این پژوهش از روش تحلیلی - توصیفی و مقایسه‌ای استفاده شده و با استفاده از روش اسنادی - کتابخانه‌ای و ابزار یادداشت‌برداری، گردآوری اطلاعات صورت می‌پذیرد. **یافته‌ها:** در این پژوهش مشخص شد که نیاز است قوانین کیفری مناسبی برای جلوگیری از تخریب محیط زیست در ایران با الگوگرفتن از نظام حقوقی بین‌المللی وضع شده و ضمانت اجرای این قوانین نیز تضمین شود.

نتیجه‌گیری: استفاده از مکانیسم‌های بازدارنده حقوقی، در جلوگیری از آلوده‌سازی محیط زیست بسیار ضروری است. از جمله مهمترین قوانینی که امروزه در سطح بین‌المللی برای مهار آلودگی‌های صنعتی وضع شده قوانین مالیات سبز است که لازم است با شناسایی صنایع آلوده‌کننده محیط زیست در ایران به طور دقیق اجرا شود.

کلید واژگان: قوانین زیست محیطی ایران، قوانین زیست محیطی نظام حقوقی بین‌الملل، سلامت مردم

۱. گروه حقوق بین‌الملل، دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل، دانشکده حقوق، واحد الکترونیک
Email: abtinmilix@iauec.ac.ir
دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

بررسی عدالت‌خواهی و جهات اعاده دادرسی در حقوق ایران با تأکید بر حقوق سلامت

سید محمد مهدی ساداتی^{۱*}، کامیار شیبیت‌زاده^۲

چکیده: این مقاله به بررسی مفهوم عدالت‌خواهی و جهات اعاده دادرسی می‌پردازیم. هدف اصلی از اعاده دادرسی تصحیح اشتباهات قضائی و رسیدن به عدالت بیشتر است. روش اعاده دادرسی شامل مراجعه مجدد به دادگاه و بررسی مجدد پرونده در مواردی است که قاضی با اشتباهی مواجه شده است و نیاز به تصحیح آن وجود دارد. اعاده دادرسی می‌تواند به صورت فوق‌العاده و خاص انجام شود. در این پژوهش، با استفاده از روش تحقیق تحلیلی و توصیفی، با مرور ادبیات و تحلیل مفهومی، به بررسی مفاهیم عدالت و جهات اعاده دادرسی پرداخته شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که اعاده دادرسی به عنوان یک ابزار قانونی برای تصحیح اشتباهات قضائی و رسیدن به عدالت بیشتر در نظام قضایی استفاده می‌شود. با انجام اعاده دادرسی، امکان تصحیح اشتباهات قضائی و رسیدن به عدالت بیشتر فراهم می‌شود. اعاده دادرسی به عنوان یک ابزار قانونی برای تصحیح اشتباهات قضائی و رسیدن به عدالت بیشتر در نظام قضایی و در حقوق سلامت به منظور حفظ حقوق و سلامت افراد و تأمین عدالت در مواردی که تخلفی رخ داده، مورد استفاده قرار می‌گیرد.

کلید واژگان: عدالت‌خواهی، دادرسی، اعاده دادرسی، جهات دادرسی، حقوق ایران، حقوق سلامت.

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد گروه حقوق خصوصی دانشکده علوم انسانی، واحد الکترونیکی، دانشگاه

آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول). Email: mahdisadati74@yahoo.com

۲. استادیار، حقوق خصوصی، واحد الکترونیکی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

Email: notary_1023@yahoo.com

حقوق و آزادی‌های کودک در فضای مجازی

سید محمد جواد رفیعی بنی‌الصادق^۱، سید فاطمه رفیعی بنی‌الصادق^۲

چکیده: در سال‌های اخیر همه ابعاد زندگی بشر، با وجود پیشرفت‌های سریع و شگفت‌انگیز تکنولوژی و فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات بسیار تحت تأثیر قرار گرفته است. زندگی کودکان نیز به دنبال این پیشرفت‌ها دچار دگرگونی‌های بی‌سابقه‌ای شده و سرگرمی‌های دیجیتال نقش مهمی در آن یافته است، که نمی‌توان از آن چشم پوشید. پژوهش حاضر به بررسی حقوق کودکان در فضای مجازی پرداخته‌است، هدف از انجام پژوهش، مشخص شدن حقوقی است که کودکان در فضای نامحدود مجازی از آن برخوردار می‌باشند. برای انجام این پژوهش از روش تحقیق توصیفی و تحلیلی استفاده شده و ضمن بهره‌گیری از اسناد حقوقی و منابع کتابخانه‌ای از طریق مطالعه کتب، پایان‌نامه‌ها و مقالات موجود در این زمینه و فیش‌برداری از آنها و استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی، منابع اینترنتی و... نسبت به جمع‌آوری اطلاعات و تحلیل موضوع اقدام شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد، کودکان در فضای مجازی حقوقی از جمله دسترسی به اطلاعات و آزادی بیان و اندیشه، حق آموزش و سواد دیجیتالی، حقوق فرهنگی و اوقات فراغت و بازی را ایجاد می‌کند.

واژگان کلیدی: حقوق کودکان، فضای مجازی، کنوانسیون حقوق کودک، اعلامیه جهانی حقوق بشر.

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق عمومی واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
Email: Smjrbs12@gmail.com

۲. دانشجوی دکتری تخصصی مطالعات زنان - حقوق زن در اسلام، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

Email: www.f.rafiiei224@com

بررسی دیدگاه دانشجویان پرستاری و پزشکان به عدم احیا و چالش‌های حقوقی در ایران: مروری سیستماتیک

طیبه رضانی^۱، علیرضا رفیع^{۲*}، فاطمه توپا، شهرزاد عطایی،

محمد جواد حمادی

چکیده: زمینه و هدف: دستور عدم احیا یکی از چالش‌های مهم در مراقبت‌های انتهایی است. با توجه به اینکه نگرش پرسنل درمانی به دستور عدم احیا می‌تواند در این رویه نقش مهمی داشته باشد این مطالعه با هدف بررسی دیدگاه دانشجویان پرستاری به عدم احیا و چالش‌های حقوقی در ایران انجام گرفت.

مواد و روش‌ها: این مطالعه مروری با سرچ در پایگاه‌های اطلاعاتی WOs_SID_SCOPUS_Pubmed و موتور جست و جوی Google scholar با کلید واژه های عدم احیا، دانشجویان پرستاری، no resuscitation، nursing students، Legal challenges طی سالهای ۲۰۱۴ الی ۲۰۲۲ صورت گرفت.

یافته‌ها: نتایج مطالعات مختلف نشان دادند که به طور کلی پرستاران شرکت کننده نگرش مثبتی نسبت به دستور عدم احیا (DNR) ندارند. اما افراد با بیش از ۱۵ سال سابقه کار نگرش مثبت‌تری نسبت به این امر داشتند ($P=0/036$). پرستاران ایرانی، صرف نظر از فرقه‌های مذهبی خود، نگرش منفی نسبت به بسیاری از جنبه های دستورات DNR گزارش کردند. در مطالعه دیگری بین دانشجویان پرستاری و داروسازی نتایج نشان داد که تفاوت معناداری در ادراک نسبت به دستور احیا نکردن بین دانشجویان پرستاری و داروسازی وجود دارد ($p \geq 0/05$). دانشجویان داروسازی نسبت به احیا نکردن نگرش مثبت تری نسبت به دانشجویان پرستاری داشتند. تقریباً ۶۰٪ از دانشجویان پرستاری و داروسازی نیاز به دستور احیا نکردن را برای کودکان مبتلا به بیماری لاعلاج فاش می‌کنند. در مطالعه دیگری که بر روی پزشکان صورت گرفت

۱. کمیته تحقیقات و فناوری دانشجویی، دانشکده علوم پزشکی بهبهان، بهبهان، ایران.

نتیجه این مطالعه نشان داد که میانگین تعداد نگرش نسبت به DNR در پزشکان با تحصیلات بالاتر بیشتر بود ($P = ۰/۰۰۲$) اما این تفاوت از نظر گروه سنی، جنسیت و تجربیات شرکت در تصمیم‌گیری‌های DNR یافت نشد.

نتیجه: بیش‌تر دانشجویان نگرش منفی به دستور عدم احیا داشتند و سوء برداشت‌های زیادی در مورد روش انجام این رویه داشتند و با توجه به کمبود آگاهی دانشجویان در مورد دستور عدم احیا پیشنهاد می‌شود که در مورد جنبه‌های مختلف این دستور، آموزش‌های لازم به آنان ارائه شود و لازم است راهنمایی‌های روشن و منطبق بر فرهنگ اسلامی ایرانی ایجاد شود. اجرای این بخشنامه نیازمند آموزش‌های همه‌جانبه به گروه‌های مختلف اعم از بیماران، پزشکان، پرستاران، مدیران و سیاست‌گذاران نظام سلامت است.

کلیدواژه: Legal challenges ،nursing students ، no resuscitation،

بررسی دیدگاه و عوامل موثر بر اتانازی در دانشجویان پرستاری و پزشکی ایران: مروری سیستماتیک

طیبه رمضانی^۱، علیرضا رفیع^{۲*}، فاطمه توپال، شهرزاد عطایی،
محمد جواد حمادی

چکیده: زمینه و هدف: اتانازی یکی از بحث برانگیزترین موضوعات در اخلاق پزشکی و یکی از ده چالش بزرگ اخلاقی در پزشکی و علوم بهداشتی است با توجه به اینکه، دیدگاه پزشکان نسبت به مسائل اخلاقی در فرهنگ‌های مختلف می‌تواند متفاوت باشد، این مطالعه با هدف بررسی دیدگاه اتانازی در دانشجویان پرستاری در ایران انجام گرفت. **مواد و روش‌ها:** این مطالعه مروری با سرچ در پایگاه‌های اطلاعاتی WOs_SID_SCOPUS_Pubmed و موتور جست‌وجوی Google scholar با کلید واژه‌های اتانازی، دانشجویان پرستاری، euthanasia، nursing students طی سال‌های ۲۰۱۴ الی ۲۰۲۲ صورت گرفت.

یافته‌ها: نتایج برخی مطالعات مختلف نشان دادند که اتانازی و عوامل مرتبط با آن به عنوان یک موضوع اخلاقی مهم در پرستاری مراقبت از پایان زندگی مورد توجه قرار می‌گیرد در یکی از مطالعات نتایج نشان داد که ۳۰/۹ درصد دانشجویان پزشکی با اتانازی فعال داوطلبانه، ۳۸/۸ درصد اتانازی فعال غیرارادی و ۴۴/۷ درصد با اتانازی غیرفعال موافق هستند. با افزایش سن، احتمال موافقت با اتانازی فعال داوطلبانه به طور قابل توجهی کاهش یافت. سایر متغیرها با توافق با انواع مختلف اتانازی ارتباط معنی‌داری نداشتند. برخی مطالعات دیگر نشان دادند که در مورد تعریف اتانازی، باورهای غلطی در میان دانشجویان مسلمان ایرانی پرستاری وجود دارد. با این وجود،

۱. کمیته تحقیقات و فناوری دانشجویی، دانشکده علوم پزشکی بهبهان، بهبهان، ایران.

۲. کارشناسی ارشد پرستاری سالمندان، مربی گروه پرستاری، دانشکده علوم پزشکی بهبهان، بهبهان،

Email: alirezarafi72@gmail.com

ایران. نویسنده مسئول

اکثر دانشجویان نگرش مثبتی نسبت به اتانازی نشان می‌دهند که مطابق با تجربیات بالینی خود است. اکثریت پرستاران (۲۵۰ نفر، ۶۵/۷۸ درصد) و دانشجویان پرستاری (۸۳/۸۰ ، ۹۷ نفر) نگرش مثبتی نسبت به اتانازی داشتند. بین نگرش پرستاران و دانشجویان پرستاری نسبت به اتانازی تفاوت آماری معنی‌داری وجود داشت ($p = 0.005$). مطالعه دیگری نشان داد که بین نگرش دانشجویان پرستاری به اتانازی و برخی ویژگی‌های جمعیت شناختی از جمله جنس، سن و اعتقادات مذهبی همبستگی معنی‌داری وجود داشت. دانشجویان ایرانی مسلمان پرستاری شرکت کننده در مطالعه نگرش منفی نسبت به اتانازی داشتند. اگرچه اکثر کارورزان و رزیدنت های ایرانی بیماران مرحله پایانی را تجربه کردند، بیش از نیمی از آنها با قانونی شدن اتانازی مخالف بودند. عوامل دیگری نظیر دینداری، صداقت - فروتنی، موافق بودن و برون‌گرایی با نگرش منفی نسبت به اتانازی مرتبط است، در حالی که گشودگی با پذیرش اتانازی مرتبط است و جنبه غیر متعارف این رابطه را پیش می‌برد.

نتیجه: اتانازی یکی از رایج ترین و بحث برانگیزترین مسائل مراقبت از پایان زندگی است با توجه به این که که برخی از دانشجویان پرستاری و پزشکی موفق بودند و برخی مخالف بودند توصیه می‌شود که به بررسی عواملی که باعث گرایش دانشجویان پرستاری و پزشکی به اتانازی شده است پرداخته شود همچنین با توجه به اینکه نقش باورهای مذهبی در نگرش به اتانازی بسیار دیده شده مطالعات بیشتری در این زمینه انجام شود.

کلید واژه: euthanasia ، nursing students ، Medical students

بررسی میزان و عوامل موثر بر آگاهی حق رضایت آگاهانه بیماران در نظام سلامت: مروری نظام‌مند

طیبه رمضانی^۱، علیرضا رفیع^{۲*}، فاطمه توپال، شهرزاد عطایی،
محمد جواد حمادی

چکیده: زمینه و هدف: یکی از مهمترین حقوق بیماران ارائه پذیرش همراه با رضایت برای درمان است. این پذیرش از طریق رضایت آگاهانه بیماران انجام می‌شود. با توجه به اینکه رضایت آگاهانه در کیفیت درمان بیمار از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است این مطالعه با هدف بررسی میزان حق رضایت آگاهانه بیماران در نظام سلامت صورت گرفت.

مواد و روش‌ها: این مطالعه مروری با سرچ در پایگاه‌های اطلاعاتی WOs_SID_SCOPUS_Pubmed و موتور جست‌وجوی Google scholar با کلید واژه‌های رضایت آگاهانه، نظام سلامت، Informed consent، health system، patients طی سال‌های ۲۰۱۴ الی ۲۰۲۲ صورت گرفت.

یافته‌ها: نتایج مطالعات مختلف نشان دادند که رضایت آگاهانه در عمل پزشکی به معنای پذیرش مداخله پزشکی یا جراحی توسط بیمار در طول مراقبت‌های بیمارستانی است. در یکی از مطالعات اکثر شرکت‌کنندگان (۸۸/۷ درصد) اعلام کردند که درخواست کرده‌اند از عوارض عمل‌های جراحی از جمله عوارض شدید مانند مرگ مطلع شوند، اما بیشتر آنها این اطلاعات را دریافت نکرده‌اند. مهم‌ترین عوامل مرتبط با کیفیت درک شده رضایت آگاهانه، سطح تحصیلات و نوع جراحی بیمار بود. در یکی دیگر از مطالعات نشان داده شده که بین آگاهی بیمار و ادراک بیماران نسبت به رضایت آگاهانه برای اعمال جراحی همبستگی مثبت ضعیف و معناداری وجود دارد ($r = 0.487$ ، $-1 \leq r \leq 1$)

۱. کمیته تحقیقات و فناوری دانشجویی، دانشکده علوم پزشکی بهبهان، بهبهان، ایران.

۲. کارشناسی ارشد پرستاری سالمندان، مربی گروه پرستاری، دانشکده علوم پزشکی بهبهان، بهبهان،

Email: alirezarafi72@gmail.com

ایران. نویسنده مسئول

، [p=00]. با این حال بین سطح تحصیلات، شغل و دانش یا ادراک بیمار نسبت به رضایت آگاهانه برای اعمال جراحی ارتباط معنی‌داری وجود دارد. موضوع رضایت آگاهانه در دهه‌های اخیر، هم در زمینه اخلاقی و هم به‌عنوان یک وظیفه قانونی اهمیت فزاینده‌ای پیدا کرده است. در یک دوره به بررسی حکم‌های صادر شده در رم پرداختند که ۱۵۶ حکم صادر شد که در آنها نقض رضایت لازم بود. در ۲۴ مورد از این موارد، مسئولیت خاص ثابت شد و غرامت مربوطه منحل شد. همچنین ۸۰ درصد موارد مربوط به عدم ارائه اطلاعات بود. و بیشترین شاخه‌های درگیر مربوط به حوزه‌های جراحی بود. بنابراین اخذ رضایت استاندارد می‌تواند به طور قابل‌توجهی روابط بیمار و پزشک را بهبود بخشد و میزان شکایت از قصور پزشکی را کاهش دهد.

نتیجه: بیماران در بیمارستان‌های دولتی و خصوصی دانش محدودی از پیامدهای قانونی امضای یا عدم امضای فرم‌های رضایت دارند و ما دریافتیم که درک شرکت‌کنندگان از مؤلفه‌های اساسی رضایت آگاهانه کم بود و برای بهبود کیفیت درک شده از فرآیند رضایت آگاهانه، باید بر اطمینان از اینکه بیماران اطلاعات درخواستی را به گونه‌ای که بتوانند درک کنند، دریافت کنند، تأکید بیشتری شود.

کلید واژه: Informed consent، patients، health system، رضایت آگاهانه

بررسی میزان رعایت منشور حقوق بیمار در بیمارستان‌های ایران: مروری بر شواهد موجود

طیبه رمضانی^۱، علیرضا رفیع^{۲*}، فاطمه توپال، شهرزاد عطایی،
محمد جواد حمادی

چکیده: زمینه و هدف: یکی از مهم‌ترین شاخص‌های ارزیابی کیفیت مراقبت‌های بهداشتی، ارزیابی وضعیت حقوق بیمار و تعامل بین بیمار و ارائه‌دهندگان مراقبت‌های بهداشتی است. با توجه به اینکه منشور حقوق بیمار ارتباط بین بیماران و ارائه‌دهندگان خدمات را بهبود می‌بخشد این مطالعه با هدف بررسی میزان رعایت منشور حقوق بیمار در بیمارستان‌های ایران انجام گرفت.

مواد و روش‌ها: این مطالعه مروری با سرچ در پایگاه‌های اطلاعاتی WOs_SID_SCOPUS_Pubmed و موتور جست‌وجوی Google scholar با کلید واژه‌های منشور حقوق بیمار، بیمارستان‌های ایران، Iranian hospitals، Charter of patient rights، طی سال‌های ۲۰۱۴ الی ۲۰۲۲ صورت گرفت.

یافته‌ها: نتایج مطالعات مختلف نشان دادند که رضایت بیماران از خدمات بیمارستانی یکی از مهم‌ترین شاخص‌های کارایی و کیفیت خدمات بخش‌های مختلف بیمارستان است. در یکی از مطالعات نظرات بیماران نشان داد که میزان رعایت منشور حقوق بیمار در بیمارستان‌ها ۶۰/۷ درصد بوده است. میزان رعایت منشور حقوق بیمار بر اساس نوع وابستگی بیمارستان‌ها (دولتی - خصوصی - دولتی - خیریه) در تمامی بندهای منشور حقوق بیمار از نظر آماری معنی‌دار بود ($p = 0/000$).

۱. کمیته تحقیقات و فناوری دانشجویی، دانشکده علوم پزشکی بهبهان، بهبهان، ایران.

۲. کارشناسی ارشد پرستاری سالمندان، مربی گروه پرستاری، دانشکده علوم پزشکی بهبهان، بهبهان، ایران، نویسنده مسئول.
Email: alirezarafi72@gmail.com

در برخی مطالعات دیگر نشان داده شده که بیشترین رعایت حقوق بیمار مربوط به حوزه رعایت حریم خصوصی و رازداری بیمار بوده که ۴۱/۹ درصد و کمترین میزان رعایت حقوق بیمار مربوط به ارائه بهینه خدمات بهداشتی (۳۹/۲ درصد) بود. بین مشخصات دموگرافیک (سن، جنس، تحصیلات، تعداد روزهای بستری و محل سکونت بیماران) با رعایت حقوق بیمار رابطه معنی‌داری مشاهده نشد ($P>0/05$).

نتیجه: بیماران آگاهی مطلوبی از حقوق خود، در اکثر مناطق نداشتند و میزان رعایت حقوق بیماران در حد متوسط بوده است. بنابراین، پیشنهاد می‌شود سیاست‌های نظارتی دقیق‌تری برای اطمینان از مفاد منشور حقوق بیماران و همچنین برنامه‌های آموزشی برای ارتقای آگاهی بیمار در این زمینه تدوین و اجرا شود.

کلیدواژه: Charter of patient rights, Iranian hospitals

بررسی چالش‌های حقوقی در پرونده‌ی الکترونیکی بیماران: مروری سیستماتیک

طیبه رضائی^۱، علیرضا رفیع^{۲*}، محمد جواد حمادی، شهرزاد عطایی، فاطمه توپال

چکیده: زمینه هدف: استفاده از پرونده‌های الکترونیکی سلامت طیف وسیعی از امکانات جدید را برای همکاری انعطاف‌پذیر و ثمربخش میان پرسنل بهداشتی در موسسات مختلف بهداشتی به نفع بیماران باز می‌کند. با توجه به اینکه چالش‌های حقوقی و امنیتی حل نشده وجود دارد این مطالعه با هدف بررسی چالش‌های حقوقی در پرونده‌ی الکترونیکی بیماران صورت گرفت.

مواد و روش‌ها: این مطالعه مروری با سرچ در پایگاه‌های اطلاعاتی WOs_SID_SCOPUS_Pubmed و موتور جست‌وجوی Google scholar با کلید واژه‌های پرونده‌ی الکترونیکی، چالش‌های حقوقی، Legal challenges.patients، Electronic file طی سال‌های ۲۰۱۴ الی ۲۰۲۲ انجام گرفت.

یافته‌ها: نتایج مطالعات مختلف نشان دادند که مدارک پزشکی الکترونیکی (EMR) می‌تواند مزایای زیادی برای پزشکان و بیماران و خدمات مراقبت بهداشتی ارائه دهد اما با این حال نگرانی‌هایی در این زمینه وجود دارد که یکی از چالش‌های بزرگ پرونده‌ی الکترونی، حفاظت و حفظ ایمنی از حجم عظیمی از داده‌های بهداشتی حساس است که در مکان‌های جداگانه به اشکال مختلف قرار دارند. به اشتراک‌گذاری EHR در شرکت‌های مختلف آن را در برابر حملات سایبری آسیب می‌کند و همچنین اجرای قوانین سختگیرانه حفظ حریم خصوصی را می‌کند زیرا در برخی موارد با سازمان‌هایی به اشتراک گذاشته می‌شود که توسط قوانین منطقه‌ای خاص اداره می‌شود. زمانی که

۱. کمیته تحقیقات و فناوری دانشجویی، دانشکده علوم پزشکی بهبهان، بهبهان، ایران.

۲. کارشناسی ارشد پرستاری سالمندان، مربی گروه پرستاری، دانشکده علوم پزشکی بهبهان، بهبهان،

Email: alirezarafi72@gmail.com

ایران، نویسنده مسئول.

خصوصی حساس موجود در EHR به بیرون درز کند یا در معرض دید عموم قرار گیرد، حریم خصوصی افراد ممکن است به شدت تحت تأثیر قرار گیرد. درز داده‌ها می‌تواند باعث خسارات مالی شود یا اگر وضعیت پزشکی وی در ملاء عام افشا شود، ممکن است با تهدید اجتماعی ممکن شود. سوابق الکترونیکی سلامت که برای سلامت عمومی اجرا می‌شود می‌تواند امکان شناسایی الگوهای بیماری، فصلی و روندهای جهانی و همچنین خطرات برای جمعیت‌های آسیب‌پذیر را فراهم کند. برخی مطالعات دیگر نشان داد که علاوه بر دسترسی به داده‌های بالینی به دلیل حساسیت داده‌ها و مسائل اخلاقی، کیفیت داده‌ها نیز چالش مهمی است که در آن روش‌هایی برای بهبود کامل بودن، انطباق و قابل قبول بودن داده‌ها مورد نیاز است. علاوه بر این، تعمیم و توضیح نتایج مدل‌های یادگیری ماشینی مشکلات مهمی برای مراقبت‌های بهداشتی است.

نتیجه: سوابق الکترونیکی سلامت منبع ارزشمندی برای بهبود نظارت و ارزیابی سلامت و همچنین اطلاع‌رسانی در تصمیم‌گیری بالینی است. این حال، این رویکرد به دلیل ماهیت ساختار نیافته و ناقص داده‌های پرونده الکترونیک سلامت فعلی دارای اشکالات قابل توجهی است بنابراین توصیه می‌شود که سیستم ثبت سلامت الکترونیکی تقویت شود و عملکردهای مهم یک سیستم ثبت EHR معمولی را فراهم کرد و همچنین از دسترسی کاربران غیرمجاز به اطلاعات حیاتی جلوگیری کرد.

کلید واژه: Electronic file ، patients.Challenges to EHR

حقوق سلامت جسمی، روانی کودکان در فضای مجازی

لیلا ملکی^۱، محمد رضا امیر ناییبی^۲

چکیده: یکی از مهمترین مواردی که در فضاهای مجازی تهدید می‌شود کاربرد فضای مجازی برای کودکان است. فضای مجازی و اینترنت یکی از فضاهایی می‌باشد که افراد بخصوص کودکان و نوجوانان در آن بدون نظارت فعالیت دارند فعالیتها و سلامت جسمی و روحی کودکان را کم و از خلاق بودن آنها جلوگیری می‌کند و باعث کناره‌گیری کودک از اجتماع و منزوی بار آمدن وی می‌شود. همچنین بار علمی و رشد جسمی کودکان را دچار اختلال می‌کند در این میان، نوجوانان به واسطه فراغت که نسبت به بزرگسالان دارند، مدت زمان بیشتری را به اینترنت اختصاص می‌دهند. از طرف دیگر اینترنت کشمکش‌های جدیدی را در خانواده ایجاد می‌کند، چنانچه اگر نوجوان در پیوندهای عاطفی و درک متقابل، احساس تنهایی، افسردگی و بی‌تفاوتی کند، برای جبران آن به یک دوست، سرگرمی خاص روی می‌آورد و اینترنت مناسب‌ترین محل برای این مقصود است. در این مقاله به بررسی مروری از از حقوق سلامت جسمی، روانی کودکان در فضای مجازی پرداخته شده است و نتیجه حاصل از این بررسی نشان می‌دهد که نیازمند تغییرات و آموزش‌های جدید و آگاهی‌سازی مداوم به والدین، دانش‌آموزان و ایجاد قوانین جدید در سطح ملی و کلان می‌باشد تا در بستر آن فرهنگ‌سازی شود و ارزش‌های جدید در این بین نهادینه شود تا از مشکلات آتی پیش‌رو پیشگیری شود تا با بحران مواجه نشود چون کودکان آینده‌سازان هستند، اگر تغییرات اعمال نشود با شخصیت‌های متزلزل مواجه خواهیم شد که بر پایه سست بنا خواهد شد.

کلمات کلیدی: فضای مجازی، سلامت جسمی روانی، حقوق سلامت، حقوق کودکان

۱. نویسنده مسئول، کارشناس ارشد سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد دانشگاه علوم پزشکی مراغه
Email: malakey@yahoo.com.

۲. وکیل پایه یک دادگستری، کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی.
Email: nayeibi.vakil@gmail.com

بررسی تطبیقی مفهوم اتانازی در ایران و جهان

زینب ویس کرمی، امیرحسین میدانچیان

چکیده: یکی از مهمترین مسائل حقوقی، پزشکی جهان تحت عنوان اتانازی (مرگ آسان) که یک موضوع حساس و پیچیده است و در برخی سیستم حقوقی کشورها مورد قبول شده و در برخی کشورها غیرقانونی و جرم انگاری شده است. اتانازی پایان دادن به زندگی فردی، به درخواست خودش و به دست دیگری است که با نیت رهایی او از درد و رنج طاقت فرسا با یک بیماری لاعلاج صورت می‌گیرد. اتانازی انواعی دارد که احکام مترتب بر آن با یکدیگر متفاوت است. در گذشته سرعت بخشیدن عامدانه بر مرگ یک انسان، پیوسته به عنوان یک جنایت تلقی می‌شد. آن هم بدون توجه به شرایط بیمار و وسعت بیماری او. اما اکنون برخورد عموم با این موضوع در اکثر نقاط جهان تغییر یافته است. در جهان امروزی که استقلال و قدرت تصمیم‌گیری انسان در هر امری کاملاً مورد احترام قرار گرفته و باید آن را قبول کرد، آیا انسان در باره نحوه و زمان مرگ خود هم می‌تواند تصمیم گیرد یا این موضوع خلاف با فطرت انسانی و مباحث دینی و فلسفی هست. آیا این تصمیم بحث برانگیز مغایرت با اخلاق پزشکی و قوانین دارد یا میتوان آن را یک تصمیم شخصی و برای رهایی از رنج قبول کرد.

واژگان کلیدی: اتانازی، ترحم، مجنی علیه، اتانازی فعال، اتانازی غیرفعال، مرگ آسان، فقه، حقوق، اخلاق، پزشک، حقوق

چالش‌های حقوقی متاورس در حفظ سلامت عمومی و نقش تکنولوژی‌های پزشکی و هوش مصنوعی

بهاره طبسی^۱، نرجس وکیلی^۲

چکیده: در دنیای امروز، فناوری‌های پزشکی و هوش مصنوعی به سرعت به عنوان ابزارهای کلیدی در حفظ و ارتقاء سلامت عمومی جامعه مورد استفاده قرار می‌گیرند. با این حال، استفاده از این تکنولوژی‌ها نه تنها چالش‌های حقوقی متنوعی ایجاد می‌کند بلکه امکانات جدید و متاورسی برای حفظ سلامت عمومی ارائه می‌دهد. لذا پژوهش حاضر ضمن بررسی نقش تکنولوژی‌های پزشکی و هوش مصنوعی، درصدد پاسخ به این سؤال است که تکنولوژی‌های پزشکی و هوش مصنوعی در حفظ سلامت عمومی با کدام چالش‌های حقوقی و پزشکی همراه است؟ این مطالعه در نیمه اول سال ۱۴۰۲ انجام شده است. منابع شواهد پایگاه‌های اطلاعاتی Web of Science, PubMed, Scopus و Google Scholar مقالات منتشر شده به زبان انگلیسی در سال‌های ۲۰۲۳-۲۰۲۲ بودند؛ که از طریق مرور ادبیات گسترده، تجزیه و تحلیل، تحقیقات علمی و نظرات افراد پیشرو در این حوزه و راهنمای درک ماهیت است. یافته‌های پژوهش حاکی از این است که مهم‌ترین تأثیرهای هوش مصنوعی بر ارتقای حقوق سلامت شامل کاربست هوش مصنوعی در مراکز بهداشتی و درمانی هوشمند، مدیریت سلامت هوشمند، مراقبت‌های بهداشتی هوشمند، پیشگیری از بیماری هوشمند است. همچنین از مهم‌ترین چالش‌های حقوقی هوش مصنوعی نقض کرامت انسانی، مسئولیت مدنی، ضمان پزشک، امنیت سایبری و نقض حریم خصوص است. نتیجه‌گیری می‌شود که تأمین حقوق افراد و حفظ سلامت عمومی به وسیله این فناوری‌ها نیازمند ایجاد یک

۱. دانشجوی دکتری حقوق خصوصی دانشگاه آزاد واحد شهر قدس.

۲. دانشجوی کارشناسی حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد صفا دشت و کارشناس ارشد رشته روانشناسی تربیتی.

چکیده مقالات دومین کنگره بین‌المللی حقوق سلامت / ۱۳۲

چارچوب حقوقی جامع و متعادل است تا به توازن بین توسعه تکنولوژی و حفظ حقوق و حریم شخصی افراد برسیم
کلید واژگان: متاورس، تکنولوژی پزشکی، هوش مصنوعی، حریم خصوصی

بررسی تنقیحی مجازات‌های «اعدام» و «حبس دائم با اعمال شاقه» در جرم تقلب در تهیه مواد دارویی

دکتر محسن نجفی‌خواه^۱، نفیسه زارع میرک‌آباد^۲،
دکتر امید عبدالهیان^۳

زمینه و هدف: به‌موجب ماده ۱۸ «قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی» مصوب ۱۳۳۴، کسانی که به‌نحو مرتکب تقلب در تهیه مواد دارویی می‌شوند، حسب نتیجه حاصله مستوجب مجازات‌های «اعدام»، «حبس دائم با اعمال شاقه»، «حبس تادیبی» یا «حبس مجرد» می‌باشند. در نظم حقوقی کنونی، مجازات‌های «حبس دائم با اعمال شاقه» وجود ندارند و «اعدام» نیز مجازات خاص حدود می‌باشد. با توجه به این تغییرات اساسی در نظام جرایم و مجازات‌ها و در مقام انطباق مجازات‌های احکام کیفری معتبر پیش از انقلاب با «قانون مجازات اسلامی» مصوب ۱۳۹۲، تعیین وضعیت اعتبار جرم تقلب در تهیه مواد دارویی و مجازات‌های آن اهمیت دارد.

روش: این تحقیق بیش از هر چیز، رویکرد «تنقیحی» دارد و با مراجعه مستقیم به احکام قانونی در رابطه با تقلب در مواد دارویی و مجازات‌های آن، حکم قانونی معتبر در این خصوص را تشخیص و رابطه آن را با آخرین تغییرات در نظام جرایم و مجازات‌ها در قانون مجازات اسلامی نشان می‌دهد. بنابراین منبع اصلی در این تحقیق، قوانین مرتبط از ابتدای تاریخ قانونگذاری می‌باشد.

۱. استادیار، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران. Email: najafikhah.mo@iums.ac.ir

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، تهران، ایران و پژوهشگر مرکز ملی تحقیقات حقوق سلامت، تهران، ایران.

Email: nafise.zare1376@gmail.com

۳. فارغ التحصیل دکتری حقوق خصوصی و پژوهشگر مرکز ملی تحقیقات حقوق سلامت، تهران، ایران. Email: omid_abd@ymail.com

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانتداری رعایت شده است.

یافته‌ها: با توسل به اصل بقای اعتبار قوانین و عدم نسخ آن‌ها و با توجه به اینکه دلایل کافی برای نسخ کامل ماده ۱۸ فوق‌الذکر وجود ندارد، ماده مذکور در نظام حقوقی ایران معتبر است. با این وجود مجازات «اعدام» و «حبس ابد با اعمال شاقه» مندرج در ماده مذکور با نظم حاصل از اجرای قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ همخوانی ندارد.

نتیجه‌گیری: با توجه به تحولات اساسی نظام جرایم و مجازات‌ها، ضرورت دارد که قانونگذار مشابه تصمیمی که در خصوص مجازات‌های «اعدام» و «حبس ابد» در «قانون الحاق یک ماده به قانون مبارزه با مواد مخدر» مصوب ۱۳۹۶/۰۷/۱۲ و مجازات «حبس ابد» در ماده ۳ «قانون کاهش مجازات حبس تعزیری» مصوب ۱۳۹۹/۲/۲۳ اتخاذ نموده، برای مجازات‌های «اعدام» و «حبس دائم» در ماده ۱۸ «قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی» مصوب ۱۳۳۴ نیز اتخاذ نماید.

واژگان کلیدی: جرم تقلب در مواد دارویی، تنقیح قوانین، اعدام، حبس ابد، اعمال شاقه.

حقوق سلامت در نظام بین‌المللی حقوق بشر

پرستو امیریان^۱

چکیده: زمینه و هدف: حق بر سلامت و جنبه‌های تحقق آن از مسائل مهم در جوامع امروزی است و اسناد بین‌المللی همواره این حق بر را که یکی از اساسی‌ترین حقوق بشر است مورد توجه قرار می‌دهند. قوانین بین‌المللی نقش کلیدی در کنترل و مراقبت بیماری‌های مسری در جهان داشته است. هدف از این پژوهش تبیین حقوق سلامت در نظام بین‌المللی حقوق بشر است.

روش: روش این تحقیق توصیفی - تحلیلی، جمع‌آوری اطلاعات بصورت کتابخانه‌ای است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل پژوهش اصل امانتداری علمی رعایت شده است. **یافته‌ها:** در قرن نوزدهم حقوق بین‌الملل نقش بارزی در هماهنگ‌سازی و یکسان‌نمودن مقررات قرنطینه در کشورهای اروپایی، تسهیل انتقال اطلاعات بیماری‌ها و روش‌های انتقال آن‌ها، تأسیس سازمان‌های بین‌المللی سلامت و استاندارد کردن مراقبت‌های بهداشتی داشته است.

نتیجه‌گیری: امروزه با تغییر شکل بیماری‌های عفونی و تحول در سبک زندگی مردم و افزایش مسافرت‌های هوایی، بیماری‌های مسری به شکل بین‌المللی و فرامرزی درآمده‌اند. لذا تصویب قوانین الزام‌آور در نهادهای بین‌المللی مثل سازمان بهداشت جهانی، سازمان تجارت جهانی و سازمان غذا و کشاورزی می‌تواند کمک شایانی در نظارت و کنترل بیماری‌های مسری داشته باشد. با جهانی‌شدن بهداشت عمومی می‌توان از حقوق بین‌الملل به عنوان ابزاری ضروری برای نظارت‌های بهداشت جهانی و کاهش آسیب‌پذیری و مرگ‌ومیر بشر یاد کرد.

کلید واژگان: حق بر سلامت، اسناد بین‌المللی حقوق بشر، بیماری‌های مسری

۱. کارشناسی ارشد حقوق عمومی.

سیاست جنایی ایران در قبال جرایم دارویی

مهدی خلیلی^۱

چکیده: یکی از موضوعات اساسی مورد مطالعه در حقوق پزشکی، جرایم و تخلفات دارویی و مباحث پیرامونی و آثار و نتایج آن است. از آنجا که دارو ارتباط مستقیمی با سلامت ابناء بشر داشته همواره به عنوان یکی از برنامه‌های اساسی و راهبردی دولت‌ها مورد توجه بوده و به لحاظ منافع سیاسی و اقتصادی و اجتماعی ناشی از آن، دولت‌ها بر آن تمرکز نموده‌اند. داروها به طور مستقیم بر سلامتی افراد جامعه تاثیرگذار می‌باشد و عدم سازماندهی و نظارت قانونی در مرحله تولید، توزیع، خرید، فروش و واردات آن ممکن است تمامیت جسمانی شهروندان را مورد تهدید جدی قرار دهد. متأسفانه امروزه به وضوح می‌بینیم که افرادی سودجو و منفعت طلب مکرراً قوانین و مقررات را نادیده می‌گیرند و با مداخله غیر مجاز در امور دارویی سلامت افراد جامعه را به مخاطره می‌اندازند.

در این مقاله به بررسی سیاست جنایی ایران در قبال جرایم دارویی و آثار و پیامدهای قوانین در زمینه پیشگیری و برخورد اعم از کیفری و غیرکیفری با این پدیده مجرمانه بپردازیم و این مقاله با هدف بررسی رویکرد حاکم بر سیاست جنایی ایران در قبال جرایم دارویی نگارش یافته است. رویکرد سیاست جنایی ایران در مقابله با جرایم دارویی، یک رویکرد کیفرمحور، سزا دهنده و فاقد نگرش اصلاحی و پیش‌گیرانه است. مبنای مسئولیت کیفری در قوانین ایران شفاف نبوده و ضمن تعارض بین مواد قانونی، نگرش قانون گذار کیفری قائل به توسعه دایره شمول مسئولیت کیفری داروساز می‌باشد. سیاست جنایی قضایی ایران نیز به جای این که با نظرات خود درصدد رفع معایب موجود در سیاست جنایی گردد، بیشتر با تساهل، ملاطفت در صدد خنثی‌سازی اهداف مستتر در سیاست جنایی می‌باشد.

کلید واژگان: دارو، سیاست جنایی، تخلفات دارویی، جرایم دارویی

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری تهران.
Email: mahdi20.kh20.2020@gmail.com

امکان‌سنجی تاثیر نوسانات خلقی پیش از قاعدگی در مرحله دادرسی و صدور حکم؛ یک مطالعه تطبیقی

دکتر بهروز جوانمرد^{۱*}، محبوبه فرشاد^۲، سحر فاطمی^۳

چکیده: زمینه: قاعدگی یکی از ویژگی‌های اختصاصی بانوان است و باعث ایجاد نوسانات خلقی در بانوان چه قبل و چه حین این دوران می‌شود. سوالی که در این نوشتار نویسندگان به دنبال پاسخ‌دهی هستند این است که آیا می‌شود مبنایی پیدا نمود تا نوسانات خلقی نشانگان پیش از قاعدگی یا به تعبیر دیگر سندرم پی‌ام‌اس^۴ به عنوان یکی از کیفیات مخففه قضایی تلقی شود یا خیر؟

هدف: پژوهش حاضر با هدف شناخت و مطالعه امکان‌سنجی پذیرش تاثیر نوسانات خلقی ناشی از نشانگان پی‌ام‌اس و نقش احتمالی آن در کاهش مسئولیت کیفری به عنوان یک کیفیات مخففه قضایی انجام شده است.

روش: پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی محسوب می‌شود. روش تحقیق با در نظر گرفتن نوع و ماهیت آن و شیوه جمع‌آوری داده‌ها از نوع توصیفی - تحلیلی و مبتنی بر مطالعات کتابخانه‌ای با رویکردی تطبیقی به رویه قضایی برخی کشورهای دارای نظام حقوقی کامن‌لا است.

ملاحظات اخلاقی: در پژوهش حاضر جنبه‌های اخلاقی مطالعه کتابخانه‌ای شامل اصالت متون، صداقت و امانتداری رعایت شده است.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: هیچ ادله محکمی مبنی بر اثبات اینکه نشانگان پیش از قاعدگی موجب ارتکاب جرم می‌گردد، وجود ندارد. اما اگر بپذیریم نشانگان پیش از

۱. گروه حقوق کیفری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد، واحد الکترونیک، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

۲. گروه حقوق کیفری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد، واحد الکترونیک، تهران، ایران.

۳. گروه حقوق کیفری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد، پردیس بین‌الملل کیش، ایران.

قاعدگی بر تاب‌آوری و رواداری گروهی از زنان اثر میگذارد در این صورت بررسی چگونگی بهره‌گیری از این ادله در دادرسی‌های کیفری و به ویژه در مرحله کیفرگذاری امری بجاست. واقعیت این است که ادله نشانگان پیش از قاعدگی به عنوان یک دفاع مبتنی بر فقد عنصر روانی جای نمی‌گیرند. لذا باور نویسندگان بر این است که این ادله نمی‌توانند مبنایی برای یک عذر معاف‌کننده خاص و جدید مرتبط با جنسیت زنان ایجاد کنند. شایسته این است با لحاظ تئوری مسئولیت کیفری نقصان یافته و به تبع آن استفاده از نهادهای ارفاقی به سوی یک حکم محکومیت انعطاف‌پذیرتر گرایش داشته باشیم، از این رو سزاوار است نشانگان پیش از قاعدگی در مرحله صدور حکم مجازات مد نظر مقنن ایرانی جهت اصلاح ماده ۳۸ قانون مجازات اسلامی قرار گیرد.

کلمات کلیدی: قاعدگی زنان، نوسانات خلقی پیش از قاعدگی، کیفیات مخفیه، مسئولیت کیفری نقصان یافته، سندرم پی‌ام‌اس

کودکان و منع خشونت در محیط‌های آموزشی (رویکردی حمایت محور در حق بر سلامت کودکان در اسناد عام حقوق بشر)

محمد مهدی بادامی^۱

چکیده: آموزش و پرورش به عنوان حقی اساسی از حقوق انسانی کودکان، نمایان‌گر توسعه جوامع انسانی و رشد و تعالی کودکان در جوامع امروزی است. بی‌تردید محیط‌های آموزشی در راستای تحقق چنین حقی باید از فضایی امن و مطلوبی جهت افزایش سلامت جسمی و روانی کودکان در فراگیری دانش و تحقق تربیت و پرورش آنان برخوردار باشند. از سویی دیگر، با وجود رویکردهای تربیتی و اصلاح محور نسبت به رفتار کودکان و برقراری نظم و انضباط در فضای حاکم بر آموزش، پدیده خشونت در چنین محیط‌هایی به طور فزاینده‌ای گسترش پیدا نموده است. از این‌رو؛ در این پژوهش با شناخت و بررسی خشونت و اقسام آن در محیط‌های آموزشی منطبق بر گزارشات جامعه‌ی بین‌الملل همراه با تفسیر اسناد عام نظام بین‌الملل حقوق بشر سعی بر تبیین و شناخت رویکردهای حمایت محور از کودکان در برابر چنین پدیده‌ای و به تبع آن تحکیم حق بر سلامت کودکان حتی در راستای تعهدات ایجابی دولت‌ها در این زمینه خواهیم نمود؛ چراکه با وجود چنین تفسیرهای حمایت محوری از اسناد عام نظام بین‌الملل حقوق بشر می‌توان توسعه‌ی ظرفیت مفاهیمی همچون کرامت انسانی، عدالت و عدم تبعیض را به عنوان مبنای این چنین حمایتی از کودکان در محیط‌های آموزشی مشاهده نمود.

واژگان کلیدی: حمایت، کودکان، خشونت، حقوق بشر، حق بر سلامت، محیط‌های آموزشی.

۱. کارشناسی ارشد حقوق بشر، دانشگاه مفید قم، مدرس دانشگاه، قاضی دادگستری.

کاربردها و اثرگذاری متاورس در حوزه سلامت و چالش‌ها و مسائل حقوقی نوظهور

زهرا مهربان امروز^۱، فاطمه مهربان امروز^۲

چکیده: دوران همه‌گیری کرونا بیش از پیش، محدودیت و نارسایی‌های نظام‌های سلامت و مراقبت‌های بهداشتی موجود را نشان داد. بنابراین، نوآوری در مراقبت‌های بهداشتی و مدل‌های کسب‌وکار جدید با استفاده از محیط‌های مجازی رایانه‌ای برای ارائه یک سیستم مراقبت بهداشتی جایگزین، به رویکردی اجتناب‌ناپذیر بدل شده است. امروزه، تحول دیجیتال تنها به ارتباطات مجازی محدود نمی‌شود، بلکه شامل دیجیتالی کردن شبکه ارتباطات اجتماعی در صنعت مراقبت‌های بهداشتی با استفاده از فناوری متاورس نیز می‌شود. متاورس یک دنیای مجازی فراگیر است که توسط واقعیت مجازی و واقعیت افزوده تسهیل می‌شود. این مقاله در صدد این است که آخرین تحولات در حوزه سلامت و صنعت مراقبت‌های بهداشتی را مورد بررسی قرار دهد. متاورس و مؤلفه‌های آن کارکردهای نوین گسترده‌ای را در قلمروی پزشکی از راه دور، مراقبت‌های بالینی، آموزش، سلامت روان، سلامت جسمانی، دامپزشکی، و داروسازی، ارائه می‌کند. برنامه‌های کاربردی متاورس می‌تواند به ایجاد راه‌حلی خودپاینده، پایدار و مطمئن برای سیستم‌های بهداشتی پزشکی راهگشا باشد. سلامت در متاورس در عین حال که افق‌های جدیدی را فراروی بشر قرار می‌دهد، با چالش‌های حقوقی بسیاری نیز مواجه خواهد شد. در این نوشتار با روش توصیفی، تحلیلی مسائل و چالش‌های نوظهور حقوقی مهمی در زمینه امنیت داده‌ها و حریم خصوصی، مالکیت معنوی، امور مالی و قراردادهای هک هویت مورد بررسی قرار می‌دهد. همان گونه که بشر در ابتدای ظهور اینترنت با مشکلات حقوقی مواجه بود و

۱. کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی .

۲. کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی.

راهکارهایی در ادامه ارائه شد، اینک با پدیداری متاورس نیز می‌توان امیدوار بود که دسترسی به راه‌حل‌هایی برای رفع این گونه چالش‌ها مقدور است.

کلید واژگان: متاورس، فراجهان، سلامت، امور پزشکی و درمانی، چالش‌های حقوقی

بررسی حقوق سلامت کودک و نوجوان (مطالعه موردی سند ملی حقوق کودک و نوجوان)

محمد آبی^۱

چکیده: حقوق مربوط به سلامت از حقوق اساسی هر فرد خاصه کودک و نوجوان می‌باشد. ایجاد محیطی مناسب برای کودک و نوجوان جهت دستیابی به بالاترین استاندارد سلامت جسمی و روانی امری ضروری می‌باشد. این حقوق تمامی حوزه‌های پزشکی، بهداشت عمومی، غذای مناسب، مسکن، محیط خانواده سالم، محیط سالم و... را دربر می‌گیرد. دولت‌ها برای تامین چنین حقوقی ملزم به تصویب قوانین و مقررات داخلی و پیوستن به کنوانسیون‌های بین‌المللی می‌باشند. سند ملی حقوق کودک و نوجوان مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی در خصوص حقوق کودک و نوجوان تهیه و تصویب شده است. در این سند به ابواب مختلفی از حقوق کودک و نوجوان از جمله حق سلامت کودک و نوجوان پرداخته شد. با توجه به اینکه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در حکم قانون بوده و از اسناد بالادستی محسوب می‌شوند و اینکه یک باب از ابواب مطرح شده در خصوص حقوق سلامت کودک و نوجوان می‌باشد ضرورت پرداختن به این مهم را دوچندان می‌کند.

روش تحقیق: روش پژوهش حاضر تحلیل محتوا است. موضوع پیش‌رو از منظر سند ملی حقوق کودک و نوجوان مورد بررسی و کنکاش قرار می‌گیرد. با تحلیل محتوای منابع و متون مربوطه و استخراج حقوق کودک و نوجوان از این سند و منابع کتابخانه‌ای موجود تلاش می‌شود تصویری روشن از حقوق سلامت کودک و نوجوان ارائه شود.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: هر چند وجود احکام و قواعد قانونی که صبغه و سابقه‌ای در موضوع حاضر دارند جایگاه سند مزبور را در نظام حقوقی مورد سوال واقع نمود، اما

۱. گروه حقوق و فقه، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت)، تهران، ایران.

جامعیت، نوآوری و ابتکارات سند در خصوص حوزه سلامت کودک و نوجوان در قالب عبارت و یا جملاتی از قبیل؛ حق سلامت جنسی، بهداشت جنسی، تامین سلامت معنوی، استاندارد بهداشت و زندگی سالم، سلامت جنین، منع انجام آزمایشهای پزشکی روی کودک و نوجوان، حمایت حقوقی و قضایی از زنان شاغل باردار و شیرده و ایجاد تسهیلات شغلی، توسعه عدالت بهداشتی، محیط سالم زندگی، و..... از جمله کلید واژه‌ها و عبارت‌های مهم این سند در خصوص حق بر سلامت کودک و نوجوان می‌باشد، باتوجه به فراقوهای بودن مرجع تصویب، و ماده ۱۳ سند، کلیه دستگاه‌های مرتبط مکلفند با اتخاذ تدابیر قانونی، تصمیمات و برنامه ریزی مواد مندرج در این سند را اعمال، و این سند مبنای معرفی و تبیین جایگاه کودکان و نوجوانان در نظام ج.ا.ا در مجامع بین‌المللی قرار گیرد و از تاریخ تصویب، مفاد آن در معاهدات بین‌المللی قابل اجراست و قوانین و برنامه‌های مغایر نیز باید اصلاح شود.

واژگان کلیدی: حقوق، سلامت، کودک، نوجوان، سند ملی

هوش مصنوعی و کارکرد آن در تشخیص بیماری‌ها و کاهش خطاهای پزشکی

حسین بیگی^۱، بهاره تقی‌دوست^۲

چکیده: هدف از تحقیق حاضر بررسی هوش مصنوعی و کارکرد آن در تشخیص بیماری‌ها و کاهش خطاهای پزشکی می‌باشد. در دنیای امروز، هوش مصنوعی به عنوان یکی از پیشرفت‌های چشمگیر فناوری، به صورت گسترده در حوزه‌های مختلفی از جمله علوم پزشکی مورد استفاده قرار گرفته است. تلاش‌های فراوانی برای بهبود تشخیص، پیش‌بینی و درمان بیماری‌ها از طریق استفاده از هوش مصنوعی صورت می‌گیرد. کاربرد هوش مصنوعی در علوم پزشکی استفاده از مدل‌های یادگیری ماشینی برای جستجوی داده‌های پزشکی و کشف دیدگاه‌ها برای کمک به بهبود نتایج سلامت و تجربیات بیمار است. به لطف پیشرفت‌های اخیر در علوم کامپیوتر و انفورماتیک، هوش مصنوعی به سرعت به بخشی جدایی‌ناپذیر از مراقبت‌های بهداشتی مدرن تبدیل می‌شود. الگوریتم‌های هوش مصنوعی و سایر برنامه‌های کاربردی مجهز به هوش مصنوعی برای حمایت از متخصصان پزشکی در محیط‌های بالینی و تحقیقات در حال انجام، استفاده می‌شوند.

کلید واژگان: هوش مصنوعی، تشخیص بیماری، کاهش خطا، علم پزشکی

۱. عضو هیئت علمی وابسته گروه آموزشی حقوق جزا و جرم‌شناسی واحد مراغه دانشگاه آزاد اسلامی مراغه ایران.
Email: Husseinbeigi26@yahoo.com

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد رشته حقوق کیفری واحد مراغه دانشگاه آزاد اسلامی مراغه ایران.
Email: baharetaghidoust@gmail.com

حق بر سلامت روان کودکان در فضای مجازی در ساختار حقوقی ایران

حسین بیگی^{۱*}، شکيبا وکيلي^۲

چکیده: حق بر سلامت روان از اصلی‌ترین مؤلفه‌های حق بر سلامت و از مهم‌ترین مصادیق حقوق کودکان می‌باشد. عوامل مختلفی در تهدید یا تحقق این حق کودکان مؤثرند که فضای مجازی یکی از آنها می‌باشد. فضای مجازی از آن جهت حائز اهمیت است که امروزه کودکان مدت زیادی از زمان خود را در آن محیط سپری میکنند و این امر در حالی روی می‌دهد که بخش قابل توجهی از این فضا نه تنها تناسبی با وضعیت خاص سنی و روحی - روانی کودکان ندارد بلکه آثار زیان‌باری نیز بر روح و روان آنها بر جای می‌دارد. این مقاله با روش توصیفی - تحلیلی در بی پاسخ به این سؤال است که: حق بر سلامت روان کودکان در فضای مجازی با توجه به نظام حقوقی ایران چگونه قابل تحقق است؟ برای پاسخ به این سؤال، حقوق مختلف کودکان در فضای مجازی از قبیل حق آموزش، حق حریم خصوصی، حق امنیت و حق بر بازی و تفریح و نسبت آنها با حق بر سلامت روان کودکان مورد بررسی واقع شده است. نتایج حاصل از این پژوهش حاکی از آن است که نظام حقوقی در حوزه حمایت از حقوق کودکان، تمهیدات جامعی پیش روی دولت قرار گرفته است. در اسلام نیز سلامت افراد در آیات و روایات بسیاری مورد تأکید واقع شده است. اما در نظام حقوقی ایران هر چند اقداماتی در زمینه حمایت از سلامت روان کودکان در فضای مجازی انجام شده است، اما در عمل تا رسیدن به وضعیت مطلوب فاصله زیادی وجود دارد.

کلید واژگان: کودک، حق بر سلامت روان، فضای مجازی، حق بر امنیت شخصی

۱. عضو هیئت علمی وابسته گروه آموزشی حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران، (نویسنده مسئول)
Email: Husseinbeigi26@yahoo.com

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد، رشته حقوق کیفری، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران.
Email: shakibavakili@gmail.com

حقوق سلامت کودک و فضای مجازی

راحله هاشم‌زاده موسی‌آبادی^۱، حسین حسین‌زاده^۲،
زینب پورخاقانی شهرضایی^۳

چکیده: حق بر آموزش، حق بر سلامت، حق بر امنیت شخصی و حق بر تفریح و سرگرمی حقوق ملزم با رشد و تعالی کودک است و امروزه به شدت با فضای دیجیتال مرتبط می‌باشد. امروزه فضای مجازی به عنوان یک حق و نیز ابزار تحقق سایر حقوق از جمله آزادی بیان، مشارکت و آموزش مورد شناسایی و حمایت قرار گرفته است. هدف از انجام این تحقیق حقوق سلامت کودک و فضای مجازی می‌باشد. برای انجام این تحقیق از روش تحقیق توصیفی و تحلیلی ضمن بهره‌گیری از اسناد حقوقی و منابع کتابخانه‌ای و از طریق مطالعه کتب و پایان‌نامه‌ها، مقالات موجود در این زمینه و فیش‌برداری از آن‌ها و استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی و منابع اینترنتی نسبت به جمع‌آوری اطلاعات و تحلیل موضوع اقدام شده است. نتایج پژوهش بیانگر برخی از بسترهای موجود در فضای مجازی، رسانه‌ها و شبکه‌های مجازی به منظور بهره‌مندی کودک از حقوق خود به ویژه حق بر آموزش می‌باشد.

کلمات کلیدی: سلامت کودک، فضای مجازی، حقوق سلامت کودک

۱. دانشجوی دکترا جزا و جرم‌شناسی، واحد اصفهان (خوراسگان) دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان،

Email: rhhashemzade1402@gmail.com

ایران.

۲. دکترا جغرافیا و برنامه ریزی شهری، فارغ التحصیل دانشگاه دولتی اصفهان، اصفهان، ایران.

Email: H.hoseinzadeh56006@gmail.com

۳. استاد بار گروه حقوق بین‌الملل عمومی، واحد اصفهان (خوراسگان) دانشگاه آزاد اسلامی اصفهان،

Email: poorkhaghan@gmail.com

ایران، رایانامه.

حقوق مراجع و تکالیف درمانگر از باب مسئولیت کیفری

مهزاد ملتجی^۱، هاجر میراحمدی^۲، جاوید فهمیده^۳

چکیده: باگسترش خدمات سلامت روان در سطح جهان و در ایران، نقش مراجع و درمانگر، به نقش‌های اجتماعی انسان مدرن، افزوده شده است که سازوکارها و حدود حقوقی و قانونی خاص خود را طلب می‌کند. قوانینی که از حدود نظام‌نامه‌های اخلاق حرفه‌ای فراتر باشند و برای مراجعان حقوق قانونی و برای درمانگران مسئولیت کیفری ایجاد نمایند، پژوهش پیش‌رو با روش کتابخانه‌ای و در نظر گرفتن جنبه‌های اخلاقی مطالعه کتابخانه‌ای شامل اصالت متون، صداقت و امانتداری درصدد بررسی حقوق مراجع و تکالیف درمانگر در اسناد و متون قانونی رسمی کشور می‌باشد، چنان که به نظر می‌رسد این حوزه در فقدان جدی قوانین ناظر، بازدارنده و مکفی به سر می‌برد و نیازمند توجه قانون‌گذار به تدوین قوانین شفاف و بازدارنده و نیز آگاه‌سازی شهروندان از این حقوق و قوانین است.

۱ دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشکده علوم پزشکی، واحد دانشگاه آزاد اسلامی نجف‌آباد، نجف‌آباد، ایران.

۲ دانشجوی دکتری روانشناسی و آموزش کودکان با نیازهای خاص، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

۳ دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشکده علوم پزشکی، واحد دانشگاه آزاد اسلامی نجف‌آباد، نجف‌آباد، ایران.

نقش و جایگاه ادله الکترونیکی در دادرسی‌های نظام سلامت الکترونیک

پیمان نریمان‌زاده سالمی^۱، مهرداد تیموری^{۲*}

چکیده: زمینه و هدف: حق بر سلامت به‌عنوان یک حق هماهنگی دولت را بر آن داشته تا در راستای خدمت‌رسانی، نظام سلامت الکترونیک را ایجاد کند. این نظام با بهره‌گیری از اینترنت و شماره ملی اشخاص در پی تسهیل خدمات پزشکی و پیشگیری از جرائمی همچون جعل، جرائم پزشکی درمانی بوده است. لذا هدف از مقاله حاضر بررسی نقش و جایگاه ادله الکترونیکی در دادرسی‌های نظام سلامت الکترونیک می‌باشد. روش: این تحقیق از نوع نظری بوده و روش تحقیق به‌صورت توصیفی - تحلیلی است و روش جمع‌آوری اطلاعات به‌صورت کتابخانه‌ای است و با مراجعه به اسناد، کتب و مقالات است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش حاکی از این است که مصادیق ادله الکترونیک داده‌های محتوایی و شکلی است که در شناسایی اصول نظام سلامت الکترونیک به رهگذر حق سلامت و صیانت از حقوق شهروندی، حفظ محرمانگی و امنیت اطلاعات و عدالت محوری می‌رسیم؛ هم‌چنین کارکردهای ادله الکترونیک در دادرسی‌های نظام سلامت الکترونیک شامل قابلیت ارائه مؤلف، تاریخ و زمان ثبت، اصالت و ذخیره و قابلیت دسترسی می‌باشند.

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق و جرم‌شناسی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.
Email: peyman2241@gmail.com

۲. دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، پژوهشگر مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

Email: mehrdadteymoori1@gmail.com

نتیجه‌گیری: مشکلاتی همچون عدم آشنایی و آموزش کافی، مدیریت ناکافی و نبود امضای الکترونیک، استانداردهای دسترسی و ذخیره‌سازی، مشکلات زیرساختی اینترنت مشکلاتی را ایجاد نموده است. از سوی دیگر با توجه به تعریف ادله الکترونیک، نظام سلامت الکترونیک نیز با داشتن اوصافی داده‌پیام، بهره‌گیری از فضای دیجیتالی و ذخیره‌سازی دارای آثار و اعتبار ادله الکترونیک هستند.

واژگان کلیدی: نظام سلامت، ادله الکترونیکی، استناد سنجی، پرونده سلامت الکترونیک.

کارآمدی‌های هوش مصنوعی در حوزه سلامت تحت لوای حقوق بین‌الملل (مورد مطالعه: تشخیص، پیشگیری و تسریع فزایندهای پزشکی)

ماهرخ کریمی^{۱*}

چکیده: زندگی انسان تحت تاثیر پیشرفت فناوری هوش مصنوعی وارد عصر نوین شده است. ارتقای حقوق سلامت زمانی که با تعارضات حاصل از آمیختگی مراقبتهای بهداشتی و درمانی و فناوریهای هوش مصنوعی مواجه میشوند، به شدت نیازمند آگاهی از اصول اخلاقی و دستورالعملهای کاربردی برای آن هستند. هوش مصنوعی به بهبود خدمات پزشکی کمک می‌کند. سیستم‌های هوش مصنوعی می‌توانند به پزشکان در تصمیم‌گیری‌های پزشکی پیچیده کمک کنند. از جمله این تصمیم‌گیری‌ها می‌توان به تعیین دوز داروها، ترتیب عملیات جراحی و تخصیص مناسب منابع در بیمارستان‌ها اشاره کرد. این کمک به بهبود کیفیت مراقبت‌های پزشکی و کاهش خطای پزشکی منجر می‌شود. به دلیل اهمیتی که در این حوزه محسوس بود، بررسی عمیق مسائل حقوقی تحت لوای موازین بین‌الملل و حوزه هوش مصنوعی، هدف اصلی نگاره کنونی بوده است. همچنین باید خاطرنشان ساخت که این پژوهش با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و به شیوه تحلیلی - توصیفی انجام گرفته است. یافته‌ها بیانگر آن است که هوش مصنوعی با درنظرداشت گزاره‌های حقوقی - قانونی خواهد توانست در زمینه، پیشگیری از ابتلای امراض خاص، کمک در تصمیم‌گیری و پیشنهاد رویه درمانی به پزشکان و همچنین الگوهای بازیابی سلامت به عنوان ریکآوری بیماران، به پزشکان کمک کند.

کلمات کلیدی: هوش مصنوعی، حق بر سلامت، تأمین سلامت، پزشکی پیشرفته

^۱ دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته حقوق، گرایش حقوق خصوصی، واحد دماوند، دانشگاه آزاد اسلامی، دماوند، ایران، (نویسنده مسئول). Email: Mahrokh.karimi320@gmail.com

بررسی حق بر سلامت و بهره‌وری از پتانسیل‌های دستیاری و سرعت در پردازش خدمات اولیه پزشکی توسط هوش مصنوعی

ناصرالدین نحاسی^۱

چکیده: حوزه مراقبت‌های بهداشتی و پزشکی سرشار از کاربردهای متنوع هوش مصنوعی است. فناوری پیشرفته هوش مصنوعی به توسعه ماشین‌آلات پیچیده با قابلیت تشخیص بیماری و شناسایی سلول‌های سرطانی کمک می‌کند. با بررسی دقیق داده‌های پزشکی در کنار نتایج آزمایشگاهی، هوش مصنوعی به تشخیص به موقع بیماری‌های مزمن کمک می‌کند. علاوه بر این، هوش مصنوعی از داده‌های تاریخی و بینش‌های پزشکی استفاده می‌کند تا به کشف داروهای جدید کمک کند. به طور خلاصه، آینده هوش مصنوعی در پزشکی نویدبخش است ولی این امر مشروط به همکاری چند رشته‌ای، دسترسی عادلانه به داده‌ها و مدل‌های توسعه‌یافته و همسویی استراتژیک با فناوری‌های نوظهور مراقبت‌های بهداشتی است. تاثیر هوش مصنوعی در پزشکی امروزه امری انکار ناپذیر بوده و قطعاً در آینده موارد بسیار بیشتری از استفاده از هوش مصنوعی در پزشکی ظهور خواهند کرد. خودکارسازی در فرآیندهای تشخیص بیماری و درمان، نگهداری از افراد کهن‌سال و آسیب‌پذیر و تحلیل اطلاعات و انجام آزمایش‌های تحقیق و توسعه داروسازی با استفاده از هوش مصنوعی، هزینه‌های درمان را کاهش و افزایش بیماری‌های مزمن را کنترل کرده و به تقاضا و انتظارات در حال تغییر مصرف‌کنندگان پاسخ خواهد داد.

کلمات کلیدی: حق بر سلامت، هوش مصنوعی، حقوق بین‌الملل، سلامت دیجیتال

۱. دانشجوی دکترای رشته روانشناسی، گرایش روانشناسی عمومی، واحد بین‌المللی کیش، دانشگاه آزاد اسلامی، کیش، ایران، (نویسنده مسئول)
Email: Naser_nohasi200@yahoo.com

ارتباط بین حق بایسته کار، سلامت روان و اضطراب شغلی ناشی از ورود هوش مصنوعی در بازار کار

میناالسادات فروغ نیا^{۱*}

چکیده: حقوق کار آمیخته‌ای از قواعد حقوق خصوصی و حقوق عمومی است، زیرا از آن جهت که مبتنی بر قراردادی خصوصی میان کارگر و کارفرما می‌باشد از مقررات حقوق خصوصی و مدنی پیروی می‌کند. اما از آن روی که دولت‌ها در روابط میان این دو گروه، دخالت‌های فراوانی کرده‌اند، احکام و مقررات حقوق عمومی به شدت بر این موجود چند رگه، سایه گسترانده است. همچنین حق بر کار بعنوان موتور محرک زندگی اجتماعی - اقتصادی همواره از سوی دولت‌ها پایش شده و سلامت صاحبان مشاغل یکی از مولفه‌هایی است که بدان بسیار اهتمام ورزیده می‌شود. چرا که در صورت فقدان سلامت کارگران، اقتصاد جامعه با نقصان مواجه خواهد شد. به دلیل اهمیت خاص این موضوع، پژوهش جاری مسئله ارتباط بین حق بایسته کار، سلامت روان و اضطراب شغلی ناشی از ورود هوش مصنوعی در بازار کار را به عنوان هدف اساسی مورد پژوهش قرار داده است که این پژوهش در قالب تحلیلی - توصیفی و با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای انجام گرفته است. نتایج بیانگر آن است که حق بر کار، به عنوان موضوعی که امروز در جوامع بین‌المللی و ملی مطرح شده است، دچار چالش‌ها و مشکلاتی می‌باشد که در اثر تعرض هریک از طرفین کار به حقوق دیگری پدید آمده است. حق بر کار و روش تمدن مرزهای موجود بین حقوق کارگر و کارفرما و تعهد به قوانین بین‌المللی موجب کاهش این درگیری‌ها خواهد شد. حقوق کارگر، اعم از حقوق فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی باعث دلگرمی کارگر به تعهد به مجموعه کاری خود خواهد شد و از طرفی ایجاد و وجود حقوقی برای کارفرما سبب تعهد کارفرما برای پرداخت تمامی حق و

۱. دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته روانشناسی، گرایش روانشناسی عمومی، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران، (نویسنده مسئول)
Email: Minaforooghnia5752@yahoo.com

حقوق کارگر خواهد شد. به همین دلیل باید گفت که ورود هوش مصنوعی نباید مساوی با حدوث استرس و اضطراب شغلی ناشی از دست رفتن مشاغل افراد گردد، بلکه به هوش مصنوعی باید به دید بستر ایجاد فرصت‌های شغلی نگریست.

کلمات کلیدی: سلامت روان، هوش مصنوعی، اضطراب شغلی، حق بر کار، حقوق بشر

سیاست جنایی در بیوتروریسم با تاکید بر معاضدت‌های قضایی بین‌المللی

علیرضا انصاری مهیاری^۱، زهرا لیراوی^۲، امیر امامی^۳

چکیده: در دنیای امروز تروریسم یکی از دغدغه‌های بین‌المللی‌ای هست که کل دنیا را در سیاهی وجود خود فرو برده است. تروریسم نوعی عامل جنگی برای از بین بردن غیرنظامیانی که در دایره‌ی سیاسی و ایدئولوژیکی افراد مجرم به تروریسم گرد نمی‌آیند و ناگزیر به حذف آن‌ها از این طریق می‌شوند. عملکرد بیوتروریسم بستگی به استفاده از این ابزارهای زیستی دارد. ممکن است این ابزارها به عنوان سلاح بیولوژیکی مورد استفاده قرار گیرند یا به صورت آلاینده در محیط زندگی و جوامع انسانی منتشر شوند. برخی از عوامل زیستی مانند ویروس‌ها، باکتری‌ها در صورت منتشر شدن و انتقال یافتن به جمعیت بزرگ می‌توانند باعث ایجاد بیماری‌های خطرناک شوند. بازده بالا در کشتار، مقرون به صرفه بودن و طبیعت زنده عوامل بیولوژیکی که باعث پراکندگی و تکثیر در فضا و وسعت منطقه آلوده می‌شود از جمله ویژگی‌ها منحصربه‌فرد این عوامل است. در این مقاله علاوه بر تعریف اساسی و بنیادین تروریسم، با واژه‌ای از دل آن یعنی بیوتروریسم نیز آشنا شده و تعاریف، چگونگی و اهداف غایی آن ضمن بررسی نیز به همگرایی‌های بین‌المللی در مقابله با این موضوع هولناک پرداخته‌ایم.

کلیدواژگان: سیاست جنایی، بیوتروریسم، معاضدت‌های قضایی بین‌المللی.

۱. استادیار، گروه حقوق، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران.

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران.

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران.

حق سلامت کودکان در فضای مجازی در سایه حمایت قانون

محمد سروستانی^۱

چکیده: امروزه با گسترش تکنولوژی در جهان، دسترسی به مطالب مختلف بیش از پیش آسان شده و در دور افتاده ترین نقاط جهان نیز دسترسی به اینترنت به یک امر طبیعی بدل شده است. در اینترنت هیچ‌گونه محدودیتی مبنی بر اینکه مطالب به صورت طبقه‌بندی شده به دست مخاطبان برسند وجود ندارد به طور مثال یک نوجوان ۱۱ ساله به راحتی می‌تواند به مطالبی که برای یک فرد ۴۰ ساله مناسب اند دسترسی پیدا کنند. قانونگذار باید علاوه بر توجه ویژه به حق سلامت کودکان در فضای مجازی، با تدوین و تصویب قوانینی با ضمانت اجرا و موثر، فضای امنی را در این فضا برای کودکان فراهم آورد. لذا در این پژوهش سعی در بررسی موارد حق کودکان در سلامت و تکلیف قانونگذار در این خصوص شده است.

واژگان کلیدی: حمایت قانون، فضای مجازی، سلامت کودکان.

۱. کارشناس حقوقی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز.

Email: mohammd.sr1361@yahoo.com

جایگاه حقوق سلامت با تاکید بر اعلامیه های حقوق بشری در اسناد بین‌المللی

علیرضا انصاری مهیاری^۱، عطیه دهقانی^۲، امیر امامی^۳

چکیده: حق بر سلامت در دسته نسل دوم حقوق بشری است و آنچه در این موضوع مورد بررسی می‌گیرد، سطح این حق در مقام قانون‌گذاری، اسناد بین‌المللی مهم بشری، بررسی عملکردی و مسئولیتی دولت‌ها در این عرصه به عنوان یک حق عام که در پرتو کرامت انسانی به عنوان حق نسل اولی است، بازبینی می‌شود. در اسناد بین‌المللی این حق به عنوان شاخصه‌ای مهم و تاثیر گذار در روند بین‌المللی که در جای جای این اسناد اشاره گردیده، در جایگاهی ویژه قرار می‌گیرد. اعلامیه‌های مهم جهانی از جمله اعلامیه‌ی حقوق بشر، حقوق مدنی و سیاسی و اساسنامه سازمان بهداشت جهانی از جمله این اسناد مهم است. با مطالعه این مقاله، قرار است که خوانندگان با مفهوم حقوق سلامت و نقش اعلامیه‌های حقوق بشری در حفظ و بهبود سلامت آشنا شوند و بتوانند درک بهتری از ارتباط بین حقوق انسان و سلامت برقرار کنند.

واژگان کلیدی: حق بر سلامت، اعلامیه جهانی حقوق بشر، اسناد بین‌المللی

۱. استادیار، گروه حقوق، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران.

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران.

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران.

تئوری بکارگیری هوش مصنوعی در زمینه مبارزه با کودکان کار فضای مجازی

امین اصل تقی وند^{۱*}، امیر حسین فرخزاد^۲

چکیده: همان طور که می دانیم هوش مصنوعی و کودکان کار فضای مجازی دارای سابقه بسیار طولانی نیست و از جهتی تاثیری که این دو مورد بر زندگی اشخاص می گذارد و خواهد گذاشت از چنان اهمیتی برخوردار است که رهبر معظم انقلاب نیز در دیدار با نخبگان و استعدادهای برتر علمی در آبان ماه ۱۴۰۰ از «هوش مصنوعی» به عنوان یک مسئله مهم و آینده ساز نام بردند و با اشاره به تجربیات کشورهای مختلف دنیا در توسعه هوش مصنوعی تأکید کردند: «این مسئله در اداره آینده دنیا نقش دارد و باید به گونه ای عمل کنیم که ایران جزو ۱۰ کشور برتر هوش مصنوعی در دنیا قرار بگیرد.» فلذا این تحقیق با هدف آشنایی با جرم کودکان کار فضای مجازی و انواع هوش مصنوعی، نحوه بکارگیری هوش مصنوعی در زمینه مبارزه با کودکان کار فضای مجازی، موانع موجود در این راه و راهکارهایی جهت رفع این موانع صورت گرفته که به شکل توصیفی و تحلیلی به آن پرداخته شده است سوال اصلی این تحقیق این است که دولت چگونه می تواند از طریق هوش مصنوعی بر فضای مجازی نظارت کرده و مانع تضييع حق سلامت روانی کودکان کار فضای مجازی شود فرضیه ما این است که دولت با استفاده از هوش مصنوعی می تواند در پیشگیری از تضييع حق سلامت روانی کودکان گام موثرتری بردارد یافته های ما حاکی از آن است که بهره گیری از هوش مصنوعی می تواند منجر به کاهش تعداد کودکان کار فضای مجازی شود.

کلید واژه ها: فضای مجازی، هوش مصنوعی، کودک، کودک کار مجازی

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد رشته حقوق کیفری و جرم شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی،

Email:

مراغه، ایران. (نویسنده مسئول)

www.aslamin81@gmail.com

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد رشته حقوق کیفری و جرم شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی،

Email: farrokhzade54@gmail.com

مراغه، ایران.

حقوق کیفری سلامت و جرایم نوین زیست پزشکی (مطالعه موردی: بیو تروریسم بین‌المللی کرونا)

عصمت نظرزاده قره جنگل^۱

چکیده: جرایم نوین زیست پزشکی، از عوامل تهدیدکننده امنیت، سلامت و حتی صلح بین‌المللی است و همواره از موارد مورد توجه ویژه حقوقدانان بوده است یکی از مصادیق بارز جرایم نوین پزشکی بیوتروریسم است که در حقوق کیفری سلامت قابل مطالعه و بررسی است، امروزه نظریه بیوتروریسم بودن کرونا ویروس موضع پر چالش جوامع بشری است، که نیازمند تحقیقات و پژوهش‌های گسترده است. در این جستار که به روش تحلیل استنادی به روش کتابخانه‌ای انجام شده است محقق در صدد است بر اساس آنچه در اسناد حقوقی مندرج است، حقوق کیفری سلامت در رابطه با جرایم زیست پزشکی در واکنش به بیوتروریسم به ویژه کرونا ویروس را بررسی و در ضمن آن راهبردهایی در زمینه پیشگیری از جرایم پزشکی ارائه نماید. دستاورد های این پژوهش حاکی از این است که پاندمی کرونا می‌تواند نوعی بیوتروریسم باشد و عدم وجود قوانین متحد و ضعف موازین راهبردی به عنوان دو معیار اساسی مقابله با بیوتروریسم مورد غفلت واقع شده است و موثرترین راهبرد مقابله با این پدیده پیشگیری است.

کلید واژه: حقوق کیفری سلامت ، بیوتروریسم ، کرونا ویروس

۱. کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه پیام نور، واحد نجف‌آباد، اصفهان. منشی شعبه اول دادیاری، دادسرای عمومی و انقلاب شهرستان مبارکه.
Email: nazarzadheesmat@gmail.com

تأثیرگذاری هوش مصنوعی بر حق بر سلامت با تأکید بر چالش‌ها و خلاءها

محمد علی قاسمی^{۱*}، فاطمه طالب نجف آبادی^۲

چکیده: هوش مصنوعی، تحولات گسترده‌ای را در زمینه‌های مختلف برای بشریت به ویژه در حوزه سلامت به ارمغان آورده است. نوآوری‌های پزشکی هم چون استفاده از ربات‌های هوشمند و پرستارهای هوشمند، امیدهای فراوانی را در زمینه پیشگیری و مقابله با بیماری‌ها و مدیریت مناسب‌تر بیماران زنده نموده است. با این حال، تنظیم گری در حوزه کاربرد هوش مصنوعی ناظر بر استفاده‌های درمانی و سلامت، هم چنان یکی از بخش‌هایی است که به عنوان چالش مطرح شده است. سوالی که در این مقاله که با روش توصیفی - تحلیلی صورت گرفته است، این می‌باشد که اولاً تأثیرگذاری هوش مصنوعی بر حق بر سلامت چیست؟ ثانیاً چالش‌ها و خلاءهایی که در زمینه مزبور وجود دارد، چیست؟ در ارتباط چالش‌های هوش مصنوعی در زمینه حقوق بشر در چندین مورد می‌تواند باشد اولاً این که هوش مصنوعی، جایگزین بشر شده و این امر اساس و مبنای حقوق بشری مدرن را که بر مبنای احترام به بشریت بنا نهاده شده است به چالش می‌کشاند. ثانیاً هم چنان هیچ گونه کنوانسیون بین‌المللی و حتی منطقه‌ای به تصویب نرسیده است که به جنبه‌های حقوق سلامت هوش مصنوعی بپردازد. نهایتاً به نظر می‌رسد که ساختار کنونی تعهد دولت‌ها نسبت به تضمین و احترام به حق بر سلامت به هیچ وجه با هوش مصنوعی سازگار نیست چرا که محور آن بر مبنای احترام به بشریت بنیان نهاده شده است و هوش مصنوعی می‌تواند با بکارگیری فناوری‌های خود، زمینه‌های عدم احترام به حقوق بشری را با وجود مزایای خود دربرداشته باشد.

کلیدواژگان: هوش مصنوعی، ربات‌های جراحی، حق بر سلامت، حقوق بین‌الملل بشر.

۱. (نویسنده مسئول)، دانشجوی دکتری حقوق محیط زیست، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم

Email: mohamadalighasemi63@gmail.com

تحقیقات، تهران، ایران.

۲. متخصص رادیولوژی.

آسیب‌شناسی حضور کودکان در فضای مجازی و راه‌پیشگیری از آن در پرتو حکمرانی مطلوب

دریا آرمند^۱، علی آقاپور^۲

چکیده: فضای مجازی به عنوان یک ضرورت در زندگی انسان وارد شده است، اما به جهت گستردگی و شرایط دشوار در کنترل آن، امروزه نقشی مخرب در برخی از وجوهای زندگی انسان ایفاء می‌نماید. مطالعه حاضر با هدف آسیب‌شناسی حضور کودکان در فضای مجازی و راه‌پیشگیری از آن در پرتو حکمرانی مطلوب به روش توصیفی تحلیلی، آن را مورد مذاقه قرار داده است. از آنجایی که نظام حکمرانی مطلوب، به عنوان یک نظام کارآمد شناخته شده که نقش مهمی در حفظ حقوق شهروندان دارد. کودکان در فضای مجازی در معرض آسیب‌های روانشناختی فراوان قرار داشته و بی‌توجهی به این امر می‌تواند ضمن زایل نمودن حقوق آنها در بهره‌مندی از فضای مجازی، زیان‌هایی را نیز با ارزش‌های جامعه وارد سازد. در این میان یکی از وظایف حکمرانی مطلوب، مقابله با آسیب‌های ناشی از فضای مجازی برای کودکان و انجام اقدامات پیشگیرانه در راستای حفاظت از نظم عمومی است. که در این مسیر استفاده از ظرفیت‌های پلیس فتا، معاونت پیشگیری از جرم قوه قضائیه، اختیارات دادستانی و همچنین ظرفیت‌های وزارت آموزش و پرورش گام‌های اساسی در راستای حفاظت از حقوق کودکان در فضای مجازی و جلوگیری از آسیب‌های روانی آنها برداشته است

واژگان کلیدی: فضای مجازی، آسیب‌شناسی، حکمرانی مطلوب، پیشگیری، کودک

۱. گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، تبریز، ایران.

Email: Daryaarmand3@gmail.com

۲. گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، تبریز، ایران.

Email: Aliaghapour65@gmail.com

حمایت‌های تقنینی از حق سلامت کودکان در مواجهه با فعالیت‌های اقتصادی در فضای مجازی

حمید فرشی^۱

چکیده: زمینه و هدف: حق سلامت کودکان به عنوان یکی از شعب مهم حق سلامت انسان مطرح است، با توجه به گسترش جهانی فضای مجازی حمایت از این حق به ویژه برای کودکان حائز اهمیت فراوان است. فعالیتهای اقتصادی در فضای مجازی که کودکان جامعه هدف آن هستند یا کودکان مشارکت در انجام و یا تبلیغات آن دارند از جمله مباحثی است که میبایست قانون‌گذار توجه ویژه به آن نماید. این تحقیق به بررسی بایسته‌های ضوابط و حمایت‌های قانونی از حق سلامت کودکان نسبت به فعالیتهای اقتصادی در بستر فضای مجازی پرداخته است.

روش: این تحقیق از نوع نظری بوده و روش آن به صورت توصیفی - تحلیلی میباشد. روش جمع‌آوری اطلاعات کتابخانه‌ای و با مراجعه به اسناد و کتب و مقالات صورت گرفته است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر ضمن رعایت اصالت متن، صداقت و امانتداری رعایت شده است.

یافته‌ها: قوانین موضوعه ایران با الهام از مبانی کلی فقهی و حقوقی و نیز با در نظر داشتن اسناد بین‌المللی تلاش در ضابطه‌مند کردن استفاده از فضای مجازی نموده و سعی داشته است انجام فعالیتهای اقتصادی و تجاری و نیز تبلیغات در این خصوص را به نحوی معقول و منطقی ساماندهی نماید و در این راستا تا حدودی (نه به نحو مطلوب و کامل) حمایت از سلامت جسمی و روانی کودکان در قوانین و تصویب‌نامه‌ها مد نظر قرار گرفته است.

۱. استادیار گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشکده الهیات و علوم اسلامی، دانشگاه پیام‌نور مرکز مرنده، مرنده، ایران، (نویسنده مسئول)
Email: h.farshi@pnu.ac.ir

نتیجه‌گیری: در قوانین و تصویب‌نامه‌های مربوط به فضای مجازی و فعالیتهای اقتصادی در این فضا میبایست هم از لحاظ اخلاقی و اجتماعی و هم از بعد حقوقی و کیفری حق سلامت کودکان مورد تضمین قرار گیرد و ابزار نظارتی موثر و سیاست کیفری سختگیرانه در این خصوص اعمال شود.

واژگان کلیدی: حق سلامت، فعالیتهای اقتصادی، فضای مجازی، کودک

آسیب‌ها و مخاطرات کودک در فضای مجازی

بابک بهاری، سهیل خیرالله نیا میاندوآب، رضا جنگی للکلو،
ماهان نکو حسین آباد، خلیل ملکی چولو*

چکیده: با رشد تکنولوژی و فناوری در حوزه سلامت و درمان، نگرانی‌ها درمورد مشکلات، بیماری‌ها و عموم آسیب‌ها نسبت به جامعه کودکان کاهش پیدا کرد ولی همین رشد تکنولوژی، مسبب برخی معضلات و مشکلات جدید برای کودکان و قشر خردسال جامعه شد، به همین سبب اهمیت تعریف حقوق مشخص برای حفاظت بیشتر از سلامت روحی، روانی و حتی جسمی کودکان در مقابل آسیب‌های ناشی از فضای مجازی، بیش از پیش هویدا و محسوس‌تر شد.

هدف از تالیف این مقاله بهبود و کمک به ارتقای حقوق سلامت کودکان در مواجهه با فضای مجازی و کاهش مضرات ناشی از آن و البته پاسخ به سوال «چگونگی حفظ حقوق سلامت کودکان در فضای مجازی» است. در بررسی و تالیف علمی این مقاله از طرق تحلیل و بررسی میدانی و کتابخانه‌ای بهره گرفته شده است.

در نتیجه بررسی و تحقیقات، عدم رعایت حقوق سلامت کودکان در فضای مجازی و نقض گسترده این رده از حقوق در بستر جامعه مجازی بسیار محسوس است و نگرانی‌ها در مورد کاهش سطح سلامت روانی و روحی و جسمی کودکان و نسل‌های آینده در صورت عدم ارائه راهکارهای علمی و عملی و کاربردی برای ارتقای رعایت این حقوق بسیار جدی است.

کلید واژه‌ها: حقوق، کودکان، سلامت، فضای مجازی، مضرات فضای مجازی، جامعه، جسمی، روحی، روانی، مشکلات، امنیت، فواید، تکنولوژی، جامعه‌شناسی

تحلیل حقوقی مسئولیت مدنی پزشک به هنگام به کارگیری هوش مصنوعی در روند درمان

محمد امینی^۱، سعید نصر^۲

چکیده: پیشرفت روزافزون تکنولوژی هوش مصنوعی باعث شده تا در زمینه‌های مختلف زندگی بشر از آن استفاده شود و حتی انسان‌ها به طور مستقیم با آن ارتباط برقرار کنند و از هوش مصنوعی درخواست راهنمایی نمایند. از جمله موارد استفاده از هوش مصنوعی، در زمینه‌های پزشکی و درمانی می‌باشد که پزشکان در معالجات خود از قابلیت‌هایی که هوش مصنوعی دارد، استمداد جسته و حتی در مواردی به کارگیری این مهم در طبابت، لازمی رعایت هرچه بیشتر حقوق بیمار و حفظ سلامتی او خواهد بود. اما در این مسیر محتمل است که از فعالیت‌های هوش مصنوعی (چه در قالب ربات یا یک برنامه‌ی رایانه‌ای) زبانی به فرد بیمار وارد شود و با توجه به وصف خودمختاری هوش مصنوعی این سوال طرح گردد که مسئول جبران خسارات وارده چه کسی می‌باشد؟ سازنده و برنامه‌نویس هوش مصنوعی یا پزشکی که از آن استفاده می‌کند و یا خود هوش مصنوعی؟ نگارندگان تحقیق حاضر، با روش توصیفی - تحلیلی و بررسی جوانب مختلف پرسش اخیر، به این مهم پاسخ می‌دهند و در نهایت به این نتیجه دست یافتند که اگر به هوش مصنوعی صرفاً به عنوان یک شیئی و ابزار نگاه شود، بحث مسئولیت مدنی قراردادی ناشی از شیئی برای پزشک مطرح می‌شود ولی چنانچه برای هوش مصنوعی شخصیتی مستقل قائل شد، به نظر می‌رسد باید زیان وارد شده را منتسب به خود هوش مصنوعی دانست ولی پزشک و یا طراح و سازنده‌ی آن را ملزم

۱. (دانشجو دکتری حقوق خصوصی دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران)

Email: Aminimohammad341@gmail.com

۲. (دانش‌آموخته کارشناسی ارشد حقوق خصوصی دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران)

Email: Saeednasr11@gmail.com

نمود تا برای حمایت از بیمار، هوش مصنوعی را بیمه نماید و یا در صورت وجود نفع و درآمدی برای هوش مصنوعی، خسارت وارده از آن منبع مالی تدارک شود.

کلیدواژگان: هوش مصنوعی، شخصیت حقوقی مستقل، امور پزشکی و درمانی، مسئولیت مدنی قراردادی ناشی از شیء، بیمه.

هوش مصنوعی، کارکردها و بایسته‌های آن در نظام کیفری ایران با رویکرد دادرسی منصفانه

حسین بیگی^{۱*}، نسیمه امیرکاردوست^۲، آی سان رضائی^۳

چکیده: زمینه و هدف تحقیق: شاید بتوان هوش مصنوعی را اینگونه تعریف کرد، هوش مصنوعی عبارت است از مطالعه اینکه چگونه رایانه‌ها را می‌توان وادار به کارهایی کرد که در حال حاضر انسان‌ها آنها را صحیح یا بهتر انجام می‌دهند. هوش مصنوعی به هوشی که یک ماشین از خود نشان می‌دهد یا به دانشی که در کامپیوتر سعی در ایجاد آن دارد گفته می‌شود. حق بر استفاده از فناوری‌های نوین همواره یکی از حقوق اساسی بشر قلمداد شده است. از جمله این فناوری‌های نوین، فناوری هوش مصنوعی است که در نسل‌های چندگانه حقوق بشر تأثیرات فراگیری داشته و یکی از کارکردهای آن، به کارگیری این هوش در فرایند دادرسی قضائی است. هدف از این تحقیق و پژوهش آن است که هوش مصنوعی این قابلیت را دارد که به صورت ابزار پیشگیری، ابزار تصمیم‌سازی (دستیار قضائی) و ابزار تصمیم‌گیری (قاضی مستقل) در فرایند دادرسی به کار گرفته شود و چنانچه در الگوریتم طراحی شده برای هوش مصنوعی اصولی مانند حاکمیت قانون، برابری و عدم تبعیض، استقلال و بی‌طرفی و شفافیت نهادینه شود و این الگوریتم را منصفانه گرداند، بهره‌گیری از آن به دادرسی منصفانه خواهد انجامید ولی در به کارگیری هوش مصنوعی تا جایی می‌توان پیش رفت که حقوق بشر نقض نگردد. برای رسیدن به این هدف، مهندسان خالق این ابزار بایستی تسلط نسبی به علم

۱. عضو هیئت علمی وابسته، گروه آموزشی حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران. (نویسنده مسئول)
Email: Husseinbeigi26@yahoo.com

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران.
Email: nasikardoust@gmail.com

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران.
Email: Ay466991@gmail.com

حقوق داشته باشند تا در طراحی الگوریتم‌های به کار گرفته شده در محصولات تمامی ظرافت‌های علمی حقوقی عملاً به کار گرفته شود.

روش تحقیق: این مطالعه روش توصیفی تحلیلی است و جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از کتاب‌ها، مقاله‌ها و منابع الکترونیکی و پایگاه‌های اینترنتی صورت پذیرفته است که در پژوهش پیش رو، صورت‌های به کارگیری هوش مصنوعی در فرایند دادرسی کیفری منصفانه و اصول و بایسته‌های آن بررسی شده است.

ملاحظات اخلاقی: اهداف این پژوهش این است که هوش مصنوعی و انواع دستیارهای هوشمند با مطالعه دقیق اسناد ارائه شده، می‌تواند به قاضی این کمک را کند که در رجاعات حقوقی و صدور احکام، سریع‌تر و دقیق‌تر به موارد رسیدگی کند.

یافته‌ها: ماشین هوشمند، ماشینی است که می‌تواند هوشمندی انسان را شبیه سازی کند. اگرچه هنوز تعریف دقیقی برای هوش مصنوعی که مورد توافق دانشمندان این علم باشد ارائه نشده است اما اکثر تعریف‌هایی که در این زمینه ارائه شده‌اند بر پایه یکی از این چهار باور قرار می‌گیرند: ۱. سیستم‌هایی که به طور منطقی فکر می‌کنند ۲. سیستم‌هایی که به طور منطقی عمل می‌کنند ۳. سیستم‌هایی که مانند انسان فکر می‌کنند ۴. سیستم‌هایی که مانند انسان عمل می‌کنند. در سال‌های اخیر طبق یافته‌های جدید، در مورد کاربرد پیشگیری با استفاده از فناوری هوش مصنوعی، می‌توان گفت این امر به بهبود و تسریع عملکرد پلیس نیز کمک کرده، دقت در تحقیقات جنایی را افزایش داده و نقش موثری در پیشگیری از بزهکاری و رفتارهای پرخطر جامعه خواهد داشت. همچنین در اجرای عدالت پیشگیرنده و ایجاد امنیت در جامعه و بهبود تصمیمات قضایی جهت اعطای نهادهای ارفاقی نقش موثری ایفا خواهد نمود. پیش‌بینی جرم‌روشی است که جهت کاهش نرخ خطا در تصمیم‌گیری قضایی با استفاده از مدل‌ها و مطالعات تجربی و علوم مهندسی و امروزه با هوش مصنوعی در قلمرو مباحث جرم شناختی انجام می‌شود. پروسه کشف مجرمین و عملیات تعقیب، نظارت و رصد پلیس و گشت‌زنی به طور سنتی اقدامی بسیار زمان‌بر، خسته‌کننده و پرهزینه و گاه نا کارآمد بوده است و به خصوص با رشد و توسعه کلان شهرها و توسعه جرایم آپارتمانی و سایبری افراد که جمع‌آوری داده‌ها و تحلیل آنها به طور سنتی امکان‌پذیر نیست، با سیستم‌های هوش مصنوعی و نرم‌افزارهای طراحی شده در این حوزه، این مرحله به

خوبی قابل اجرا خواهد بود. از آنجا که تعدد قوانین زیاد است قطعا هوش مصنوعی می‌تواند یاری‌رسان دنیای حقوق و قضاوت باشد چرا که ابرچالش امروز نظام حقوقی ما، حجم بالای پرونده هاست. پس استفاده از هوش مصنوعی به عنوان دستیار قاضی می‌تواند کمبودها را جبران کرده و اطاله دادرسی را تا میزان قابل توجهی کاهش دهد.

نتیجه‌گیری: نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که ضعف بزرگی که در حوزه ورود هوش مصنوعی به سیستم حقوقی کشور وجود دارد و باید جبران شود، این است که نهادهای حاکمیتی تربیت نیروی متخصص در حوزه هوش مصنوعی را در دستور کار داشته باشند. از جمله پیشنهاداتی که می‌توان داد این است که باید ورودی چنین رشته‌هایی را بیشتر کنیم و هوش مصنوعی به صورت بین رشته‌ای و خاص نیز تدریس شود مثلاً به طور ویژه در رشته حقوق یا هر تخصص دیگری که مورد نیاز است، یک رشته ویژه اختصاص داده شود، وقتی هر دانشی به طور تخصصی در کشور گسترش داشته باشد، کسب و کار و بازار آن دانش نیز توسعه پیدا می‌کند و به همان نسبت شرکت‌های دانش بنیان هم افزایش می‌یابند. این موضوعی است که امروزه بیش از هر زمان دیگری باید مدنظر مسئولان قرار گیرد تا بتواند سدها و مشکلات را یک به یک از میان بردارد.

کلیدواژگان: هوش مصنوعی، دادرسی منصفانه، سیستم، دستیار، قاضی

بازی با سلامت کودکان در اتاق شیشه‌ای: موازین حقوق کودک در فضای مجازی از نظر صیانت از سلامت روحی و جسمی کودکان

ندا غلامپور^{۱*}

چکیده: مسئله حقوق کودک، امری جهان شمول است. گفتنی است پس از ورود فناوری‌های نوین اطلاعاتی و سایه افکندن بر زندگی مردم، کم‌کم آثار این ارمغان، بر جنبه‌های متعدد زندگی فردی و اجتماعی هویدا گردیده و قلمرو آن تا بدانجا گسترش یافت که برخی از ارکان حقوق خصوصی و عمومی افراد و ملل را تحت‌الشعاع قرار داد. به همین منظور در عصر حاضر نیاز به واکاوی این موضوع است که در نتیجه آن بتوان حقوقی را که از کودکانی که برحسب وجود فضای اطلاعاتی نوین تخت عنوان فضای مجازی، مورد همجه و تحدید قرار گرفته، احیا نمود. لذا پژوهش چاری به شیوه تحلیلی - توصیفی به رشته تحریر درآمده و تمرکز بر موضوع حقوق کودک در فضای مجازی با محوریت حق بر سلامت کودکان می‌باشد. یافته‌های بیانگر آن است که کودکان که پایه و اساس رشد جسمی، عقلی و اجتماعی آنان، از همان سال‌های نخست زندگی، آغاز می‌شود، با توجه به وضعیت خاص خویش به لحاظ جسمی و روحی، نیاز به حمایت‌ها و ویژه‌های دارند. گفتنی است کودکان هم حق استفاده از مزایای بیشمار اینترنت را دارند و این وظیفه بزرگسالان و مخصوصا حکومت‌هاست که با وضع قوانین و نظارت سخت اینترنت را به فضایی امن برای کودکان تبدیل کنند. ایران هم در این میان از این قاعده مستثنی نیست. متأسفانه هنوز قانون جامعی برای حفاظت از کودکان در فضای مجازی در ایران تصویب نشده است و شاید گام اصلی مجلس نمایندگان فعلی در این زمینه، این باشد که با الگوگیری از تجارب حقوقی سایر کشورهای پیش‌رو و تصویب یک قانون جامع به حفاظت از حقوق کودکان در فضای مجازی همت گمارند. در واقع حفظ و صیانت از حریم کودک جهت پاسداشت سلامتی او، همانند نگهداری از کودک در اتاق

۱. دانشجوی دکترای جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد جزیره کیش. (نویسنده مسئول).

Email: Neadghulampoor@gmail.com

شیشه‌ای است که همه محیط اطراف را می‌بیند اما محدودیت‌هایی جهت سلامت روان و همچنین مخاطرات اجتماعی وی در نظر گرفته می‌شود.

کلمات کلیدی: فضای مجازی، حقوق کودک، سلامت روان کودک، قواعد ناظر بر فضای مجازی

بررسی تحلیلی ساختار حقوقی نظام سلامت با تمرکز بر حوزه دارو

شمیم سادات شکری کوچک^۱، سید شهاب‌الدین شکری کوچک^۲،

سجاد امیرزاده قاسمی^۳

چکیده: نظام سلامت و بالاخص حوزه‌ی دارو، به جهت ماهیت استراتژیک خود، همواره محل بحث و چالش میان فعالان حوزه‌ی سلامت و دارو، قانونگذاران و سیاستگذاران، مجریان قانون و نیز سودجویان و منفعت‌طلبان بوده‌است. آنچه که از بررسی پژوهشهای پیشین مرتبط با موضوع مورد مطالعه توجه ما را به خود جلب کرده، تمرکز بر وجه تقنینی از یک سو و وجه اجرایی از سوی دیگر، در مساله یابی و ارائه‌ی راهکار است؛ به نحوی که مسائل مبتلابه این حوزه را به همین دو محور (تقنینی - اجرایی) (تقلیل داده است. انگیزه و هدف از نگارش مقاله‌ی پیش‌رو، تلاشی در جهت تبیین و جلب توجه مخاطب به وجه میانی مسائل حوزه‌ی سلامت، یعنی وجه ساختاری آن است. پژوهش حاضر به دنبال پاسخی برای این پرسش است که، فارغ از کیفیت عملکرد نظام سلامت در حوزه‌ی اجرایی و نیز کیفیت قوانین و سیاست جنایی حاکم بر این مجموعه، اساساً ساختار موجود، ظرفیت ارائه‌ی عملکرد مطلوب و بهینه را در حوزه‌ی نظام سلامت به ویژه در بحث دارو، دارد یا خیر؟ پرسش دیگر که پس از پاسخ‌گویی به سوال اول پدید می‌آید اینکه راه حل چالش‌های موجود مورد بحث را باید درون ساختاری پی جست یا برون ساختاری یا هر دو؟

در تحقیق پیش‌رو، با روش کتابخانه‌ای، ضمن ارائه‌ی مستندات از پدیده‌ی سبب‌فروشی به‌عنوان یکی از چالش‌های گریبان‌گیر حوزه‌ی دارو که صراحتاً هم جرم‌انگاری شده است، تلاش شده با ارائه‌ی تحلیل ساختاری از نظام حقوقی حاکم بر این حوزه و بررسی

۱. کارشناسی ارشد حقوق پزشکی، تهران، ایران.

۲. دکتری عمومی داروسازی، علوم پزشکی شیراز، شیراز، ایران.

۳. کارشناسی ارشد پیوسته حقوق خصوصی، امام صادق (ع)، هرات، ایران.

خلاهای موجود، راه حلی عملی مبتنی بر واقعیات موجود و اهتمام به حساسیت ویژه‌ی حوزه‌ی دارو، به دست داده شود.
واژگان کلیدی: سبده‌فروشی، ساختار حقوقی، نظام سلامت و دارو

جایگاه هوش مصنوعی در حقوق بین‌الملل سلامت

فاطمه باباعلیان^۱، مسعود راعی^{۲*}

چکیده: هوش مصنوعی (AI) صنعت مراقبت‌های بهداشتی را از بهبود تشخیص و درمان پزشکی به افزایش آزمایشات بالینی و تکمیل دانش و مهارت متخصصان مراقبت‌های بهداشتی تغییر می‌دهد [۴]. با این حال، استفاده از هوش مصنوعی در مراقبت‌های بهداشتی نگرانی‌های قانونی و نظارتی را ایجاد می‌کند که باید برای اطمینان از استفاده ایمن و اخلاقی از این فناوری‌ها برطرف شود. [۵] این مقاله به بررسی جایگاه هوش مصنوعی در قانون سلامت، از جمله تنظیم، اجرا، و تأثیر آن بر بیماران و ارائه‌دهندگان مراقبت‌های بهداشتی پرداخته است. این مقاله به روش توصیفی - تحلیلی است. مهم‌ترین یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که هوش مصنوعی در ابعاد گوناگون از جمله مقررات هوش مصنوعی در مراقبت‌های بهداشتی، پیاده‌سازی هوش مصنوعی در بهداشت و درمان، تأثیر هوش مصنوعی بر بیماران و ارائه‌دهندگان مراقبت‌های بهداشتی تأثیر قابل‌ویژه و خاصی را دارد.

کلید واژه: حقوق سلامت، هوش مصنوعی، حقوق بین‌الملل

۱. دانشجوی ارشد حقوق بین‌الملل، واحد نجف‌آباد دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران.

Email: fatmebabaaliyan2000@gmail.com

۲. استاد، گروه حقوق، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران، نویسنده مسئول.

Email: Masoudraei@yahoo.com

آثار جرایم سایبری در نقض حق بر سلامت

زهرا درخشان هوره^۱، علیرضا انصاری مهبیاری^{۲*}

چکیده: یکی از مهم‌ترین مصادیق حقوق بشر که انسان‌ها از آن برخوردار هستند حق بر سلامت است که در اسناد بین‌المللی بشمار می‌آید به آن پرداخته شده است، حق بر سلامت در مقدمه اساسنامه سازمان بهداشت جهانی حق هر انسان برای دسترسی به بالاترین سطح ممکن سلامتی عنوان شده است. متأسفانه با پیشرفت فناوری و تکنولوژی، هنوز بیشتر کشورها در اجرای حق بر سلامت در کشور خود ناتوان هستند که باید یک عزم جهانی در این راستا به وجود آید تا بتوان نظارگر برقراری این حق در همه کشورها و افزایش ارتقای سلامت در ابعاد بین‌المللی و جهانی بود. یکی از عللی که می‌تواند موجب نقض حق بر سلامت شود آثاری هستند که در رابطه با جرایم سایبری نمایان می‌شوند. جرایم سایبری، نوعی از جرایم اینترنتی هستند که در محیط سایبر بوجود می‌آیند و در زندگی افراد ایجاد اختلال می‌کنند در این مقاله با معرفی و بررسی کتبخانه‌ای و توصیفی تحلیلی جرایم سایبری و آثار آن در رابطه با بزه‌دیدگان جرایم سایبری با علل زیستی، روانی و اجتماعی به بررسی این سوال می‌پردازیم که آیا آثار جرایم سایبری موجب نقض حق بر سلامت می‌شود؟ در راستای پاسخ به این سوال شناخت جرایم سایبری و حق بر سلامت دو رکن اساسی است.

کلید واژگان: حق بر سلامت، فضای سایبری، جرایم سایبری، حقوق بین‌الملل

۱. دانشجوی ارشد حقوق بین‌الملل، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران.

Email: zahraderakhshan78@yahoo.com

۲. استاد یارگروه حقوق، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران (نویسنده

Email: Alimahyri63@gmail.com

مسئول)

کارآمدی هوش مصنوعی در سلامت تحت لوای قواعد بین‌الملل از منظر کاربردها و حدود حقوقی

مهدی فیروزآبادیان^{۱*}، اعظم منصوری^۲

چکیده: حق بر سلامت عمومی، جزئی از حقوق بنیادین شهروندان در هر جامعه سیاسی است. هر شهروندی به مثابه عضوی از جامعه صرف نظر از ملاحظات نژادی، دینی، سیاسی و فرهنگی صرفاً به واسطه وجود رابطه شهروندی، دارای حق و استحقاق لازم جهت بهره‌مندی از این حق می‌باشد. از این رو است که توجه لازم و بایسته به حق بر سلامت عمومی شهروندان از سوی دولت‌ها فارغ از ساختار نظام سیاسی آنها امری ضروری به نظر می‌رسد. به همین منظور دولت‌ها با درنظر گرفتن این امر مهم، تکنولوژی‌های نوظهور، از جمله هوش مصنوعی را به طور چشمگیری در حوزه‌های مختلف زندگی انسانی وارد نموده‌اند تا بتوانند از چنین پتانسیلی در جهت الگوهای دقیق علمی برای سلامتی انسان بهره گیرند. یکی از حوزه‌هایی که هوش مصنوعی تأثیر قابل توجهی دارد، حوزه پزشکی و سلامت و مدیا طب تجهیز است. از تشخیص بیماری‌ها تا پیش‌بینی نتایج درمانی، هوش مصنوعی در این حوزه انقلابی را رقم زده است. این تکنولوژی نوآورانه امکاناتی را به دسترس پزشکان و حوزه سلامت می‌آورد که تأثیرات عمده‌ای را در تشخیص، درمان و مدیریت بیماری‌ها دارد. به همین منظور با درنظرداشت حائز اهمیت بودن این مسئله، جستار کنونی مقوله کارآمدی هوش مصنوعی در سلامت تحت لوای قواعد بین‌الملل از منظر کاربردها و حدود حقوقی را در قالب مطالعات کتابخانه‌ای و به شیوه تحلیلی - توصیفی در بوته نقد و بررسی قرار داده

۱. عضو هیئت علمی گروه حقوق، گرایش بین‌الملل، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد مقدس،

Email: Mahdi.Firoozabadian.iau.ac.ir

ایران، (نویسنده مسئول).

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد، رشته حقوق بین‌الملل، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد مقدس،

Email: Azammansoriii@gmail.com

ایران.

است. یافته‌های حاصل از پژوهش بیانگر آن است که هوش مصنوعی می‌بایست در خدمت سلامت جامعه در قالب یک دستیار و ابزار نوین و کارآمد باشد تا بتوان ذیل این مسئله، اعتلای حق بر سلامت افراد را تأمین نمود.

کلمات کلیدی: هوش مصنوعی، بهداشت و سلامت عمومی، حقوق بین‌الملل، حق بر سلامت، پزشکی نوین

ارتکاب جرایم علیه سلامت جسمانی زنان پناهجو

زهرا انصاری فر^۱، سمیرا گل خندان^{۲*}، اکبر رجبی^۳

چکیده: زمینه: با فرار از کشور خود به دنبال حفظ امنیت و زندگی بهتر، زنان پناهجو در معرض خطرات جدی قرار می‌گیرند. برخی از این خطرات شامل تبعیض جنسی، خشونت جنسی و خشونت خانگی هستند. این جرایم علیه زنان پناهجو نشان از نقض حقوق بشر و قوانین بین‌المللی دارند.

هدف: هدف این پژوهش، بررسی ارتکاب جرایم علیه زنان پناهجو است و نیز تشریح ریشه‌ها و عوامل موثر در این جرایم را مورد بررسی قرار می‌دهد. هدف نهایی این پژوهش، ارائه توصیه‌ها و راهکارهایی برای مقابله با این جرایم و حمایت از زنان پناهجو است.

روش: برای دستیابی به این اهداف، در این پژوهش از روش تحلیل محتوا و مطالعات موردی استفاده خواهد شد در ابتدا، منابع مرتبط با موضوع مورد بررسی جمع‌آوری و مورد تحلیل قرار می‌گیرند. در نهایت، تحلیل دقیقی از نتایج به دست آمده انجام می‌شود در این راستا مقاله حاضر با استفاده از روش توصیفی - تحلیلی و بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ای به تحقیق و بررسی موضوع پرداخته است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانتداری رعایت شده است.

۱. دانشجوی دکتری، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد خمین، دانشگاه آزاد اسلامی، خمین، ایران.

۲. استادیار، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد خمین، دانشگاه آزاد اسلامی، خمین، ایران. (نویسنده مسئول).

۳. استادیار، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد خمین، دانشگاه آزاد اسلامی، خمین، ایران.

یافته‌ها: با تحلیل دقیق اطلاعات و منابع مرتبط، می‌توان یافته‌های زیر را بررسی کرد: نقض حقوق بشر: جرایم علیه زنان پناهجو نشان از نقض حقوق بشر و قوانین بین‌المللی در زمینه حقوق زنان دارند. فقدان حمایت قانونی: برخی زنان پناهجو به دلیل تبعیض و عدم حمایت قانونی، با مشکلات و خطرات بیشتری روبرو می‌شوند.

نتیجه: ارتکاب جرایم علیه زنان پناهجو نشان از چالش‌های جدی در حقوق بشر و حقوق زنان دارد. برای مقابله با این جرایم، لازم است توجه بیشتری به حمایت قانونی و تدابیر امنیتی برای زنان پناهجو صورت گیرد. همچنین، آموزش و افزایش آگاهی جامعه درباره حقوق زنان و مسائل مرتبط با پناهندگی نیز اهمیت دارد.

جایگاه اسناد بین‌المللی در ارتقای حقوق سلامت

علیرضا انصاری^۱، کیمیا خلیلی سامانی^۲، مهناز پولادیان^۳

چکیده: جامعه بین‌المللی برای حمایت از حقوق بشر تلاش‌های فراوانی کرده است و عواملی که در حقوق بشر تاثیرگذار هستند را مورد بررسی قرار داده است. یکی از موارد حقوق بشری حقوق سلامت است. حقوق سلامت از بنیادین‌ترین و اصلی‌ترین حقوق است، که یکی از مهمترین مسائل اجتماعی است که در سراسر جهان مورد توجه قرار گرفته است و این حق به لحاظ محتوا به نسل دوم حقوق بشر تعلق دارد و ارتباط نزدیکی با سایر نسل‌های حقوق بشری هم دارد و اسناد زیادی هم در خصوص ارتقای حقوق سلامت ایجاد شده است. از این‌رو، سازمان بهداشت جهانی که یک سازمان بین‌المللی است که به حفظ و ارتقاء سلامت جهانی می‌پردازد. این سازمان تحت مجمع عمومی سازمان ملل متحد فعالیت می‌کند و در بسیاری از زمینه‌های بهداشتی مانند پیشگیری از بیماری‌ها، تغذیه، بهداشت مادران و کودکان، ایمنی غذایی و ... فعالیت دارد. سازمان بهداشت جهانی نیز در مدیریت واکسن‌ها و داروها، مبارزه با بیماری‌های واگیردار و مزمن، تحقیقات بهداشتی و آموزش بهداشتی فعالیت دارد. این سازمان اهداف متعددی را دنبال می‌کند و بهبود و حفظ سلامت مردم جهان را هدف قرار داده‌اند. به طور کلی ارتقای حقوق سلامت مستلزم تلاش‌های گسترده و هماهنگ از سوی دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی است. این پژوهش با هدف بررسی جایگاه اسناد بین‌المللی در ارتقای حقوق سلامت انجام شده است. همچنین در پرتو اسناد بین‌المللی حقوق بشر و با استفاده از متون کتابخانه‌ای به صورت توصیفی و تحلیلی توضیح داده شده است.

واژگان کلیدی: حقوق سلامت، اسناد بین‌المللی، حقوق بشر

۱. استادیار گروه حقوق، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران.

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل، گروه حقوق، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران.

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل، گروه حقوق، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران.

کتمان شهادت در جرائم پزشکی و دارویی و جرائم علیه سلامت عمومی

محرم ایزدی اجیرلو^۱، احمد احمدی^{۲*}، جمال بیگی^۳

چکیده: زمینه و هدف: امروزه توجه به حقوق و مسائل شهری از جمله جرائم علیه سلامت عمومی امری مهم و ضروری است باید مورد توجه سیاست‌گذاران باشد و در این بین موضوع شهادت در امور کیفری از اهمیت بیشتری برخوردار است، چون در امور کیفری امکان جمع‌آوری مدرک و سند و این قبیل امور وجود ندارد و غالباً جرائمی که باید در دادگاه اثبات شود، از طریق گواهی یا شهادت شهود است که باید مطرح شود. از همین رو مقاله حاضر به بررسی کتمان شهادت در جرائم پزشکی و دارویی و جرائم علیه سلامت عمومی می‌پردازد.

روش: این تحقیق از نوع نظری بوده و روش تحقیق به صورت توصیفی - تحلیلی است و روش جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای است و با مراجعه به اسناد، کتب و مقالات صورت گرفته است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش حاکی از این است که نقش کتمان شهادت در جرائم علیه سلامت عمومی در پرتو حق بر سلامت از اهمیت بالایی برخوردار است همچنان که از مهم‌ترین جلوه‌های کتمان شهادت در جرائم پزشکی و دارویی شامل کتمان شهادت در بیماری‌ها، در جرائم کادر درمان و سوءاستفاده را شامل می‌شود.

۱. دانشجوی دکتری تخصصی حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران.
Email: izadiazirloo.m@gmail.com

۲. استادیار، گروه آموزشی حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مهاباد، دانشگاه آزاد اسلامی، مهاباد، ایران.
Email: Chako1359@yahoo.com (نویسنده مسئول)

۳. دانشیار، گروه آموزشی حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران.
Email: Jamalbeigi@iau-maragheh.ac.ir

نتیجه‌گیری: عدالت قضایی در هر جامعه یک آرمان می‌باشد که افراد آن جامعه، همواره در راه استفاده از روش‌هایی هستند که به این هدف دست یابند. از همین‌رو باید با استفاده از ظرفیت نهادهای مختلف و درک اهمیت حمایت از سلامت شهروندان و پیشگیری از کتمان شهادت به جرم انگاری به‌مثابه جرم علیه عدالت قضایی صورت پذیرد. لذا باید راهبردهای متناسب با سطوح اجرایی در سطوح مختلف برای مقابله با جرایم پزشکی و دارویی و جرائم علیه سلامت عمومی و پیشگیری از کتمان شهادت به‌مثابه جرم علیه عدالت قضایی صورت پذیرد.

کلید واژگان: کتمان شهادت، شهادت، بهداشت، سلامت عمومی، جرم علیه عدالت قضایی.

بررسی فقهی کتمان شهادت در شیوع بیماری‌های همه‌گیر (مطالعه موردی پاندمی کرونا)

محرم ایزدی اجیرلو^۱، احمد احمدی^{۲*}، جمال بیگی^۳

چکیده: زمینه و هدف: با توجه به شیوع پاندمی کرونا که منجر به ابتلا تعداد بسیاری از افراد جامعه گردید؛ بر این اساس، دولت‌ها درصدد مبارزه با این بیماری و اتخاذ تدابیری در راستای پیشگیری از ابتلا به آن شدند؛ از سویی نیز از جمله مواردی که در افزایش همه‌گیری می‌تواند نقش داشته باشند برخی جرائم علیه عدالت قضایی از جمله کتمان شهادت است. لذا هدف از مقاله حاضر بررسی فقهی کتمان شهادت در شیوع بیماری‌های همه‌گیر (مطالعه موردی پاندمی کرونا) می‌باشد.

روش: این تحقیق از نوع نظری بوده و روش تحقیق به صورت توصیفی - تحلیلی است و روش جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای است و با مراجعه به اسناد، کتب و مقالات است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش حاکی از این است در شیوع بیماری همه‌گیر که کتمان شهادت بر اساس قواعد فقهی از جمله قاعده ممنوعیت کتمان حقیقت، قاعده غرور، قاعده تحذیر و قاعده لاضرر منع شده است باعث گسترش همه‌گیری و خسارات جانی و مالی زیادی به اشخاص حقیقی و حقوقی در گوشه و کنار دنیا وارد خواهد آورد.

۱. دانشجوی دکتری تخصصی حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران.
Email: izadiajirloo.m@gmail.com

۲. استادیار، گروه آموزشی حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مهاباد، دانشگاه آزاد اسلامی، مهاباد، ایران.
Email: Chako1359@yahoo.com (نویسنده مسئول).

۳. دانشیار، گروه آموزشی حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران.
Email: Jamalbeigi@iau-maragheh.ac.ir

نتیجه‌گیری: برای تحقق جرم علیه عدالت قضایی به نصوص قانونی نیازی نیست بلکه برای تعیین مصادیق خطا و تقصیر، همین اندازه که فعل یا ترک فعل منجر به ورود خسارت به دیگری شود و این خسارت در نظر عرف نامتعارف جلوه کند، کافی است؛ خواه فعل یا ترک فعل مزبور مورد نهی قانون قرار گرفته باشد؛ خواه ناشی از نهی قانون نباشد در نتیجه کتمان شهادت که علیرغم اینکه در قانون نهی نشده است ولی بر اساس قواعد فقهی مورد نهی قرار گرفته است و این امر در موارد بحرانی از جمله همه‌گیری بیماری اهمیت دارد و لذا نیازمند توجه قانون‌گذار به جرم‌انگاری آن است.

کلید واژگان: شهادت، کتمان شهادت، بیماری همه‌گیر، پاندمی کرونا، جرم علیه عدالت قضایی.

بررسی حقوق سلامت در نظام بین‌المللی حقوق بشر

الیاس آستی^{۱*}، علیرضا انصاری مهیاری^۲

چکیده: حق بر سلامت جایگاه استواری در اسناد حقوق بشری و عرف بین‌المللی دارد و می‌توان آن را در شمار اصول کلی پذیرفته شده نظام‌های حقوقی توسعه یافته دانست. این حق در شمار حقوق نسل دوم حقوق بشری بر شمرده شده است. در مقاله حاضر، حقوق سلامت در نظام بین‌الملل حقوق بشر مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. بر اساس یافته‌ها، نتایج نشان داد رویکرد دولت‌ها در خصوص سلامت و بهداشت عمومی و آموزش آن، حق محور می‌باشد. لذا عدم توجه به آموزش سلامت و بهداشت عمومی می‌تواند منجر به آسیب‌های شدید اجتماعی در جوامع انسانی شود. بنابر این، دولت‌ها بایستی با بهره‌گیری از همکاری‌های بین‌المللی، ظرفیت‌های اجرایی خود را جهت بهره‌مندی افراد جوامع از چنین حقی افزایش دهند. آنچه که تعیین محتوای حق بر بهداشت و سلامتی را دشوار می‌سازد، ارتباطی است که این حق با سایر مصادیق حقوق بشری دارد. در واقع «اکثر مصادیق حقوق اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی در جهت تأمین و تضمین شرایطی که افراد بتوانند از سلامتی برخوردار باشند، نقشی اساسی و بنیادین ایفا می‌کنند». از این رو «حق بر سلامتی» موضوعی جدا از سایر مصادیق حقوق اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی نیست و نمی‌تواند بدون توجه به سایر مصادیق حقوق بشر در کل مورد توجه قرار گیرد. به عبارتی ساده‌تر، «حق بر سلامتی» معنای واقعی خود را در تعامل با دیگر حقوق بنیادین به دست می‌آورد.

کلمات کلیدی: حق سلامت، حقوق بشر، بین‌الملل، بهداشت عمومی.

۱. دانشجوی دکتری حقوق بین‌الملل، واحد امارات، دانشگاه آزاد اسلامی، دبی، امارات، نویسنده مسئول.

Email: elyasasti@gmail.com

۲. استادیار گروه حقوق واحد نجف‌آباد دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران.

Email: alimahyari63@gmail.com

سیاست‌گذاری جمهوری اسلامی در حوزه‌ی الکترونیک و تاثیر آن بر سلامت روان با تاکید بر آزادی اطلاعات در حقوق بین‌الملل

علیرضا انصاری مهیاری^۱، ملینا احمدی^۲، امیر امامی^۳

چکیده: در دنیای امروز تروریسم یکی از دغدغه‌های بین‌المللی‌ای هست که کل دنیا را در سیاهی وجود خود فرو برده است. تروریسم نوعی عامل جنگی برای از بین بردن غیرنظامیانی که در دایره‌ی سیاسی و ایدئولوژیکی افراد مجرم به تروریسم گرد نمی‌آیند و ناگزیر به حذف آن‌ها از این طریق می‌شوند. عملکرد بیوتروریسم بستگی به استفاده از این ابزارهای زیستی دارد. ممکن است این ابزارها به عنوان سلاح بیولوژیکی مورد استفاده قرار گیرند یا به صورت آلاینده در محیط زندگی و جوامع انسانی منتشر شوند. برخی از عوامل زیستی مانند ویروس‌ها، باکتری‌ها در صورت منتشر شدن و انتقال یافتن به جمعیت بزرگ می‌توانند باعث ایجاد بیماری‌های خطرناک شوند. بازده بالا در کشتار، مقرون به صرفه بودن و طبیعت زنده عوامل بیولوژیکی که باعث پراکندگی و تکثیر در فضا و وسعت منطقه آلوده می‌شود ازجمله ویژگی‌ها منحصربه فرد این عوامل است. در این مقاله علاوه بر تعریف اساسی و بنیادین تروریسم، با واژه‌ای از دل آن یعنی بیوتروریسم نیز آشنا شده و تعاریف، چگونگی و اهداف غایی آن ضمن بررسی نیز به همگرایی‌های بین‌المللی در مقابله با این موضوع هولناک پرداخته‌ایم.

کلیدواژگان: سیاست‌گذاری، جمهوری اسلامی ایران، دسترسی آزاد اطلاعات، حقوق بین‌الملل، حوزه الکترونیک.

۱. استادیار، گروه حقوق، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران.

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران.

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران.

کارآمدی هوش مصنوعی در مدیریت حق بر سلامت شهروندان در شهرسازی هوشمند

محمد حسین کنگری^۱، مهرداد تیموری^{۲*}

چکیده: زمینه و هدف: حق بر سلامت به‌عنوان حق بنیادین بشری است و نیز مطابق قواعد اخلاق زیست اجتماعی تمامی شهروندان جامعه از آن برخوردار هستند همچنان که خوب‌زیستن یکی از مؤلفه‌های سلامت در شهروندان است. امروزه با توجه رشد فناوری‌های نوین اطلاعات و ارتباطات و ابزارهای هوش مصنوعی که در تمام حوزه‌ها وارد شده است و یکی از این حوزه‌ها شهرسازی می‌باشد. ایجاد شهر هوشمند که با استفاده از فناوری‌های پیشرفته انجام می‌گیرد به‌منظور بهبود کارایی مدیریت شهری و کیفیت زندگی و سلامت شهروندان است.

روش پژوهش: پژوهش حاضر از نوع نظری بوده و روش تحقیق به‌صورت توصیفی - تحلیلی است و روش جمع‌آوری اطلاعات به‌صورت کتابخانه‌ای است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

یافته‌ها: شهر هوشمند به یک منطقه شهری اطلاق می‌گردد که از انواع مختلف ابزارهای الکترونیکی هوشمند برای جمع‌آوری اطلاعات شهری ازجمله رفتار شهروندان، پایش سیستم‌های حمل‌ونقل، تأسیسات شهری، مدیریت پسماند، جرایم علیه سلامت عمومی، سیستم‌های اطلاعاتی، مدارس، بیمارستان‌ها و دیگر خدمات اجتماعی استفاده می‌کند. این اطلاعات به‌دست‌آمده که با استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی ازجمله یادگیری ماشینی، کلان داده، تشخیص چهره و محاسبات پیشرفته موردبررسی قرار

۱. دانشجوی دکتری تخصصی گروه شهرسازی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.

۲. دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، پژوهشگر مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی، دانشگاه علوم

پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران (نویسنده مسئول). Email:mehrdadteymoori1@gmail.com

می‌گیرند و عواملی که سلامتی شهروندان را تهدید می‌کند شناسایی می‌شود. این عوامل ممکن است در مناطق مختلف شهری و با میزان و انواع متفاوتی باشند.

نتیجه‌گیری: یکی از ویژگی‌های مهم شهرسازی هوشمند، بهینه‌سازی فعالیت‌های زیستی شهری و بهبود کیفیت زندگی و ارتقای سلامت شهروندان است. استفاده از فناوری هوش مصنوعی در جلوه شهر هوشمند به مسئولان شهری این امکان را فراهم می‌کند تا به‌صورت دقیق و مستقیم با محیط و زیرساخت‌های شهری ارتباط برقرار کنند و این ارتباط با مدیریت کارآمد شهری و در راستای توسعه پایدار مواردی را که سلامت شهروندان را تهدید می‌کند شناسایی نمایند و با همکاری دست‌اندرکاران نظام سلامت آن‌ها را رفع نمایند. همچنان که ارائه خدمات بهداشتی و درمانی متناسب به‌عنوان یکی از زیرساخت‌های مهم شهری مطرح است و هدف آن بالا بردن سطح سلامت شهروندان است.

واژگان کلیدی: حق بر سلامت، شهرسازی، شهروندان، هوش مصنوعی، شهر هوشمند.

جرایم علیه سلامت عمومی در مناطق زاغه‌نشین و راهبردهای پیشگیری از آن

حامد پوریان^۱، فاطمه احدی^{۲*}، جمال بیگی^۳

چکیده: زمینه و هدف: امروزه توجه به حقوق و مسائل شهری از جمله جرایم علیه سلامت عمومی امری مهم و ضروری است باید مورد توجه سیاست‌گذاران جنایی و همچنین متولیان شهری باشد و در این بین گروه‌های آسیب‌پذیرتر همچون شهروندان زاغه‌نشین نیاز به توجه بیشتری را دارند. از همین رو مقاله حاضر جرایم علیه سلامت عمومی در مناطق زاغه‌نشین و راهبردهای پیشگیری از آن می‌پردازد.

روش: این تحقیق از نوع نظری بوده و روش تحقیق به صورت توصیفی - تحلیلی است و روش جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای است و با مراجعه به اسناد، کتب و مقالات صورت گرفته است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش حاکی از این است شهروندان زاغه‌نشین به مثابه ساکنان سایر مناطق از دسترسی به حقوق اولیه خود همانند حق بر سلامتی برخوردارند و دولت‌ها ملزم به تأمین آن هستند. از سویی نیز از جمله راهبردهای پیشگیرانه از جراسم علیه سلامت عمومی می‌توان به توزیع لوازم ضد عفونی و بهداشتی، افزایش مراکز بهداشتی و درمانی و بهسازی آب بهداشتی و زیرساخت‌های فاضلاب اشاره نمود.

۱. دانشجوی دکتری تخصصی حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران.
Email: hamedpourian@yahoo.com

۲. استادیار، گروه آموزشی حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران.
Email: Fatemeh.ahadi1394@gmail.com (نویسنده مسئول).

۳. دانشیار، گروه آموزشی حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران.
Email: Jamalbeigi@iau-maragheh.ac.ir

نتیجه‌گیری: علیرغم پیش‌بینی توجه بر سلامت عمومی و جرم انگاری این جرایم مطابق قوانین داخلی و اسناد بین‌المللی که نشأت گرفته از کرامت انسانی است و با توجه به این‌که مناطق زاغه‌نشین به خاطر عدم وجود امکانات بهداشتی و درمانی مناسب در این مناطق سلامت عمومی شهروندان زاغه‌نشین با مسائلی مواجه است. لذا باید راهبردهای متناسب با سطوح اجرایی در سطوح مختلف برای مقابله با جرایم علیه سلامت عمومی در زاغه‌ها آغاز شود.

کلیدواژگان: سلامت عمومی، مناطق زاغه‌نشین، جرایم، پیشگیری از جرم.

بررسی جرم شناختی شیوع بیماری‌های همه‌گیر در مناطق زاغه‌نشین

حامد پوریان^۱، فاطمه احدی^{۲*}، جمال بیگی^۳

چکیده: زمینه و هدف: با توجه به این‌که مناطق زاغه‌نشین دارای تراکم جمعیتی بالایی هستند، بنابراین جمع شدن افراد آسیب‌پذیر از نظر اقتصادی و اجتماعی، با تحصیلات پایین، در شرایط نامطمئن بهداشت عمومی و دسترسی کمتر به کالاها و خدمات بهداشتی شهروندان ساکن در این مناطق و ویژگی‌های شهروندان ساکن در مناطق زاغه‌نشین به‌عنوان یک چالش عمده در مواجهه با یک بیماری همه‌گیر است که می‌تواند در سایر مناطق شهری گسترش یابد و عواقب جبران‌ناپذیری را داشته باشد. **روش:** این تحقیق از نوع نظری بوده و روش تحقیق به‌صورت توصیفی - تحلیلی است و روش جمع‌آوری اطلاعات به‌صورت کتابخانه‌ای است و با مراجعه به اسناد، کتب و مقالات است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش حاکی از این است که توسعه روزافزون کنونی زاغه‌ها که به لحاظ شهرسازی فاقد استانداردها و خدمات مناسب شهری هستند و به لحاظ شرایط خاص زیست‌محیطی و عدم وجود امکانات بهداشتی و درمانی مناسب در این مناطق

۱. دانشجوی دکتری تخصصی حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران.
Email: hamedpourian@yahoo.com

۲. استادیار، گروه آموزشی حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران.
Email: Fatemeh.ahadi1394@gmail.com (نویسنده مسئول).

۳. دانشیار، گروه آموزشی حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران.
Email: Jamalbeigi@iau-maragheh.ac.ir

باعث شیوع بیماری‌های واگیردار و همه‌گیر می‌گردد که به لحاظ جرم شناختی نیز تبعانی از جمله افزایش جرایم، احساس ناامنی و شیوع بیکاری را در پی دارد.

نتیجه‌گیری: به منظور حفظ سلامت شهروندان زاغه‌نشین در راستای مسائل جرم شناختی، نسبت با ایجاد تأسیسات و زیرساخت‌های بهداشتی و درمانی در مناطق زاغه‌نشین برای بهبود وضعیت سلامت و بهداشت شهروندان ساکن در این مناطق؛ دسترسی کافی و برابر به اقلام پزشکی و دارویی، بهره‌مندی از خدمات بهداشتی و درمانی فوری، کوتاه و طولانی‌مدت و از سویی دیگر دسترسی به اطلاعات کافی و تأمین امکان بهره‌برداری مناسب از اطلاعات در خصوص ویژگی‌های بیماری، نحوه فراگیری آن و اجرای مراقبت‌های بهداشتی صورت پذیرد.

کلید واژگان: بیماری همه‌گیر، مناطق زاغه‌نشین، سلامت عمومی، پیشگیری از جرم.

مروری بر ارتقای حقوق سلامت بر اساس هوش مصنوعی

امیر محسن فنی^۱، مهری زمان زاده بهبهانی^{۲*}

چکیده: حوزه پزشکی و سلامت برای ادامه حیات بشر بسیار مهم است و کاربردهای هوش مصنوعی در پزشکی و سلامت در سال‌های اخیر افزایش پیدا کرده است. پژوهش‌های صورت گرفته در حوزه‌های مرتبط با پزشکی، دارو و خدمات به معلولین، حاکی از آن است که فناوری هوش مصنوعی می‌تواند تحولات چشمگیری در زمینه‌هایی مانند تشخیص بیماری، روش‌های درمان، اختلالات دارویی و پردازش تصاویر پزشکی ایجاد کند. هوش مصنوعی (Artificial Intelligence) (به اختصار: AI)، هوشی است که توسط ماشین‌ها ظهور پیدا می‌کند، در مقابل هوش طبیعی که توسط جانوران شامل انسان‌ها نمایش می‌یابد. اما پیش از هرچیز باید این موضوع را دانست که کلمه هوش، نشان دهنده امکان استدلال است و اینکه آیا هوش مصنوعی می‌تواند به توانایی استدلال دست یابد یا خیر، خود موضوع اختلاف محققان است. کتاب‌های AI پیشرو، این شاخه را به عنوان شاخه مطالعه بر روی «عوامل هوشمند» تعریف می‌کنند: هر سامانه‌ای که محیط خود را درک کرده و کنش‌هایی را انجام می‌دهد که شانسش را در دستیابی به اهدافش بیشینه می‌سازد. در آینده نزدیک، به دلیل پیشرفت‌های چشم‌گیری که در هوش مصنوعیه وجود آمده است، بیماران امکان دارد قبل از مراجعه به پزشک با کامپیوترها و سیستم‌های هوش مصنوعی دیدار کنند. عجیب است اما واقعاً این اتفاق غیرمحتمل نیست. داده‌های رو به رشد سوابق پزشکی و تصویربرداری، پزشکی مبتنی بر هوش مصنوعی را قادر می‌سازد و نحوه حل مشکلات بالینی را برای پزشکان و محققان تغییر می‌دهد. علیرغم توانایی هوش مصنوعی در عملکرد بهتر از پزشکان برخی از

۱. کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، گروه حقوق، واحد بهبهان، دانشگاه آزاد اسلامی، بهبهان، ایران،
Email: hf.110.133@gmail.com

۲. استادیار گروه حقوق، واحد بهبهان، دانشگاه آزاد اسلامی، بهبهان، ایران، (نویسنده مسؤول)،
Email: Zamanzadehlaw@gmail.com

وظایف، ادغام آن در عمل پزشکی روزانه به دلیل نگرانی‌های نظارتی هنوز به چشم‌انداز روشنی نرسیده است. در این مقاله به بر چالش‌های حقوقی و پزشکی استفاده از هوش مصنوعی در ارتقای حقوق سلامت پرداخته می‌شود.

کلمات کلیدی: هوش مصنوعی، یادگیری ماشینی، حقوق، ارتقای سلامت.

انحلال قراردادهای باروری مصنوعی در حقوق ایران؛ امکان‌سنجی و چالش‌ها

سمانه فخرالدین^۱

چکیده: یکی از مهم‌ترین مسائلی که پیرامون قراردادهای باروری مصنوعی زوجین مطرح است، قابلیت و عدم قابلیت انحلال این قراردادها به یکی از موجبات قانونی یعنی فسخ، انفساخ یا تفاسخ است؟ سوال مشخص در این تحقیق، این است که آیا اساساً این قراردادها قابلیت انحلال را دارند یا خیر و در صورت امکان انحلال، وضعیت حقوق و تکالیف طرفین این قرارداد نسبت به یکدیگر چیست؟ در پاسخ این نتیجه قابل ذکر است که در مرحله پیش از انتقال جنین با انحلال قرارداد، مرکز تا آن میزان از تعهداتی که تا زمان انحلال قرارداد ایفا نموده، مستحق عوض (اجرت‌المثل) است مگر در مواردی که انحلال قرارداد منتسب به مرکز باشد. همچنین مادر جانشین نیز مستحق دریافت هزینه‌های گوناگونی که متحمل شده است می‌باشد مگر در مواردی که انحلال قرارداد منتسب به اراده مادر جانشین یا همسرش باشد. در نقطه مقابل، مرکز در مرحله پیش از انتقال جنین، نظر به مال انگاشتن گامت‌ها یا جنین آزمایشگاهی تا جایی که امکان دارد آن‌ها را به صاحبان حق سلطه (والدین ژنتیکی) مسترد می‌نماید مگر در مواردی که با مانع اخلاقی مواجه باشد. در مرحله پس از انتقال جنین نیز علاوه بر استحقاق مرکز بر اجرت‌المثل اقدامات خود، مادر جانشین مستحق دریافت هزینه‌های فوق‌الذکر است. در این مرحله، انحلال قرارداد با سقط جنین ملازمه دارد و به عنوان نمونه، فسخ قرارداد با رضایت دادن ذیحق (حسب مورد مادر ژنتیکی یا مادر جانشین) به سقط جنین در موارد سقط درمانی و از بین بردن موضوع قرارداد اتفاق می‌افتد که این امر فقط مخصوص قراردادهای باروری آزمایشگاهی از جمله قرارداد جانشینی در بارداری است. نهایتاً اینکه، آثار ناشی از انحلال قرارداد جانشینی در بارداری در مرحله پس از انتقال جنین تابعیت

۱. کارشناس ارشد حقوق خانواده، دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری، تهران، ایران.

محدودتری نسبت به مرحله پیش از انتقال خواهد داشت چراکه استرداد جنین انتقال یافته به رحم در این مرحله، بر خلاف مرحله پیش از انتقال اساساً منتفی است. نوع تحقیق حاضر، بنیادی، رویکرد آن، توصیفی - تحلیلی، روش انجام آن، مطالعه کتابخانه‌ای و ابزار گردآوری مطالب در آن، فیش برداری است.

کلید واژگان: باروری مصنوعی، قراردادهای باروری مصنوعی، قواعد عمومی قراردادها، حقوق ایران، انحلال‌پذیری.

نقش دولت‌ها در تضمین حق بر سلامت معنوی

علیرضا انصاری مهبیاری^۱، هما اسفندیاری‌زاده^۲،

محمد رضا بدر گرمی^۳، پیمان بازوند^۴

چکیده: حق بر سلامتی از حقوق حایز اهمیت و بنیادین هر فرد و هر جامعه‌ای محسوب می‌شود و بر اهمیت آن در اسناد بین‌المللی حقوق بشری تاکید شده است. با توجه به تعریف سازمان جهانی بهداشت، سلامتی دارای ابعاد گوناگونی است که علاوه بر بعد جسمانی، روانی و اجتماعی، در قرن بیستم معنویت نیز به عنوان بعد چهارم سلامت مطرح شد و در سی و هفتمین اجلاس سالیانه بهداشت جهانی ۱۹۸۴ به تصویب رسید. با توجه به تعاریف گوناگون ناشی از تفاوت‌های فرهنگی، اجتماعی، مذهبی و اعتقادی محققین سلامت معنوی در هاله‌ای از ابهام است و عاملی برای دشواری یک تعریف جامع از حق مزبور می‌باشد. از آنجا که سلامت معنوی در سلامت افراد و جامعه و ایجاد صلح و آرامش نقش به سزایی دارد بحث الزام توجه جامعه بین‌المللی در اسناد حقوق بشری، مسولیت و تعهدات دولت‌ها در تحقق حق مزبور در سطح جامعه و گسترش آن مورد توجه قرار خواهد گرفت هرچند شرایط دولت‌ها در تامین و تضمین حق بر سلامت معنوی یکسان نیست و دولت‌ها نمی‌توانند به طور کامل سلامت افراد را مورد حمایت قرار دهند ولی می‌توانند شرایطی را فراهم کنند که برخورداری از سلامتی در همه ابعاد و استفاده از امکانات رفاهی برای افراد ممکن باشد. قطعا دولت‌ها تعهد به رعایت، حمایت و اجرا دارند. در این پژوهش سعی شده به ابهامات و چالش‌های مفهوم سلامت معنوی و جایگاه آن در اسناد، تعهد دولت‌ها و بکارگیری شیوه‌های قابل اجرا برای نهادینه کردن و تاثیرگذاری سلامت معنوی بر

۱. استادیار گروه حقوق واحد نجف‌آباد دانشگاه آزاد اسلامی نجف‌آباد ایران.

۲. دانشجوی دکترا حقوق بین الملل گروه حقوق واحد نجف‌آباد دانشگاه آزاد اسلامی نجف‌آباد ایران

۳. دانشجوی دکترا حقوق بین الملل گروه حقوق واحد نجف‌آباد دانشگاه آزاد اسلامی نجف‌آباد ایران

۴. کارشناسی ارشد حقوق خصوصی گروه حقوق واحد الیگودرز دانشگاه آزاد اسلامی الیگودرز ایران

چکیده مقالات دومین کنگره بین‌المللی حقوق سلامت / ۱۹۷

افراد پرداخته شود. روش تحقیق توصیفی، تحلیلی است و از روش کتابخانه ای جهت جمع‌آوری مطالب استفاده شده است.

واژگان کلیدی: حق بر سلامت. سلامت معنوی. حقوق بشر. اسناد بین‌المللی

جایگاه حقوق بین‌الملل سلامت در بلایا با تأکید بر استانداردهای مطلوب حاکمیت سرزمینی

مهسا خواجه^۱، مسعود راعی دهقی^{۲*}، علیرضا انصاری مهیاری^۳

چکیده: به دنبال وقوع بلایا، که آثار مخرب شدیدی بر سلامت انسان و محیط زیست دارند، نحوه مقابله با بلایا و نحوه عملکرد دولت در حمایت از حق بر سلامت نیز در چنین زمانی مطرح می‌گردد. هر دولتی موظف است تمام تلاش خود را برای جلوگیری از آسیب و کاهش خطر ناشی از بلایا انجام دهد. چنین امری میسر نخواهد شد مگر با اتخاذ اقدامات مقتضی از جانب دولت متأثر و همچنین سایر بازیگران و کشورهای کمک‌کننده. آنگونه که در طرح ۲۰۱۶ کمیسیون حقوق بین‌الملل درمورد حمایت از اشخاص در زمان وقوع بلایا نیز این مسأله مورد توجه قرار گرفته است. بنابراین برای این که یک دولت عملکرد خوبی در زمان وقوع بلایا داشته باشد موظف است یکسری از اصول و قواعد را رعایت نماید تا از حقوق اشخاص آسیب دیده به ویژه حق بر سلامت حمایت نماید. بنابراین با یک روش تحلیلی - توصیفی در مقاله حاضر مشخص خواهد شد که چگونه می‌توان از طریق شاخص‌های حکمرانی مطلوب از حق بر سلامت اشخاص آسیب دیده حمایت کرد؟ آنچه از یافته‌های این پژوهش برمی‌آید این است که، از نظر کمیسیون تکلیف به همکاری میان کشورها در زمان بحران به عنوان معیاری از حکمرانی مطلوب، می‌تواند به عنوان راه حلی برای مقابله با بلایا و تضمین هر چه بیشتر حقوق بشر به ویژه حق بر سلامت اشخاص آسیب دیده گردد.

کلید واژگان: حق بر سلامت؛ حکمرانی مطلوب؛ تعهد به همکاری؛ حمایت از اشخاص آسیب‌دیده، بلایا.

۱. دانشجوی دکتری حقوق بین‌الملل، گروه حقوق، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران.

۲. استاد، گروه حقوق، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران. (نویسنده مسئول).

Email: masoudraei@yahoo.com

۳. استادیار، گروه حقوق، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران.

نقش هوش مصنوعی در دادرسی‌های منصفانه نظام سلامت الکترونیک

یاسر رجیبی^۱، بهارک شاهد*^۲، مهرداد تیموری^۳

چکیده: استفاده حداکثری از فناوری‌های نوین و هوش مصنوعی در فرآیند صدور آرا و تصمیمات قضایی یکی از موضوعاتی است که در سند تحول قضایی کشورمان نیز وجود دارد. قابلیت‌های هوش مصنوعی از جمله سرعت و دقت بالای آن در پردازش حجم زیاد داده‌ها و کاهش زمان لازم برای انجام امور زندگی موجب گردیده است که از این تکنولوژی برای امر دادرسی و بهره گرفتن از یک نظام سلامت الکترونیک در دادرسی‌ها استفاده گردد. کاربرد فناوری‌های نوین ناشی از هوش مصنوعی در دادرسی‌های مربوط به امور کیفری ظرفیت‌های مهمی در زمینه دسترسی به عدالت، کاهش هزینه‌های دادرسی، بالا رفتن سرعت و دقت در دادرسی ایجاد می‌کنند، وجود ابعاد مختلف برای سلامتی، حوزه‌های گوناگون مرتبط با سلامتی و عوامل متنوع تأثیرگذار بر سلامت جامعه را دربر می‌گیرد که دولت‌ها برای تأمین امکان یک زندگی سالم ملزم به اتخاذ اقداماتی در حوزه وسیعی می‌باشند که برخی از این تعهدات مستلزم اقدام فوری و برخی دیگر در طول زمان باید تحقق پیدا کنند، که در این میان هوش مصنوعی در جریان دادرسی موجبات جهت سلامت الکترونیک را در پی خواهد داشت. بر همین اساس کاربرد این فناوری اصول و قواعد دادرسی منصفانه را با چالش‌های مهمی روبرو می‌سازد. در این پژوهش سعی شده است که با استفاده از روش تحلیلی - توصیفی به بررسی نقش هوش مصنوعی در دادرسی نظام سلامت الکترونیک پرداخته شود.

کلید واژگان: هوش مصنوعی، سلامت الکترونیک، حقوق سلامت، تصمیمات قضایی

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران.
Email: Yaserrajabii17@gmail.com

۲. استادیار گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران، (نویسنده مسئول).
Email: Baharak.shahed@gmail.com

۳. دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، پژوهشگر مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.
Email: Mehrdadteymori1@gmail.com

نحوه جبران خسارت در تولد فرزند ناخواسته در پی نقص بستن لوله رحم از سوی طبیب

فائزه گنجی^۱، پریسا گویلی^۲

چکیده: زمینه و هدف: غالباً تصویری که از تولد در اذهان متبادر می‌شود تصویری مثبت و عامیانه است اما تصویر منطبق با واقعیت و جامعه می‌تواند متفاوت باشد؛ بنابراین پژوهش حاضر باهدف بررسی و شناسایی تأثیرات مخرب روانی بارداری ناخواسته بر روی والدین، تأثیر فرزندان ناخواسته بر اجتماع، هزینه و بودجه‌ای که جامعه در قبال تولدهای اشتباهی که منجر به معلولیت است می‌پردازد و همچنین نقش و مسئولیت مدنی در پی تقصیر پزشکان در روند بارداری و یا عقیم‌سازی ارادی مورد بحث است.

مواد و روش‌ها: روش تحقیق، تحلیلی توصیفی است. روش گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای و جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی مر تبط (, Google scholar, SID , Med PubSocINEX, Medline, Econlit) و از طریق منابع دیگر انجام شده است. ابزار گردآوری اطلاعات فیش‌برداری است. جستجوها بر موضوعات مرتبط و مناقشات اخلاقی و حقوقی در زمینه حاملگی نادرست و زندگی اشتباه متمرکز بوده است.

یافته‌ها: «حاملگی نادرست» و «زندگی اشتباهی» با معضلات اخلاقی گیج‌کننده‌ای همراه است و سؤالات حقوقی ظریفی را ایجاد می‌کند. این مسائل در کشورهای مختلف و در مناسبت‌های خاص با راه‌حل‌های متفاوتی مواجه شده و بحث‌های اخلاقی و حقوقی را برانگیخته است. تقصیر پزشک در پی عملیات عقیم‌سازی و یا اطلاعات یا تشخیص نادرست آنان منجر به بارداری شده و یا شانس خاتمه بارداری را از مادر سلب کرده است. یکی از حیاتی‌ترین مسائل ایجاد تعادل بین حق تعیین سرنوشت و خودمختاری

۱. دانشجوی کارشناسی حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان.

۲. دانشجوی کارشناسی حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان.

مادر است، این مرحله دوران پیچیده‌ای است چراکه هم حقوق زوجین را در برمی‌گیرد و هم با حقوق جنین درهم‌تنیده است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

نتیجه‌گیری: دادگاه‌های سراسر جهان عموماً به دلیل پیامدهای اخلاقی و قانونی، مانند وجود به‌عنوان آسیب، حق تولد و ماهیت آسیب متحمل شده، تمایلی به تائید ادعاهای زندگی نادرست ندارند. برخی از کشورها مانند فرانسه با قانونی که در مارس ۲۰۰۲ تصویب شد اقدام به زندگی اشتباه را به‌طور قطعی حذف کردند. فقط در هلند و در سه ایالت از ایالات‌متحده آمریکا (کالیفرنیا، واشنگتن و نیوجرسی) اقدامات *ful Wrong Life* مجاز است. در کشورهای دیگر، مانند بلژیک قانون نامشخص است.

کلید واژه: بارداری ناخواسته - مسئولیت مدنی پزشک - زندگی اشتباهی - تولد اشتباهی

حقوق کودکان در فضای مجازی و نسبت آنها با حق بر سلامت روان

کیومرث بخشی^{۱*}، دکتر حسین بیگی^۲

چکیده: حق بر سلامت روان از اصلی‌ترین مولفه‌های حق بر سلامت و از مهم‌ترین مصادیق حقوق کودکان می‌باشد. در عصر حاضر نیاز به واکاوی موضوعاتی است که در نتیجه آن بتوان حقوقی را که از کودکان برحسب وجود فضای اطلاعاتی نوین تحت عنوان فضای مجازی، مورد همجه و تحدید قرار گرفته، احیا نمود. فضای مجازی از آن جهت حائز اهمیت است که امروزه کودکان مدت زیادی از زمان خود را در آن محیط سپری می‌کنند و این امر در حالی روی می‌دهد که بخش قابل توجهی از این فضا نه تنها تناسبی با وضعیت خاص سنی و روحی - روانی کودکان ندارد بلکه آثار زیان‌باری نیز بر روح و روان آنها بر جای می‌گذارد. در این مقاله، حقوق سلامت کودک و فضای مجازی بررسی شده است که با روش تحلیلی توصیفی با مطالعه‌ی کتابخانه‌ای و بررسی محتوای قوانین مرتبط با حق سلامت کودکان و فضای مجازی به این موضوع پرداخته شده است. اطلاعات موردنیاز، از گزارش‌ها و قوانین موجود در وبسایت، کتاب‌ها و مقالات علمی و پایان‌نامه‌های مرتبط در این زمینه استخراج شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که در نظام بین‌الملل حقوق بشر به خصوص در حوزه حمایت از حقوق کودکان، تمهیدات جامعی پیش روی دولت‌ها قرار گرفته است. در اسلام نیز سلامت افراد در آیات و روایات بسیاری مورد تاکید واقع شده است. اما در نظام حقوقی ایران هرچند اقداماتی در زمینه حمایت از سلامت روان کودکان در فضای مجازی انجام شده است، اما در عمل تا رسیدن به وضعیت مطلوب فاصله زیادی وجود دارد.

کلید واژگان: حق سلامت، کودک، فضای مجازی، حق بر سلامت روان

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد، (نویسنده مسئول) گروه حقوق، رشته حقوق بین‌الملل، دانشکده حقوق دانشگاه آزاد اسلامی مراغه، ایران.

۲. عضو هیئت علمی، گروه آموزشی حقوق، حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق دانشگاه آزاد اسلامی مراغه، ایران.

مسئولیت کیفری ناشی از نقض حق اختراعات دارویی توسط هوش مصنوعی

محمد پور محمد^۱، مهرداد تیموری^{۲*}

چکیده: زمینه و هدف: هوش مصنوعی یکی از ابداعات بشری است که صرف‌نظر از مزیت‌های فراوان، مشکلاتی را علی‌الخصوص در بعد کیفری ایجاد نموده است. هوش مصنوعی به ایده‌های نوین در حوزه اختراعات دارویی با گرد هم آوردن حجم گسترده‌ای از داده‌ها می‌تواند در کشف داروها، تحقیقات و عوارض آن یاری رساند. در واقع ویژگی خاص هوش مصنوعی که به‌عنوان ابراز کاربردی به‌وسیله ربات‌ها و برنامه نویسان صورت می‌گیرد، حقوقدانان را در خصوص مسئولیت کیفری ناشی از نقض برخی از حقوق نظیر حق اختراع و حقوق مالکیت فکری که نیازمند ویژگی‌هایی چون ثبت، اصالت، نوآوری و مالکیت را با چالش مواجه می‌سازد. خلا قانونی موجود، بعضاً در باب انتساب مسئولیت کیفری به ربات‌ها، سازندگان (طراحان) و بهره‌برداران را علی‌الخصوص در حوزه سلامت که اهمیت فراوانی دارد، با ابهام مواجه ساخته و از سوی دیگر طبق اصل قانونی جرم و مجازات، هیچ جرمی نباید بدون مجازات و جبران خسارت باقی بماند.

روش: در این نوشتار با رویکردی تحلیلی توصیفی علی‌رغم کمبود منابع دسته اول حقوقی در این باب، به بررسی مسئولیت کیفری نقض حق اختراع توسط هوش مصنوعی پرداختیم.

ملاحظات اخلاقی: در کلیه مراحل نگارش مقاله پیش روی، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانت داری رعایت شده است.

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق و جرم‌شناسی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران
Email: mpourmohammad623@gmail.com

۲. دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، پژوهشگر مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

Email: mehrdadteymoori1@gmail.com

یافته‌ها: یافته‌های این نوشتار حاکی از آن است که علی‌رغم تاثیرگسترده هوش مصنوعی در حمایت از محصولات دارویی در قالب حق اختراع، در محدود مواردی موجب نقض اصول حق اختراع نظیر حق مالکیت و ثبت می‌شود، گرچه حق ابتکار و نوآوری را با بهره‌گیری از ربات‌ها در حوزه داده‌ها، یادگیری و عوارض پوشش می‌دهد.

نتیجه‌گیری: چنین نتیجه گرفتیم که در انتساب مسئولیت کیفری به هوش مصنوعی در حق اختراعات دارویی به دلیل نبود اراده و اختیار برای ربات، وی را نه می‌توان در دسته اشخاص حقیقی و نه حقوقی قرارداد و ناچار باید به اراده و اختیار و البته قصد سازنده و استفاده‌کننده از ربات به‌عنوان مباشر و فاعل معنوی رجوع نمود.

واژگان کلیدی: حق اختراع دارویی، مسئولیت کیفری، هوش مصنوعی، ربات، اراده و اختیار

فضای مجازی و تاثیرات آن بر سلامت روانی و جسمانی کودکان و نوجوانان

حسین بیگی^{۱*}، فرشته رهبری^۲

چکیده: زمینه و هدف: فضای سایبری و اینترنت در دنیای امروز ما به طریقی رخنه کرده است که زندگی بدون آن را نمی‌توان تصور کرد. این فضا آسیب‌های مختلفی را با خود به دنبال داشته است که از اصلی‌ترین آنها تغییر سبک زندگی اطفال، نوجوانان و جوانان است. شناخت ناکافی از فضای سایبری، آزادی بی حد و حصر و ولنگاری در فضای سایبری از عوامل موثر در تهاجمات فرهنگی است.

روش تحقیق: در این مقاله، نگارندگان با روش توصیفی - تحلیلی به تبیین و ارزیابی ایمن سازی کودکان از آسیب‌ها و تهدیدات فضای سایبر با تاکید بر اقدامات پیش گیرانه پرداخته‌اند.

یافته‌ها: یکی از مهم‌ترین چالش‌هایی که در پی توسعه‌ی سریع جوامع ایجاد می‌شود. تضادهای فرهنگی جامعه‌ی مدنظر با ابزار و دستاوردهای توسعه است. در این میان بدیهی است با سرعت گرفتن رشد توسعه این تضادها به شکل برجسته‌تری نمایان می‌شوند و آسیب بیشتری را متوجه آن جامعه می‌کنند.

نتیجه‌گیری: از این‌رو، نگارندگان به این نتیجه رسیده‌اند که جداسازی قسمت‌های مخصوص کودکان و نوجوانان در فضای سایبر بر مبنای رده‌بندی سنی و جنسی آن‌ها برای صیانت از کودکان الزامی است.

کلید واژگان: سلامت روانی، فرهنگ سازی سایبری، تهاجمات فرهنگی، اطفال و نوجوانان،

۱. عضو هیئت علمی گروه آموزشی حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران، (نویسنده مسئول).
Email: Husseinbeigi26@yahoo.com

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد رشته حقوق کیفری و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران.
Email: f25507792@gmail.com

تأثیرات طرح تحول نظام سلامت در گستره حق بر سلامت و ارتقا کیفیت خدمات درمانی

حسین بیگی^{۱*}، فاطمه کولونزاد طالبی^۲

چکیده: حق بر سلامت یکی از حقوقی است که در سطح ملی و بین‌المللی شناخته شده است. براساس میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، کلیه افراد بایستی از حق بر سلامت بدون هیچگونه تبعیض بهره‌مند شوند. برای سلامت تعاریف متعددی ارائه شده است که تعریف مندرج در منشور سازمان جهانی بهداشت، سلامت را «سلامت جسمانی، روانی و اجتماعی کامل و نه فقط نبود بیماری و ناتوانی» تعریف کرده است. در راستای ارائه تعریفی قابل دستیابی از این حق، در میثاق‌نامه حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، حق بر سلامت، حق برخورداری از بالاترین سطح قابل دستیابی سلامت جسمانی و روانی» تعیین شده است. این حق در اعلامیه جهانی حقوق بشر ۱۹۴۸ میلادی به عنوان یکی از الزامات زندگی استاندارد تعیین شده است. براساس این اعلامیه، هر انسانی «حق برخورداری از یک زندگی استاندارد متناسب با سطح سلامت خود و خانواده‌اش شامل غذا، لباس، مسکن، مراقبت پزشکی و امنیت اجتماعی در زمان بیکاری، بیماری، معلولیت، بیوه‌گی، سالخوردگی و سایر شرایطی را که در کنترل او نیست، دارد». این پژوهش به شیوه تحلیلی - توصیفی و با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای، به ژرف کاوی مقوله استیناف حق بر سلامت عمومی از منزلگاه طرح تحول سلامت اشاره خواهد داشت. نتایج حاصل از پژوهش، گویای این قضیه است که تحول در نوع بیمه، تحول در پرونده پزشکی، رویکردهای الکترونیکی شدن پرونده، تحت

۱. عضو هیئت علمی وابسته گروه آموزشی حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی،

Email: Husseinbeigi26@yahoo.com

مراغه، ایران، (نویسنده مسئول)

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد، رشته حقوق کیفری، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه،

Email: Talebi139700@gmail.com

ایران

چکیده مقالات دومین کنگره بین‌المللی حقوق سلامت / ۲۰۷

پوشش گرفتن حجم بیشتری از امراض در چتر حمایتی دولتی در قوانین بیمه و مسائلی از این قبیل به افزایش سلامت و در واقع احقاق حق و بر سلامت عمومی می‌انجامد.

کلمات کلیدی: طرح تحول نظام سلامت، حق بر سلامت، حقوق عمومی، تأمین سلامت

مسئولیت کیفری هوش مصنوعی در صنعت پزشکی

پری ناز مقدم شبیلو^۱

چکیده: زمینه و هدف: پیچیده‌ترین و حساس‌ترین مرحله دادرسی، مرحله کشف جرایم است. کشف جرایم مربوط به هوش مصنوعی از اهمیت فراوانی برخوردار است. هوش مصنوعی در صنعت پزشکی در درمان بسیاری از بیماری‌ها از قبیل مشکلات قلبی، تشخیص انواع سرطان‌ها و... مورد استفاده قرار می‌گیرد و اگر دچار اشتباهی شود که سلامت اشخاص را به مخاطره بیندازد و دچار آسیب نماید در اینجا مسئولیت این اتفاق بر عهده‌ی پرسنل پزشکی است یا هوش مصنوعی. هدف از این پژوهش کمک به احقای حق مراجعه‌کنندگان به ماشین‌های هوش مصنوعی در صنعت پزشکی است. روش تحقیق: این مقاله با روش توصیفی تحلیلی ضمن شناسایی مفهوم مسئولیت کیفری هوش مصنوعی به بررسی برنامه‌های پیشگیرانه که هوش مصنوعی در آن دخیل است می‌پردازد.

یافته‌ها: با پیشرفت هوش مصنوعی، کاربردهای آن هم بیشتر می‌شود. اما متأسفانه یک تکنولوژی جدید قدرتمند همواره در معرض خطر سوءاستفاده قرار دارد. این خطرات تمام جنبه‌های زندگی روزمره‌ی ما را تحت تأثیر قرار می‌دهند؛ از حریم خصوصی و امنیت سیاسی گرفته تا اتوماسیون شغل‌ها. خطرات هوش مصنوعی مرتبط با پزشکی و مراقبت‌های بهداشتی، شامل احتمال خطاهای هوش مصنوعی برای آسیب رساندن به بیمار، مشکلات مربوط به حریم خصوصی و امنیت داده‌ها و استفاده از هوش مصنوعی به روش‌هایی که نابرابری‌های اجتماعی و بهداشتی را بدتر می‌کند، است اولین گام در کاهش خطرات هوش مصنوعی این است که تصمیم بگیریم این فناوری در چه موقعیت‌هایی استفاده شود و در چه شرایطی از استفاده از آن اجتناب کنیم.

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران.
Email: parienaz.moghaddam65@gmail.com

نتیجه: پس از مطالعه نتیجه‌گیری شد که استفاده از هوش مصنوعی در صنعت پزشکی باعث تسریع در روند درمان بیماری‌ها می‌شود ولی در صورت خطای هوش مصنوعی محل تردید است که با قوانین کیفری ایران بتوان برای هوش مصنوعی مسئولیت کیفری قائل شد اما قانونگذاران میبایست در مقابل وقوع جرایم توسط آنها و نحوه ی جبران خسارات و رفع آثار جرم ناشی از اعمال آن توسط آنها به دنبال چاره اندیشی باشند. در این راستا پیشنهاد می شود که با وضع فرض قانونی «اشخاص الکترونیکی» برای هویت بخشی به هوش مصنوعی در ایجاد مسئولیت کیفری موثر باشد.

واژگان کلیدی: هوش مصنوعی، حقوق کیفری، صنعت پزشکی

جرم انگاری و کیفرانگاری جرایم علیه حقوق مصرف‌کنندگان کالای سلامت‌محور

امیرحسین استواری^۱، حبیب‌الله سپهر آیین^۲، فریبا احمدی مهکی^۳

چکیده: سیاست جنایی ایران در مقابله با جرایم علیه مصرف‌کننده کالای سلامت‌محور از نوع سرکوبگرانه و سخت‌گیرانه بوده که به جرم‌انگاری و کیفرانگاری این جرایم به‌منظور حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان کالای سلامت‌محور در برابر آسیب‌های مخاطره‌آمیز مواد خوراکی، آشامیدنی، دارویی و ... پرداخته است. این سیاست دارای پیشینه‌ای نسبتاً طولانی می‌باشد که در قوانین خاصی مورد جرم‌انگاری و کیفرانگاری قرار گرفته است. سیاست جنایی ایران، نسبت به جرم‌انگاری این جرایم، مانند دیگر جرایم ارکانی را در نظر گرفته است. جرایم علیه حقوق مصرف‌کنندگان کالای سلامت‌محور دارای سه رکن قانونی، مادی و معنوی می‌باشند. در نوشتار حاضر با روش توصیفی - تحلیلی به جرم‌انگاری و کیفرانگاری جرایم علیه حقوق مصرف‌کنندگان کالای سلامت‌محور پرداخته شده است.

کلیدواژگان: جرم‌انگاری، حقوق مصرف‌کنندگان، کالای سلامت‌محور.

۱. کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی.

۲. کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی.

۳. کارشناسی ارشد حقوق عمومی.

نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در حمایت از حق بر سلامت با رویکردی بر سیاست جنایی مشارکتی

عباسعلی اکبری^۱، عمران علی‌قلی‌وند^۲

چکیده: زمینه و هدف: حق سلامت در زمره حقوق بنیادین افراد در هر جامعه سیاسی می‌باشد و در اصل ۲۹، بند ۱۲ اصل ۳، اصل ۲۱ قانون اساسی حق بر سلامت شهروندان پیش‌بینی شده است. حق سلامت افراد جامعه در مواقعی توسط فرد یا افرادی نقض می‌گردد که در راستای سیاست جنایی مشارکتی برای برخورد با ناقضان حق سلامت واکنش‌های کیفری و غیرکیفری را می‌طلبد. سازمان‌های مردم‌نهاد می‌توانند با مشارکت در حوزه قانونگذاری و همچنین مشارکت در حوزه اجرایی و حوزه قضایی در حمایت از حق بر سلامت آحاد جامعه برآیند.

روش تحقیق: در این مطالعه روش تحقیق به صورت توصیفی - تحلیلی می‌باشد و جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از کتاب‌ها، مقاله‌ها، منابع الکترونیکی و پایگاه‌های اینترنتی صورت پذیرفته است که در آن به بررسی جایگاه سازمان‌های مردم‌نهاد در حمایت از حق بر سلامت با رویکردی به سیاست جنایی مشارکتی پرداخته می‌شود.

یافته‌ها: علاوه بر نقش قوه قضاییه در برخورد با ناقضان حق سلامت، نقش آحاد ملت و سازمان‌های مردم‌نهاد در پیشگیری و فرایند جرم‌انگاری، دادرسی، اجرای احکام مرتبط با نقض حق سلامت، در پرتو سیاست جنایی مشارکتی می‌تواند به نوعی تضمین‌کننده حق سلامت افراد در جامعه باشد و یا حداقل پیشگیر جرایمی باشد که به نوعی تهدیدی علیه سلامت افراد جامعه می‌باشد.

نتیجه‌گیری: از مهم‌ترین نتایج تحقیق نیز می‌توان گفت؛ سیاست جنایی مشارکتی با در نظر گرفتن ضرورت ایجاد اهرم‌های تقویتی به غیر از مراجع رسمی و دولتی، به

۱. استاد یار دانشکده حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز. Email: dr.akbari@iaut.ac.ir

۲. دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز. Email: omranaligholivand63@gmail.com

مشارکت جامعه مدنی و سازمان‌های مردم‌نهاد در حمایت از حق سلامت اعتبار و قوت می‌بخشد. و نقش جامعه مدنی از جمله سازمان‌های مردم‌نهاد و... را در حمایت از حق بر سلامت افراد جامعه تبیین می‌نماید.

واژگان کلیدی: سازمان‌های مردم‌نهاد، حق بر سلامت، سیاست جنایی مشارکتی

نقش و جایگاه متاورس در مراقبت‌های بهداشتی و درمانی

عباسعلی اکبری^۱، مهرداد تیموری^{۲*}

چکیده: زمینه و هدف: امروزه با افزایش رشد روزافزون فناوری‌های شبیه‌سازی واقعیت مجازی و واقعیت افزوده، شاهد پیشرفت در زندگی انسان‌ها هستیم و از سویی با به‌کارگیری فناوری‌های نوین حوزه علوم پزشکی و سلامت برای ادامه حیات بشر نقش بسیار مهم و اساسی را دارد که از جمله این فناوری‌ها متاورس است. لذا هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش و جایگاه متاورس در ارتقای مراقبت‌های بهداشتی و درمانی است.

روش پژوهش: پژوهش حاضر از نوع نظری بوده و روش تحقیق به‌صورت توصیفی - تحلیلی است و روش جمع‌آوری اطلاعات ابزار جمع‌آوری اطلاعات از منابع شواهد پایگاه‌های اطلاعاتی Web of Science, PubMed, Scopus و Google Scholar بوده است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

یافته‌ها: بر پایه یافته‌های پژوهش متاورس در مراقبت‌های بهداشتی از فناوری‌هایی مانند واقعیت مجازی (VR)، واقعیت افزوده (AR)، واقعیت ترکیبی (MR) و پلتفرم‌های دیجیتال پیشرفته برای ایجاد یک اکوسیستم مراقبت‌های بهداشتی مجازی پویا و به‌هم‌پیوسته استفاده می‌کند. در زمینه مراقبت‌های بهداشتی و درمانی، اصطلاح متاورس به یک محیط دیجیتالی همه‌جانبه اشاره دارد که در آن بیماران، ارائه‌دهندگان مراقبت‌های بهداشتی و درمانی، محققان و متخصصان پزشکی می‌توانند با یکدیگر تعامل

۱. گروه آموزشی حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.

Email: a.ali_akbari@yahoo.com

۲. گروه آموزشی حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران. (نویسنده

Email: mehrdadteymoori1@gmail.com

مسئول).

داشته باشند، همکاری کنند و در فعالیتهای مختلف مرتبط با مراقبتهای بهداشتی شرکت کنند.

نتیجه‌گیری: متاورس در مراقبتهای بهداشتی و درمانی به سرعت رشد کرده است و عصر جدیدی از امکانات پزشکی را آغاز کرده است. متاورس نمی‌تواند جای عمل بالینی را بگیرد. تعامل با بیماران مهارتهای اساسی است که متخصصان مراقبتهای بهداشتی کسب می‌کنند. متاورس را می‌توان برای افزایش کیفیت آموزش، تحقیق و مراقبت از بیمار گنجاند. این می‌تواند امکانات جدیدی را برای تسهیل متخصصان مراقبتهای بهداشتی به همراه داشته باشد. فناوری‌های و متاورس را می‌توان در زمینه‌های مختلف پزشکی مورد استفاده قرار داد و این برنامه می‌تواند برای بیماران، ارائه‌دهندگان مراقبتهای بهداشتی مفید باشد و آنها را در دسترس‌تر، کارآمدتر و بیمار محورتر کند

کلید واژگان: متاورس، مراقبتهای بهداشتی و درمانی، علوم پزشکی، واقعیت مجازی، واقعیت افزوده، واقعیت ترکیبی.

مطالعه تطبیقی پیرامون فناوری سرمایه‌یستی با نگاهی به رویه قضایی آمریکا، کانادا و فرانسه: چالش‌ها و راهکارها

عماد حق وردی^۱، سید رضا احسان پور^{۲*}

چکیده: کرایونیک، سرمایه‌یستی یا انجماد انسانی، پدیده‌ای نوظهور در حوزه زیست‌فناوری است که بدن یا مغز فرد مبتلا به بیماری صعب‌العلاج تحت انجماد قرار می‌گیرد با امید آنکه در آینده، زمانی که درمان بیماری وی امکان‌پذیر گردد، به زندگی بازگردانده شود. این فناوری، موجب ایجاد چالش‌های حقوقی شده است که نیاز به بررسی دارند. در این پژوهش، قصد داریم با نگرشی توصیفی تحلیلی رویکرد نظام‌های قضایی کشورهای آمریکا، کانادا و فرانسه در مواجهه با درخواست مجوز اجرای کرایونیک توسط اشخاص را مورد بررسی قرار دهیم و راهکارهای مناسب برای تطبیق آنها با قوانین و مقررات ایران ارائه دهیم. در نظام قضایی کشورهای اخیرالذکر، به دلیل آنکه فناوری لازم جهت احیای مجدد بیماران منجمد وجود ندارد، بیمار سرمایه‌یست را فردی مرده می‌دانند و تنها کرایونیک را به‌عنوان یکی از طرق دفن جسد می‌پذیرند. به دلیل احکام شرعی مبنی بر لزوم تجهیز و تدفین میت و قوانین ناظر بر هتک حرمت مردگان انجام کرایونیک به شیوه مذکور در ایران امکان‌پذیر نیست. تنها راه مشروعیت کرایونیک پذیرفتن کرایونیک به‌عنوان تنها راه‌حل درمانی برای افراد دچار بیمار صعب‌العلاج در آستانه مرگ است.

کلیدواژه: کرایونیک، حقوق تطبیقی، سرمایه‌یستی، رویه قضایی

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه

شاهد، تهران، ایران.
Email: emadhaghverdi77@gmail.com

۲. استادیار، گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، تهران ایران (نویسنده مسئول).

Email: ehssanpour@gmail.com

مداخله کیفری در حوزه محصولات دارویی از منظر مبانی فقهی - حقوقی جرم انگاری

علی عارفی^۱، محمدرضا زنگی آبادی^۲

چکیده: زمینه و هدف: امروزه در عرصه قانونگذاری، دیدگاه پذیرش مداخله کیفری در حوزه جرایم پزشکی اجرایی شده است. لکن برخی معتقدند اختیار حاکمیت در مداخله کیفری باید محدود باشد و بایستی از کیفر به عنوان آخرین ابزار استفاده نمود. مداخله کیفری که از رهگذر جرم انگاری صورت می پذیرد، موجب تحدید آزادی افراد می گردد؛ بنابراین، خلاف اصل بوده و اجرای آن مستلزم توجیه قانونی است.

روش پژوهش: پژوهش حاضر به روش توصیفی - تحلیلی و با بهره گیری از منابع کتابخانه‌ای معتبر تدوین گردیده است.

یافته‌ها: در این راستا می‌توان چهار معیار را به عنوان مبانی فقهی - حقوقی جهت توجیه جرم‌انگاری در حوزه محصولات دارویی مطرح نمود که عبارتند از: اصل آسیب نرساندن (قاعده لاضرر)، قدرت پیشگیرانه، برقراری نظم اجتماعی و صیانت از کرامت انسانی.

نتیجه گیری: نتایج این پژوهش بر مبنای تفحص در قوانین کیفری حوزه سلامت عمومی حاکی از آن است که برخی جرم‌انگاری‌ها ریشه در مبانی مذکور دارد. به طور خاص اصل آسیب (قاعده لاضرر) آثار بیشتری نسبت به سایر مبانی بر قوانین کیفری می‌گذارد و بسیاری از جرم انگاری‌های حوزه پزشکی نیز می‌تواند تحت تأثیر این اصل قرار بگیرد.

واژگان کلیدی: جرایم پزشکی، حقوق پزشکی، حقوق سلامت، مداخله کیفری، جرم انگاری.

۱. استادیار گروه حقوق، دانشکده حقوق و الهیات، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران.

۲. دانش آموخته کارشناسی ارشد فقه و حقوق، دانشکده حقوق و الهیات، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران.

سیاست جنایی تقنینی ایران در حفظ سلامت عمومی از منظر حقوق کیفری

علی عارفی^۱، محمدرضا زنگی آبادی^۲

چکیده: زمینه و هدف: صیانت از سلامت عمومی جامعه یکی از وظایف حاکمیت بوده و برای تحقق آن در قانون اساسی و قوانین موضوعه ایران، این وظیفه پیش بینی شده است. از سوی دیگر، حفظ سلامت عمومی نیازمند تأمین امکانات بهداشتی، فراهم نمودن دسترسی به خدمات درمانی و نظارت کافی بر محصولات پزشکی و دارویی و مسایل دیگری است که شناسایی و دسته بندی آنها ضرورت دارد. بدین ترتیب یک سیاست جنایی تقنینی کارآمد در انتخاب نوع ضمانت اجراها و اعمال واکنش مناسب می‌تواند در تحقق سلامت عمومی جامعه بسیار مؤثر باشد. چنین سیاست جنایی کارآمدی، می‌تواند بسیاری از آسیب‌ها و خلأهای مربوط به حوزه اجرایی را نیز برطرف کرده و در نهایت منجر به شکل‌گیری وضعیت اجرایی مطلوبی گردد.

روش پژوهش: پژوهش حاضر به روش توصیفی - تحلیلی و با بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ای معتبر تدوین گردیده است.

یافته‌ها: در راستای این پژوهش می‌توان چهار معیار را به عنوان مبانی فقهی-حقوقی جهت توجیه جرم‌انگاری در حوزه محصولات دارویی مطرح نمود که عبارتند از: اصل آسیب نرساندن (قاعده لاضرر)، قدرت پیشگیرانه، برقراری نظم اجتماعی و صیانت از کرامت انسانی.

نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش بر مبنای تفحص در قوانین کیفری حوزه سلامت عمومی حاکی از آن است که برخی جرم‌انگاری‌ها ریشه در مبانی فوق‌الذکر دارد. به طور خاص اصل آسیب (قاعده لاضرر) آثار بیشتری نسبت به سایر مبانی بر قوانین

۱. استادیار گروه حقوق، دانشکده حقوق و الهیات، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران.

۲. دانش آموخته کارشناسی ارشد فقه و حقوق، دانشکده حقوق و الهیات، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران.

کیفری می‌گذارد و بسیاری از جرم‌انگاری‌های حوزه پزشکی نیز می‌تواند تحت تأثیر این اصل قرار گیرد .

واژگان کلیدی: سیاست جنایی، حقوق سلامت، حقوق پزشکی، سلامت عمومی، جرم‌انگاری.

حفظ اسرار بیمار با تاکید حقوق بین‌الملل سلامت بر مسئولیت بین‌المللی دولت

محمد رضوانی^۱

چکیده: زمینه و هدف: در بین دولت‌ها بعنوان بزرگترین تابعان حقوق بین‌الملل، سامانه‌های ملی پرونده الکترونیک سلامت عمدتاً توسط اشخاص حقیقی شاغل در نظامات درمانی بارگذاری و کنترل می‌شوند. در طول بیماری فراگیر، داده‌های ذخیره شده در چنین پرونده‌هایی می‌تواند توسط مقامات حقوق عمومی و یا حقوق خصوصی برای شناسایی افراد دارای خطر سلامتی خاص، استفاده شود.

روش و ملاحظات اخلاقی: مقاله حاضر، از منظر مقررات و اخلاق پزشکی منطبق بر حقوق بین‌الملل بر این پرسش معطوف شده است که آیا چنین دسترسی به داده‌ها می‌تواند در درازمدت برای وضعیت سلامتی فرد و همچنین رعایت اسرار بیماران بر فرض انتشار اسناد به اشخاص غیر، مضر باشد یا خیر. این مهم ممکن است در صورتی محقق شود که داده‌های استخراج شده نه تنها به منظور اطلاع‌رسانی به افراد مورد استفاده قرار گیرد، بلکه به عنوان مبنایی برای اقدامات انجام شده بر خلاف موازین حقوق بین‌الملل حتی برای سوء رفتارهای بین‌المللی برای دولت‌ها مورد نظر باشد. این ممکن است به عنوان «نقض تعهد» مفروض می‌باشد و می‌تواند منجر به اختلال نظم و امنیت داخلی و حدوث اعمال متخلفانه شود.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: چنین پیامدهای ناخواسته‌ای از منظر اخلاقی و قانونی نگرانی‌هایی را ایجاد می‌کند که منجر می‌شود حتی در مواقع همه‌گیری، دسترسی به داده‌های شخصی ذخیره‌شده در پرونده‌های درمانی - بهداشتی تحت کنترل اشخاص باید تنها به عنوان آخرین راه‌حل با لحاظ لزوم امنیت سایبری مورد استفاده قرار گیرد،

۱. دکتری حقوق بین‌الملل، کارشناس ارشد حقوقی دانشگاه علوم پزشکی تبریز

Email: m.rezvani237@yahoo.com

چکیده مقالات دومین کنگره بین‌المللی حقوق سلامت / ۲۲۰

در حالی که این مشارکت به چارچوب قانونی در اتحادیه اروپا می‌پردازد، ملاحظات آن به سایر سیستم‌های ملی پرونده الکترونیک سلامت قابل انتقال بوده و اجماع بین‌المللی برای برخورد چنین نشرهای غیرقانونی را از طریق حقوق بین‌الملل برای دول می‌طلبد.

کلید واژگان: حقوق بین‌الملل، سلامت، اسرار بیمار، نقض تعهد، مسئولیت بین‌المللی.

ضمان ناشی از تجویز دارو توسط پزشک

حمیدرضا بهروزی‌زاد^{۱*}، محمد امین زکی^۲

چکیده: یکی از مباحث مهم و کاربردی مساله ضمان یا عدم ضمان طبیب در امر تجویز دارو است. در این مقاله کوشیده ایم با روش کتابخانه ای دو دیدگاه ضمان یا عدم ضمان طبیب را بررسی نماییم. به نظر می رسد با وجود ظاهر ماده ۴۹۶ قانون مجازات اسلامی اصل بر عدم ضمان طبیب می باشد. ادله فقهی عدم ضمان نیز در این مقاله بررسی شده است و به نظر می رسد ادله عدم ضمان در فقه امامیه اقوی از ضمان باشد. و در آخر پیشنهاد اصلاح ماده ۴۹۶ قانون مجازات اسلامی ارائه شده است. پیشنهاد می شود ماده ۴۹۶ بدین شکل اصلاح شود: «پزشک حاذق در معالجات یا موارد تجویز دارویی که دستور انجام آن را به مریض یا پرستار و مانند آن صادر می نماید، ضامن نیست، مگر آنکه دچار تقصیر شده باشد یا مطابق ماده ۴۹۵ این قانون از بیمار یا ولی او براءت یا اذن در معالجه اخذ نکرده باشد.» همچنین پیشنهاد می شود که در مورد شخصیت‌های حقوقی عهده دار امر درمان پیش بینی مسئولیت مطلق براساس فرض تقصیر صورت گیرد تا شاهد توزیع مناسب ضرر باشیم.

کلید واژگان: تجویز ، پزشک ، ضمان ، عدم ضمان، قانون مجازات اسلامی.

۱. استادیار مدعو گروه حقوق خصوصی دانشگاه بین المللی علامه عسکری قم (نویسنده مسئول).

۲. دانشجوی دکترای فقه و مبانی حقوق اسلامی دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم.

امنیت غذایی و سلامت عمومی با منشأ محصولات تراریخته در پرتو نظام حقوق بین‌الملل

آتنا منصوری^۱، اعظم منصوری^۲

چکیده: در سطح جهان تولید، کاربرد و تجارت محصولات تراریخته دارای ابعاد پیچیده و متناقضی است، این پیچیدگی و مخاطرات احتمالی موجب تدوین قوانین داخلی و معاهدات بین‌المللی مختلفی در سطح جهان شده است. امنیت غذایی بحث مهمی در جامعه جهانی است و با توجه به کمبود مواد غذایی و توزیع فراوان محصولات تراریخته و با توجه به مضراتی که این محصولات دارند، کشورها با چالش‌هایی همچون کنش‌های حساسیت‌زا، سمیت محصولات تراریخته، ایجاد مقاومت نسبت به آنتی‌بیوتیک‌ها، ایجاد مشکل در فریند تولید مثل و ایجاد تومور مغزی مواجه هستند. در این پژوهش که با استفاده از شیوه توصیفی تحلیلی و با استفاده از روش مطالعات کتابخانه‌ای انجام گرفته است، به بررسی محصولات تراریخته از زوایای متعدد حقوقی پرداخته شد. نتایج بیانگر آن است که با توجه به محدودیت‌های موجود و کمبود مواد غذایی در جوامع از یک طرف با فقدان مواد غذایی سالم مواجه و از یک طرف با مضرات این محصولات روبرو هستند. لذا در جهت حل این چالش‌ها همکاری سازمان‌هایی جهانی همچون فائو با سازمان‌های تجاری جهانی و بازنگری در قوانین جهانی در بحث امنیت غذایی می‌تواند نوید بهبود در این زمینه را دهد. همچنین این مسئله در پرتو قوانین ایران نشان می‌دهد که قانون ایمنی زیستی ایران چند ابهام اصلی دارد که ابهامات مسئولیت مدنی فرآورده‌های تراریخته را دوجندان کرده است. به‌طوری‌که برخلاف قوانین بین‌المللی که برای جبران خسارت محصولات تراریخته به قانون خاص و

۱. عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند (نویسنده مسئول)

Email: Mansouri_atena@yahoo.com

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد، رشته حقوق بین‌الملل، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد مقدس،

Email: Azammansoriii@gmail.com

ایران

چکیده مقالات دومین کنگره بین‌المللی حقوق سلامت / ۲۲۳

پذیرش مسئولیت محض استناد می‌کنند، در قانون ایمنی زیستی ایران گرایش به شیوه سنتی اثبات تقصیر در نظام مسئولیت مدنی است.

کلمات کلیدی: تراریخته، قوانین ایران، حقوق بین‌الملل، مسئولیت مدنی، جبران خسارت

نگرشی بر آیات قرآنی مرتبط با حقوق کودک

زهره امام جمعه زاده^۱، محمد ربانی خوراسگانی^۲

چکیده: زمینه و هدف: تامین حقوق کودک بر مبنای آموزه های آسمانی اسلام ، نیازمند آگاهی از مبنای معرفتی آن با استمداد از قرآن کریم است. در این مقاله ،آیاتی از قرآن کریم که بنحوی به دوران کودکی مرتبط می شود مورد بررسی قرار گرفته اند. هدف مقاله استفاضه از قرآن کریم برای مواجهه شایسته با دوران کودکی است. روش: مراجعه به قرآن کریم و برخی تفاسیر و تدبر در آنها ملاحظات اخلاقی: در تحقیق حاضر، اصل امانتداری، صداقت، بی‌طرفی و اصالت اثر رعایت شده است.

یافته‌ها: در این تحقیق پس از بیان واژه های مرتبط بر اساس بررسی انجام شده مطالب قرآنی مرتبط تحت عناوین زیر مطرح شده است: کودکی یکی از مراحل زندگی، فرزندان از زینت های دنیا، لزوم رعایت حق حیات کودک (نهی از کشتن فرزندان به علت فقر)، پرورش کودک، حقوق شیردهی کودک، فرزندان به عنوان وسیله آزمایش (فتنه)، داستان کودکی انبیای عظام، لزوم رعایت حقوق یتیمان، نهی از کشتن فرزندان بعلت فقر، حفظ حریم حیا در برابر کودکان، سایر موارد:کشتن فرزندان بنی اسرائیل توسط فرعون.

کلیدواژگان: قرآن کریم ، کودک ، حق حیات ،شیردهی ، یتیم ، فرزند.

۱. مدرسه علمیه حکیمه خاتون ، اصفهان ، ایران.

۲. گروه سلولی مولکولی و میکروبیولوژی، دانشکده علوم و فناوری های زیستی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

توسعه حق بر سلامت در چهارچوب نظام حقوق بین‌الملل

مریم کریمیان^{۱*}، علیرضا انصاری مهبیاری^۲

چکیده: حق بر سلامت انسانی، به عنوان یکی از اصول بنیادی حقوق بشر، در چارچوب نظام حقوق بین‌الملل نقش مهمی را بازی می‌کند. این حق به معنای دسترسی به سلامتی فیزیکی، روانی و اجتماعی برای تمام افراد می‌باشد. توسعه حق بر سلامت در نظام حقوق بین‌الملل به منظور تضمین سلامت و بهبود سطح زندگی جمعی در جهان، از اهمیت بالایی برخوردار است. حق بر سلامت به معنای دسترسی بدون تبعیض به خدمات بهداشتی و درمانی برای هر فرد است. توسعه این حق در نظام حقوق بین‌الملل، به منظور حفظ و تقویت سلامت جامعه و گسترش خدمات بهداشتی و درمانی در سطح جهان است که در نظام حقوق بین‌الملل بر اساس اصول حقوق بشر و تسهیل‌گرایی صورت می‌گیرد. تسهیل‌گرایی توسعه حق سلامت به این منظور است که این امر از جمله وظایف دولت‌ها و سازمان‌های مربوطه برای ایجاد شرایط مناسب برای تحقق حق بر سلامت محسوب می‌شود. اهمیت دستیابی و توسعه حق بر سلامت همچنین ضرورت تحلیل و بررسی ضعف موجود در توسعه سلامت در ابناء بشر از جمله ضرورت‌های پرداختن به این موضوع در پژوهش حاضر است. این پژوهش با روش مطالعه کتابخانه‌ای به رشته تحریر درآمده است. نتایج حاکی از این بررسی بیانگر این موضوع است که همواره توسعه این حق در چهارچوب نظام حقوق بین‌الملل با مشکلات عدیده‌ای روبرو است که از جمله راهکارهای پاسخ به این معضلات می‌توان تقویت سازمان بهداشت جهانی، تنظیم و تنفیذ قوانین بین‌المللی سلامت و سرمایه‌گذاری در این خصوص است. **کلیدواژگان:** بهداشت جهانی، حق بر سلامت، حقوق بشر و نظام حقوق بین‌الملل.

۱. دانشجوی دکتری گروه حقوق بین‌الملل، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد ایران
(نویسنده مسئول). Email: Maryamkarimian1375@gmail.com

۲. استادیار گروه حقوق بین‌الملل، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد ایران

نقش رسانه‌های گروهی در پیشگیری ثالث از سقط جنایی توسط زنان

مهديه اينالو^۱، مهرداد تیموری^{۲*}

چکیده: زمینه و هدف: رسانه‌های گروهی تأثیر فراوانی بر افکار و باورهای جمع کثیری از افراد را دارا می‌باشد و در منابع مختلف نقش و اهمیت اینگونه رسانه‌ها مورد بحث و اشاره واقع شده است. هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش رسانه‌های گروهی در پیشگیری از جرائم زنان از جمله جرم سقط جنین جنایی بوده است.

روش: روش اجرای این پژوهش توصیفی-تحلیلی از نوع مطالعات کتابخانه‌ای بوده که با مراجعه به کتب فقهی حقوقی و قوانین جزائی و سایر قوانین موجود و مقالات موجود در پایگاه‌های استنادی مانند گوگل اسکالر، نورمگز، مگیران و ... انجام گرفته است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش حاکی از این است که رسانه‌های گروهی شامل social media و mass media است و شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی هم نوعی رسانه گروهی تلقی می‌شوند و حتی در مواردی می‌توان گفت تأثیر و نقش بیشتری از mass media داشته است از سوی دیگر تنش این رسانه‌ها را در جرم سقط جنین جنایی مورد بررسی قرار دادیم.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش بیانگر این است که رسانه‌های گروه ابزاری مؤثر و قدرتمند در جهت تأثیرگذاری بر باورها و افکار و دیدگاه‌های انسان‌ها می‌باشد که از راه‌های مختلف مانند ارائه برنامه‌های آموزشی، مشاوره‌ای، روان‌درمانی، روان‌شناسی و ...

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.
Email: Mahdiyeenalou@gmail.com

۲. دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، پژوهشگر مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
Email: Mehrdadteymoori1@gmail.com

می‌تواند موجبات آگاهی افراد بشر را فراهم کرده و گاهی مؤثر در پیشگیری از جرائم داشته باشد.

کلید واژگان: رسانه، رسانه گروهی، رسانه جمعی، پیشگیری ثالث، جرائم زنان، سقط جنین جنایی.

واکاوی درجات هوش اخلاقی در ادراک کیفری کودک

آرین پتفت^۱، سپیده سادات طباطبائی^{۲*}

چکیده: زمینه و هدف: ادراک کیفری، موضوع ماده ۹۱ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، توانمندی ذهنی فهم و درک موضوعات اخلاقی است که یکی از مؤلفه‌های محوری در سنجش مسئولیت کیفری و اخلاقی کودک معارض با قانون و شیوه‌های مناسب تأدیب، تنبیه یا بازپروری وی می‌باشد. در قرائت دانش میان‌رشته‌ای اخلاق و حقوق عصب شناختی، ادراک کیفری بدین معناست که کودک بتواند موقعیت‌های مجرمانه را فهم کرده و رفتار هنجارمند و قانونی از خود نشان دهد. مهم‌ترین عنصر مقوم ادراک کیفری، هوش اخلاقی است که به کودک کمک می‌کند تا با استدلال اخلاقی و ارزشی پدیده‌ها، اصالت هنجارهای قانونی و عرفی را به رسمیت شناخته و با تحلیل عواقب و پیامدها، از رفتارهای هنجارشکن و غیرقانونی اجتناب کند؛ این توانایی همچنین موجب می‌شود که کودک نسبت به دیگران حساسیت اخلاقی یافته و به نوعی در موقعیت‌های آسیب‌رسان، احساس هم‌دردی، دلسوزی و دگرخواهی داشته باشد. از آنجا که تحلیل و تبیین شاخص‌های هوش اخلاقی می‌تواند کمک شایانی به ارزیابی کیفیت ادراک کیفری کودک و تعیین مسئولیت کیفری وی نماید، لذا مقاله حاضر در صدد است تا با واکاوی این مفهوم، درجات و مؤلفه‌های آن را تبیین نماید.

روش: پژوهش حاضر از نوع نظری به روش توصیفی - تحلیلی می‌باشد و روش جمع‌آوری اطلاعات آن به صورت کتابخانه‌ای با مراجعه به اسناد، کتب و مقالات است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

۱. استادیار، مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی و گروه حقوق فناوری‌های زیستی، دانشگاه علوم

Email: arian_petoft@sbmu.ac.ir

پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه تهران، پردیس البرز، تهران، ایران.

Email: sp.tabatabaei@gmail.com

(نویسنده مسئول)

یافته‌ها: هوش اخلاقی می‌تواند در هشت درجه رشد شناختی قرار گیرد: پاداش‌محوری، لذت‌گرایی، انطباق، عاقبت‌اندیشی، دگرخواهی، بازشناسی هنجاری، خودانگیزی استدلالی و عقلانیت اخلاقی.

نتیجه‌گیری: محیط و شخصیت اجتماعی کودک بر کارآمدی توانایی‌های شناختی وی تأثیرگذار است و صرف رشد هوش اخلاقی نمی‌تواند معیار ضروری برای اثبات ادراک کیفری کودک باشد. اقتضای عدالت کیفری ایجاب می‌کند که چهارمین سطح هوش اخلاقی را برای کودکی که در محیط سالم ارزشی رشد کرده و سطح ششم آن را برای افراد در محیط ناسالم، حداقل سطح لازم برای اثبات ادراک کیفری در تشخیص حرمت و ماهیت جرم دانست.

واژگان کلیدی: عصب - اخلاق، حقوق عصب شناختی، هوش اخلاقی، ادراک کیفری، کودک.

تأثیر هوش مصنوعی برای ایجاد صلح در مخاصمات بین‌المللی

شیما کاظمی نیا^۱

چکیده: در عصری که فناوری عمیقاً بر پویایی‌های اجتماعی تأثیر می‌گذارد، هوش مصنوعی (AI) به عنوان ابزاری محوری در تغییر شکل چشم‌انداز حل و فصل مناقشات بین‌المللی و حفظ صلح ظاهر می‌شود. این مقاله نقش تحول‌آفرین هوش مصنوعی را در کاهش درگیری‌های بین‌المللی، با تمرکز بر کاربرد آن در پیش‌بینی درگیری، مذاکرات دیپلماتیک، و فرآیندهای بازسازی پس از مناقشه بررسی می‌کند.

توانایی هوش مصنوعی برای پردازش و تجزیه و تحلیل مجموعه داده‌های بزرگ با سرعت و دقت فرصت‌های بی‌نظیری را در حوزه پیش‌بینی و مدیریت تعارض ارائه می‌دهد. با استفاده از هوش مصنوعی، دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی می‌توانند مناطق بالقوه درگیری را شناسایی کنند، علل زمینه‌ای را درک کنند و استراتژی‌های پیشگیرانه را برای کاهش خطرات توسعه دهند. این مقاله مطالعات موردی را ارائه می‌کند که در آن الگوریتم‌های هوش مصنوعی برای تجزیه و تحلیل روند رسانه‌های اجتماعی، شاخص‌های اقتصادی و احساسات سیاسی مورد استفاده قرار گرفته‌اند، بنابراین هشدارهای اولیه درباره درگیری‌های احتمالی ارائه می‌دهند. نقش هوش مصنوعی در مذاکرات دیپلماتیک یکی دیگر از نقاط کانونی این مطالعه است. ابزارهای پیشرفته هوش مصنوعی، از جمله پردازش زبان طبیعی و الگوریتم‌های یادگیری ماشین، موانع ارتباطی را از بین می‌برند و تعاملات دیپلماتیک مؤثرتری را ممکن می‌سازند. این ابزارها درک بهتر و پیش‌بینی نتایج مذاکره را تسهیل می‌کنند و منجر به فرآیندهای تصمیم‌گیری آگاهانه‌تر می‌شوند.

با این حال، ادغام هوش مصنوعی در تلاش‌های حفظ صلح بدون چالش نیست. این مقاله به بررسی ملاحظات اخلاقی پیرامون استفاده از هوش مصنوعی در چنین عرصه

۱. عضو انجمن علمی حقوق کودک ایران و رئیس کلینیک حقوق کودک کیش.

حساسی می‌پردازد. مسائل مربوط به سوگیری، پاسخگویی و شفافیت مورد بررسی قرار گرفته و بر نیاز به دستورالعمل‌های اخلاقی و چارچوب‌های حاکمیتی قوی برای اطمینان از استفاده مسئولانه از فناوری‌های هوش مصنوعی تأکید می‌کند. در نتیجه، این مقاله استدلال می‌کند که در حالی که هوش مصنوعی نوید قابل توجهی در افزایش تلاش‌های حفظ صلح دارد، اجرای موفقیت‌آمیز آن نیازمند یک رویکرد متعادل است که هم مزایای بالقوه و هم خطرات ذاتی آن را در نظر می‌گیرد. این مقاله خواستار تحقیقات بین‌رشته‌ای بیشتر برای توسعه استراتژی‌های مؤثر برای ادغام اخلاقی هوش مصنوعی در حل منازعات بین‌المللی است.

ظرفیت‌ها و چالش‌های طرح جدید حمایت از مالکیت صنعتی در حوزه ابداعات پزشکی و دارویی

محمد حسین عرفان‌منش^۱

چکیده: طرح حمایت از مالکیت صنعتی پس از سال‌ها بررسی در مجلس شورای اسلامی مراحل پایانی تصویب را در مجمع تشخیص مصلحت نظام می‌گذراند. این طرح که قرار است جایگزین قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری مصوب ۱۳۸۶ گردد، متضمن مقرراتی در حوزه پزشکی و دارویی می‌باشد که می‌تواند منشا تغییراتی هم در جهت مثبت و هم منفی باشد. بطور مشخص، استثناء روش‌های تشخیص، درمان و جراحی بیماری که بر روی جسم انسان یا حیوان اعمال می‌شوند از محدوده اختراعات قابل ثبت، عدم حمایت از کاربرد جدید از موارد شناخته شده دارویی و حمایت از منابع ژنتیکی و زیست فن آوری از جمله موضوعاتی است که در این طرح به آنها پرداخته شده و می‌تواند قلمروی حمایت از بسیاری ابداعات در حوزه پزشکی و دارویی در آینده را تحت تاثیر خود قرار دهد. این مقاله در صدد است با شناخت تجربیات حاصل از اجرای قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری مصوب ۱۳۸۶، فرصت‌ها و خلاهای موجود در طرح حمایت از مالکیت صنعتی در زمینه ابداعات پزشکی و دارویی مورد بررسی و تحلیل قرار دهد.

کلید واژگان: ابداعات پزشکی و دارویی، طرح حمایت از مالکیت صنعتی، استثنائات حمایت.

۱. استادیار دانشکده حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی
Email: Erfanmanesh1@gmail.com

حقوق سلامت کیفری و ارتقای توانمندی ذهنی انسان با فناوری‌های نوین الکترونیک

بهارک شاهد^۱

چکیده: امروزه با بهره‌گیری از تکنولوژی‌های نوظهور امکان ارتقای توانمندی‌های ذهنی انسان وجود دارد، قراردادادن میکروچیپ در قسمت‌هایی از مغز و ارتقای توانمندی منافع حاصل از آن نظیر تقویت حافظه یا هوش امکان‌پذیر است، حال از منظر حقوق ایران اقدام به این عمل چه وضعیتی می‌تواند داشته باشد؟ آیا بهره‌گیری از تکنولوژی نوین صرفاً برای رفع کمبودهای انسان است؟ یا ارتقای توانمندی برای انسان سالم نیز امکان‌پذیر می‌باشد یا خیر؟ نیازی به چارچوب‌مندی در این حوزه می‌باشد یا خیر؟ رویکرد فقه امامیه نسبت به این مسأله چیست؟ در این نوشتار سعی شده است که با چارچوب‌های حقوق ایران و فقه امامیه پاسخ منطقی به سوالات حاضر داده شود.

واژگان کلیدی: تکنولوژی نوظهور، ارتقای توانمندی‌های مغزی، میکروچیپ، حقوق سلامت کیفری.

۱. استادیار گروه حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه، ارومیه، ایران.

Email: baharak.shahed@gmail.com

آزار و اذیت‌های سایبری و حق بر سلامت کودکان

حسین آل کجیاف^۱

چکیده: علیرغم پیشرفت‌های شگرفی که تکنولوژی‌های نوین از قبیل فضای مجازی، در زندگی ما به ارمغان آورده است مشکلات عدیده‌ای را نیز بدنبال داشته است از جمله مشکل مهمی که ایجاد شده است موضوع آزار و اذیت‌های روحی و روانی کودکان در فضای مجازی است که ممکن است سلامت جسمی و روانی آنها را به مخاطره بیندازد. آزار و اذیت‌های سایبری، یک پدیده نوین اجتماعی نیست بلکه در عصر فضای مجازی تبدیل به یک جنایت بزرگ گردیده است و با پیشرفت‌های تکنولوژی، هر روز در جهان شاهد وخیم‌تر شدن اوضاع و احوال هستیم و برخی از موازین حقوق بشری از جمله حق بر سلامت را نقض می‌کند. بین آزار و اذیت مجازی و حقوق بشر ارتباط نزدیکی وجود دارد. اکنون کودکان بیشترین آزار و اذیت اینترنتی را تجربه می‌کنند. آنها دائماً مشغول جستجو در اینترنت و فضای مجازی هستند در نتیجه ممکن است تبدیل به هدف آزار و اذیت سایبری شوند. برنامه‌های ارتباطی خاصی وجود دارد که کودکان بیشتر از آنها استفاده می‌کنند. برنامه‌های کاربردی رسانه‌های اجتماعی در اینترنت مانند واتس‌آپ، فیس‌بوک، اینستاگرام و غیره است که نوجوانان می‌توانند به راحتی وارد آنها شده و از هر جایی که بخواهند عکس بگیرند. اینترنت و برخی سایت‌های رسانه‌های اجتماعی تصاویر، فیلم‌ها و اظهارات توهین‌آمیز را پخش می‌کنند که تأثیرات منفی بر روح و روان نوجوانان دارد از جمله می‌توان به بازی‌های اشاره نمود که به شکل برنامه ریزی شده‌ای کودکان را مورد آزارهای روحی، قرار داده و حتی آنها را به سمت خودآزاری‌های جسمی سوق می‌دهد که می‌توان به مواردی از خودکشی کودکان و نوجوانان تحت تأثیر مستقیم و غیر مستقیم این برنامه‌ها و بازی‌ها اشاره کرد. آزار و اذیت سایبری صرفاً برای ایجاد احساس حقارت در کودکان در جامعه

۱. دانشیار گروه حقوق دانشکده حقوق و علوم اجتماعی دانشگاه پیام نور.

Email: dr.alekajbaf@pnu.ac.ir

انجام می‌شود و نوجوانان قادر به تحمل این نوع آزار و اذیت سایبری نیستند و در نهایت ممکن است منجر به خودکشی آنها گردد به همین جهت آزار و اذیت سایبری کودکان باعث نقض حقوق بنیادین بشری به خصوص حق بر سلامت کودکان گردیده است. روش تحقیق مورد استفاده در این مقاله به صورت توصیفی - تحلیلی بوده و روش جمع‌آوری اطلاعات مبتنی بر استفاده از منابع کتابخانه‌ای از جمله کتابها، مقاله‌ها و منابع الکترونیکی است.

کلمات کلیدی: جرایم اینترنتی، سلامت روان، حقوق بشر، آزار و اذیت آنلاین.

تأثیر مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری رفتار برنامه ریزی شده
بر ارتقاء رعایت حقوق کودک توسط والدین مراجعه کننده
به مراکز بهداشتی سبزوار سال ۱۴۰۲

علیرضا قربانی^۱، طاهره جمالی نیک^۲، علیرضا پوراسماعیلی^۳، روح الله برقبانی^۴،
مهدی جمالی نیک^۵، معصومه هاشمیان^{۶*}

چکیده: مقدمه: رعایت حقوق کودک در خانواده بر ابعاد گوناگون رشد و آینده کودک تأثیرگذار خواهد بود. هدف از انجام این پژوهش تعیین تأثیر مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری رفتار برنامه ریزی شده بر توانمندسازی رعایت حقوق کودک توسط والدین مراجعه کننده به مراکز بهداشتی سبزوار در سال ۱۴۰۲ انجام شد.

روش کار: این مطالعه ی مداخله ای بر روی ۸۸ نفر از والدین که (۴۴ نفر مداخله و کنترل) به صورت چند مرحله ای انتخاب شده بودند، در شهرستان سبزوار انجام شد. به این ترتیب که در مرحله اول مراکز بهداشتی به ۳ منطقه بالا، وسط و پایین شهر طبقه بندی شد سپس از بین مراکز هر منطقه، به طور تصادفی دو مرکز انتخاب و مجدد به طور تصادفی یک مرکز در گروه آزمون و یک مرکز در گروه کنترل قرار گرفت. در این

۱. استادیار اقتصاد سلامت، گروه بهداشت عمومی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد گروه آموزش بهداشت و ارتقاء سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران

۳. استادیار گروه حقوق، دانشکده حقوق، دانشگاه حکیم سبزواری، سبزوار، ایران

۴. کارشناسی ارشد اپیدمیولوژی و آمار زیستی پزشکی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران

۵. کارشناس ارشد پرستاری، بیمارستان واسعی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران

۶. دانشیار گروه آموزش بهداشت و ارتقا سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران (نویسنده مسئول).

مرحله ابتدا مطالعه توصیفی انجام شد. سپس مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری رفتار برنامه ریزی شده انجام شد و بر اساس سازه‌های پیشگویی کننده رفتار مبتنی بر تئوری رفتار برنامه ریزی شده، ۴ جلسه آموزشی جهت گروه مداخله برگزار گردید و سپس داده‌ها توسط نرم افزار SPSS26 و بهره‌گیری از آمارهای توصیفی و آزمون‌های آماری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

ملاحظات اخلاقی: تحقیق حاضر از سوی کمیته اخلاق دانشگاه با کد اخلاق IR.MEDSAB.REC.1402.004 به تأیید رسیده است.

یافته‌ها: قبل از مداخله، تفاوت آماری معنی داری بین گروه مداخله و کنترل از نظر رعایت حقوق کودک توسط والدین وجود نداشت. اما پس از مداخله، تفاوت معناداری در ساختارهای مدل مشاهده شد.

نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش مؤید اثربخشی مداخله آموزشی مبتنی بر نظریه رفتار برنامه ریزی شده بر ارتقای رعایت حقوق کودک توسط والدین بود.

کلمات کلیدی: تئوری رفتار برنامه ریزی شده، حقوق کودک، والدین.

دسترسی کودکان به اینترنت افسارگسیخته: تیری بر سلامت خانواده و جامعه (مطالعه تطبیقی با حقوق ایالات متحده آمریکا)

منصور خاکپور^۱

چکیده: سلامت و رشد کودکان در گرو دسترسی آسان و مناسب آنان به اطلاعات و دانش روز جامعه است و در این راستا، فضای مجازی و دنیای دیجیتال، محیطی گسترده و گاهی ناامن برای دستیابی کودکان می باشد. اینترنت و وسایل ارتباط جمعی، زندگی را از شکل گذشته تغییر داده و لازم است دولتها، خانواده ها، متولیان آموزش و پرورش، ارائه‌کنندگان خدمات دیجیتال و سایر نهادهای ذیربط با توسل به ابزارها و روش های گوناگون، شرایط و چابوب مشخصی را برای این کار ترسیم نمایند و از دسترسی افسارگسیخته و نامحدود کودکان به اطلاعات نامناسب در دنیای مجازی جلوگیری به عمل آورند. در ایالات متحده آمریکا، قوانین مختلفی از جمله قانون حفاظت از حریم خصوصی آنلاین کودکان تصویب شده است که محل چالش میان گروه های مختلف می باشد و در ایران هم سند صیانت از کودکان و نوجوانان در فضای مجازی تصویب شده اما عملاً کارایی لازم را ندارد. از طرفی محدود کردن دسترسی اشخاص به اطلاعات آزاد با حقوق آزادی بیان تضمین شده در قانون اساسی ایران و ایالات متحده آمریکا در تعارض است و از طرف دیگر، عدم نظارت و کنترل محتوای مضر دنیای مجازی می تواند ویرانگر پیکره نیمه جان نهاد خانواده و جامعه باشد. هم قانون اساسی ایران و هم ایالات متحده آمریکا به وضوح از نهاد خانواده به عنوان پایه ای که یک جامعه قوی بر آن استوار است حمایت می کند. مکانیزم های مختلفی برای تضمین امنیت سایبری وجود دارد اما فناوری به تنهایی نمی تواند از کودکان در برابر این طوفان سهمگین دفاع کند و نیازمند دخالت قانون گذاران، خانواده ها و نهادهای مختلف متخصص می باشد. بررسی قوانین، ابزارها و روش های مختلف با بهره گیری از شیوه های

۱. دکترای حقوق خصوصی، استادیار گروه حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل

اجرا شده در حقوق ایالات متحده آمریکا به صورت تطبیقی و متناسب با فرهنگ بومی می‌تواند در تبیین تمهیدات، قواعد و آثار و تبعات آن بسیار مفید و راهگشا واقع شود. **واژگان کلیدی:** حقوق کودک، دنیای مجازی، آزادی بیان، دسترسی آزاد به اطلاعات.

سلامت معنوی در رویکرد مادی‌گرایانه مفاهیم غیبی قرآن

محمد مرادی^۱، فیروز اصلانی^{۲*}، مهرداد تیموری^۳

چکیده: تجربه‌گرایی در دوران معاصر، به رشد مادی‌گرایی کمک کرد و موجب شد برخی اندیشمندان معاصر، به همه ابعاد هستی با رویکرد مادی‌گرایانه بنگرند. بر این اساس، برخی اندیشه‌وران ایرانی، با معیار قرار دادن فلسفه حسی در بررسی مفاهیم غیبی، رویکرد مادی‌گرایانه به این مفاهیم را دنبال کردند. این امر باعث شد مفاهیم غیبی با چالش‌هایی مواجه گردد به‌طوری‌که گاهی با انکار مواجه شد و گاهی با امور مادی تطبیق گشته و در مواردی تبیین مادی از آن مفاهیم صورت گرفت و غالباً قصص خارق‌العاده قرآن نیز سمبلیک تلقی گردیدند. از پیامدهای این جریان تحریف معنوی مفاهیم غیبی، غیب زدایی و معنویت زدایی بود، با توجه به اهمیت سرنوشت‌ساز حقایق غیبی در سعادت دنیوی و اخروی انسان که قرآن کریم ایمان به حقایق غیبی را مایه نجات بشر و ضامن سلامت روحی و روانی وی می‌داند؛ از این‌روی با به چالش کشیدن مفاهیم غیبی با رویکرد مادی‌گرایانه؛ سلامت معنوی انسان‌هایی که تحت تأثیر چنین رویکردی قرار گرفتند، با چالش‌های جدی مواجه گردید؛ بنابراین رویکرد مادی به مفاهیم غیبی قرآن از اشکالات بنیادین برخی روشنفکران معاصر محسوب می‌شود که می‌تواند در سلامت معنوی انسان‌ها تأثیر بگذارد.

واژگان کلیدی: قرآن، سلامت معنوی، رویکرد مادی‌گرایانه، تجربه‌گرایی، مفاهیم غیبی.

۱. استادیار علوم قرآن، دانشگاه قرآن و حدیث، قم، ایران. Email: moradi-215@yahoo.com

۲. دانشجوی دکتری علوم قرآن و حدیث، دانشگاه قرآن و حدیث، قم، ایران، عضو هیئت‌علمی دانشکده علوم پزشکی مراغه (نویسنده مسئول) Email: fz002813@gmail.com

۳. دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، پژوهشگر مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران. Email: mehrdadteymoori1@gmail.com

حق بر سلامت روان در حقوق خانواده

مریم‌السادات محقق داماد^۱

چکیده: زمینه و هدف: بر کسی پوشیده نیست که فرزندان در خانواده رشد می‌کند و اولین ارتباطات را با اجتماع فرا می‌گیرد عملکرد والدین در خانواده، بر سلامت روانی و جسمی فرزندان تاثیر مستقیم خواهد گذاشت. از عوامل موثر بر سلامت روانی در زندگی افراد می‌توان به درک رفتار خود، ایجاد ارتباط سالم و مفید، مهارت‌های اجتماعی و فردی، کنترل هیجانات اشاره کرد. از این‌رو توجه به حق سلامت روان در خانواده از اهمیت بسیاری برخوردار است.

روش تحقیق: در پژوهش بنیادین حاضر، توصیفی-تحلیلی و به‌صورت کتابخانه‌ای، به بررسی قوانین و مقررات موجود در نظام حقوقی ایران در زمینه سلامت روان در خانواده پرداخته است.

ملاحظات اخلاقی: در تحقیق حاضر، اصل امانتداری، صداقت، بی‌طرفی و اصالت اثر رعایت شده است.

یافته‌ها: با بررسی قوانین و مقررات حاکم بر خانواده مصادیقی از توجه قانونی به حقوق سلامت روان در خانواده یافت شده است که در این موارد قانونگذار به اموری فراتر از حقوق مادی و ملموس خانواده پرداخته است. این موارد عبارتند از: طلاق حاکم، طلاق خلع، فسخ نکاح، حسن معاشرت و احترام به حریم خصوصی زوجین است.

نتیجه‌گیری: با توجه به اهمیت سلامت روان در زندگی فردی و خانوادگی شایسته است که با توجه خاص به این حوزه، افراد جامعه و به خصوص زوجین از حقوق سلامت روان یکدیگر آگاهی کافی را کسب کرده تا بدین وسیله در راستای ارتقای حقوق سلامت روان ابتدا در خانواده و سپس در جامعه گام برداشته شود.

کلید واژگان: سلامت روان، روان خانواده، حسن معاشرت، سلامت خانواده، حق بر سلامت.

۱. دکتری فقه و حقوق خصوصی، استادیار دانشگاه امام صادق (ع) پردیس خاوران، تهران، ایران.
Email: m.mohaghegh@isu.ac.ir

بایسته‌های حفظ و حراست از کودک و نوجوان بزه دیده و در معرض خطر در فضای مجازی

عاطفه عباسی^۱

چکیده: تامین امنیت کودک و نوجوان بزه‌دیده و در معرض خطر منجر به کاهش نگرانی‌های ایشان گردیده و این امر از طریق حمایت از هویت بزه‌دیده و حفاظت فیزیکی محقق می‌شود. توضیح آنکه یکی از ویژگی‌های جرایم علیه اطفال و نوجوانان، پنهان ماندن این جرایم است. اغلب این افراد پس از ارتکاب جرم به دلیل ترس از قربانی شدن دوباره و یا خویشاوندی با بزه‌کار که بعضاً یکی از والدین و نزدیکان وی است، اعلام جرم ننموده و این امر به افزایش رقم سیاه جرایم این حوزه می‌انجامد. علاوه بر این با گسترش شبکه‌های اجتماعی و توسعه فناوری اطلاعات، از جمله حقوقی که باید نسبت به کودکان بزه‌دیده و در معرض خطر رعایت شود، کرامت و حریم خصوصی ایشان در فضای مزبور است.

این مقاله با روش توصیفی و تحلیلی، ضمن بررسی ظرفیت‌های موجود در نظام حقوقی ایران از جمله ماده ۱۹ قانون حمایت از حقوق اطفال و نوجوانان و مواد ۴۰ و ۱۰۱ قانون آیین دادرسی کیفری و نیز کنوانسیون حقوق کودک و پروتکل الحاقی آن به این نتایج دست یافت که حفظ و حراست از سلامت کودک بزه‌دیده یا در معرض خطر در فضای مجازی منوط به شرایط ذیل است:

شناسایی آسیب‌پذیری اطفال بزه‌دیده و نیازهای خاص ایشان، آگاه کردن جامعه، والدین و به ویژه کودکان و نوجوانان از حقوق قانونی ایشان پیش از تحقق جرم یا خطر و نیز در مرحله بزه‌دیدگی یا در معرض خطر بودن، فراهم کردن زمینه توجه ویژه به وضعیت اطفال و نوجوانان مورد بحث به‌ویژه در فضای مجازی و به طور اخص در جرائم

۱. دکترای حقوق جزا و جرم‌شناسی و عضو هیات علمی دانشگاه امام صادق (ع)

علیه عفت و اخلاق عمومی ، ارائه خدمات حمایتی مناسب نسبت به ایشان در همه مراحل رسیدگی با رویکرد جبران کلیه خسارات مادی و معنویو بازگشت ایشان به زندگی عادی، حمایت از حریم خصوصی و هویت ایشان و اتخاذ تدابیری جهت پیشگیری از انتشار نا به جای اطلاعاتی که می‌تواند موجب شناسایی ایشان در فضای سایبر شود و در نهایت تأمین امنیت ایشان و خانواده آنها در برابر ارباب و انتقام‌گیری. **کلید واژه:** کودک، نوجوان، بزه‌دیده، در معرض خطر، حریم خصوصی، فضای مجازی.

جرایم علیه سلامت و تمامیت جسمانی در متاورس

مهرنوش ابوذری^۱

چکیده: جهان متاورس در تمامی ابعاد، می‌تواند زندگی فرد را تحت پوشش قرار دهد. نماد حضور وی در این جهان در قالب آواتار به مثابه نگاره دیجیتالی او است که با همدست‌های مجای به جهان متاورس وارد می‌شود. در زمان حضور وی در متاورس، امکان این وجود دارد که فرد غرق آن جهان شده و نتواند تعادل خود را از نظر جسمی حفظ کند. در این صورت، چه بسا دچار جراحات جسمانی شود یا به دلیل حضور افراطی در این جهان، از زندگی واقعی دور مانده و دچار اعتیاد به زندگی مجازی یا مشکلات حرکتی و بینایی و غیره شود. از دیگر سو، ممکن است با مواردی از جرایم علیه خود در جهان متاورس مانند قتل یا تعرض مواجه گردد که از نظر روحی توانایی مواجهه با آن را نداشته و دچار مشکلات و آسیب‌های جدی روحی-روانی مانند اختلال اضطراب پس از حادثه گردد. لذا وقوع این قبیل جرایم در متاورس علیه افراد می‌تواند آسیب‌زا و نگران‌کننده باشد.

در قانون جزا جرایم علیه تمامیت جسمانی دارای مجازات است، لکن این مجازات‌ها مربوط به جرایم فضای واقعی می‌باشد. بنابراین رفتارهایی مانند تعرض یا کشتن آواتار یک فرد در متاورس مجازاتی نخواهد داشت و به نظر می‌رسد جرایمی که در دنیای متاورس رخ می‌دهد و یک آسیب فیزیکی مجازی با پیامدهای دنیای واقعی محسوب می‌شود، بدون مجازات می‌مانند. نقطه‌ای که خلأ قانونی آن می‌تواند ابزار سوءاستفاده مجرمین و آسیب‌پذیری افراد را فراهم آورد. بنابراین، وجود قوانین مربوط به جرایم علیه تمامیت جسمانی جهت تضمین سلامت جسمی و روانی افراد مربوط به جهان متاورس ضرورت دارد تا جرایم این فضا کمتر شده و ایمنی آن افزایش یابد.

کلمات کلیدی: متاورس، جرم، تمامیت جسمانی، سلامت، روان، مجازات.

۱. استادیار و عضو هیأت علمی دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی.
Email: mhrnshabouzari@ut.ac.ir

آموزش الکترونیک و چالش‌های حقوقی نقض سلامت کودکان

مهرنوش ابوذری^۱

چکیده: گسترش آموزش‌های الکترونیک تجربه جدید بشر امروز است که در عین اینکه مزایا و منافع بسیاری را داشته، تبعات منفی خود را نیز به خصوص در مورد کودکان دارد. ساعت‌های طولانی نگاه کردن به صفحه گوشی یا کامپیوتر بدون تحرک فیزیکی، زمینه چاق شدن، مشکلات بینایی و استرس‌های ناشی از تجربه موقعیت‌های بزه‌دیدگی سایبری را به دنبال داشته است. همچنین کنجکاوی حاصل از فعالیت در فضای مجازی و به دور از کنترل و نظارت والدین که گاه منجر به انتساب بزه به کودکان و بزهکاری آنان می‌گردد، از آسیب‌های جدی و تبعات منفی آموزش الکترونیک می‌باشد. لکن، علیرغم این پذیرش این آسیب‌ها، گاه مسائلی مانند بیماری همه‌گیر یا آلودگی، سرما و غیره ادامه روند آموزش کودکان به صورت مجازی و الکترونیک را ایجاب می‌کند و در اینجا این چالش جدی از منظر حقوق کودک در ابعاد سلامت جسم و روان آنها را مطرح می‌نماید که اقتضائات اسناد و موازین بین‌المللی در تضمین حق بر سلامت کودکان در تمام ابعاد چگونه با ضرورت تأمین حق بر تحصیل مواجهه می‌یابد و در این مقابله، کدامیک تقدم و اولویت می‌یابد. در این مقاله، در ابتدا به آسیب‌ها و چالش‌های آموزش الکترونیک پرداخته خواهد شد و سپس قواعد و استلزامات پذیرش حق بر تحصیل در تقابل حق بر سلامت در آموزش الکترونیک مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

کلمات کلیدی: آموزش الکترونیک، فضای مجازی، کودکان، تحصیل، سلامت

۱. استادیار و عضو هیأت علمی دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی.
Email: mhrnshabouzari@ut.ac.ir

جایگاه مقررات بین‌المللی بهداشتی در حقوق بین‌الملل سلامت و مقابله با بیماری‌های همه‌گیر جهانی

احسان امیربیک^۱

چکیده: پس از اساسنامه سازمان بهداشت جهانی مهمترین سندی که بطور ویژه به بیماری‌های همه‌گیر جهانی اشاره دارد، مقررات بین‌المللی بهداشتی است. مقررات بین‌المللی بهداشتی، معاهده‌ای تکمیلی و الزام آور است که هم نسبت به سازمان بهداشت جهانی و هم نسبت به دولت‌های عضو با هدف ایجاد تعهدات حقوقی منعقد شده و آثاری را در پی دارد. این مقررات دارای ده‌ها دستورالعمل و تعهد است که چارچوبی قانونی برای پیشگیری، کنترل و مدیریت رویدادهای مربوط به سلامت عمومی جهانی را تشکیل می‌دهند. تعهدات مورد بحث در این سند، ویژگی‌های بسیار متفاوتی دارند و طیف وسیعی از اهداف را شامل می‌شوند؛ از حمایت اقتصادی از سازمان گرفته تا همکاری بسیار نزدیک در شرایط مختلف که بسته به مورد می‌تواند متغیر باشد. باوجود همه اینها بیماری عالم گیر کووید-۱۹ خلأهای بسیار حقوق بین‌الملل سلامت و به تبع آن مقررات بین‌المللی بهداشتی را آشکار کرد. یکی از چالش‌ها و مشکلات اساسی در این سند که نیاز به بازنگری جدی در آن وجود دارد عدم وجود ضمانت اجرا در تعهد به همکاری و کمک رسانی بین‌المللی و جایگاه ضعیف این دو تعهد در این سند است.

کلید واژگان: مقررات بین‌المللی بهداشتی، بیماری‌های همه‌گیر جهانی، حقوق بین‌الملل سلامت، تعهد به همکاری بین‌المللی.

حل و فصل تعارضات قانونی ناشی از تله مدیسین در حقوق بین‌الملل

مرآت واعظی^۱

چکیده: با گسترش علم و تکنولوژی در دنیای امروز، مسایل پزشکی نیز با پیشرفت های گسترده ای مواجه شده است، یکی از این مسایل نوین تله مدیسین است که امروز جایگاه ویژه ای در سراسر دنیا در امور آموزشی و درمانی به خود اختصاص داده است که سبب برقراری عدالت درمانی در سطح بین المللی شده است. تله مدیسین موجب به وجود آمدن نوع خاصی از روابط پزشک و بیمار گردیده است؛ به طور مثال به اختلافات ناشی از عمل جراحی که در یک کشور توسط پزشکی در کشور دیگر و با استفاده از تجهیزات پزشکی از راه دور صورت گرفته، طبق قانون کدام کشور باید رسیدگی کرد؟ کشور متبوع پزشک، بیمار یا مرکز درمانی؟ در این فرض ما با مسیله تعارض قوانین در حقوق بین الملل خصوصی مواجهیم که به ناچار با استفاده از معاهدات موجود در حوزه بین المللی باید به پاسخ این سوال خود دست یابیم.

در این نوشتار ما ابتدایا با بررسی رابطه ی پزشک و بیمار به این پی می بریم که این رابطه یک قرارداد است تحت عنوان قرارداد درمان و قانون حاکم بر آن می تواند قانون محل انعقاد قرارداد، قانون اقامتگاه مشترک طرفین، قانون محل اجرای تعهد، قانون دولت متبوع طرفین یا قانون مورد تراضی طرفین باشد.

حل و فصل اختلافات ناشی از این نوع قرارداد درمان را می توان ذیل کنوانسیون رم ۱۹۸۰ که در مورد (قانون حاکم بر تعهدات قرار دادی) است بررسی کرد.

در هر صورت به نظر می رسد با توجه به نوین بودن پزشکی از راه دور و کاربرد گسترده آن در جامعه ملل، نیازمند است تا تابعان حقوق بین الملل به سمت تدوین قوانین و مقررات تخصصی در این زمینه در سطح بین الملل بپردازند؛ تا حقوق افراد مورد حمایت قرار گیرد.

۱. دانشگاه علم و فرهنگ.

حفظ محرمانگی اطلاعات و رعایت حریم خصوصی بیماران به مثابه بایسته های نظام الکترونیک سلامت

سید محمد آذین^۱

چکیده: در تاریخ ۲۳ مرداد ماه ۱۴۰۱، رئیس مرکز سلامت محیط و کار وزارت بهداشت طی نامه ای خطاب به معاون بهداشت ۱۹ دانشگاه منتخب علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی کشور، خواستار اجرای طرح و تصمیمی شده که بر پایه آن، پزشکان متخصص طب کار همکار با دانشگاه های مورد نظر، موظف اند نسبت به تشکیل پرونده بهداشت و سلامت کارگران و کارکنانی که در اجرای ماده ۹۲ قانون کار، به ایشان مراجعه می نمایند، در سامانه ای موسوم به «سامح» اقدام نمایند. به نظر می رسد مبنای حقوقی این نامه و دستور، بندهای ۱۸، ۲۰، ۲۱، ۲۲، زیر بند ج از بند ۲۳ و بند ۲۴ بخشنامه معاینات سلامت شغلی مصوب ۹۲/۱/۲۷ و ماده ۱۴ دستورالعمل بخشنامه مذکور مصوب ۹۲/۴/۶ بوده که پزشکان را مکلف کرده بدون نیاز به اخذ اجازه از بیماران، نسبت به افشای اطلاعات آنها نزد وزارت بهداشت اقدام کنند.

نفس تشکیل پرونده الکترونیک سلامت در اجرای مقررات قانون کار و قانون تامین اجتماعی با منع قانونی و اخلاقی مواجه نیست، اما با مراجعه به سامانه سامح، متوجه شده ایم که آن چه مورد نظر معاونت بهداشت وزارت بهداشت است، افشای کلیه اطلاعات مربوط به سلامت کارگران و کارکنان مشمول قانون کار، اعم از اطلاعات مربوط به شغل و حرفه و اطلاعات غیر مربوط به آن می باشد. این در حالی است که طبق قوانین و مقررات متعددی، افشای اسرار بیمار نه تنها مجاز نیست، بلکه جرم انگاری شده و متضمن مسئولیت کیفری برای پزشک افشاکننده است. ماده ۶۴۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵، هرگونه افشای اسرار بیمار از جانب پزشک را جز در مواردی که به حکم «قانون» مجاز باشد، جرم دانسته و برای آن مجازات تعیین کرده

۱. عضو هیأت علمی و مدیر گروه حقوق پزشکی دانشگاه علم و فرهنگ.

است. از سوی دیگر، بند ۱ ماده ۴ منشور حقوق بیمار رعایت اصل رازداری را نسبت به کلیه اطلاعات مربوط به بیمار الزامی دانسته است، مگر در مواردی که «قانون» آن را استثنا کرده باشد. بنابراین با ذکر عبارت صریح «قانون» نمی‌توان دستورالعمل و تصمیم داخلی وزارت را مجوزی برای نقض اصل رازداری دانست. در بند ۳-۴ همین منشور نیز می‌خوانیم: «فقط بیمار و گروه درمانی و افراد مجاز از طرف بیمار و افرادی که به حکم قانون مجاز تلقی می‌شوند می‌توانند به اطلاعات دسترسی داشته باشند».

علاوه بر این در ماده ۹۰ قانون تامین اجتماعی که کارفرمایان را مکلف به معاینات و تشخیص سلامت جسمی و توانایی کارگران دانسته و عدم اقدام در این زمینه را مستلزم مسئولیت آنها می‌داند و مبنای قانونی انجام رسالت اطمینان‌بخشی کار است، به هیچ مرجعی غیر از کارفرما اجازه داده نشده که از سلامت یا بیماری کارگر مطلع گردد. بنابراین به نظر می‌رسد تصویب بندهای ۱۸، ۲۰، ۲۱، ۲۲، زیر بند ج از بند ۲۳ و بند ۲۴ بخشنامه معاینات سلامت شغلی مصوب ۹۲/۱/۲۷ و ماده ۱۴ دستورالعمل بخشنامه مذکور مصوب ۹۲/۴/۶ که پزشکان را مکلف کرده بدون نیاز به اخذ اجازه از بیماران، نسبت به افشای اطلاعات آنها نزد وزارت بهداشت اقدام کنند، خلاف قانون و اصول مسلم ملی و فراملی اخلاق پزشکی است و ضرورت دارد در دیوان عدالت اداری ابطال گردد، به ویژه با در نظر گرفتن آن که ماده ۷۴ قانون بالادستی برنامه پنج ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ایران مقرر داشته است: «وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با هدف ارائه خدمات الکترونیکی سلامت مکلف است ظرف دو سال اول اجرای قانون برنامه نسبت به استقرار سامانه پرونده الکترونیکی سلامت ایرانیان و سامانه‌های اطلاعاتی مراکز سلامت با هماهنگی پایگاه ملی آمار ایران و سازمان ثبت احوال کشور با حفظ حریم خصوصی و منوط به اذن آنها و محرمانه بودن داده‌ها و با اولویت شروع برنامه پزشک خانواده و نظام ارجاع اقدام نماید...».

نظام الکترونیک سلامت، گامی ضروری و مهم در توسعه نظام سلامت و بهبود کیفیت زندگی شهروندان است. اما این امر نباید زمینه ساز قربانی شدن حق بیماران - از جمله طبقه کارگر- از برخورداری از حریم خصوصی و رعایت محرمانگی اطلاعات سلامت ایشان شود. افشای کلیه اطلاعات پزشکی و بهداشتی کارگران، آن چنان که از مفاد بخشنامه و دستورالعمل پیش گفته بر می‌آید، نه ضروری است و نه مطلوب. پیش بینی

نکردن ضرورت اخذ رضایت بیمار نیز بر این عدم مطلوبیت افزوده است. بنابراین شایسته است جایگاه والای حق اشخاص بر حریم خصوصی، پرهیز از دسترسی به اطلاعات غیرضروری و غیر مرتبط و لزوم محرمانگی اطلاعات بیمار - جز در مواردی که قانون مصوب مجلس تجویز می‌کند- به مدیران نظام سلامت تفهیم گردد تا بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌هایی از این دست، زمینه ساز تضييع حقوق شهروندی نگردد.

واژگان کلیدی: نظام الکترونیک سلامت، رازداری، حریم خصوصی، محرمانگی اطلاعات، بیماری شغلی

نگاهی هستی‌شناسانه در بسط مفهوم حقوق عمومی سلامت

آرین قاسمی^۱

چکیده: گرایش حقوق عمومی آنچنان که از نظریات گوناگون موضوعی، اندامی، مادی، شکلی، سلسله‌مراتبی و پویایی بر می‌آید، تنظیم‌گر مناسبات میان طبقه فرمانروایان و نهادهای آن و فرمانبرداران است. تمامی سویه‌های گوناگون این گرایش، اعم از حقوق اساسی، حقوق اداری، حقوق کار، حقوق شهری و روستایی، حقوق مالی و مالیه عمومی و... هر یک کارکرد اساسی خود را برمدارداري قانون - حاکم، عدالت‌محور، حق بنیاد و آزادی‌گرای این مناسبات قرار داده‌اند. یکی از جنبه‌های مغفول در حقوق عمومی، اهتمام آن به موضوع سلامت است. این سخن، به معنای نادیده انگاری ادبیات علمی موجود پیرامون حق بر سلامت و سلامت عمومی نیست. بلکه به معنای فقدان سویه‌گیری، نگره، رویکرد، گراییدن یا نیل یافتن مبانی، مبادی، بنیادها، سازوکارها، ساختارها، عملکردها و رویه‌های حقوق عمومی به سمت و سوی سلامت است. به دیگر سخن، جنبه‌های گوناگون حقوق عمومی از این مقتضی برخوردار است که تمرکز توجه خود را معطوف به سلامت نماید. این امر در حوزه حقوق عمومی می‌تواند شامل، جلوه‌های گوناگونی گردد. در حقوق اساسی، حقوق اساسی سلامت می‌تواند مشتمل بر حقوق اساسی سلامت آزادی‌گرا، حقوق اساسی سلامت نهادگرا، حقوق اساسی سلامت هنجارگرا و دادرسی اساسی سلامت باشد. در حقوق اداری، می‌تواند مشتمل بر ساختارهای اداری سلامت، اعم از ساختارهای تمرکزگرا سلامت، ساختارهای عدم تمرکز سلامت، ساختارهای عدم تراکم و نهادهای صنفی سلامت و همچنین اداره و سلامت و حتی قراردادهای اداری سلامت باشد. در بعد حقوق مالی و مالیه عمومی، می‌تواند گستره‌های مربوط به این سویه از حقوق عمومی را معطوف به حوزه سلامت بررسی نماید برای مثال، حوزه‌های مربوط به بودجه‌ریزی، بودجه‌نویسی و رویکردهای حقوق

مالی سلامت را در بر گیرد. در بعد حقوق کار، وضعیت سلامت در رابطه کار و تنظیم مناسبات دخالت‌گر دولت در این روابط را موضوع عمل قرار دهد و حتی مشتمل بر مسائل نوظهور گردد. نظیر همین امر در دیگر موضوعات حقوق عمومی نیز می‌تواند تجلی یابد. بنابراین، غایت‌القصوای سخن آن است که "حقوق عمومی سلامت"، دربردارنده عطف توجه حقوق عمومی به موضوع سلامت به منظور تامین سلامت از گذر منظومه حقوق عمومی است. این مفهومی است که نخستین بار در مقاله‌ای با عنوان «تاملی در ضرورت ترویج حکمرانی سلامت به مثابه راهکاری میان رشته‌ای در مقابله با پاندمی کرونا در پرتو حقوق عمومی سلامت» مورد ارزیابی قرار گرفت و اینک اقتضای بسط دارد. مقاله حاضر می‌کوشد ابعاد این نظریه را در سویه‌های گوناگون مورد واکاوی و شرح قرار دهد.

کلید واژگان: هستی‌شناسی، بسط نظریه، حقوق عمومی سلامت.

واکاوی تجلی مبانی فقهی حمایت از سلامت در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

آرین قاسمی^۱، محمدطاها مرادی سرخنی^{۲*}

چکیده: اسلام تمامی وجوه زندگی آدمی را مورد توجه قرار داده است. چنین امری سبب می‌شود که هیچ یک از بخش‌های زندگی آدمیان خارج از دایره دین و احکام آن نباشد. امر توجه به تمامی جهات و وجوه زندگی بشری مسئله توجه به حق‌های و آزادی‌های آدمیان را نیز شامل می‌گردد. به همین دلیل اگرچه در نظام حقوقی غیر اسلامی توجه به حق‌ها مورد توجه قرار گرفته است و در این نظام‌ها ادعای پذیرش آن و داعیه تامین آن امری متداول است، اما بسیاری پیش از آن در نظام حقوقی اسلام نیز موضوع رعایت حق‌های آدمیان وجود داشته است. از سوی دیگر اگرچه استنباط و انکشاف این حق‌ها و آزادی‌ها در نظام حقوقی غرب بر مبنای نگرش‌های غیردینی انجام یافته است اما در نظام حقوقی اسلام به نحو مبسوط بدون ذکر عنوان مورد اشاره و تدقیق بوده‌اند. یکی از این حق‌ها و آزادی‌ها که در نظام حقوقی اسلام نیز مورد توجه قرار گرفته، مسئله اهتمام و توجه به سلامت آدمیان و حق بر آن است.

حق بر سلامت به عنوان یکی از حق‌های بشری دربردارنده وجوهی است که سبب می‌شود تا سلامت آدمی از طریق تمهید هنجارها، ابزارها و سازوکارهای حقوقی در نظام حقوقی به ویژه در عرصه عملی فرا آید و نظام‌های حقوقی بکوشند تا مسئله اهتمام و اقدام به تامین سلامت آدمی را مورد توجه قرار دهند.

نظام‌های حقوقی دنیا به ویژه قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (باتوجه به بحث ما نحن فیه) مسئله و موضوع حق بر سلامت و حمایت از آن را در دستور کار قرار داده

۱. استادیار حقوق عمومی دانشگاه ادیان و مذاهب
Email: a_ghassemi@hotmail.com

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق عمومی دانشگاه ادیان و مذاهب و طلبه سطح دو حوزه علمیه

(نویسنده مسئول)

است. مذاقه در قانون اساسی ایران نشان می‌دهد قانون‌گذار اساسی اگرچه از لفظ واژگانی آن استفاده ننموده است، اما مظاهر این حق را مورد توجه قرار داده است و از آنها حمایت نموده است. البته با عنایت به منشأ دوگانه قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به ویژه با تأکید بر اصل ۴ قانون اساسی که ابتدای کلیه قوانین بر شریعت مقدس را مورد تأکید قرار داده است، مسئله حق بر سلامت با همین منشا در دستور کار قانون‌گذار اساسی بوده است. بنابراین می‌توان بر آن بود که قوه موسس ابتدای این حمایت بر مبانی فقهی را مسلم انگاشته است. تا کنون آثار علمی زیادی در رابطه با حق بر سلامت به زیور طبع آراسته شده‌اند لیکن هیچ یک از این آثار تجلی مبانی فقهی این حق را در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مورد واکاوش قرار نداده‌اند.

کلید واژگان: حق بر سلامت، مبانی فقهی، قانون اساسی.

تلاش پیشروانه کمیسیون آموزش مرکز وکلا در آموزش ابعاد جدید دانش حقوق با تاکید بر حوزه حقوق هوش مصنوعی

علی رفیعی^۱

چکیده: دانش حقوق همزمان با تحولات اعم از آنچه در حوزه های گوناگون نظیر تکنولوژی روی می دهد، ارتقا می یابد تا کارویژه خود در تنظیم روابط اجتماعی، برقراری نظم و تامین عدالت را فراهم آورد. از جمله سویه های جدیدی که در این میان رخ نموده است مسئله هوش مصنوعی و لزوم تعریف سازوکارهای حقوقی حاکم بر آن است که خود را در حوزه جدید حقوق هوش مصنوعی نشان داده است. اگر چه این گرایش نو پدید هنوز ابعاد و سویه های ناشناخته ای دارد اما توجه به آن توجه به آینده دانش حقوق و آماده شدن برای آن است. از این رو همزمان و همگام با جدیدترین تحولات دانش حقوق، مسئله آگاهی افزایی حقوقی حرفه مندان دانش حقوق نیز باید در دستور کار باشد. چنین امری افزون بر شاغلان دستگاه قضایی باید در رابطه با هم یاران عدالت یعنی وکلا نیز انجام یابد. این موضوع خصوصا در رابطه با وکلای جوانتر که آمادگی بیشتری برای آشنایی با این حوزه های نو ظهور دارند صدق موضوعی-مفهومی بیش تری می یابد. یکی از رسالت های کمیسیون آموزش مرکز وکلا، توجه به آموزش این حوزه نوپدید در آگاهی افزایی وکلا است. مقاله حاضر می کوشد افزون بر ارزیابی عملکرد تا کنون ابعاد تلاش کمیسیون، ضمن ارزیابی نظری وضعیت موجود و مسیر فعلی، به ترسیم راه آینده مرکز بپردازد.

کلید واژگان: مرکز وکلا، کمیسیون آموزش، آموزش حوزه های جدید، هوش مصنوعی.

۱. عضو شورای عالی و رئیس کمیسیون آموزش مرکز وکلای قوه قضاییه استان تهران.

نقش بنیادین قوانین در دستیابی به اهداف توسعه پایدار مرتبط با سلامت

سید امیرمحمد ابوترابی^۱

چکیده: در سال ۲۰۱۵، کشورهای عضو سازمان ملل متحد، دستور کار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار را به تصویب رساندند که بر اساس این طرح مشترک و جهانی، صلح و رفاه برای همه مردم و برای کره زمین فراهم خواهد شد. ۱۷ هدف توسعه پایدار (SDGs) برای کشورها تدوین شد تا به آنها توجه نموده و آنها را اجرایی کنند. در این مقاله، با روش توصیفی-تحلیلی و بر اساس اسناد کتابخانه‌ای و الکترونیکی، بررسی می‌کنیم که حقوق و قوانین به ویژه حقوق بین‌الملل بشر، چه اقداماتی را می‌تواند برای اهداف توسعه پایدار مرتبط با سلامت انجام دهد، چراکه سلامت یک حق بشری است. ما همچنین نقش قانون را در تضمین سلامت برای همه و نیز رسیدگی به هفت چالش نوظهور بهداشتی را مورد بحث قرار می‌دهیم. با توجه به تعریف موسع سازمان جهانی بهداشت از سلامت، می‌توان مشاهده نمود که کلیه SDG ها به نوعی بر سلامت انسان تأثیر گذارند، از این رو هدف سلامت (SDG3) می‌تواند در مرکز دستور کار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار قرار گیرد. در این تحقیق به این واقعیت خواهیم رسید که حقوق و قوانین می‌توانند و می‌بایست نقش مهمی را در دستیابی به تمام اهداف توسعه پایدار مرتبط با سلامت و بهداشت، با اجرای مناسب حق بر سلامت، ایفا نمایند، به گونه‌ای که هیچکس پشت سر گذاشته نشود.

واژگان کلیدی: حق بر سلامت، اهداف توسعه پایدار، حقوق بین‌الملل، دستورکار ۲۰۳۰، سازمان جهانی بهداشت.

حق بر سلامت در لمعتین

حسین زروندی^۱

چکیده: اسلام را باید دین ازلی و ابدی دانست. از این منظر ابتدای احکام بر مصادر فقهی برساننده و برآورنده منظومه‌ای است که از تراش پیشینیان باقی مانده است. گوشه گوشه فقه شیعه در عین استنباط احکام از این ادله توجه به حق‌های آدمیان را نیز در دستور کار قرار داده است. به همین سبب اگرچه نظام فقهی شیعه از برخی از حق‌ها به نام، نام نبرده است اما توجه به این گونه حق‌ها را در دستور کار قرار داده است. چنین امری از کتب فقهی معتبر به راحتی قابل استنباط است. از معتبرترین کتب فقهی شیعی که در سیاق روایی مورد نگارش و شرح قرار گرفته است اثر ماندگار شهیدین است که در نظام حقوقی ما به عنوان لمعتین شناخته می‌شود. این اثر گرانسنگ نیز از توجه به حق‌های آدمیان اگر چه در سیاق نگارشی خاص کتب فقهی خالی نیست به همین دلیل می‌توان همزمان با کاربرست و کارکرد آموزشی آن به عنوان متنی مقبول و پذیرفته در حوزه‌های علمیه از سوی دیگری نیز بدان نگریست و حق‌های آدمیان را نیز در آن پی‌جست. به همین سبب با بازنگرشی به این متن شریف می‌توان در روزگار کنونی نیز از آن بهره‌ها برد و بدان استناد و استشهاد کرد. یکی از حق‌هایی که از متن و ورای متن لمعتین قابل اصطیاد است حق بر سلامت است. مقاله حاضر می‌کوشد حق بر سلامت به معنای نوین آن که اگر چه با این لفظ در لمعتین درج نشده است اما مظاهر آن را در این کتاب گرانقدر مورد انکشاف و بازآرایی قرار دهد.

کلید واژگان: حق بر سلامت، کتب معتبر فقهی، لمعتین.

۱. استادیار حقوق عمومی دانشگاه ادیان و مذاهب و استاد سطوح عالی حوزه‌های علمیه.

نقش هیات مدیره های مرکز وکلای قوه قضاییه حمایت از حق بر سلامت شهروندان

سید فرامرز فرهادی نیاکی^۱

چکیده: حمایت از حقوق سلامت تنها در گرو لایه های رسمی حکمرانی اعم از تقنینی، اجرایی و قضایی نیست. بلکه افزون بر اینان نهادهای متشکل هم یار عدالت از جمله مرکز وکلای قوه قضاییه نیز می توانند در این امر کنش گرانی فعال در حمایت از حقوق عامه از جمله حق مذکور باشند. چنین امری در لایه های گوناگونی از تشکل های مرتبط انجام پذیر است. هیات های مدیره مرکز وکلا هم مسیر با انجام وظایف قانونی خود به ویژه در رابطه با وکلای جوان تر نقش هدایت گری اخلاقی نیز بر عهده دارند. تجربه زیسته مرکز وکلا نشان از آن دارد که که هیات های مدیره افزون بر وظایف قانونی، هدایت گری وکلا به سوی افزایش پشتیبانی از حقوق عامه را سر لوحه کار قرار داده اند. این تجربه در حوزه های گوناگون حمایت از حقوق عامه توانسته است به ذخیره ارزشمندی در صیانت از آن چه قانون گذار اساسی از آن حقوق ملت یاد کرده است، بدل شود. از جمله هدایت وکلای جوان تر به حمایت از حقوق سلامت در تمامی سویه ها و ابعاد آن از اموری است که در آینده نیز اقتضای انجام دارد. برآمد آن که مسیر گذشته و راه آینده مرکز، گام نهادن به سوی نقش اجتماعی در تمامی جوانب آن است. ایفای این وظیفه در قالب روش های نوینی که می کوشد امر وکالت را تا لایه های زیرین اجتماع، در دسترس، همگانی، کم هزینه و حتی رایگان نماید، تجلی یافته است. افزون بر این، اهتمام به حق بر سلامت در قالب روش هایی همچون ارائه خدمات حقوقی رایگان نیز تجربه زیسته ای است که مرکز وکلا به ویژه در استان تهران به سوی آن گام نهاده است. مقاله حاضر می کوشد با تشریح ابعاد این تلاش، ضمن ارزیابی نظری وضعیت موجود و مسیر فعلی، به ترسیم راه آینده مرکز بپردازد.

کلید واژگان: مرکز وکلا، هیات مدیر، حمایت غیر حکمرانی، حق بر سلامت.

۱. رییس هیات مدیره مرکز وکلای قوه قضاییه تهران.

استفاده از هوش مصنوعی جهت همراهی کودکان در مواجهه با سوگ عزیزان

میترا ضیایی^۱

چکیده: در دنیای مدرن، هوش مصنوعی به تمام حوزه‌ها نفوذ کرده و تأثیرات مثبت و منفی خود را به جامعه اعمال کرده است. به نظر می‌رسد که کودکان در آینده بیشترین تعامل را با این پدیده نوظهور خواهند داشت. هوش مصنوعی می‌تواند جهت آموزش و تقویت مهارت‌های فردی و اجتماعی کودکان تأثیرگذار باشد. آشنایی با مهارت‌های زندگی و توانمندی در استفاده از آنها، منجر به زندگی بهتر و پیشگیری از آسیب‌ها می‌شود. مواجهه با مرگ، به عنوان یکی از پدیده‌های اجتناب‌ناپذیر زندگی، مهارت‌های خاصی می‌طلبد و کودکان در برخورد با این پدیده و فرآیند سوگ، آسیب‌پذیرتر هستند. عواملی چون سن، ویژگی‌های رشدی و شناختی، نحوه آموزش و دریافت اطلاعات در مورد مرگ، در چگونگی درک و واکنش کودکان به این پدیده تأثیرگذار می‌باشند. انتقال مفاهیم و مؤلفه‌های مرتبط با مرگ به کودکان از طریق وسایط گوناگونی نظیر تئاتر، فیلم، داستان و غیره عملی است و تطابق محتوای این وسایط با رشد شناختی کودکان بسیار حائز اهمیت است. هوش مصنوعی می‌تواند در این زمینه به‌عنوان یک ابزار بسیار مفید یا به عنوان یک عامل آسیب‌زننده مورد استفاده قرار گیرد. این ارائه در ابتدا به تعریف مختصری از سوگ، آثار آن و مراحل عبور از سوگ پرداخته و سپس به طور خلاصه به مبانی نظری مرتبط با رشد روانی کودکان بر پایه نظریه پیاژه، نظریه‌های مرتبط با درک کودکان از مرگ، و بخشی از روش‌های سنتی مقابله با سوگ و گذر از دوره سوگواری به بهترین نحو ممکن اشاره کرده است. همچنین، با توجه به اهمیت هوش مصنوعی در زندگی انسانی، پیشنهاداتی جهت استفاده از این تکنولوژی در ارتقا

مهارتهای فردی در کاهش مشکلات ناشی از سوگ ارائه داده شده است. در پایان، بخشی از مزایا و معایب این رویکرد مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد .

کلمات کلیدی: هوش مصنوعی، کودک، همراهی در سوگ، ارتقا مهارتها.

حمایت حقوقی کودکان و نوجوانان در فضای مجازی در پرتو اسناد داخلی و بین‌المللی

نوید رهبر^۱

چکیده: توجه به حقوق کودکان به عنوان یکی از بنیادی‌ترین حقوق بشر، در تامین سعادت جامعه و هدایت سیاست‌گذاری کلان کشورها و تحکیم نهاد خانواده نقش موثری ایفا می‌کند. در این میان حق بر سلامت روان از اصلی‌ترین مولفه‌های حق بر سلامت و از مهم‌ترین مصادیق حقوق کودکان می‌باشد. عوامل مختلفی در تهدید یا تحقق این حق موثرند که فضای مجازی یکی از آنها می‌باشد. توسعه روزافزون فضای سایبر و استفاده از فناوری‌های ارتباطات و اطلاعات و همچنین شیوع ویروس کرونا و افزایش استفاده از فضای مجازی نقش مؤثری در تولید، انتشار و انتقال اطلاعات داشته و سطح دسترسی به محتوای برخلاف برای آحاد جامعه فراهم ساخته است. در این میان حقوق کودکان به عنوان آسیب‌پذیرترین قشر جامعه معمولاً مورد تعرض و سوء استفاده قرار می‌گیرد. در دنیای پسا کرونا کودکان زمان زیادی را برای فعالیت‌های آموزشی، تفریحی و سرگرمی در فضای مجازی سپری می‌کنند. این امر در حالی روی می‌دهد که بخش قابل توجهی از این فضا نه تنها تناسبی با وضعیت خاص سنی و روحی-روانی کودکان ندارد بلکه آثار زیان‌باری نیز بر روح و روان آن‌ها بر جای می‌گذارد. حمایت از کودکان در فضای مجازی مستلزم اقدامات تقنینی در جرم‌انگاری رفتارهای بزهکارانه با استفاده از فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات و یا جبران خسارات جسمی و روحی وارده به کودک به واسطه هتک حیثیت عرفی کودک از این طریق است. این مقاله در پی پاسخ به این سوال است که: حق بر سلامت روان کودکان در فضای مجازی با توجه به نظام حقوقی ایران و اسناد بین‌المللی حقوق بشر چگونه قابل تحقق است؟ برای پاسخ به این

۱. استادیار گروه حقوق تجارت بین‌الملل دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی.

سوال، حقوق مختلف کودکان در فضای مجازی از قبیل حق آموزش، حق حریم خصوصی، حق امنیت و حق بر بازی و تفریح و نسبت آنها با حق بر سلامت روان کودکان مورد بررسی قرار می‌گیرد. نتایج حاصل از این پژوهش حاکی از آن است که در نظام بین‌الملل حقوق بشر به خصوص در حوزه حمایت از حقوق کودکان، تمهیدات جامعی پیش روی دولت‌ها قرار گرفته است. اما در نظام حقوقی ایران هرچند اقداماتی در زمینه حمایت از سلامت روان کودکان در فضای مجازی انجام شده است، اما در عمل تا رسیدن به وضعیت مطلوب فاصله زیادی وجود دارد.

کلید واژه: حق سلامت ، کودکان ، نوجوانان ، حقوق بشر، فضای مجازی، کرونا.

نگاهی بر مسئولیت مدنی پزشکان در تحولات نوین زیست پزشکی

صابر تابان^۱، مهرداد تیموری^{۲*}

چکیده: زمینه و هدف: مسئولیت مدنی پزشکی، پاسخگو بودن پزشک در قبال خسارات ناشی از انجام وظایف پزشکی است که به بیمار وارد می‌آورد و این خسارات، اگر مسئولیت پزشکی مبتنی بر نظریه قهری باشد؛ اثبات تقصیر بر عهده بیمار یا مدعی خسارت است و در صورتی که مبتنی بر نظریه قراردادی باشد، بسته به اینکه تعهد پزشک، تعهد به نتیجه یا به وسیله باشد، موضوع متفاوت خواهد بود. امروزه با تحولات نوین زیست پزشکی از جمله ژنتیک درمانی، فناوری‌های تولید جنین و شبیه‌سازی انسان مسئولیت مدنی پزشکان نیازمند نگاهی جدید است. لذا مقاله حاضر به بررسی مسئولیت مدنی پزشکان در تحولات نوین زیست پزشکی می‌پردازد.

روش پژوهش: پژوهش حاضر از نوع نظری بوده و روش تحقیق به صورت توصیفی - تحلیلی است و روش جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

یافته‌ها: با توجه به تحولات نوین زیست پزشکی به نظر می‌رسد که قوانین و مقررات حوزه مسئولیت مدنی پزشکان نیازمند بازنگری است. چراکه خسارات ناشی از انجام وظایف پزشکی در اعمال بیوتکنولوژی انسانی که پزشکی مدرن و از نوع درمانی هستند، از جمله تحولات نوین زیست پزشکی ژنتیک درمانی، فناوری‌های تولیدمثل انسان و پیش جنین‌ها و باروری‌های پزشکی در حوزه شبیه‌سازی انسان و حتی سلول‌های

۱. گروه آموزشی حقوق خصوصی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.

۲. گروه آموزشی حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران. (نویسنده

Email: mehrdadteymoori1@gmail.com

مسئول).

بنیادین و... را شامل می‌گردد. هر یک از این موارد فناوری زیست پزشکی انسانی مسائل حقوقی از جمله مسئولیت مدنی و کیفری را به دنبال دارند.

نتیجه‌گیری: مقررات تحولات نوین زیست پزشکی و بیوتکنولوژی انسانی از فقدان یک سیاست و چارچوب منسجم کنترل نظارتی هم از نظر قضایی و هم از نظر ماهوی پراکنده برخوردار است. علاوه بر این، دوراهی‌های از لحاظ اخلاق پزشکی جدی نیز به دنبال دارد. لذا نیازمند این است تا قانون‌گذار، نسبت به ایجاد دستورالعمل‌های و قوانین برای تحولات نوین زیست پزشکی و بیوتکنولوژی مدرن و مسئولیت مدنی خاص پزشکان و عنداللزوم مسئولیت کیفری را برای این‌گونه موارد پیش‌بینی نماید.

واژگان کلیدی: مسئولیت مدنی، زیست پزشکی، خسارت، تقصیر، پزشکی مدرن، بیوتکنولوژی انسانی.

امکان سنجی مسئولیت مدنی ناشی از کاربرست هوش مصنوعی در حیطه پزشکی

محمود عباسی^۱، منصوره نیکبخت نصرآبادی^۲

چکیده: زمینه و هدف: گسترش دانش در حوزه پزشکی و پیچیدگی تصمیمات مرتبط با آن توجه متخصصین را به استفاده از سیستم های هوشمند جلب نموده است. هوش مصنوعی در حیطه ی پزشکی؛ در تشخیص بیماری ها، پیش بینی نتایج درمانی، نرم افزارهای پشتیبان بیمار و پزشک، تحلیل داده های پزشکی و پیشگیری از بیماری ها و ... به کار می آید و این کار از طریق شبیه سازی، تقویت و یا تکمیل هوش انسانی به روش دقیق و کارآمد انجام می شود. اصطلاح هوش مصنوعی پزشکی ترکیبی از فناوریهای نوین مبتنی بر هوش مصنوعی و شاخه های علوم پزشکی را در برمیگیرد که از جمله تصمیم گیری بالینی، تشخیص، درمان، پیشگیری، پزشکی از راه دور، سلامت هوشمند و توسعه دارو را شامل می گردد. این ساز و کار پدیده جدیدی است که حقوق خصوصی را درگیر چالش جدیدی در بحث مسئولیت مدنی می کند که برای پاسخگویی به آنها مجبور به اصلاح یا ایجاد سازوکارهای حقوقی و قانونی جدید هستیم. سیستم های هوش مصنوعی ممکن است علت مستقیم یا غیرمستقیم آسیب به بیمار باشد. لذا پژوهش حاضر ضمن بررسی چگونگی کاربرست فناوری هوش مصنوعی در عرصه ی پزشکی درصدد پاسخ به این سؤال است که آیا می توان برای هوش مصنوعی در مقام یک شخص حقوقی در قبال آسیب های وارده به بیمار مسئولیت قائل بود؟

روش تحقیق: برای این تحقیق از منابع فارسی و انگلیسی استخراج شده از سایتهای معتبر به خصوص مقالات ۲۰۲۲-۲۰۱۵ استفاده شده است که از طریق تجزیه، تحلیل،

۱. دانشیار حقوق پزشکی، مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.

۲. پژوهشگر مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).
Email: Nikbakht567@gmail.com

تحقیقات علمی و نظرات افراد متخصص در زمینه هوش مصنوعی و حقوقدانان انجام شده است.

یافته ها: یافته های پژوهش حاکی از آن است پزشک معالج وقتی با به کارگیری هوش مصنوعی به تشخیص و درمان می پردازد؛ از آنجا که در استناد عرفی ضرر و رابطه سببیت تغییر ایجاد می شود، مسئولیت مدنی هوش مصنوعی بر مبنای تئوری های مختلف از جمله شخصیت حقوقی مستقل، تلقی به عنوان حیوان یا شیء قابل بررسی است.

نتیجه گیری: وقتی پزشک معالج به عنوان کاربر از هوش مصنوعی در فرآیند درمان بهره می برد و در نتیجه آن آسیبی به بیمار وارد می شود؛ هر چند نمی توان برای این فناوری شخصیت حقوقی جداگانه قائل بود؛ لیکن از آنجا که در زنجیره به کارگیری آن افراد متعدد از جمله سازنده، آموزش دهنده یا کاربران متعدد دخیل هستند؛ از مسئولیت پزشک می کاهد.

کلید واژه ها: هوش مصنوعی، پزشکی هوشمند، مسئولیت مدنی، کاربر، شخصیت حقوقی.

حمایت از سلامت کودکان در برابر آسیب‌های فضای مجازی در پرتو آموزه‌های اسلامی

محمد مهدی مقدادی^۱

چکیده: در زمانی به سر می‌بریم که فضای مجازی توسعه زیادی یافته و فصل جدیدی در روابط فردی و اجتماعی گشوده است. تنوع و مزایای فضای مجازی و نقش مهم آن در آموزش، ارتقای آگاهی و اطلاعات و پر کردن اوقات، موجب اقبال فراوان شهروندان از جمله کودکان نسبت به آن شده و سبب شده وقت بیشتری بدان اختصاص دهند. اما این پدیده در کنار مزایا و فوائدش، مخاطرات و آسیب‌های متعددی برای جامعه، خانواده و به ویژه کودکان دارد. جاذبه، زیبایی‌ها و هیجانات فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی آن، وقت زیادی از اطفال و نوجوانان می‌گیرد و سلامت جسمی، روانی و معنوی آنان را در معرض آسیب و زیان‌هایی چون بیماری، اختلال شخصیت، سوء استفاده جنسی، افت تحصیلی و انزوای اجتماعی قرار می‌دهد. متأسفانه رویکرد حقوق کودک و اسناد بین‌المللی بر مبنای حقوقی چون؛ برخورداری از آزادی، حق شرکت در انجمن‌ها و مجامع، و حق بر حریم خصوصی در این باره مناسب نیست و نوعی روا انگاری و غفلت نسبت به مخاطرات آن برای کودکان معصوم احساس می‌گردد. در حالی که بر پایه آموزه‌های اسلامی در خصوص کودکان، از جمله نهاد سرپرستی و ولایت، لزوم حفظ و مراقبت و تربیت نیکوی کودک، و نیز اجرای غبطه و مصلحت وی، والدین طفل، دولت و جامعه موظف به حمایت از سلامت کودک در این باره بوده و باید نسبت به آموزش و توجیه شایسته کودک در این خصوص اهتمام کامل داشته و با نظارت و نیز اعمال محدودیت‌های مناسب، از آسیب‌ها و مخاطرات فضای مجازی بر کودکان جلوگیری نمایند.

واژگان کلیدی: کودک، فضای مجازی، حق بر سلامت، آسیب به کودک، مصلحت.

بررسی حقوقی خطر عدم شفافیت و تبعیض داده‌ها در کاربردهای پزشکی مدل‌های هوش مصنوعی

سحر کریمی^{۱*}، آریاز اقبالی^۲

چکیده: در سال‌های اخیر، توسعه و استفاده از سیستم‌های هوش مصنوعی در اکثر زمینه‌های فعالیت‌های انسانی افزایش چشم‌گیری داشته و از این فناوری برای پردازش داده‌ها و انجام خودکار بسیاری از وظایف استفاده می‌شود. در این میان، «یادگیری ماشین» به عنوان یکی از زمینه‌های هوش مصنوعی، توجه بسیاری از مجامع علمی و همچنین رسانه‌های عمومی را به خود جلب کرده و بر اساس آن، سیستم‌های هوشمند، نحوه‌ی انجام وظایفی را به صورت خودکار یا تحت نظارت انسان یاد گرفته و آموزش می‌بینند. سیستم‌های یادگیری ماشین در فعالیت پزشکی و هوش مصنوعی درمانی نیز جایگاه خاصی پیدا کرده‌اند (Gulshan et al, 2016: 2405). برای مثال، پژوهشگران توانسته‌اند به وسیله‌ی سیستم‌های هوش مصنوعی و با استفاده از فناوری یادگیری عمیق که یکی از انواع یادگیری ماشین است، متاستازهای گرهی در زنان مبتلا به سرطان سینه را با دقتی مشابه با پاتولوژیست‌های بالینی شناسایی نمایند (Ehteshami Bejnordi, 2017: 2200). این امر تا جایی در حوزه‌ی پزشکی افزایش پیدا کرده است که سازمان غذا و داروی آمریکا (FDA) در سال ۲۰۱۸، مجوز استفاده از یک سیستم هوش مصنوعی به متخصصین ارتوپدی در راستای شناسایی شکستگی‌های میچ دست در تصاویر پرتو ایکس دوبعدی را صادر کرده است (FDA, 2018). با این حال و با وجود افزایش روزافزون استفاده از این فناوری در حوزه‌ی پزشکی و درمان، نگرانی فزاینده‌ای در رابطه با استفاده از فناوری هوش مصنوعی و شبکه‌های عصبی عمیق برای مقاصد پزشکی وجود دارد.

۱ عضو هیأت علمی گروه حقوق خصوصی دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران. (نویسنده‌ی مسئول)

Email: karimi_sahar@khu.ac.ir

۲ پژوهشگر دکتری مهندسی نرم‌افزار و هوش مصنوعی، دانشکده علوم کامپیوتر دانشگاه اشتوتگارت، آلمان.

Email: aryaz.eghbali@iste.uni-stuttgart.de

سنجش روند تحولات سیاست‌های کلی سلامت در جمهوری اسلامی ایران با رویکرد حقوقی

محمد وزین کریمیان^۱، هاله کریمیان^۲

چکیده: به موجب بند اول اصل یکصد و دهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، «تعیین سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام» از «وظایف و اختیارات رهبر» است. سیاست‌های کلی نظام به دو صورت تنظیم می‌شوند و به تصویب مقام معظم رهبری می‌رسند: سیاست‌های کلی برنامه‌های توسعه، و سیاست‌های کلی ذیل عنوان‌های موضوعی خاص. اولین مجموعه سیاست‌های کلی با صورت اول، «سیاست‌های کلی برنامه دوم توسعه» (ابلاغی ۱۳۷۲/۸/۱۸) است و تا کنون شش مجموعه از این قسم از سیاست‌های کلی تصویب و ابلاغ شده است؛ آخرین آن، با عنوان «سیاست‌های کلی برنامه هفتم» (۱۴۰۱/۶/۲۱) است. کاوش در مجموعه سیاست‌های کلی برنامه‌های دوم تا پنجم نشان داده است که در این مجموعه، روش واحد و ثابتی برای پرداختن به موضوع سلامت، وجود نداشته است؛ با این وجود، عنوان‌هایی مثل «بهداشت»، «بهداشت و درمان»، «انسان سالم»، «سلامت همه جانبه»، «بهداشت جسمی و روحی»، و عنوان‌های مرتبطی مثل «سلامت مواد غذایی»، «بیمه‌های سلامت» مطرح بوده است. پس از این، یعنی در ۱۳۹۳/۱/۱۸ «سیاست‌های کلی سلامت» به تصویب رسیده و به این ترتیب، موضوع «سلامت» نیز دارای مجموعه خاص سیاست‌های کلی موضوعی شده است؛ و متناسب با آن، روش طرح موضوع سلامت در سیاست‌های کلی برنامه‌های ششم و هفتم نیز تغییر یافته، و «سیاست‌های کلی سلامت» مبنا قرار گرفته است. در مقاله حاضر، پس از بررسی تفصیلی روند این تحولات، به مسئله حقوقی نسبت سیاست

Email: karimianmo1@yahoo.com

۱. دانشیار دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری

۲. کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی

های کلی سلامت در برنامه های ششم و هفتم (و برنامه های پنج ساله بعدی)، با مجموعه ای که با عنوان موضوعی خاص «سیاست های کلی سلامت» تصویب و ابلاغ شده است، نیز پرداخته خواهد شد؛ و در این راستا، از آن جا که چنین مسئله ای در مور سیاست های کلی ذیل سایر موضوعات هم مطرح است، ابتدا، به تحلیل مسئله در سطح کلی پرداخته خواهد شد تا بر آن مبنا، مسئله در سطح خاص موضوع سلامت تحلیل شود.

واژگان کلیدی: قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، وظایف و اختیارات رهبر، سیاست های کلی نظام، سلامت، سیاست های کلی سلامت.

سیاست قضایی ایران در ارزیابی مسئولیت کیفری بزهکاران از منظر حقوق عصب شناختی

صدری مردانی^{۱*}، محمود عباسی^۲

چکیده: زمینه و هدف: رهیافت گستره دانش حقوق عصب شناختی در نظامهای حقوقی، زمینه بالندگی آرای قضایی متقن را فراهم میسازد. یکی از گزاره های دانش عصب_حقوق، استفاده شواهد عصب شناختی در دادرسیهای قضایی به عنوان امارات اثبات دعوا است. امارات جزو دلایل قضایی؛ جهت اثبات و یا عدم اثبات جرم، میزان نقش مباشرتی و یا مشارکتی بزهکاران و مطرح شدن علل عوامل موجهه جرم یا رافع مسئولیت کیفری هستند. شواهد عصب شناختی می توانند افق دید وسیعتری را به دادرسان قضایی ارائه نمایند تا جامعه از نظام عدالت کیفری پویا براساس علم نوین، با سازگاری ارزش ها و هنجارهای موجود بهره مند شود. مسئله اصلی که پژوهش حاضر آن را دنبال میکند؛ تبیین سیاست جنایی قضایی ایران، در ارزیابی مسئولیت کیفری بزهکاران، با استعانت از شواهد عصب شناختی به عنوان امارات اثبات دعوا است.

مواد و روش ها: پژوهش حاضر از نوع نظری به روش توصیفی_تحلیلی می باشد و روش جمع آوری اطلاعات آن به صورت کتابخانه ای با مراجعه به اسناد کتب و مقالات است. یافته ها: شواهد عصب شناختی در تعیین و ارزیابی مسئولیت کیفری بزهکاران موثر است. سنجه میزان شناخت و یا نارسایی شناختی بزهکاران، بر اساس مؤلفه های اخلاقی شخصیت ایشان از طریق شواهد عصب شناختی امکان پذیر است. کیفیت مسئولیت کیفری بزهکاران بر اساس متغیرهایی همچون هوش اخلاقی، حساسیت اخلاقی، تأمل

۱. دانشجوی دکتری دانشگاه آزاد تهران مرکزی، (نویسنده مسئول)

۲. دانشیار حقوق پزشکی، مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.

هوشیارانه، آگاهی عاطفی که از مولفه‌های استقرایی اخلاقی شخصیت بزهکاران میباشد؛ بر نحوه تصمیمگیری دادرسان قضایی تاثیرگذار خواهد بود.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر؛ ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانت داری رعایت شده است.

نتیجه‌گیری: در مجموع دریافتیم که یکی از زمینه‌های تحول در سیاست جنایی قضایی ایران؛ تصمیم‌گیری‌های مدقانه‌تر با وصف عدالت و انصاف بر اساس امارات اثبات دعوا به دست آمده از طریق شواهد عصب شناختی است. شواهد عصب شناختی برآمده از مولفه‌های اخلاقی شخصیت بزهکاران، در ارزیابی میزان شناخت و یا نارسایی شناخت آنان موثر است. این اثر گذاری نقش چشمگیری بر تعیین و ارزیابی مسئولیت کیفری بزهکاران، در پرونده‌های قضایی ایفا می‌نماید.

واژگان کلیدی: سیاست قضایی، مسئولیت کیفری، حقوق عصب شناختی.

دور القانون الخاص في حماية الحدث من الاضرار الصحية للمخدرات

علي كاظم جاسم^١

الملخص: يؤدي تجريم تعاطي المخدرات وحيازتها للاستخدام الشخصي إلى عواقب سلبية على الصحة والأمن وحقوق الإنسان للأفراد والمجتمعات في جميع أنحاء العالم. كما يدفع بأولئك الذين هم في أمس الحاجة إلى التدخلات الصحية الحيوية بعيداً عنها أو يضعهم في السجن مع ما يترتب على ذلك من آثار خطيرة على الصحة العامة. ويؤدي التجريم أيضاً إلى ارتفاع معدلات السجن واكتظاظ السجون وأنظمة العدالة الجنائية المرهقة أصلاً، ما يعرض الأفراد لخطر متزايد بالاحتجاز التعسفي والمعاملة اللاإنسانية أو المهينة أثناء السجن. ويزيد التعامل مع حيازة المخدرات للاستخدام الشخصي على أنها جريمة، من حدة التمييز. كما يتزايد تصادم الأفراد مع القانون، ما يقوّض وصولهم إلى العمل والتعليم وغير ذلك من فرص الاندماج الاجتماعي.

مشكلة البحث: ان قانون الاحوال الشخصية العراقي رقم ١٨٨ لسنة ١٩٥٩ لم ينص صراحة على خطر الادمان على المخدرات الا من خلال بيان تأثيره على العلاقة الزوجية وانتهاء الرابطة من خلال التفريق القضائي خاصة نص المادة (٤٠).

اوصينا بما يلي

١. ظاهرة الادمان تؤثر على المدمن واسرته على حد سواء الذي يؤثر سلباً على حالة الاستقرار والاطمئنان للأسر مما يترتب عليه ضرورة زيادة البرامج التوعوية ومعدلات الثقافة المجتمعية

٢. تعديل اللوائح والتشريعات الخاصة بمكافحة المخدرات التي لم تأخذ بعين الاعتبار ان الادمان مرض.

١. استاذ مساعد في القانون العام في جامعه واسط، العراق

۳. النص صراحة في قانون الاحوال الشخصية على عدم ايقاع الطلاق مدمن المخدرات شرط اثبات ذلك بتقرير طبي صادر من لجنة طبية والذي يعد من خلاله بانه مريض وفقا للقانون

اللسانيات الجنائية ودورها في الكشف عن الجرائم السيبرانية

براء نصير جرمط الخفاجي^١

ملخص البحث: إن استخدام الانترنت على ما فيه من فوائد جمة لا يخلو من منغصات تفسد بعض جوانبه، فهو أشبه بالطرق والشوارع التي يسود في بعضها جرائم مثل الجرائم التي توجد في العالم الحقيقي بمعنى أنك قد تتعرض في العالم الافتراضي لشتى أنواع الجرائم التي تجري في العالم الحقيقي من سب وشتم وتنمر وغيرها حين تكون في بعض المواقع على النت ولهذا قد يتحاشى الكثير من مستخدمي الإنترنت الخوض في القضايا الحساسة التي تقودهم للدخول في معارك هذه (الشوارع غير الآمنة)؛ بل رأينا بعض الناس هجر بعض وسائل التواصل الاجتماعي بسبب عدم تحمله للسلوك السائد فيه، وقد تناولت في هذا البحث العلاقة بين اللسانيات الجنائية والجرائم الإلكترونية، فاللسانيات الجنائية هو علم بدأت بواكره تدخل حيز الدراسات اللسانية الغربية الحديثة في مطلع الثمانينات مع دراسات (جان سفارت فك) والجمعيات الجنائية في ألمانيا وغيرها من البلدان الأوروبية، وينتمي هذا العلم إلى اللسانيات التطبيقية التي تعطي الدلالة اللغوية في الميدان القضائي والجنائي / الشرعي أثرا بارزا في حيز الاستدلال، ثم ما لبث هذا الاتجاه العلمي أن تطور في الجامعات الغربية، واصبحت المحاكم المختصة تنتدب خبراء لغويين لدراسة القضايا الجنائية فضلا عن غيرها . تقدم المشورة لهم والاستئناس بها واعتمادها دليلا على إثبات دليل ما أو نقضه، وقد وقع اختياري لدراسة هذا الموضوع لبيان أهمية اللغة في الجهاز القضائي في المساعدة للكشف عن الجرائم الرقمية سواء كانت على شكل نصوص أو صوتيات ، وتحليل نصوص الجناة والمتهمين في الرسائل الجنائية وإيجاد السبل الممكنة لمكافحة السرقات العلمية وخطاب الكراهية المنتشرة في مواقع التواصل الاجتماعي ، ولا يكون ذلك إلا بتوظيف امكانيات اللغة في فك تلك الشفرات، فقد اشتمل بحثي ثلاث مباحث: فكان المبحث الأول في: مفهوم اللسانيات الجنائية والجرائم السيبرانية، أما المبحث الثاني فكان في: خصائص وصور وأنواع الجرائم السيبرانية، وأما المبحث الثالث فكان في: دور اللغة في الكشف عن الجرائم السيبرانية النصية والصوتية.

الحقوق الصحية للعامل الحدث في التشريع العراقي والمواثيق الدولية

ابراهيم محسن جبر^١

ملخص البحث: بالنظر لما يتطلب الحدث العامل من رعاية صحية وحماية قانونية فقد تولت التشريعات المحلية منها والدولية بالاهتمام لهذه الشريحة سواء كانت على مستوى الرعاية الصحية او ساعات العمل ونوعه لذا حظي باهتمام بالغ, ومن خلال دراستنا لهذا الموضوع ومن اجل احاطته بكل التفاصيل بدا من المقصود بالحدث ووصولاً الى الجزاءات المترتبة على مخالفة التشريعات المحلية والدولية, لذا قسمنا دراستنا الى اربعة مباحث, فتناولنا في المبحث الاول ثلاثة مطالب الاول منها تكلمنا عن مفهوم الحقوق الصحية على مستوى التشريع العراقي والمواثيق الدولية ومنظمة الصحة العالمية, ثم انتقلنا في المطلب الثاني الى معرفة المقصود بالحدث وميزنا في هذا الصدد بين الحدث في القوانين الخاصة والقوانين المدنية والفرق بين الحدث بصفته عاملاً, وعند المطلب الثالث ميزنا بين العامل وصاحب العمل وفيما اذا كان شخصاً طبيعياً او معنوياً والالتزامات الخاصة بالصحة الملقاة على صاحب العمل او الولي والوصي في حال اشتراط القوانين الدولية او المحلية على موافقة ولي الحدث او وصية, ثم انتقلنا الى المبحث الثاني فقسمناه الى مطلبين كان الاول منه عن الحقوق الصحية للعامل الحدث في التشريعات العراقية والانظمة والتعليمات وخصوصاً في قانون العمل النافذ رقم (٣٧) لسنة ٢٠١٥, ومن ثم ناقشنا في مطلبه الثاني عن تلك الحقوق في الاتفاقيات الدولية وفيما اذا كان العراق طرفاً فيها ومدى ملائمة قوانينه الداخلية لهذه الاتفاقيات ومدى انسجام التشريعات مع الواقع العملي, وختمنا دراستنا بمبحث ثالث بينا فيه الجزاءات القانونية سواء الجنائية في حال مخالفة القواعد الامرة الخاصة بالاحداث وهذا ما بيناه في المطلب الاول, اما المطلب الثاني فهي الجزاءات المدنية وما يترتب على بطلان عقود العمل في حال مخالفتها سواء كانت من صاحب العمل او الولي والوصي, ثم انتهينا بنتائج وتوصيات مبنية على اسس علمية في ضوء الدراسة .

مفهوم و موقع الحق في الصحة في التشريعات الوطنية

كامل اسماعيل^١

الملخص: تعتبر الصحة العامة من الأمور الرئيسية الهامة في الدولة والتي لا يمكن التخلي أو الاستغناء عنها، كما تمنحها الأنظمة القانونية المختلفة المزيد من العناية، على اعتبار أن الحق في الصحة هو حق كفلته المواثيق والاتفاقيات الدولية، وسارعت الدول للتأكيد عليه في دساتيرها وقوانينها المختلفة، كما أنَّ المجتمع يكفل ذلك الحق عبر الدولة من خلال تأمين الرعاية الصحية للفرد. وقد أكدت كل الدساتير الوطنية على ذلك الحق بحيث اعتبرت أنَّ الرعاية الصحية هي حق تكفله الدولة لجميع المواطنين عبر إنشاء المؤسسات الصحية، والسؤال المطروح هل اعتنت القوانين الوطنية بالحق في الصحة واعتبرت أن لكل فرد الحق في الرعاية الصحية كما تعنى الدولة بالصحة العامة وتكفل وسائل الوقاية والعلاج بإنشاء المستشفيات والمؤسسات الصحية، والتأكيد على الخدمات الصحية العلاجية والمراقبة الطبية للجميع.

الكلمات المفتاحية: الحقوق العامة، الحق في الصحة، الخدمات الصحية، التأمين الصحي.

١. دكتوراه في الفقه والقانون وأستاذ مساعد في كلية الحقوق في الجامعة الرضوية للعلوم الإسلامية.

موقف القواعد القانونية والأخلاقيات الطبية من العمل بالبصمة الوراثية

محمد جاسم الساعدي^١

الملخص: شهدت البشرية في مختلف أعصارها حدوث ثورات علمية متصاعدة في مختلف المجالات، خاصة مجال العلوم الطبيعية والتطبيقية الأكاديمية، لا سيما حقل العلوم الطبية. وحدثت في الآونة الأخيرة ثورة طبية عارمة في مجال علم الجينوم البشري وحقل الهندسة الوراثية وتقانة المأشوب. واستدعت مواكبة هذه التطورات تأطيرها بأسس ومبادئ تنسجم مع الأخلاقيات الطبية وتتمحور ضمن القواعد القانونية المقررة لها. من هنا كان هذا المقال الذي يتناول موقف القواعد القانونية - والتي هي بمثابة الضوابط الحقوقية - والأخلاقيات الطبية - والتي هي عبارة عن قواعد فلسفية للمبادئ المستنبطة منها - من العمل بمجال تقنية البصمة الوراثية (معرفة الخريطة الجينية للفرد) المندرجة ضمن الاكتشافات العلمية الحديثة ذات الأهمية البالغة، سيما في حقول الطب الشرعي. وكانت من جملة أهداف المقال بلورة البصمة الوراثية ضمن إطار قواعد القانون والأخلاق الطبية في بوتقة بحث متكامل ومختصر يضم ثنايا الكلام حولها. وتم استخدام المنهج الوصفي التحليلي لدراسة المباني الأخلاقية والقانونية اللازمة لتأطير القواعد البيانية للبصمة الوراثية. وقد خلصنا إلى بعض النتائج، والتي منها ضرورة قبولية ضوابط معينة للعمل بالبصمة الوراثية وإجراء تحليلها بحيث تجب مراعاتها، وهذه الضوابط قد تكون أخلاقية أو قانونية.

الكلمات المفتاحية: القواعد القانونية، الأخلاقيات الطبية، البصمة الوراثية، الهندسة الوراثية، الجينوم البشري .

١. أستاذ مساعد في قسم القانون الجنائي، كلية القانون - جامعة الأديان والمذاهب/قم

إجراءات القواعد الدولية في قضاء الأحداث وتأثيرها على تطوير التشريع العراقي

م.م. صباح محسن جلعوط الجادري^١

المستخلص: تمر المجتمعات الإنسانية بمراحل مختلفة من التطور والتغيير الذي ينعكس آثاره المختلفة على شعوبها ويمكننا القول إن المجتمع الدولي أدرك منذ زمن، أهمية رعاية الحدث وتوفير الظروف المناسبة لتنشئته السليمة والصحيحة ودرء الأخطار التي يمكن أن يتعرض لها لدفعها عنه وجعله يتمتع بالحقوق الأساسية الملازمة لشخصه فعمل على وضع قواعد دولية تتضمن مبادئ أساسية تدعو إلى الاهتمام بتحسين أوضاع الأحداث، بحيث تؤمن لهم الرفاهية اللازمة التي تساعد في إيجاد بيئة اجتماعية صالحة لنموهم النمو الطبيعي المتوازن مما يبعدهم عن مهاوي الانحراف والإجرام، كما تدعو هذه المبادئ إلى توفير الرعاية للأحداث بحيث يشمل موضوعها كافة أوجه الرعاية الاجتماعية والصحية والقانونية والدستورية وقد سعى المجتمع الدولي إلى صياغة قواعد قانونية مرجعية في معاملة الأحداث الجانحين ولاسيما في الجانب الإجرائي الذي يعد الأداة القانونية لإثبات أو نفي التهمة عن المتهم كقاعدة عامة في حين دور تلك القواعد الإجرائية في مجال قضاء الأحداث يتصف بالخصوصية لكون تلك القواعد يتسع التعامل معها ليست بكونها قواعد قانونية فحسب بل يطغى عليها الجانب الاجتماعي أيضاً فتكون وسيلة للإصلاح.

كما أنه لا نجد دور مثيل لتلك القواعد في القضاء العادي الذي يتيح محاكمة البالغين أمامه. وانطلاقاً من تلك الخصوصية عملت الأسرة الدولية ممثلة بالأمم المتحدة وأجهزتها على مجموعة من القواعد والمبادئ والاتفاقيات التي تعنى بحماية ورعاية فئة الأحداث الجانحين وأن هذه المواثيق الدولية تهدف إلى ضمان حماية حقوق ورفاه جميع الأحداث

١. تدريسية في كلية القانون، جامعة واسط، العراق والرئيس السابق لدائرة رعاية القاصرين في مكتب المدعي العام في محافظة واسط

الذين يدخلون بنزاع مع القانون، والقضاء على الظروف التي تؤثر على النمو السليم للطفل وذلك من أجل إصلاح معالجة الأحداث ودمجهم من جديد بمجتمعاتهم وأن هذا الأساس القانوني للإجراءات الإصلاحية يمثل الشرعية الإجرائية القانونية لتلك القواعد المعمول بها في قضاء الأحداث.

وإن الصفة القضائية لقضاء الأحداث تخوله النظر في الجرائم التي يرتكبها هؤلاء واتخاذ التدابير الإصلاحية اللازمة بحققهم بُغية معالجة انحرافهم فالمهمة الأساسية لقضاء الأحداث هي اتخاذ التدبير العلاجي بحق الحدث الذي ارتكب فعلاً يعاقب عليه القانون وأن تدخل القضاء في شؤون الأحداث لم يعد تدخلاً جزئياً صرفاً، بل أصبح رعائياً ووقائياً والهدف منه هو توفير قضاء أكثر عدالة وإنصافاً وإنسانية لجميع الأحداث الذين لهم مشاكل مع القانون.

الكلمات المفتاحية: القواعد الدولية، الأحداث، الإجراءات القانونية.

دور الذكاء الاصطناعي في مواجهة الجريمة الإلكترونية

جابر حسين علي التميمي^١

الملخص: هدفت هذه الدراسة إلى تحديد ماهية الذكاء الاصطناعي الجريمة للمعلوماتية وبيان تعريفهما وأبرز خصائصهما والكشف عن مدى وجود علاقة مؤثرة بين الذكاء الاصطناعي من جهة ومكافحة الجريمة الإلكترونية من جهة أخرى. تمثلت نتائج الدراسة في أن تقنيات الذكاء الاصطناعي هي نتاج جهود بحثية وتطبيقية عبر مراحل مختلفة من التاريخ وهي أنظمة ذات قدرات فائقة وتسعى لأن تكون ذات تأثير فاعل على مستويات مختلفة للجرائم أهمها مجابهة الجرائم المعلوماتية كما أظهرت الدراسة أن الجرائم الإلكترونية جرائم مستحدثة تطورت في العصر الحديث وطرق مواجهتها تلتقي مع نظم الذكاء الاصطناعي فائقة القدرات.

يعد الذكاء الاصطناعي من المصطلحات الحديثة ويعتبر من الميادين المهمة التي تستقطب اهتمام الباحثين والعلماء منذ القدم، ومع التزايد الكبير لاستخدام الذكاء الاصطناعي في شتى ميادين الحياة أصبحت تقنيات الذكاء الاصطناعي أكثر تطوراً في السنوات الماضية وتلعب دوراً في المجتمع وتم استخدامها في مجالات مختلفة مثل المجالات الطبية والقانونية والعديد من المجالات الأخرى، ولعل أبرز تلك المجالات موجهة الجرائم المستحدثة، لذلك يمكن لهذه التقنيات أن برمجت المواجهة خطر الإلكتروني معين مثل الجرائم الإلكترونية قد تحقق نجاحاً وهو الموضوع الذي ستركز عليه في دراستنا هذه.

إشكالية البحث: يتمحور موضوعنا حول الإشكالية التالية: ما مدى تأثير استخدام الذكاء الاصطناعي في مجاعة الجريمة المعلوماتية الحد من كما ويندرج عن هاته الإشكالية العامة الأسئلة الفرعية التالية: المقصود بمفهوم الذكاء الاصطناعي ؟ ما مفهوم الجريمة

Email: jaltamimi@uowasit.edu.iq

١. معاون عميد كلية القانون جامعة واسط (العراق)

الالكترونية وما خصائصها؟ وما العلاقة التداخلية بين الذكاء الاصطناعي والجريمة المعلوماتية ؟

فرضيات البحث: تطلق الدراسة الحالية من الفرضيات التالية من الممكن أن يساهم الذكاء الاصطناعي في ! الجريمة الالكترونية، خاصة بسبب وجود علاقة قوية بين استخدامات الحاسب الآلي وارتكاب الجرائم المعلوماتية، وأيضاً هناك علاقة على نحو إيجابي بين الذكاء الاصطناعي والجرائم المعلوماتية.

أهداف البحث: بناء على الإشكالية المطروحة فإن هذه الدراسة تهدف إلى التحديد مفهوم الذكاء الاصطناعي، والتعرف على ماهية الجريمة المعلوماتية، والكشف عن مدى وجود علاقة مؤثرة من الذكاء الاصطناعي والجرائم الالكترونية، التعرف على طرف مخافة الجريمة الالكترونية، فضلاً عن التعرف على موقف المشرع العراقي من الذكاء الاصطناعي، وتبسيط الضوء على موضوع مستحدث ألا وهو مخالفة جرائم الحاسب الآلي بتقنيات الذكاء الاصطناع وإعطاء نظرة عامة حول الموضوع.

خطة البحث: تقسيم هذه الورقة إلى قسمين حيث تسلط الضوء في القسم الأول على الإطار المفاهيمي للذكاء الاصطناعي والحرية المعلوماتية، وفي القسم الثاني إلى أثر تقنيات الذكاء الاصطناعي في التصدي للجريمة الالكترونية.

كلمات مفتاحية: ذكاء اصطناعي، الجريمة الالكترونية، مكافحة جرائم الحاسوب، تحقيق رقمي، جرائم رقمية.

تأثير الذكاء الاصطناعي على المنظومة القانونية

جابر حسين علي التميمي^١

الملخص: إن الذكاء الاصطناعي أهم مخرجات الثورة الصناعية الرابعة الذي أصبح يعتمد عليه في الحياة العملية والعلمية، حيث حققت نجاحا باهرا وعملت على توفير الرفاهية والراحة ومساعدة الأفراد في إنجاز مهامهم وفي ظل تصاعد وتيرة استخدامه خاصة في الدول المتطورة زاد حجم خطورته وكان له مجموعة من الآثار التي أثارت اهتمام الباحثين خاصة على المنظومة القانونية الحالية فهو موضوع جديد للقانونيين لإيجاد حلول لمشكلات إثبات الأضرار الناجمة عنه وتحديد مسؤوليته عنها.

حيث شهد العصر الحديث ثورة صناعية ثالثة تمخضت عن التكنولوجيات الحديثة المبتكرة وعن الرقمنة، فبات العالم قرية صغيرة تحركها الآليات الحديثة، وتصنع منها مجتمعا حضاريا راقيا فكريا واقتصاديا، وكان أحد أبرز مخلفات هذه الثورة وحديث الساعة هو الذكاء الاصطناعي المنبثق عن الرقمنة والتكنولوجيا الحديثة وجيل الروبوت، الذي تنوعت استخداماته في العديد من المجالات الصناعية والاقتصادية والتقنية والتعليمية التي تؤدي إلى مزيد من الثورات الصناعية.

يمكن تعريفه على أنه فرع من علم الحاسوب، حيث عرف عالم الحاسوب جون مكارثي هذا المصطلح بالأساس في عام ١٩٥٦، على أنه علم وهندسة صنع الحالات الذكية أي أنه الأنظمة أو الأجهزة التي تحاكي الذكاء البشري الأداء المهام، والتي يمكنها أن تحبين من نفسها استنادا إلى المعلومات التي تجمعها، إلا أنه نجم عنه مخاطر وتحديات جديدة من بينها للمشاكل القانونية التي أثارها الذكاء الاصطناعي كالملكية الفكرية، المسؤولية العقدية والتقصيرية، حماية المعطيات الشخصية وغيرها، فقد ما حقق الذكاء الاصطناعي للمجتمع الرفاهية والرفق والازدهار، وبقدر التصديق بأنه حتمية لا مناص منها

Email: jaltamimi@uowasit.edu.iq

١. معاون عميد كلية القانون جامعة واسط (العراق)

ولا غنى عنها، إلا أنه كان له بالغ الأثر على المنظومة القانونية من حيث انتهاك الذكاء الاصطناعي لحياة الفرد وكفاية هذه القواعد السارية على مجامعة هذه المخاطر.

أهداف البحث: يهدف هذا البحث إلى تحديد مفهوم الذكاء الاصطناعي وبيان أنواعه، والمجالات التي استخدم فيها بالإضافة إلى أهم تطبيقاته، وأيضاً كيف استجابت الدول لهذه الثورة الصناعية الرائدة، من خلال منظوماتها التشريعية.

منهجية البحث: للإجابة على الإشكالية المطروحة تم الاعتماد على المنهج الوصفي التحليلي المناسب للإحاطة بجميع جوانب الموضوع وتقتضية طبيعة الدراسة بدءاً بتحديد تعريف الذكاء الاصطناعي، وتطوره التاريخي وتحديد مجالات استخدامه، وأهم تطبيقاته بالإضافة إلى كيفية استجابة الدول لتحديد الإطار القانوني للذكاء الاصطناعي.

هيكل البحث: تم تقسيم خطة البحث إلى محورين رئيسيين كالآتي المبحث الأول: عموميات حول الذكاء الاصطناعي تناولنا فيه تعريف الذكاء الاصطناعي وأنواعه المبحث الثاني: التنظيم القانوني الخاص للذكاء الاصطناعي.

الكلمات المفتاحية: الذكاء الاصطناعي، الثورة الصناعية ، المسؤولية الشخصية القانونية، التنظيم القانوني.

دور العلاقات الدولية في تطوير القانون الصحي الدولي

حسين علي حميد^١

الملخص: ان الصحة العالمية والعلاقات الدولية تتعاونان وتتأثران ببعضهما البعض، وتتطلبان التعاون والتنسيق المستمر لمواجهة التحديات الصحية العالمية وتحقيق التنمية المستدامة والسلام العالمي . وان الصحة العالمية والعلاقات الدولية لهما علاقة وثيقة ومرتبطة بشكل كبير. فالصحة العالمية تعنى بدراسة وتحسين وحماية الصحة العامة في جميع أنحاء العالم، بما في ذلك منع ومكافحة الأمراض وتعزيز سلامة الأغذية والمياه، وتعزيز حقوق الإنسان في مجال الصحة، وتوفير الرعاية الصحية الأساسية للجميع. ومن ناحية أخرى، فالعلاقات الدولية تعنى بدراسة وتحليل العلاقات بين الدول والمنظمات الدولية والمؤسسات الدولية، وتشمل العلاقات السياسية والاقتصادية والاجتماعية والثقافية وغيرها. وتشمل أيضًا القضايا العالمية المشتركة مثل تغير المناخ واللاجئين والأمن الدولي. و بشكل عام، يمكن أن يكون للآزمات الصحية العالمية تأثير كبير على العلاقات الدولية، والطريقة التي تستجيب بها الدول لهذه الآزمات يمكن أن يكون لها عواقب بعيدة المدى. وغالبًا ما تؤدي الآزمات الصحية الدولية إلى احتياجات إنسانية كبيرة، حيث قد يتعرض الأشخاص للنزوح أو الإصابة أو الإصابة بالمرض. وقد تحتاج البلدان إلى تقديم المساعدة إلى المناطق المتضررة، الأمر الذي يمكن أن يعزز العلاقات بين الدول.

الكلمات المفتاحية: العلاقات الدولية، القانون الدولي الصحي، المنظمات الدولية، التعاون الدولي.

فلسفة المشرع في الموائمة بين حماية الاحداث من افساد الاخلاق، وترسيخ القيم الايجابية

مصطفى راشد عبد الحمزة الكلابي^١

الملخص: يهدف قانون رعاية الاحداث العراقي من خلال سياسة الوقاية والتجريم والعقاب الى تكييف الحدث اجتماعياً وفق القيم والقواعد الاخلاقية والحد من الاجرام ، وقد عرف الحدث في المادة (٣ / ثانيا) بانه من اتم التاسعة من عمره ولم يتم الثامنة عشر، ويعني بانه الصغير الذي اتم السن التي حددها القانون للتمييز ولم يتجاوز السن التي حددها لبلوغ الرشد ، ومن الناحية النفسية والاجتماعية : يعرف الحدث بانه الصغير منذ ولادته وحتى يتم له النضج الاجتماعي والنفسي وتتكامل عناصر الرشد والمتمثلة في الادراك التام للأشياء والمواقف والظروف التي تحيط به.

اما الاخلاق فتعرف بانها : "مجموعة المبادئ والقواعد المنظمة للسلوك الإنساني، التي يحددها الوحي، لتنظيم حياة الإنسان، وتحديد علاقته بغيره على نحو يحقق الغاية من وجوده في هذا العالم على أكمل وجه."

فالقيم الاخلاقية التي يسعى المشرع الى حمايتها من جانب وترسيخها لدى الاحداث من جانب اخر هي مستوى أو معيار للانتقاء من بين بدائل أو ممكنات اجتماعية متاحة أمام الشخص في موقف معين ، فالحدث وفي لحظة التفاوض مع الخيارات بين أن يرتكب الجريمة أو يكف عنها، فإن المحكم في ذلك الموقف هو مقدار ونوع الاخلاق وحجم الإيمان بها، والقيمة الاخلاقية حين توظيفها التوظيف الحسن تقود إلى أفضل الاختيار الممكن، لذلك فإن القيم لها حقيقة المعيارية والتوجيه وتحمل صفة الانتقائية والاختيار، وتعد من أدوات الضبط الاجتماعي، فهي معيار اجتماعي متصل بالنهج الأخلاقي للفرد والجماعة يُقيم موازين السلوك ونهج الأفعال كما يتخذها دليلاً ومرشداً لمعرفة المرغوب فيه والمعزوف عنه والحسن والسيئ ، لان القيم تعني المعتقدات لما هو مرغوب أو حسن

وما هو غير مرغوب أو سيء ، ومن هنا يكون للمشرع دور كبير في تهذيب قيم المجتمع، وتقنين الحسنة منها، وتعديل بعضها، ومكافحة الافعال والمظاهر عديمة القيمة، فإن تم القضاء على المظاهر السلبية يقل حجم الإجرام في المجتمع.

لذلك تتضمن الاخلاق مقياساً قانونياً، له قدر من الثبات ينظم نسق الأفعال والسلوك ، وللمجتمع دور في حمل القاعدة القانونية على توقيير وتقدير الاخلاق ، لأن الصلة بين السياسة الجزائية والقيم الاخلاقية تتدعم كلما تقدم المجتمع، وأن بعض الواجبات الأخلاقية والالتزام بها طوعياً تحولت في بعض الأنظمة إلى مصادف للالتزامات القانونية، وذلك تم لدور القيم الاجتماعية في توفير المادة الأساسية للقاعدة الجزائية، مما يعني أن للقيم الاجتماعية أثر كبير في بناء القاعدة الجزائية وتوجيه سياسة المشرع في التجريم ، كما أن الصلة بين القيم الاجتماعية والأخلاق متمازجة ومتزاوجة، فالقيم هي منبع الأخلاق، والأخلاق هي مظاهر القيم في عالم الشهود، وما الأخلاق إلا مجموعة القيم والمعايير غير المادية وغير القياسية التي تحدد علاقة الناس بعضهم ببعض وعلاقة الدولة بالناس، فضلاً عن الدستور والقانون الجزائي ، وبما أن أساس المسؤولية الجزائية هو حرية الإرادة في الاختيار، بمعنى إن أساس المسؤولية أخلاقي.

ولعل من اهم تطبيقات التدابير الجنائية في قانون العقوبات العراقي رقم (١١١) لسنة ١٩٦٩ المعدل وقانون رعايا الاحداث رقم (٧٦) لسنة ١٩٨٣ المعدل لحماية الاحداث من افساد الاخلاق هي تجريم التحريض على الفجور في المادة (٣٩٩) وتجريم ارتياد الحانات والتحريض عليها في المواد (١٠٦) - (٣٨٨) - (٣٨٧) وتجريم الاعلان عن شيء بقصد افساد الاخلاق (٤٠٣) وكذلك تجريم نشر صور الاحداث في المادة (٢٣٦ ف ٥).

Patient Autonomy and Criminal Law

Hakan Hakeri¹

Abstract: The rights of the patient over his / her own body require that medical intervention on the body can only be done with the consent of the patient. In the absence of consent, even if the physician has made a medical intervention in order to cure the patient, medical intervention is illegal. Just the patient's enduring the surgery can be considered as material and moral damage and may also cause criminal law liability as it will be discussed in detail below.

Consent of the patient has been regulated in Turkey in constitution (1982), in Law on the Practice of Medicine and Branches (1928) and in statute on patient rights (1998).

No one should understand this summary of legal situation in Turkish medical criminal law to imply that patient-autonomy-centered principles of medical law and medical ethic have triumphed in Turkey. We mostly have no problem regarding legal provisions. Also in practice, there are no major violations in terms of obtaining the patient's consent. Significant shortcomings are involved in informed consent.

Regarding criminal responsibility we don't have significant cases. Even if such cases are in question, the theoretical facts may not be reflected in practice from the standpoint of the judiciary. As a result, I can say that patient's autonomy is properly protected by private law, but not by criminal law in Turkey. However, as a professor who has been working in the field of medical law and criminal law for many years, I can say that I am in favor of limiting the criminal law liability of physicians.

1. Istanbul University Faculty of Law, Director of the Institute of Medical Law

A Look at the Civil Responsibility of Doctors in Modern Biomedical Developments

Saber Taban¹, Mehrdad Teymouri²

Abstract: Background and purpose: Medical civil liability is the responsibility of the doctor for the damages caused to the patient due to the performance of medical duties, and these damages, if the medical liability is based on the coercive theory; It is the responsibility of the patient or claimant to prove the fault, and if it is based on the contractual theory, the matter will be different depending on whether the doctor's obligation is the obligation to the result or the means. Today, with the new biomedical developments, including genetic therapy, embryo production technologies, and human cloning, the civil responsibility of doctors requires a new look. Therefore, the present article examines the civil responsibility of doctors in the modern developments of biomedicine.

Research method: The current research is of a theoretical type and the research method is descriptive-analytical and the method of collecting information is in the form of libraries.

Ethical considerations: In all stages of writing the present research, while respecting the originality of the texts, honesty and trustworthiness have been observed.

Findings: According to the new biomedical developments, it seems that the laws and regulations in the field of civil liability of doctors need to be revised. Because the damages caused by the performance of medical tasks in the application of human biotechnology, which are modern medicine and of a therapeutic type, including the new biomedical developments of genetic therapy, human reproduction technologies and pre-embryos and medical fertility in the field of human cloning and even stem cells, etc. is included. Each of these cases of human biomedical technology leads to legal issues, including civil and criminal liability.

Conclusion: The regulation of modern developments in biomedicine and human biotechnology lacks a policy and a coherent regulatory control framework, both judicially and substantively. In addition, it also leads to serious dilemmas in terms of medical ethics. Therefore, it is necessary for

1. Educational Department of Private Law, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.

2. Educational Department of Criminal Law and Criminology, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran. (Corresponding Author). mehrdadteymoori1@gmail.com

the legislator to create guidelines and laws for new developments in biomedicine and modern biotechnology and to foresee the special civil responsibility of doctors and, if necessary, criminal responsibility for such cases.

Keywords: Civil Liability, Biomedicine, Damage, Fault, Modern Medicine, Human Biotechnology.

Feasibility study of the civil liability of artificial intelligence due to damage in medical law

Mansureh Nikbakht nasrabadi^{*1}, Mahmoud Abbasi²

Background and Objective: The expansion of knowledge in the field of medicine and the complexity of related decision-making has drawn the attention of experts to the use of intelligent systems. Artificial intelligence is used in disease diagnosis, prediction of treatment outcomes, patient and physician support software, medical data analysis, and disease prevention. This is achieved through simulation, enhancement, or augmentation of human intelligence in a precise and efficient manner. This new phenomenon raises new challenges in the discussion of civil liability, which necessitates the modification or establishment of new legal mechanisms to address them. AI systems may directly or indirectly cause harm to patients. Therefore, this research aims to investigate how artificial intelligence technology is applied in the medical field and seeks to answer the question of whether artificial intelligence can be held legally responsible as a legal entity for the damages caused to patients.

Research Method: For this study, Persian and English sources extracted from reputable websites, especially articles from 2022-2015, have been utilized. The research has been conducted through decomposition, analysis, scientific research, and the opinions of experts in the field of artificial intelligence and legal experts.

Findings: The research findings indicate that when a physician uses artificial intelligence for diagnosis and treatment, the application of AI can change the traditional notions of liability and causation. The civil liability of artificial intelligence can be based on various theories, including independent legal personality, consideration as an animal, or an object subject to examination, due to the changes in customary law and causation.

Conclusion: When a treating physician uses artificial intelligence in the treatment process and as a result, harm is caused to the patient; although it is not possible to attribute separate legal personality to this technology, since multiple individuals including the creator, trainer, or multiple users are involved in the chain of its deployment, it reduces the responsibility of the physician.

Keywords: Artificial intelligence, smart medicine, civil liability, user, legal personality

1. Researcher of Higher Institute of Management and Planning Education and Research, Tehran, Iran. Email: Nikbakhtm567@gmail.com

2. Medical Ethics and Law Research Center, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran. Email: dr.abbasi@sbmu.ac.ir

Spiritual Health in the Materialistic Approach of The Occult Concepts of The Quran

Mohammad Moradi¹, Firoz Aslani^{*2}, Mehrdad Teymouri³

Abstract: Empiricism in the contemporary era helped the growth of materialism and caused some contemporary thinkers to look at all dimensions of existence with a materialistic approach. Based on this, some Iranian thinkers followed the materialist approach to these concepts by placing sensory philosophy as a criterion in examining occult concepts. This caused occult concepts to face challenges, so that sometimes they were denied, and sometimes they were adapted to material things, and in some cases material explanations were made of those concepts, and often the extraordinary stories of the Qur'an were also considered symbolic. One of the consequences of this flow was the spiritual distortion of occult concepts, de-occultation, and de-spiritualization, considering the crucial importance of occult facts in the worldly and afterlife happiness of man, which the Holy Quran considers faith in occult facts to be the source of salvation for mankind and the guarantor of his spiritual and psychological health; Therefore, by challenging occult concepts with a materialistic approach; The spiritual health of people who were affected by such an approach faced serious challenges; Therefore, the materialistic approach to the occult concepts of the Quran is considered one of the fundamental problems of some contemporary intellectuals, which can affect the spiritual health of people.

Keywords: Quran, Spiritual Health, Materialistic Approach, Empiricism, Occult Concepts.

1. Assistant Professor of Quran Sciences, University of Quran and Hadith, Qom, Iran.
moradi-215@yahoo.com

2. Ph.D student of Quran and Hadith Sciences, Quran and Hadith University, Qom, Iran, faculty member of Maragheh Faculty of Medical Sciences (Corresponding Author).
fz002813@gmail.com

3. Ph.D. in criminal law and criminology, researcher at the Ethics and Medical Law Research Center, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran .
mehrdadteymoori1@gmail.com

Ensuring Confidentiality and Privacy of Patients as Essential Components of an Electronic Health System

Seyed Mohammad Azin¹

Abstract: In 2022, the chairman of the Environment and Labor Health Office of the Iranian Ministry of Health, wrote to 19 selected universities of medical sciences, mandating Labor Medicine specialists to open files for the health of workers who seek their services in compliance with Article 92 of Iranian labor law. They were instructed to record all health information of the workers, regardless of its relevance to their profession, without obtaining informed consent. It appears that this order is supported by Sections 18, 20, 21, 22, 23, and 24 of the 2013 occupational health examinations directive and its accompanying guideline, which was enacted a year later.

The implementation of electronic health records is not inherently illegal or unethical. The absence of informed consent and the unnecessary disclosure of health information contradict privacy and confidentiality requirements. Disclosure of workers' information without legal permission violates a physician's obligation to uphold patient confidentiality. Article 648 of the Iranian penal code criminalizes any disclosure unless it is authorized by law. It is evident that governmental regulations do not possess sufficient legal authority to contradict acts of parliament. Therefore, referencing legal and ethical principles is essential.

The electronic health system is a significant aspect of developing the healthcare system and enhancing the quality of life for Iranian citizens. However, it should not grant permission to compromise patients' privacy and confidentiality rights, including those of workers. Disclosure of all workers' medical information, as prescribed in the aforementioned governmental regulations, is neither urgent nor appropriate. Lack of any requirement for patient informed consent is escalating concerns. The healthcare system administration should be mindful of the importance of privacy rights by refraining from accessing unnecessary and unrelated information and ensuring the confidentiality of patients' data, unless mandated by parliamentary regulations.

Key Words: Electronic Health System, Secrecy, Privacy, Confidentiality of Information, Occupational Disease

1. Scientific Board Member and Head of the Medical Law Department, Faculty of Law, University of Science and Culture, Tehran, Iran

The Role of Mass Media in Tertiary Prevention of Criminal Abortion by Womens

Mahdiye Inalou¹, Mehrdad Teymouri²

Abstract: Background and purpose: Mass media has a great influence on the thoughts and beliefs of a large number of people, and the role and importance of such media have been discussed and mentioned in various sources. The purpose of the current research was to investigate the role of mass media in preventing women's crimes, including the crime of criminal abortion.

Methodology: The method of carrying out this descriptive-analytical research is the type of library studies, which was done by referring to jurisprudence books, criminal laws and other existing laws, and articles and medical journals available in citation databases such as Google, Noormags, etc.

Findings: The findings of the research indicate that mass media includes social media and mass media, and social networks and virtual space are considered a type of mass media, and even in some cases it can be said that it has had a greater impact and role than mass media. We examined these media in the crime of criminal abortion.

Conclusion: The results of the research show that the mass media is an effective and powerful tool to influence people's beliefs, thoughts and views, which can raise the awareness of human beings through various ways such as providing educational programs, counseling, psychotherapy, psychology, etc. provide and sometimes be effective in preventing crimes.

keywords: media, social media, mass media, prevention, crimes against women, criminal abortion

1. Master's student in criminal law and criminology tabriz branch, Islamic azad university, Tabriz, iran. mahdiyenalou@gmail.com

2. Ph.d. in Criminal law and Criminology, Researcher at the Ethics and Medical Law Research Center, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, iran. (Corresponding author) mehrdadteymoori@gmail.com

Development of the right to health in the framework of the international law system

Maryam Karimian¹, Alireza Ansari Mahyari²

Abstract: The right to human health, as one of the fundamental principles of human rights, plays an important role in the framework of the international law system. This right means access to physical, mental and social health for all people. The development of the right to health in the international law system is of great importance in order to guarantee health and improve the standard of collective living in the world. The right to health means access to health and treatment services for every person without discrimination. The development of this right in the international law system is in order to maintain and strengthen the health of the society and expand the health and treatment services at the world level, which is done in the international law system based on the principles of human rights and facilitation. Facilitating the development of the right to health is for the purpose that this is one of the duties of governments and relevant organizations to create suitable conditions for the realization of the right to health. The importance of achieving and developing the right to health is also the need to analyze and investigate the existing weakness in the development of health in human beings, among the necessities of addressing this issue in the present research. This research has been written with the method of library study. The results of this study indicate that the development of this right in the framework of the international legal system is always faced with many problems, which include the strengthening of the World Health Organization, the regulation and implementation of international laws on capital health.

Keywords: global health, right to health, human rights and international law system.

1. Ph.D Student in International Law, Department of Law, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran.

2. Assistant Prof, Department of Law, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran.

Food Security and Public Health with the Origin of Transgenic Products in the Light of the International Legal System

Atena Mansouri¹, Azam Mansouri²

Abstract: At the world level, the production, use and trade of transgenic products have complex and contradictory dimensions, this complexity and possible risks have led to the formulation of various domestic laws and international treaties at the world level. Food security is an important issue in the global community, and due to the lack of food and the widespread distribution of genetically modified products and due to the harm these products have, countries face challenges such as sensitizing actions, toxicity of genetically modified products, creating resistance to antibiotics, They are faced with creating problems in the reproductive process and causing brain tumors. In this research, which was carried out using the analytical descriptive method and using the method of library studies, transgenic products were investigated from multiple legal angles. The results show that due to the existing restrictions and lack of food in the communities, on the one hand, they are facing the lack of healthy food and on the other hand, they are facing the disadvantages of these products. Therefore, in order to solve these challenges, the cooperation of global organizations such as FAO with global trade organizations and revision of global laws regarding food security can promise improvement in this field. Also, in the light of Iran's laws, this issue shows that Iran's biosafety law has several main ambiguities that have doubled the ambiguities of civil responsibility of genetically modified products. So that unlike the international laws that refer to special law and acceptance of pure responsibility for the compensation of transgenic products, in Iran's biosafety law, the trend is towards the traditional way of proving in the civil liability system.

Keywords: Transgenic, Iranian Laws, International Law, Civil Responsibility, Compensation

1. Faculty member of Birjand University of Medical Sciences (Corresponding Author)
Mansouri_atena@yahoo.com

2. Master's student, International Law, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran. Azammansoriii@gmail.com

Iran's legislative criminal policy in maintaining public health from the perspective of criminal law

Abstract: Background and purpose: Protecting the public health of the society is one of the duties of the government, and for its realization, this duty is foreseen in the constitution and related laws of Iran. On the other hand, maintaining public health requires providing health facilities, providing access to medical services and adequate supervision of medical and pharmaceutical products and other issues that need to be identified and categorized. In this way, an efficient legislative criminal policy in choosing the type of guarantee of executions and applying appropriate response can be very effective in realizing the public health of the society. Such an efficient criminal policy can also remove many damages and gaps related to the executive field and ultimately lead to the formation of a favorable executive situation.

Research method: The present research has been compiled using descriptive-analytical method and using reliable library sources.

Findings: In line with this research, four criteria can be proposed as jurisprudential-legal bases for justifying criminalization in the field of pharmaceutical products, which are: the principle of doing no harm (rule of harm), preventive power, establishment of social order and protection of human dignity.

Conclusion: The results of this research, based on the investigation of criminal laws in the field of public health, indicate that some criminalizations are rooted in the above-mentioned principles. In particular, the harm principle (harmless rule) has more effects on criminal laws than other principles, and many criminalizations in the medical field can also be affected by this principle.

Keywords: criminal policy, health rights, medical rights, public health, criminalization.

Criminal intervention in the field of pharmaceutical products from the point of view of juridical-legal bases of criminalization

Abstract: Background and purpose: Today, in the field of legislation, the view of accepting criminal intervention in the field of medical crimes has been implemented. However, some believe that the authority of the government in criminal intervention should be limited and punishment should be used as a last resort. The criminal intervention that takes place through criminalization determines the freedom of individuals; therefore, it is against the principle and its implementation requires legal justification.

Research method: The present research has been compiled using descriptive-analytical method and using reliable library sources.

Findings: In this regard, four criteria can be proposed as jurisprudential-legal bases for justifying criminalization in the field of pharmaceutical products, which are: the principle of doing no harm (rule of LaZarar), preventive power, establishment of social order and protection of human dignity.

Conclusion: The results of this research, based on the investigation of criminal laws in the field of public health, indicate that some criminalizations are rooted in the aforementioned principles. In particular, the harm principle (harmless rule) has more effects on criminal laws than other principles, and many criminalizations in the medical field can also be affected by this principle.

Key words: medical crimes, medical rights, health rights, criminal intervention, criminalization.

A Comparative Study on Cryonics Technology with a Focus on the Judicial Procedure of the United States, Canada and France: Challenges and Solutions

Emad Haghverdi¹, Seyed Reza Ehsanpour^{*2}

Abstract: Cryonics is an emerging phenomenon in the field of biotechnology, where the body or brain of a person suffering from an incurable disease is frozen with the hope that in the future when the treatment of his disease becomes possible, he will be brought back to life. This technology has created legal challenges that need to be investigated. In this research, we intend to analyze the approach of the judicial systems of the United States, Canada and France with a descriptive and analytical approach in facing the request for the issuance of a cryonics implementation license by individuals and provide suitable solutions to adapt them to the laws and regulations of Iran. The judiciary of the mentioned countries, because there is no necessary technology to revive cryonic patients, considers the cryonic patient as a dead person and only accepts cryonics as one of the ways of burying the body. Due to Shari'a rulings regarding the necessity of equipping and burying the corpse and the laws regarding the desecration of the dead, it is not possible to perform cryonics in the mentioned manner in Iran. The only way to legitimize cryonics according to Iranian law is to accept cryonics as the only available treatment solution for terminally ill people on the verge of certain death.

Keywords: cryonics, comparative law, Human freezing, judicial procedure

1. Master's student in Criminal Law and Criminology, Department of Law, Faculty of Humanities, Shahed University, Tehran, Iran. Email: emadhaghverdi77@gmail.com

2. Assistant Professor, Department of Law, Faculty of Humanities, Shahed University, Tehran, Iran (Corresponding Author) Email: ehssanpour@gmail.com.

The Position and Role of Metaverse in Health Care

Abbas Ali Akbari¹, Mehrdad Teymouri²

Abstract: Background and purpose: Today, with the increasing growth of virtual reality and augmented reality simulation technologies, we are witnessing progress in human life, and on the one hand, using new technologies in the field of medical and health sciences plays a very important and fundamental role for the continuation of human life, and among these technologies is metaverse. Therefore, the purpose of the current research is to investigate the role and position of Metaverse in improving healthcare and treatment.

Research method: The current research is of a theoretical type and the research method is descriptive-analytical and the data collection method was the data collection tool from the evidence sources of Web of Science, PubMed, Scopus and Google Scholar databases.

Findings: Based on research findings, Metaverse in healthcare uses technologies such as virtual reality (VR), augmented reality (AR), mixed reality (MR) and advanced digital platforms to create a dynamic and interconnected virtual healthcare ecosystem. In the healthcare context, the term metaverse refers to an immersive digital environment where patients, healthcare providers, researchers, and medical professionals can interact, collaborate, and participate in various healthcare-related activities.

Ethical considerations: In all stages of writing the present research, while respecting the originality of the texts, honesty and trustworthiness have been observed.

Conclusion: Metaverse has grown rapidly in healthcare and ushered in a new era of medical possibilities. Metaverse cannot replace clinical practice. Interacting with patients is an essential skill that healthcare professionals acquire. Metaverse can be incorporated to enhance the quality of education, research and patient care. This can bring new possibilities to facilitate healthcare professionals. Technologies and Metaverse can be used in various

1. Educational Department of Criminal Law and Criminology, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.

Email: a.ali_akbari@yahoo.com

2. Educational Department of Criminal Law and Criminology, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran, (Corresponding Author).

Email: mehrdadteymoori1@gmail.com

fields of medicine and this application can benefit patients, healthcare providers and make them more accessible, efficient and patient-centered.

Keywords: Metaverse, Healthcare, Medical Sciences, Virtual Reality, Augmented Reality, Mixed Reality.

The role of non-governmental organizations in supporting the right to health with an approach to collaborative criminal policy

Abbas ali Akbari^{*1}, omran Aligolivand²

Abstract: Context and purpose: The right to health is one of the fundamental rights of the people of any political society, and the right to health of the citizens is provided in the principles of Article 29, Clause 12, Article 3, Article 21 of the Constitution. Participatory crime to deal with violators of the right to health requires criminal and non-criminal responses. The goal of the policy of participatory crime in protecting the right to health is to use and benefit from the relevant institutions of the complementary criminal justice system, other than the police and the judicial system, in response to the phenomenon. It is criminal on the one hand and also providing the capacity to use the civil society with a specific and coherent mechanism on the other hand in order to protect the right of people to health.

Research method: In this study, it is descriptive-analytical, and data collection has been done using books, articles, electronic resources, and internet sites, in which the place of collaborative criminal policy in supporting the right to health is investigated.

Findings: In addition to the role of the judiciary in dealing with violators of the right to health, the role of the people and non-governmental organizations in the prevention and process of criminalization. Proceedings. Execution of judgments related to the violation of the right to health. In the light of the criminal policy, participation can somehow guarantee the right to health of people in the society, or at least prevent crimes that are a threat to the health of people in the society.

Conclusion: From the most important results of the research, it can be said: Participatory criminal policy, taking into account the need to create strengthening levers other than official and government authorities, gives credibility and strength to the participation of civil society in supporting the right to health. And the role of civil society. Among the people's organizations, it explains NGOs in supporting the right to health of the people of the society.

Keywords: participatory criminal policy, right to health, non-governmental organizations.

1. Assistant Staff, Faculty of Law, Islamic Azad University, Tabriz branch (Author)
Email: Dr.akbari@iaut.ac.ir

2. Doctoral student of Vahr Islamic Azad University of Tabriz.
Email: Omranaligholivand63@gmail.com

Criminal liability of artificial intelligence in the medical industry

Parinaz Moghaddam Shebilo¹

Abstract Background and purpose: The most complex and sensitive stage of the proceedings is the stage of crime detection. Detecting crimes related to artificial intelligence is very important. Artificial intelligence is used in the medical industry in the treatment of many diseases such as heart problems, diagnosis of various types of cancers, etc., and if it makes a mistake that endangers the health of people and causes damage, then the responsibility for this happens here. It is medical personnel or artificial intelligence. The purpose of this research is to help claim the rights of the referents to artificial intelligence machines in the medical industry.

Research method: This article investigates the preventive programs in which artificial intelligence is involved, while identifying the concept of criminal responsibility of artificial intelligence.

Findings: With the advancement of artificial intelligence, its applications are also increasing. But unfortunately, a powerful new technology is always at risk of abuse. These risks affect all aspects of our daily lives; From privacy and political security to job automation. The risks of AI related to medicine and healthcare, including the potential for AI errors to harm the patient, problems with privacy and data security, and the use of AI in ways that worsen social and health inequities, are the first steps in reducing The risks of artificial intelligence are deciding in which situations to use this technology and in which situations to avoid using it.

Result: After the study, it was concluded that the use of artificial intelligence in the medical industry accelerates the process of treating diseases, but in the case of an artificial intelligence error, it is doubtful that artificial intelligence can be held criminally responsible with Iran's criminal laws, but the legislators should Against the occurrence of crimes by them, and how to compensate for the damages and remove the effects of the crime caused by them, they should look for solutions. In this regard, it is suggested that by establishing the legal presumption of "electronic persons" to identify artificial intelligence, it will be effective in creating criminal liability.

Keywords: Artificial intelligence, Criminal law, Medical industry

1. Master's student in criminal law and criminology, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran
Email: parienaz.moghaddam65@gmail.com

The effects of the transformation plan of the health system in the scope of the right to health and the improvement of the quality of medical services

Abstract: The right to health is one of the rights recognized at the national and international level as an individual and social right. According to the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (1966 AD), all people should benefit from this right without any discrimination in terms of sex, age, skin color, nationality, race, language, religion, political opinion and the like. There are many definitions for health, and the definition contained in the World Health Organization charter in 1946 is one of the most widely used. This charter defines health as "complete physical, mental and social health and not just the absence of disease and disability". In order to provide an achievable definition of this right, in the Covenant of Economic, Social and Cultural Rights, the right to health, the right to enjoy the highest attainable level of physical and mental health. This right is defined in the Universal Declaration of Human Rights in 1948 as one of the requirements of a standard life. According to this declaration, every human being "has the right to enjoy a standard life commensurate with the level of health of himself and his family, including food, clothing, housing, medical care and social security in times of unemployment, illness, disability, widowhood, old age and other conditions that It is not in his control, he has it." This research, in an analytical-descriptive way and using library studies, will refer to the deep exploration of the category of public health appeals from the perspective of the health reform plan. The results of the research show that changes in the type of insurance, changes in medical records, approaches to the electronicization of records, covering a larger volume of diseases under the umbrella of government protection in insurance laws, and issues of this kind, increase health and in fact It leads to justice and public health.

Keywords: Health System Transformation Plan, Right to Health, Public Rights, Health Provision

Virtual space and its effects on the mental and physical health of children and teenagers

Hussein Beigi^{*1}, Fereshteh Rahbari²

Abstract: Background and purpose: The cyberspace and the Internet have penetrated our world today in such a way that life without it cannot be imagined. This space has brought with it various harms, the main of which is the change in the lifestyle of children, teenagers and young people. Inadequate knowledge of cyber space, unlimited freedom and laziness in cyber space are effective factors in cultural invasions.

Research Methodology: In this article the authors explained and evaluated the safety of children from the harms and threats of the cyberspace with a descriptive-analytical method emphasizing preventive measures.

Findings: One of the most important challenges that arise due to the rapid development of societies. The cultural contrasts of the society in question with the means and achievements of development. In the meantime, it is obvious that with the acceleration of development these contradictions will appear more prominently and cause more damage to that society.

Conclusion: Therefore the authors have come to the conclusion that it is necessary to separate the sections for children and teenagers in the cyberspace based on their age and gender classification for the protection of children.

Keywords: Mental health, Cyber culture, Cultural invasions, Children and adolescents

1. (Author Responsible), Member of the scientific board of the Educational Department of Criminal Law and Criminology, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran. Email: Husseinbeigi26@yahoo

2. Master's student in criminal law and criminology, Maragheh branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran Email: f25507792@gmail.com

Criminal Liability Arising from Infringement of Pharmaceutical Patents by Artificial Intelligence

Mohammad Poormohamad¹, Mehrdad Teymouri^{*2}

Abstract: Background and purpose: artificial intelligence is one of the human inventions that, regardless of its many advantages, has created problems, especially in the criminal dimension. Artificial intelligence can help new ideas in the field of pharmaceutical inventions by gathering a large amount of data in the discovery of drugs, research and its side effects. In fact, the special feature of artificial intelligence is that it is applied as a practical expression by robots and programmers., challenges lawyers regarding the criminal liability resulting from the violation of some rights such as patent and intellectual property rights that require characteristics such as registration, originality, innovation and ownership. Robots, manufacturers (designers) and operators, especially in the field of health, which is very important, have faced ambiguity, and on the other hand, according to the legal principle of crime and punishment, no crime should remain without punishment and compensation.

Method: In this article, with a descriptive analytical approach, despite the lack of first-class legal sources in this regard, we investigated the criminal liability of patent infringement by artificial intelligence.

Ethical considerations: In all stages of writing the article, honesty and trustworthiness have been observed while respecting the originality of the texts.

Findings: The findings of this article indicate that despite the widespread impact of artificial intelligence in the protection of pharmaceutical products in the form of patents, in limited cases it causes the violation of the principles of patents such as the right of ownership and registration, although the right of innovation and innovation is used. Carey covers robots in the field of data, learning and complications.

1. Master s Student in Criminal law and Criminology ,Tabriz Branch, Islamic Azad University , Tabriz ,Iran. Email: Mpourmohammad623@gmail.com

2. Ph.D in Criminal Law and Criminology, Researcher at The Ethics And Medical Law Research Center, Shahid beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran(Corresponding Author). Email: Mehrdadteymoori1@gmail.com

Conclusion: We concluded that in assigning criminal liability to artificial intelligence in pharmaceutical patent rights, due to the lack of will and authority for the robot, he cannot be classified as a natural or legal person, and he must be bound by the will and authority and, of course, the intention.

The creator and user referred to Rabab as a steward and spiritual agent.

Keywords: pharmaceutical patent, criminal responsibility, artificial intelligence, robot, will and authority.

Children's Rights in Cyberspace and its Relationship with the Right to Mental Health

Kiumars Bakhshi¹, Dr. Hussien Beigi²

Abstract : The right to mental health is one of the main components of the right to health and one of the most important manifestation of the children's rights. Nowadays, it is essential to analyze the issues as a result of which it is possible to restore the rights of children restricted due to the existence of the new information media called cyberspace. Cyberspace is important since children spend a lot of their time there while a significant part of this space is not only unsuitable for the specific age and mental-psychological condition of children but also has harmful effects on their soul and spirit. This paper investigates the children's health rights and cyberspace by descriptive-analytical documentary method by studying the content of laws related to children's health rights and cyberspace. The required information has been extracted from the reports and laws available on the website, books and scientific articles and related theses in this field. The findings showed that comprehensive measures have been proposed for the governments in the international human rights system, especially in the field of protecting children's rights. In Islam, the individuals' health has been emphasized in many verses and traditions. However, in Iran's legal system, although measures have been taken to protect the children's mental health in cyberspace, there is a long way to reach the desired state in practice.

Keywords: Right to Health, Child, Cyberspace, Right to Mental Health

1. Master's student, Department of Law, Department of International Law, Islamic Azad University of Maragheh, Iran, Email: K.Bakhshi.x@gmail.com.

2. Academic faculty member, Department of Law, Criminal Law and Criminology, Faculty of Law, Maragheh Islamic Azad University, Iran, Email: Hussein beigi26@yahoo.com.

Methods to Compensate for the Birth of an Unwanted Child Due to the Doctor's Failure to Close the Fallopian Tube

Faezeh Ganji¹, Parisa Gavili²

Abstract: Background and Aim: Often, the image of birth is a positive and popular one, but the image corresponding to reality and society can be different. Therefore, this study aimed to investigate and identify the psychological effects of unwanted pregnancy on parents, the impact of unwanted children on society, the cost and budget that society pays for wrong births that lead to disability, as well as the role and civic responsibility following the fault Doctors discuss the process of pregnancy or voluntary sterilization.

Materials and Methods: The research method is a descriptive analytical study. The method of collecting library data and searching in databases (Google scholar, SID, SocINEX, Medline, EconlitPub Med) and other sources have been performed. Data collection tool is stubs. Searches have focused on related topics and ethical and legal conflicts in the context of incorrect pregnancy and the wrong life.

Results: "Wrongful Pregnancy" and "Wrongful Life" are associated with confusing ethical dilemmas, and create delicate legal questions. These issues have faced different solutions in different countries and on special occasions and have sparked ethical and legal debates. The doctor's fault is due to the sterilization or misinformation or diagnosis that led to the pregnancy or denied the mother the chance to terminate the pregnancy. One of the most critical issues is balancing the right to self-determination and maternal autonomy, which is a complex phase because it encompasses both the rights of couples and is intertwined with the rights of the fetus.

Ethical considerations: In all stages of the present research, while keeping the originality of the texts, honesty and integrity have been observed.

Conclusion: Courts around the world are generally reluctant to endorse false life claims because of ethical and legal consequences, such as existence as harm, birthright and nature of harm. Some countries, such as France, definitively eliminated the wrong-life action with a law passed in March 2002. Only in the Netherlands and in three states of the United States (California, Washington, and New Jersey) are Wrongful Life actions permitted. In other countries, such as Belgium, the law is unclear.

Keyword: Unwanted Pregnancy - Civil Liability of the Physician - The Wrong Life - The Wrong Birth

1. Bachelor of Law Islamic Azad University - Sanandaj Branch.

2. Bachelor of Law Islamic Azad University - Sanandaj Branch.

The role of artificial intelligence in the fair proceedings of the electronic health system and the challenges ahead

Yaser Rajabi¹, Baharak Shahed², Mehrdad Teymouri³

Abstract: Maximizing the use of new technologies and artificial intelligence in the process of issuing votes and judicial decisions is one of the topics that is also present in the document on the judicial evolution of our country. The capabilities of artificial intelligence, including its high speed and accuracy in processing a large amount of data and reducing the time required to do life's affairs, have led to the use of this technology for proceedings and the use of an electronic health system in proceedings. The application of new technologies caused by artificial intelligence in proceedings related to criminal matters create important capacities in the field of access to justice, reducing the costs of proceedings, increasing the speed and accuracy of proceedings, the existence of different dimensions for health, various areas related to It includes health and various factors affecting the health of the society that governments are required to take measures in a wide area to ensure a healthy life, some of these obligations require immediate action and others must be fulfilled over time, which Among the artificial intelligence in the course of proceedings will be the consequences for electronic health. Accordingly, the application of this technology brings important challenges to the principles and rules of fair proceedings. In this research, it has been tried to investigate the role of artificial intelligence in the electronic health system by using analytical-descriptive method.

Key words : Artificial intelligence, Electronic health, Health rights, Judicial decisions

1. Master's student in criminal law and criminology, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran. Email: Yaserrajabii17@gmail.com

2. Assistant Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran. Email: Baharak.shahed@gmail.com

3. Ph.D. in criminal law and criminology, researcher of Medical Law and Ethics Research Center, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran. Email: Mehrdadteymori1@gmail.com

THE ROLE OF GOVERNMENTS IN GUARANTEEING THE RIGHT TO SPIRITUAL HEALTH

Alireza Ansari mahyari¹, Homa Esfandiarizadeh²,
Mohamadreza Badrgerami³, Peyman Bazvand⁴

Abstract: The right to health is one of the most important and fundamental rights of every individual and every society, and its importance has been emphasized in international human rights documents. As we know, according to the definition of the World Health Organization, health has various dimensions, in addition to the physical, psychological and social dimensions, in the 20th century, spirituality was also proposed as the fourth dimension of health and was approved in the 37th annual World Health Assembly in 1984. It should be mentioned that due to the various definitions of cultural, social, religious and religious differences, spiritual health researchers are in an aura of ambiguity and it is a factor for the difficulty of a comprehensive definition of the said right. For this reason, it is better to better understand and recognize the right to spiritual health, the different views of human societies on this right, its impact on all aspects of health, and the position of the right to health and spiritual health in international human rights documents. Since spiritual health plays a significant role in the health of individuals and society and the creation of peace and tranquility, the discussion of the need for the attention of the international community in human rights documents, the responsibilities and obligations of governments in realizing the said right in society and its expansion will be considered, although The conditions of governments in providing and guaranteeing the right to health are not the same, and governments cannot fully support people's health, but they can provide conditions that make it possible for people to enjoy health in all dimensions and use comfort facilities. Governments definitely have an obligation to comply, support and implement. In this research, an attempt has been made to address the ambiguities and challenges of the concept of spiritual health and its place in

1. Assistant Professor of the Law Department of Najafabad Islamic Azad University of Najafabad.

2. PhD student of International Law, Department of Law, Najaf Abad Branch, Islamic Azad University, Najaf Abad,

3. PhD student of International Law, Department of Law, Najaf Abad Branch, Islamic Azad University, Najaf Abad,

4. Master's degree in private law, department of law, Aligoderz branch, Aligoderz Islamic Azad University, Iran.

documents, the commitment of governments, and the use of applicable methods to institutionalize and influence spiritual health on people. The research method is descriptive and analytical, and the library method was used to collect the materials.

Keywords: right to health. Spiritual health, human rights. International documents

Dissolution of artificial fertility contracts in Iranian law; Feasibility and challenges

Samaneh Fakhreddin¹

Abstract: One of the most important issues related to couples' artificial insemination contracts is whether or not these contracts can be dissolved by one of the legal reasons, i.e. termination, rescission or rescission. The specific question in this research is whether or not these contracts can be liquidated, and if liquidation is possible, what are the rights and obligations of the parties to this contract? In response to this result, it should be mentioned that in the stage before the transfer of the embryo with the termination of the contract, the center is entitled to the amount of the obligations that it has fulfilled until the termination of the contract, except in cases where the termination of the contract is attributed to the center. Also, the surrogate mother is also entitled to receive various expenses that she has incurred, except in cases where the termination of the contract is attributed to the will of the surrogate mother or her wife. On the other hand, in the stage before the transfer of the embryo, the center, regardless of whether the gametes or the laboratory embryos are owned, will return them to the owners of the right of dominion (genetic parents) as far as possible, except in cases where it is faced with an ethical obstacle. In the post-embryo transfer stage, in addition to the center's entitlement to the remuneration for its actions, the surrogate mother is entitled to receive the above-mentioned costs. At this stage, the dissolution of the contract is associated with abortion, and for example, the termination of the contract happens by consenting the beneficiary (genetic mother or surrogate mother) to the abortion in cases of therapeutic abortion and eliminating the subject of the contract, which It is only for in vitro fertilization contracts, including pregnancy surrogacy contracts. Finally, the effects of termination of surrogacy contract in pregnancy in the post-embryo transfer stage will be more limited than the pre-transfer stage, because the return of the transferred embryo to the uterus at this stage, unlike the pre-transfer stage, is basically excluded. The current type of research is fundamental, its approach is descriptive-analytical, its method is library study, and the means of gathering materials in it is surveying.

Keywords: artificial insemination, artificial insemination contracts, general rules of contracts, Iranian law, liquidation.

1. Senior expert in family law, University of Judicial Sciences and Administrative Services, Tehran, Iran.

An overview of the promotion of health rights based on artificial intelligence

Amir Mohsen Fanni¹, Mehri Zamanzadeh Behbahani^{*2}

Abstract: The field of medicine and health is very important for the continuation of human life, and the applications of artificial intelligence in medicine and health have increased in recent years. Researches conducted in the fields related to medicine, medicine and services for the disabled indicate that artificial intelligence technology can create significant changes in fields such as disease diagnosis, treatment methods, drug disorders and medical image processing. Artificial intelligence (AI) is the intelligence that appears by machines, as opposed to the natural intelligence that is displayed by animals including humans. But first of all, it should be known that the word "intelligence" indicates the possibility of reasoning, and whether artificial intelligence can achieve the ability to reason or not is a matter of dispute among researchers. Leading AI books define this field as the study of "intelligent agents": any system that understands its environment and takes actions that maximize its chances of achieving its goals. In the near future, due to significant advances in artificial intelligence, patients may visit computers and artificial intelligence systems before going to the doctor. It's strange, but it's really not impossible. Growing medical record and imaging data is enabling AI-based medicine and changing the way clinicians and researchers solve clinical problems. Despite AI's ability to outperform physicians in some tasks, its integration into daily medical practice has yet to reach a clear vision due to regulatory concerns. In this article, the legal and medical challenges of using artificial intelligence in promoting health rights are discussed.

Keywords: Artificial Intelligence, Machine Learning, Rights, Health Promotion.

1. Master of Private Law, Department of Law, Behbahan Branch, Islamic Azad University, Behbahan, Iran, hf.110.133@gmail.com

2. Assistant Professor, Department of Law, Behbahan Branch, Islamic Azad University, Behbahan, Iran, (corresponding author), Zamanzadehlaw@gmail.com

Criminological investigation of the spread of epidemic diseases in slum areas

Hamed Pourian¹, Fatemeh Ahadi^{*2}, Jamal Beigi³

Abstract: Background and purpose: Due to the fact that the slum areas have a high population density, therefore the gathering of economically and socially vulnerable people, with low education, in uncertain public health conditions and less access to goods and health services of the citizens living in these areas and the characteristics of the citizens living in the areas The slum dweller is a major challenge in facing an epidemic that can spread to other urban areas and have irreparable consequences.

Method: This research is of a theoretical type and the research method is descriptive-analytical, and the method of collecting information is library-based, referring to documents, books and articles.

Ethical considerations: In all stages of writing the present research, while respecting the originality of the texts, honesty and trustworthiness have been observed.

Findings: The findings of the research indicate that the current increasing development of slums, which lack proper city standards and services in terms of urban planning, and in terms of special environmental conditions and the lack of proper health and treatment facilities in these areas, causes the spread of infectious and epidemic diseases. Which in terms of criminology also leads to consequences such as an increase in crimes, a feeling of insecurity and the spread of unemployment.

Conclusion: In order to maintain the health of the slum citizens in line with criminal issues, regarding the establishment of health and treatment facilities and infrastructures in the slum areas to improve the health and hygiene of the citizens living in these areas; Sufficient and equal access to medical and pharmaceutical items, immediate, short and long-term health and treatment services, and on the other hand, access to sufficient information and providing the possibility of proper use of information regarding the

1. PhD Student in Criminal Law and Criminology, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Email: Iran. hamedpourian@yahoo.com

2. Assistant Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran. (Corresponding Author) Email: Fatemeh.ahadi1394@gmail.com

3. Associate Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh. Email: Jamalbeigi@iau-maragheh.ac.ir

characteristics of the disease, how it is acquired and the implementation of health care.

Keywords: Epidemic Disease, Slum Areas, Public Health, Crime Prevention.

Crimes against Public Health in Slum Areas and Its Prevention Strategies

Hamed Pourian¹, Fatemeh Ahadi^{*2}, Jamal Beigi³

Abstract: Background and purpose: Today, paying attention to urban rights and issues, including crimes against public health, is an important and necessary matter, it should be the attention of criminal policy makers and also urban trustees, and in the meantime, more vulnerable groups such as slum citizens need more attention. Therefore, this article deals with crimes against public health in slum areas and its prevention strategies

Method: This research is of a theoretical type and the research method is descriptive-analytical and the method of collecting information is library-based and was done by referring to documents, books and articles.

Ethical considerations: In all stages of writing the present research, while respecting the originality of the texts, honesty and trustworthiness have been observed.

Findings: The findings of the research indicate that slum citizens, like residents of other areas, have access to their basic rights, such as the right to health, and governments are required to provide it. On the other hand, among the preventive strategies of crimes against public health, it is possible to mention the distribution of disinfectants and hygiene supplies, the increase of health and treatment centers, and the improvement of sanitary water and sewage infrastructures.

Conclusion: despite the provision of attention to public health and the criminalization of these crimes according to domestic laws and international documents that originate from human dignity and considering that the slum areas due to the lack of proper health and treatment facilities in these areas, the public health of the slum citizens with There are issues. Therefore, appropriate strategies should be initiated at various levels to deal with crimes against public health in slums.

Keywords: Public Health, Slum Areas, Crimes, Crime Prevention.

1. PhD Student in Criminal Law and Criminology, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran. Email: hamedpourian@yahoo.com

2. Assistant Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran. (Corresponding Author) Email: Fatemeh.ahadi1394@gmail.com

3. Associate Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh. Email: Jamalbeigi@iau-maragheh.ac.ir

The Efficiency of Artificial Intelligence in the Management of Citizens' Right to Health in Smart City Planning

Mohammad Hossein Kangari¹, Mehrdad Teymouri²

Abstract: Background and purpose: The right to health is a fundamental human right, and according to the rules of biosocial ethics, all citizens of the society enjoy it, as well as living well is one of the components of health in citizens. Today, due to the growth of new information and communication technologies and artificial intelligence tools that have entered all areas, and one of these areas is urban planning. The creation of a smart city, which is done using advanced technologies, aims to improve the efficiency of urban management and the quality of life and health of citizens.

Research method: The current research is of a theoretical type and the research method is descriptive-analytical and the method of collecting information is in the form of libraries.

Ethical considerations: In all stages of writing the present research, while respecting the originality of the texts, honesty and trustworthiness have been observed.

Findings: A smart city refers to an urban area that uses various types of smart electronic tools to collect urban information, including citizen behavior, monitoring transportation systems, urban facilities, waste management, crimes against public health, information systems, schools, hospitals, and other social services. . This obtained information is analyzed using artificial intelligence tools such as machine learning, big data, facial recognition and advanced computing, and factors that threaten the health of citizens are identified. These factors may be in different urban areas and with different amounts and types.

Conclusion: One of the important features of smart urban development is optimizing urban biological activities and improving the quality of life and improving the health of citizens. The use of artificial intelligence technology in the form of a smart city provides the city officials with the opportunity to accurately and directly communicate with the urban environment and

1. Phd Student in Urban Planning Department, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.

2 Ph.D. in Criminal Law and Criminology, Researcher at The Ethics and Medical Law Research Center, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran. (Corresponding Author). Email: mehrdadteymoori1@gmail.com

infrastructure, and this communication with efficient urban management and in line with sustainable development, issues that threaten the health of citizens. identify and solve them with the cooperation of health system officials. Also, the provision of adequate health and treatment services is considered as one of the important urban infrastructures, and its purpose is to raise the health level of citizens.

Keywords: Right to Health, Urban Development, Citizens, Artificial Intelligence, Smart City.

Jurisprudential Investigation of the Concealment of Testimony in the Outbreak of Epidemic Diseases (A Case Study of the Corona Pandemic)

Muharram Izadi Ajirlu¹, Ahmad Ahmadi^{*2}, Jamal Beigi³

Abstract: Background and purpose: Due to the spread of the corona pandemic, which led to the infection of many people in the society; Based on this, governments tried to fight this disease and take measures to prevent it; On the other hand, among the cases that can contribute to the increase of the epidemic are some crimes against judicial justice, including the concealment of testimony. Therefore, the purpose of this article is to investigate the jurisprudence of the concealment of testimony in the outbreak of epidemic diseases (a case study of the Corona pandemic).

Method: This research is of a theoretical type and the research method is descriptive-analytical, and the method of collecting information is library-based, referring to documents, books and articles.

Ethical considerations: In all stages of writing the present research, while respecting the originality of the texts, honesty and trustworthiness have been observed.

Findings: The findings of the research indicate that during the outbreak of the epidemic, the concealment of testimony is prohibited based on jurisprudential rules, including the prohibition of concealing the truth, the rule of pride, the rule of caution, and the rule of harm, causing the spread of the epidemic and causing a lot of loss of life and money to real and legal persons in the corner. And it will bring the world together.

Conclusion: Legal texts are not needed to realize the crime against judicial justice, but to determine the examples of error and fault, it is enough that the act or omission of the act leads to damage to another person and this damage appears unusual in the eyes of custom; Whether the said act or omission is prohibited by law; Whether it is not due to the prohibition of the law, as a result of the concealment of testimony, which, despite not being prohibited

1. PhD Student in Criminal Law and Criminology, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran. Email: izadiajirloo.m@gmail.com

2. Assistant Professor, Educational Department of Criminal Law and Criminology, Mahabad Branch, Islamic Azad University, Mahabad, Iran (Corresponding Author) Email: Chako1359@yahoo.com

3. Associate Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh. Email: Jamalbeigi@iau-maragheh.ac.ir

by law, is prohibited based on jurisprudence, and this matter is important in critical cases such as disease epidemics, and therefore requires the attention of the legislator to criminalize it.

Keywords: Testimony, Covering Up Testimony, Epidemic Disease, Corona Pandemic, Crime against Judicial Justice.

Concealment of Testimony in Medical and Pharmaceutical Crimes and Crimes against Public Health

Muharram Izadi Ajirlu¹, Ahmad Ahmadi^{*2}, Jamal Beigi³

Abstract: Background and purpose: Today, paying attention to urban rights and issues, including crimes against public health, is an important and necessary matter, it should be considered by policymakers, and in the meantime, the issue of testimony in criminal matters is more important, because in criminal matters, it is not possible to collect evidence and documents and such matters. Often, crimes that must be proven in court must be presented through the testimony of witnesses. Therefore, this article examines the concealment of testimony in medical and pharmaceutical crimes and crimes against public health.

Method: This research is of a theoretical type and the research method is descriptive-analytical and the method of collecting information is library-based and was done by referring to documents, books and articles.

Ethical considerations: In all stages of writing the present research, while respecting the originality of the texts, honesty and trustworthiness have been observed.

Findings: The findings of the research indicate that the role of concealment of testimony in crimes against public health is of great importance in the light of the right to health, as well as the most important manifestations of concealment of testimony in medical and pharmaceutical crimes, including concealment of testimony in diseases, in crimes of medical staff and abuse. Includes.

Conclusion: Judicial justice is an ideal in every society, and the people of that society are always on the way to use methods to achieve this goal. Therefore, it should be done by using the capacity of various institutions and understanding the importance of protecting the health of citizens and preventing the concealment of testimony to criminalization as a crime against judicial justice. Therefore, appropriate strategies should be implemented at various levels to deal with medical and pharmaceutical

1. PhD Student in Criminal Law and Criminology, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran.Email: izadiajirloo.m@gmail.com

2. Assistant Professor, Educational Department of Criminal Law and Criminology, Mahabad Branch, Islamic Azad University, Mahabad, Iran (Corresponding Author) Email: Chako1359@yahoo.com

3. Associate Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh.Email: Jamalbeigi@iau-maragheh.ac.ir

crimes and crimes against public health and to prevent the concealment of testimony as a crime against judicial justice.

Keywords: Concealment of testimony, testimony, health, public health, crime against judicial justice.

The position of international documents in the promotion of health rights

Abstract: The International University has made extensive efforts to support human rights and has examined the factors that are influential in human rights. One of the human rights issues is the right to health. The right to health is one of the most fundamental and essential rights, and it is one of the most important social issues that has been addressed worldwide. This right belongs to the second generation of human rights in terms of content and has close relationships with other generations of human rights, and many documents have been created to promote the right to health. Therefore, the World Health Organization, which is an international organization dedicated to the preservation and promotion of global health, plays a crucial role. This organization operates under the General Assembly of the United Nations and is active in many health areas such as disease prevention, nutrition, maternal and child health, food safety, etc. The World Health Organization also engages in vaccine and drug management, combating communicable and chronic diseases, health research, and health education. This organization pursues multiple goals and aims to improve and preserve the health of the world's population. In general, the promotion of the right to health requires extensive and coordinated efforts by governments and international organizations. This research has been conducted to examine the position of international documents in the promotion of the right to health. Furthermore, an explanatory and analytical description has been provided in the light of international human rights documents and using library texts.

Committing crimes against the physical health of refugee women

Zahra Ansari far¹, Samira Golkhandan², Akbar Rajabi³

Abstract:Background: Refugee women are exposed to serious risks by fleeing their country in search of security and a better life. Some of these risks include gender discrimination, sexual violence and domestic violence. These crimes against refugee women show violations of human rights and international laws.

Purpose: The purpose of this research is to investigate the commission of crimes against refugee women and also to explain the origins and factors affecting these crimes. The final goal of this research is to provide recommendations and solutions to deal with these crimes and support refugee women.

Method: To achieve these goals, content analysis and case studies will be used in this research. At first, the sources related to the topic under investigation are collected and analyzed. Finally, a detailed analysis of the obtained results is done. In this regard, this article has researched and examined the issue by using the descriptive-analytical method and using library resources.

Ethical considerations: In all stages of writing the present research, while respecting the originality of the texts, honesty and trustworthiness have been observed.

Findings: With a detailed analysis of related information and sources, the following findings can be examined: Violation of human rights: Crimes against refugee women show violations of human rights and international laws in the field of women's rights. Lack of legal protection Some refugee women face more problems and risks due to discrimination and lack of legal protection.

Result:Committing crimes against refugee women shows serious challenges in human rights and women's rights. To deal with these crimes, it is necessary to pay more attention to legal protection and security measures for refugee women. Also, it is important to educate and increase the awareness of the society about women's rights and issues related to asylum.

Key words: crimes, physical integrity, refugee women

1 Phd student, Department of Criminal Law and Criminology, College of Humanities, Khomein Branch, Islamic Azad University, Khomein, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Criminal Law and Criminology, College of Humanities, Khomein Branch, Islamic Azad University, Khomein, Iran (Corresponding Author).

3. Assistant Professor, Department of Criminal Law and Criminology, College of Humanities, Khomein Branch, Islamic Azad University, Khomein, Iran.

The effectiveness of artificial intelligence in health under international rules from the perspective of applications and legal limits

Mahdi Firoozabadian^{*1}, Azam Mansouri²

Abstract: The right to public health is part of the fundamental rights of citizens in any political society. Every citizen, as a member of the society, regardless of racial, religious, political and cultural considerations, has the necessary rights and entitlements to benefit from this right simply because of the existence of the relationship of citizenship. It is for this reason that it is necessary to pay attention to the right to the public health of the citizens by the governments regardless of the structure of their political system. For this purpose, considering this important matter, the governments have introduced emerging technologies, including artificial intelligence, in various fields of human life, so that they can take advantage of such potential in the direction of accurate scientific models for human health. One of the fields in which artificial intelligence has a significant effect is the field of medicine and health and medical equipment. From diagnosing diseases to predicting treatment results, artificial intelligence has revolutionized this field. This innovative technology brings facilities available to doctors and the health field that have major effects in the diagnosis, treatment and management of diseases. For this reason, considering the importance of this issue, the current research has reviewed the category of artificial intelligence efficiency in health under international rules from the perspective of applications and legal limits in the form of library studies and in an analytical-descriptive way. The findings of the research indicate that artificial intelligence should be in the service of society's health in the form of a new and efficient assistant and tool so that under this issue, the right to health of people can be ensured.

Keywords: Artificial intelligence, Health and Public Health, International Law, Right to Health, Modern Medicine

1. Member of the Faculty of Law Department, International Orientation, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran, (Corresponding Author) Email: Mahdi.Firoozabadian.iau.ac.ir.

2. Master's student, International Law, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran. Email: Azammansoriii@gmail.com.

The effects of cybercrimes in violating the right to health

Abstract: One of the most important human rights is the right to health, which is addressed in numerous international documents. The right to health is recognized as the fundamental right of every individual to access the highest attainable standard of health in the preamble of the World Health Organization's constitution. Unfortunately, despite technological advancements, many countries are still unable to effectively implement the right to health within their borders. There is a need for global determination to serve as a watchdog for the realization of this right in all countries and to promote health improvement at the international and global levels. One factor that can violate the right to health is the impact of cybercrimes. Cybercrimes are a type of internet-based crimes that occur in cyberspace and disrupt individuals' lives. In this article, we explore the question of whether the effects of cybercrimes constitute a violation of the right to health by introducing cybercrimes and examining their impact on the physical, psychological, and social well-being of cybercrime victims. Understanding cybercrimes and the right to health are two fundamental pillars in addressing this question.

Keywords: right to health, cyber space, cyber crimes, international law

The place of artificial intelligence in international health law

Abstract: Artificial Intelligence (AI) is transforming the healthcare industry, from improving medical diagnosis and treatment to enhancing clinical trials and augmenting the knowledge and skills of healthcare professionals [4]. However, the use of AI in healthcare raises legal and regulatory concerns that need to be addressed to ensure safe and ethical use of these technologies [5]. This article examines the role of artificial intelligence in health law, including regulation, implementation, and its impact on patients and healthcare providers. The article employs a descriptive-analytical approach. The most important research findings indicate that artificial intelligence has a significant and specific impact on various dimensions, including regulations of AI in healthcare, implementation of AI in healthcare and treatment, and the effect of AI on patients and healthcare provider.

Keywords: health law, artificial intelligence, international law

Analyzing the legal structure with an emphasis on medicine

Abstract: The health system and especially the field of medicine, due to its strategic nature, has always been a place of discussion and challenge among the activists of the field of health and medicine, legislators and policy makers, law enforcers as well as profit seekers and profiteers. What has attracted our attention from the review of previous researches related to the subject under study is the focus on the legislative aspect on the one hand and the executive aspect on the other hand, in identifying problems and providing solutions; In a way that has reduced the problems of this field to these two axes (legislative-executive). The motivation and purpose of writing the upcoming article is an effort to explain and draw the audience's attention to the middle aspect of health issues, that is, its structural aspect. The current research is looking for an answer to this question that, regardless of the quality of the performance of the health system in the executive field, as well as the quality of the laws and criminal policy governing this set, basically the existing structure, the capacity to provide optimal performance in the field of the health system (especially in Discussion of medicine) or not? Another question that arises after answering the first question is that the solution to the existing challenges under discussion should be sought internally or externally or both?

In the upcoming research, with the library method, by providing documentation of the phenomenon of basket-trading as one of the pressing challenges in the field of medicine, which has been explicitly criminalized, an attempt has been made to provide a structural analysis of the legal system governing this field and to examine the existing gaps, a practical solution based on The existing facts and attention to the special sensitivity of the field of medicine should be given.

Key words: basket-trade , legal structure, health and drug system

Food Security and Public Health with the Origin of Transgenic Products in the Light of the International Legal System

Atena Mansouri¹, Azam Mansouri²

Abstract: At the world level, the production, use and trade of transgenic products have complex and contradictory dimensions, this complexity and possible risks have led to the formulation of various domestic laws and international treaties at the world level. Food security is an important issue in the global community, and due to the lack of food and the widespread distribution of genetically modified products and due to the harm these products have, countries face challenges such as sensitizing actions, toxicity of genetically modified products, creating resistance to antibiotics, They are faced with creating problems in the reproductive process and causing brain tumors. In this research, which was carried out using the analytical descriptive method and using the method of library studies, transgenic products were investigated from multiple legal angles. The results show that due to the existing restrictions and lack of food in the communities, on the one hand, they are facing the lack of healthy food and on the other hand, they are facing the disadvantages of these products. Therefore, in order to solve these challenges, the cooperation of global organizations such as FAO with global trade organizations and revision of global laws regarding food security can promise improvement in this field. Also, in the light of Iran's laws, this issue shows that Iran's biosafety law has several main ambiguities that have doubled the ambiguities of civil responsibility of genetically modified products. So that unlike the international laws that refer to special law and acceptance of pure responsibility for the compensation of transgenic products, in Iran's biosafety law, the trend is towards the traditional way of proving fault in the civil liability system.

Keywords: Transgenic, Iranian Laws, International Law, Civil Responsibility, Compensation

1. Faculty member of Birjand University of Medical Sciences
(Corresponding Author), Email: Mansouri_atena@yahoo.com

2. Master's student, International Law, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran. Email: Azammansoriii@gmail.com

Artificial Intelligence, Its Functions and Requirements in Iran's Criminal System with a Trail Approach

Hossein Beigi^{*1}, Aysan Rezaee², Nassibeh Amir Kardoust³

Abstract: Background and purpose of the research:

Perhaps this is how artificial intelligence can be defined, artificial intelligence is the study of how computers can be made to do things that humans currently do correctly or better. Artificial intelligence is the intelligence that a machine shows or the knowledge that is in the computer that is trying to create it. The right to use new technologies has always been considered one of the fundamental human rights in multiple generations, and one of its functions is to use this intelligence in the process of judicial proceedings. The purpose of this research is that artificial intelligence has the ability to be used as a prevention tool, a decision- making tool (assistant judge) and a decision- making tool (killed judge) in the judicial process, and if principles such as the rule of law, equality and non- discrimination, independence and impartiality and transparency are institutionalized in the algorithm fair, its use will lead to a fair trial, but in the application of artificial intelligence, it is possible to go so far that human rights are not violated. In order to achieve this goal, the engineers who created this tool should have a relative mastery of legal science so that all legal science so that all legal scientific subtleties are practically used in the design of the algorithms used in the products.

Research Methodology:

This study is a descriptive and analytical method and the collection of information has been done using books, articles and electronic resources and internet sites that in the upcoming research, the forms of using artificial intelligence in the process of fair criminal proceedings and the principles and requirements it has been checked.

1. Associate faculty member, Educational department of criminal law and criminology, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran (Responsible Author)

Email: Husseinbeigi26@yahoo.com

2. Master's student in criminal law and criminology, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran

Email: Ay466991@gmail.com

3. Master's student in criminal law and criminology, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran

Email: nasikardoust@gmail.com

Ethical considerations: the goals of this research are that artificial intelligence and all kinds of smart assistants can help the judge to deal with cases faster and more accurately in legal references and issuing judgments by carefully studying the presented documents.

Findings:

A smart machine is a machine that can simulate human intelligence. Although a precise definition for artificial intelligence that is agreed upon by scientists has not yet been provided, most of the definitions provided in this field are based on one of these 4 beliefs: 1. systems that think logically. 2. Systems that act logically. 3. Systems that think like humans. 4. Systems that act like humans.

In recent years, according to new findings, regarding the application of prevention using artificial intelligence technology, it can be said: this has helped to improve and speed up police performance, increased accuracy in criminal investigations, and played an effective role in crime prevention and society will have high- risk behaviors. Also, it will play an effective role implementing preventive justice and creating security in the society and improving judicial decisions to grant cooperative institutions. Crime prediction is a method that is used to reduce the error rate judicial decision-making by using models and experimental studies and engineering and nowadays with artificial intelligence in the field of criminological issues. The process of discovering criminals and the operation of pursuit, surveillance and monitoring of the police and patrols has traditionally been a very time- consuming, tiring, costly and inefficient operation, and especially with growth and development of megacities and the development of apartment and cybercrimes of individuals, whose data collection and analysis is not traditionally possible, with artificial intelligence systems and software designed in this field, this stage can be done will be. Since there are many laws, artificial intelligence can definitely help the world of law and judgment, because the biggest challenge of our legal system today is the high volume of cases. Therefore, the use artificial intelligence as an assistant to the judge can compensate for the deficiencies and significant reduce the delay of the proceedings.

Conclusion:

The obtained results show that the great weakness that exists in the field of artificial intelligence in the country's legal system and must be compensated for is that the governing institutions have on their agenda the training of experts in the field of artificial intelligence.

Among the suggestions that can be made is that we should increase the input of such fields and artificial intelligence should be taught in an interdisciplinary and special way, for example, a special field should be

assigned especially in the field of law or any other specialization that is needed.

When any knowledge is developed in a specialized manner in the country, the business and market of that knowledge will also develop, and knowledge-based companies will also increase in the same proportion.

This is an issue that today more than any other time should be considered by the authorities so that the obstacles and problems can be removed one by one.

Key words: Artificial intelligence, Fair trial, System, Assistant, Judge

Legal analysis of the doctor's civil liability when using artificial intelligence in the treatment process

Mohammad Amini¹, Saeed nasr²

Abstract: The advancement of artificial intelligence technology has caused it to be used in various fields of human life and even humans can directly communicate with it and ask for guidance from artificial intelligence. Among the cases of using artificial intelligence, it is in the medical and therapeutic fields that doctors have taken help from the capabilities of artificial intelligence in their treatments, and even in cases of using artificial intelligence in the treatment of patients, it is necessary to respect the patient's rights as much as possible and preserve his health. will be. However, in this direction, it is possible that artificial intelligence activities will cause damage to the patient, and due to the autonomy of artificial intelligence, the question arises as to who is responsible for compensating for the damages? The creator and programmer of artificial intelligence or the doctor who uses it or the artificial intelligence itself? The authors of the present research, using descriptive-analytical method, came to the conclusion that if artificial intelligence is viewed as a tool, the issue of contractual civil liability arising from the object is raised for the doctor, but if artificial intelligence is considered an independent personality, in the opinion It seems that the damage should be attributed to the artificial intelligence itself, but the doctor or its designer should be required to insure the artificial intelligence to support the patient, or if there is an income for the artificial intelligence, the damage should be compensated from that financial source.

Keywords: artificial intelligence, independent legal personality, medical affairs, contractual civil liability arising from the object, insurance.

1. PhD Candidate Private Law of University of Isfahan, Isfahan, Iran.

2. M.A of Private Law, University of Isfahan, Isfahan, Iran.

Legal protection of children's right to health in the face of economic activities in cyberspace

Hamid Farshi¹

ABSTRACT: Background and aim: Children's right to health is considered as one of the important branches of the right to human health, due to the global expansion of cyberspace, protecting this right is very important, especially for children. Economic activities in the virtual space that are aimed at the children of the community or that children participate in doing or advertising are among the topics that the legislator should pay special attention to. This research examines the rules and legal protections of children's right to health in relation to economic activities in cyberspace.

Method: This research is theoretical and its method is descriptive-analytical. The method of collecting library information is done by referring to documents, books and articles.

Ethical considerations: In all stages of writing the present research, while respecting the originality of the text, honesty and trustworthiness have been observed.

Findings: Iran's relevant laws, inspired by the general principles of jurisprudence and law, as well as taking into account international documents, have tried to regulate the use of virtual space and have tried to carry out economic and commercial activities as well as advertising in this regard. to organize in a reasonable and logical way and in this direction to some extent (not in a favorable and complete way) the protection of children's physical and mental health has been considered in the laws and approval letters.

Conclusion: In the laws and approval letters related to the virtual space and economic activities in this space, the right to health of children should be guaranteed both morally and socially, as well as from the legal and criminal aspect, and effective monitoring tools and strict criminal policy in this especially apply.

Key words: child, economic activities, right to health, virtual space

1. Department of Jurisprudence and Fundamentals of Islamic Law, Faculty of Theology and Islamic Sciences, Payam Noor University, Marand Center, Marand, Iran.

Pathology of children's presence in virtual space and the way to prevent it in the light of good governance

Darya Armand^{*1}, Ali Aghapour²

Abstract: Virtual space has entered as a necessity in human life, but due to its vastness and difficult conditions in controlling it, today it plays a destructive role in some aspects of human life. The present study has studied the pathology of children's presence in virtual space and its prevention in the light of good governance using a descriptive and analytical method. Since the optimal governance system is known as an efficient system that plays an important role in protecting the rights of citizens. Children in the virtual space are exposed to many psychological harms, and not paying attention to this matter can not only destroy their rights to benefit from the virtual space, but also cause damage to the values of the society. of cyberspace for children and taking preventive measures in order to protect public order. In this way, using the capabilities of the FATA police, the judiciary's crime prevention department, the powers of the prosecutor's office, as well as the capacities of the Ministry of Education, have taken fundamental steps in order to protect the rights of children in the virtual space and prevent their psychological harm.

Key words: virtual space, pathology, good governance, prevention, child

1. Department of Law, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Tabriz Branch, Tabriz, Iran.

2. Department of Law, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Tabriz Branch, Tabriz, Iran.

The theory of using artificial intelligence in the field of combating child labor in cyberspace

Amin Asl Taqi Vand^{*1}, Amir Hossein Farrokhzad²

Abstract: As we know, artificial intelligence and working children in cyberspace do not have a very long history, and the impact that these two things have and will have on people's lives is so important that the supreme leader of the revolution also meets elites and top talents. In November 1400, scientists named "artificial intelligence" as an important and future-making issue and, referring to the experiences of different countries in the world in the development of artificial intelligence, emphasized: "This issue plays a role in the future administration of the world, and we must act in such a way that Iran is one of the to be among the top 10 artificial intelligence countries in the world." Therefore, this research aims to learn about the crime of children working in cyberspace and types of artificial intelligence, how to use artificial intelligence in the field of fighting against children working in cyberspace, the obstacles in this way and solutions to overcome these obstacles, which are descriptive and analytical. It has been addressed. The main question of this research is how the government can monitor the virtual space through artificial intelligence and prevent the violation of the right to mental health of children working in the virtual space. Our hypothesis is that the government can use artificial intelligence in Preventing the violation of children's right to mental health is a more effective step. Our findings indicate that the use of artificial intelligence can lead to a decrease in the number of children working in cyberspace.

Keywords: virtual space, artificial intelligence, child, virtual work child

1. Master's student in criminal law and criminology, Maragheh branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran (corresponding author) Email: www.aslamin81@gmail.com

2. Master's student in criminal law and criminology, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran. Email: farrokhzade54@gmail.com

Children's right to health in cyberspace under the protection of the law

Mohammad Sarvestani¹

ABSTRACT: Today, with the development of technology in the world, access to various content has become easier than ever, and access to the Internet has become a natural thing even in the most remote parts of the world. On the Internet, there are no restrictions on how classified content can reach the audience. For example, an 11-year-old teenager can easily access the content that is suitable for a 40-year-old person. With special attention to the right of children's health in cyber space, the legislator provided a safe environment for children in this space by drafting and approving laws with guaranteed implementation and effectiveness. Therefore, in this research, an attempt has been made to examine the cases of children's right to health and the duty of the legislator in this regard.

Key words: Law enforcement, virtual space, children's health

1. Legal expert of Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz.
Email: mohammad.sr1361@yahoo.com

The Relationship between the Right to Work, Mental Health and Job Anxiety Caused by the Introduction of Artificial Intelligence in the Labor Market

Minaalsadat Forooghnia^{*1}, Naseruddin Nahasi²

Abstract: The field of healthcare and medicine is full of diverse applications of artificial intelligence. Advanced artificial intelligence technology is helping to develop sophisticated machines capable of diagnosing disease and identifying cancer cells. By scrutinizing medical data alongside lab results, AI helps in timely diagnosis of chronic diseases. In addition, AI uses historical data and medical insights to help discover new drugs. In summary, the future of AI in medicine is promising, but it depends on multidisciplinary collaboration, equitable access to developed data and models, and strategic alignment with emerging healthcare technologies. The impact of artificial intelligence in medicine today is undeniable, and there will definitely be many more cases of using artificial intelligence in medicine in the future. Automation in the processes of disease diagnosis and treatment, care of elderly and vulnerable people, and information analysis and pharmaceutical research and development experiments using artificial intelligence will reduce treatment costs and control the increase of chronic diseases. It will respond to the changing demands and expectations of consumers.

Keywords: Right to Health, Artificial Intelligence, International Law, Digital Health

1. Master's student in psychology, general psychology, Yazd branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran

(Corresponding Author). Email: Minaforooghnia5752@yahoo.com

2. PhD Student in Psychology, General Psychology Major, Kish International Branch, Islamic Azad University, Kish, Iran

(Corresponding Author). Email: Naser_nohasi200@yahoo.com

**The effectiveness of artificial intelligence in the field of health
under the banner of international law
(case of study: diagnosis, prevention and acceleration of medical
complications)**

Mahrokh Karimi¹

Abstract: Human life has entered the new era under the influence of artificial intelligence technology. Promotion of health rights when faced with conflicts resulting from the fusion of healthcare and artificial intelligence technologies, they are in dire need of knowledge of ethical principles and practical guidelines for it. Artificial intelligence helps improve medical services. Artificial intelligence systems can help doctors make complex medical decisions. Among these decisions, we can mention the determination of the dosage of drugs, the order of surgical operations and the appropriate allocation of resources in hospitals. This help leads to improving the quality of medical care and reducing medical errors. Due to the importance that was felt in this field, the in-depth investigation of legal issues under the banner of international standards and the field of artificial intelligence has been the main goal of the present paper. It should also be noted that this research was done using library studies and in an analytical-descriptive way. The findings indicate that artificial intelligence will be able to help doctors in the field of prevention of certain diseases, help in decision-making and suggest treatment procedures to doctors, as well as patterns of health recovery as patients' recovery.

Keywords: Artificial Intelligence, Right to Health, Health Provision, Advanced Medicine

1. Master's student in the field of law, specialization in private law, Damavand branch, Islamic Azad University, Damavand, Iran
(Corresponding Author). Email: Mahrokh.karimi320@gmail.com

The Role and Place of Electronic Evidence in Electronic Health System Proceedings

Peyman Narimanzadeh Salemi¹, Mehrdad Teymouri^{*2}

Abstract: Background and purpose: The right to health as a right has led the government to establish an electronic health system in order to provide services. This system, by using the internet and the national number of individuals, has aimed to facilitate medical services and prevent crimes such as forgery and medical treatment crimes. Therefore, the purpose of this article is to examine the role and position of electronic evidence in the proceedings of the electronic health system.

Method: This research is of a theoretical type and the research method is descriptive-analytical, and the method of collecting information is library-based, referring to documents, books and articles.

Ethical considerations: In all stages of writing the present research, while respecting the originality of the texts, honesty and trustworthiness have been observed.

Findings: The findings of the research indicate that the examples of electronic evidence are data of content and form, which in identifying the principles of the electronic health system, we arrive at the path of the right to health and protection of citizen rights, maintaining confidentiality and security of information and central justice; Also, the functions of electronic evidence in electronic health system proceedings include the ability to present the author, date and time of registration, authenticity and storage, and accessibility.

Conclusion: problems such as lack of familiarity and sufficient training, insufficient management and lack of electronic signature, access and storage standards, Internet infrastructure problems have created problems. On the other hand, according to the definition of electronic evidence, the electronic health system also has the characteristics of data message, use of digital space and storage, and has the effects and validity of electronic evidence.

Keywords: Health System, Electronic Evidence, Citation Analysis, Electronic Health Record.

1 Master's student in criminal law and criminology, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran. Email: peyman2241@gmail.com

2 Ph.D. in Criminal Law and Criminology, Researcher at The Ethics And Medical Law Research Center, Shahid beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran (Corresponding Author). Email: mehrdadteymoori1@gmail.com

Clients' rights and therapist's duties regarding criminal liability

Mahzad Moltaji¹, Hajar Mir Ahmadi², Javid Fahmideh³

Abstract: This research is trying to investigate client's rights and therapist's duties in legal official documents and texts of the country through library method and regarding ethical aspects of the library study including the authenticity of the texts, honesty and trustworthiness considering the expansion of mental health services in the level of rules that exceed the limits of professional ethical regulations and create legal rights for clients and criminal liability for therapists.

At it seems, this area faces to serious lack of supervisory, preventive and sufficient regulations and it requires the legislator's attention to formulate transparent and preventive regulations and inform citizens about these rights and rules. The role of client and therapist has been added to the modern human's social roles in Iran and the world . This role require its own mechanism and juridical legal limits.

1. Master's student in Clinical Psychology, Faculty of Medical Sciences, Islamic Azad University Najafabad, Najafabad, Iran.

2. Ph.D. student of psychology and education of children with special needs, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Isfahan University, Isfahan, Iran.

3. Master's student in Clinical Psychology, Faculty of Medical Sciences, Islamic Azad University Najafabad, Najafabad, Iran.

Children's health rights and cyber space

Rahela Hashemzadeh Musa Abadi¹. Hossein Hosseinzadeh². Zainab Pourkhaqani Shahrzai³

Abstract: The right to education, the right to health, the right to personal security, and the right to have fun are the rights necessary for the growth and development of the child, and nowadays it is strongly related to the digital space. Nowadays, the virtual space is a right and also a tool to achieve other rights. Cuckoo Among them, freedom of expression, participation and education is recognized and protected. The purpose of this research is children's health rights and virtual space. To carry out this research, descriptive and analytical research methods are used while using legal documents and library resources and from by studying the books and theses, articles available in this field and extracting them and using databases and internet resources to collect information and analyze the issue. Virtual, media and virtual networks are for the child to benefit from his rights, especially the right to education.

Keywords: child health, cyberspace, child health rights

1. Ph.D. student of criminal justice and criminology. Isfahan branch (Khorasgan) of Islamic Azad University Isfahan, Iran Email: rhashemzade1402@gmail. com.

2. PhD in geography and urban planning. Graduated from Isfahan State University, Isfahan, Iran, Email: H.hosseinzadeh56006@gmail.com

3. Assistant Professor, Public International Law Department, Isfahan Branch (Khorasgan), Islamic Azad University Isfahan, Iran, Email: poorkhaghan@gmail.com

The right to children's mental health in cyberspace in Iran's legal structure

Hossein Beigi^{*1}, Shakiba Vakili²

Abstract: The right to mental health is one of the main components of the right to health and one of the most important examples of children's rights. Various factors are effective in threatening or realizing this right of children, and cyberspace is one of them. Virtual space is important because nowadays children spend a lot of time in that environment, and this happens while a significant part of this space is not only not suitable for the specific age and mental-psychological condition of children, but also It also leaves harmful effects on their soul and spirit. This article, with a descriptive-analytical method, does not answer the question: how can the right to mental health of children be realized in cyberspace according to Iran's legal system? To answer this question, various children's rights in cyberspace such as the right to education, the right to privacy, the right to security, and the right to play and have fun and their relationship with the right to children's mental health have been investigated. . The results of this research indicate that the legal system in the field of protecting children's rights has put comprehensive measures in front of the government. In Islam, the health of people is emphasized in many verses and traditions. However, in Iran's legal system, although measures have been taken to protect the mental health of children in cyberspace, in practice, there is a long way to reach the desired situation.

Keywords: child, right to mental health, virtual space, right to personal security

1. Member of the affiliated faculty of the educational department of criminal law and criminology, Maragheh branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran, (Author)
Email: Husseinbeigi26@yahoo.com

2. Master's student, Department of Criminal Law, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran.

Artificial intelligence and its function in diagnosing diseases and reducing medical errors

Hossein Beigi¹, Behareh Taghi Dost²

Abstract: The purpose of this research is to investigate artificial intelligence and its function in diagnosing diseases and reducing medical errors. In today's world, artificial intelligence has been widely used in various fields, including medical sciences, as one of the significant advances in technology. Many efforts are being made to improve the diagnosis, prediction and treatment of diseases through the use of artificial intelligence. An application of artificial intelligence in the medical sciences is the use of machine learning models to search medical data and discover insights to help improve health outcomes and patient experiences. Thanks to recent advances in computer science and informatics, artificial intelligence is quickly becoming an integral part of modern healthcare. Artificial intelligence algorithms and other AI-powered applications are used to support medical professionals in clinical settings and ongoing research.

Keywords: artificial intelligence, disease diagnosis, error reduction, medical science

1. Is a member of the affiliated academic faculty of the educational department of criminal law and criminology, Maragheh branch, Islamic Azad University of Maragheh, Iran. Email: Husseinbeigi26@yahoo.com

2. A master's student in the field of criminal law, Maragheh branch, Islamic Azad University of Maragheh, Iran. Email: baharetaghidoust@gmail.com

Applications and effectiveness of metaverse in the field of health and challenges and emerging legal issues

Zahra Mehraban Emrouz¹, Fatemeh Mehraban Emrouz²

Abstract: The corona epidemic showed more than ever the limitations and inadequacies of the existing health and healthcare systems. Therefore, innovation in health care and new business models using computer virtual environments to provide an alternative health care system has become an inevitable approach. Today, digital transformation is not only limited to virtual communication, but also includes the digitization of the social communication network in the healthcare industry using metaverse technology. Metaverse is an immersive virtual world facilitated by virtual reality and augmented reality. This article aims to review the latest developments in the field of health and the healthcare industry. Metaverse and its components provide a wide range of innovative functions in the realms of telemedicine, clinical care, education, mental health, physical health, veterinary medicine, and pharmaceuticals. Metaverse applications can lead to the creation of a self-sustaining, stable and reliable solution for medical health systems. Health in the metaverse, at the same time as it opens new horizons for mankind, it will face many legal challenges. In this Toshtar, with a descriptive and analytical method, important emerging legal issues and challenges in the field of data security and privacy, intellectual property, financial affairs and contracts are examined, identity hacking. Just as humanity was faced with legal problems at the beginning of the emergence of the Internet and solutions were presented later, now with the emergence of Metaverse, we can hope that access to solutions to solve such challenges is possible.

Keywords: metaverse, meta, health, medical and therapeutic affairs, legal challenges

1. Masters in criminal law and criminology.

2. Masters in criminal law and criminology.

Feasibility assessment of the effect of premenstrual mood swings in the trial and sentencing stage, A comparative study

Dr. Behrooz Javanmard¹, Mahboobeh Farshad², Sahar Fatemi³

Abstract: Discussion area

Menstruation is one of the specific characteristics of women and causes mood swings in women both before and during this period. The question that the authors seek to answer in this article is whether it is possible to find a basis to consider the mood swings of PMS syndrome as one of the qualities of the judicial abbreviation or not?

Target

The current research was conducted with the aim of recognizing and studying the feasibility of accepting the impact of mood swings caused by PMS syndrome and its possible role in reducing criminal liability as a judicial mitigating factor.

Method

The present article is considered practical in terms of its purpose. Considering the type and nature of research and data collection methods, it is descriptive-analytical and based on library studies.

Ethical considerations

In the present article, the ethical aspects of library study, including the authenticity of texts, honesty and trustworthiness, have been observed.

Findings and conclusion

There is no solid evidence to prove that premenstrual syndrome causes crime. But if we accept that premenstrual syndrome affects the resilience and tolerance of a group of women, then it is appropriate to examine how to use this evidence in criminal proceedings, especially in the sentencing stage. The fact is that evidence of premenstrual syndrome does not fit as a defense based on the lack of mens rea. Therefore, the authors believe that these

1. Department of Criminal Law, Faculty of Humanities, Azad University, Electronics Unit, Tehran, Iran

2. Department of Criminal Law, Faculty of Humanities, Azad University, Electronics Unit, Tehran, Iran

3. Department of Criminal Law, Faculty of Humanities, Azad University, International Campus, Kish, Iran

evidences cannot create a basis for a special and new excusing exempt related to women's gender. In terms of the theory of diminished criminal responsibility and accordingly the use of lenity-based foundations, it is appropriate to tend towards a more flexible sentencing verdict, therefore, it is appropriate to consider premenstrual syndrome in the sentencing phase of the Iranian legislator to amend Article 38. The Islamic Penal Code should be placed.

Key words: women's menstruation, premenstrual mood swings, mitigating factors, diminished criminal responsibility

Health rights in international human rights system

Parastoo Amirian¹

Background and purpose: Right to health and aspects of its realization are important in today's societies. International organizations always pay attention to this right, which is one of the most basic human rights. International laws have played a key role in the control and care of infectious diseases in the world. The purpose of this research is to explain health rights in the international human rights system.

Method: The method of this descriptive-analytical research is to collect information in the form of a library.

Ethical considerations: The principle of scientific trustworthiness has been observed in all stages of this research.

Findings: In the 19th century, international law played a significant role in harmonizing and unifying quarantine regulations in European countries, facilitating the transmission of disease information and their transmission methods, establishing international health organizations, and standardizing healthcare.

Conclusion: Today, with the change in the form of infectious diseases and the evolution of people's lifestyles and the increase in air travel, infectious diseases have become international and cross-border. Therefore, the adoption of binding laws in international institutions such as the World Health Organization, the World Trade Organization, and the Food and Agriculture Organization can help in monitoring and controlling these diseases. With the globalization of public health, international law can be mentioned as an essential tool for monitoring global health and reducing human vulnerability and mortality.

Keywords: right to health, international human rights documents, infectious diseases.

1. Master of Public Law.

Study of Penalties for Drug Fraud; “Death Penalty” and “Life Imprisonment with Forced Labour”

Mohsen Najafikhah¹, Nafiseh Zare Mirakabad²,
Omid Abdollahian³

ABSTRACT: Background and Aim: According to the article 18 of the "Act on Medical and Pharmaceutical Affairs and Food and Beverage Regulations" approved in 1955, those who somehow commit fraud in the preparation of pharmaceuticals, will be subject to the punishments of "Death Penalty", "Life Imprisonment with Forced Labour", "disciplinary imprisonment" and etc. In the current legal system, there are no punishments such as "Life Imprisonment with Forced Labour" and "Death Penalty" is a specific punishment. Therefore, considering the fundamental changes that have occurred in the system of crimes and punishments, and in terms of the conformity of the punishments of the valid criminal sentences before the Islamic Revolution with the "Islamic Penal Act" approved in 2012, It is important to determine the validity of the crime of fraud in the preparation of medicinal substances and its punishments.

Methods: Above all, this research has a "codifying" approach And by referring directly to the legal rulings related to the fraud in medicinal substances and its punishments, it recognizes the valid legal ruling in this regard and shows its relationship with the latest changes in the system of crimes and punishments in the "Islamic Penal Act". Therefore, the main source in this research is related Acts from the beginning of legislative history.

Ethical Consideration: In all stages of writing the present research, while respecting the originality of the texts, honesty and trustworthiness have been observed.

Results: By appealing to the principle of the validity of the laws and their non-repeal, and considering that there are no sufficient reasons for the complete repeal of the Article 18, this article is valid in the Iranian legal

1. Assistant professor, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.
Email: najafikhah.mo@iums.ac.ir

2. Master's student in criminal law and criminology, Faculty of Law and Political Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran, Researcher of the National Research center on Health law, Tehran, Iran. Email: Nafise.zare1376@gmail.com

3. Graduated with a doctorate in private law, Researcher of the National Research center on Health law, Tehran, Iran. Email: omid_abd@ymail.com

system. However, the punishment of "Death Penalty" and "Life Imprisonment with Forced Labour" mentioned in the article 18, is not consistent with the Islamic Penal Code approved in 2012.

Conclusion: According to the fundamental changes in the system of crimes and punishments, it is necessary that the legislator, similar to the decision made regarding the punishments of "Death Penalty" and "Life Imprisonment" in the "Act on adding an article to the anti-narcotics act" approved on 2013 and the punishment "Life Imprisonment" in the Article 3 of the "Act on Reduction of Penal Imprisonment" approved on 2020, and for the punishments of "Death Penalty" and "Life Imprisonment" in Article 18 of the "Act on Medical and Pharmaceutical Affairs and Food and Drinkable Substances" approved 1955 should also be adopted.

Keywords: Drug Fraud, Codification, Death Penalty, Life Imprisonment, disciplinary imprisonment, Forced Labour.

Metaverse legal challenges in maintaining public health and the role of medical technologies and artificial intelligence

Abstract: In today's world, medical technologies and artificial intelligence are quickly used as key tools in maintaining and improving the general health of society. However, the use of these technologies not only creates various legal challenges, but also offers new and meta-versal possibilities for maintaining public health. Therefore, while examining the role of medical technologies and artificial intelligence, the current research seeks to answer the question, which legal and medical challenges are associated with medical technologies and artificial intelligence in maintaining public health? This study was conducted in the first half of 1402. The sources of evidence were Web of Science, PubMed, Scopus and Google Scholar databases, articles published in English in 2022-2023; which is a guide to understanding the essence through extensive literature review, analysis, scientific research and opinions of leading people in this field. The research findings indicate that the most important effects of artificial intelligence on the promotion of health rights include the use of artificial intelligence in smart health and treatment centers, smart health management, smart healthcare, and smart disease prevention. Also, one of the most important legal challenges of artificial intelligence is violation of human dignity, civil liability, doctor's guarantee, cyber security and violation of privacy. It is concluded that securing people's rights and maintaining public health through these technologies requires the creation of a comprehensive and balanced legal framework in order to achieve a balance between the development of technology and the protection of people's rights and privacy.

Keywords: metaverse, medical technology, artificial intelligence, privacy

Children's rights and freedoms in cyber space

Abstract: In recent years, all aspects of life have been greatly affected by the rapid and amazing developments in information and communication technology. Children's lives are also following these developments, which are becoming unprecedented transformations, and digital entertainment plays an important role in those findings, which cannot be ignored. The current research has examined the rights of children in the virtual space, the purpose of the research is to determine the rights that children have in the unlimited virtual space. To conduct this research, descriptive and analytical research methods were used, while using legal documents and library resources by studying books, theses and articles available in this field and extracting them, and using databases, internet resources, etc. Information has been collected and analyzed. The findings of the research show that children in virtual space have rights, including access to information and freedom of speech and thought, the right to education and digital literacy, cultural rights and leisure and play.

Key words: children's rights, cyberspace, Convention on the Rights of the Child, Universal Declaration of Human Rights.

Examining Justice and Avenues for Legal Recourse in Iranian Law with an Emphasis on Healthcare Rights.

Seyyed Mohammad Mehdi Sadati¹, Kamiar Shibatzadeh^{*2}

Abstract: This article examines the concept of seeking justice and the ways of resuming proceedings. The main purpose of retrial is to correct judicial mistakes and achieve more justice. The method of resuming the proceedings includes returning to the court and re-examining the case in cases where the judge made a mistake and needs to be corrected. Resumption of proceedings can be done in an extraordinary and special way. In this research, by using the analytical and descriptive research method, by reviewing the literature and conceptual analysis, the concepts of justice and aspects of retrial have been investigated. The research results show that retrial is used as a legal tool to correct judicial mistakes and achieve more justice in the judicial system. By resuming the proceedings, it is possible to correct judicial mistakes and achieve more justice. Retrial is used as a legal tool to correct judicial mistakes and achieve more justice in the judicial system and in health rights in order to protect the rights and health of people and ensure justice in cases where a violation has occurred. It is used

Keywords: Seeking Justice, Proceedings, Reinstatement of Proceedings, Directions of Proceedings, Iranian Law, Health Law.

1. Master's student of the Department of Private Law, Faculty of Humanities, Electronic Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran. Email: mahdisadati74@yahoo.com

2. Assistant Professor, Private Law, Electronic Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran. Email; Corresponding Author.

Title article: Evaluation of Iran's environmental laws related to people's health and comparison with international laws

Abstract: Introduction: Environmental pollution threatens people's health. Many public and private companies pollute environmental resources with economic goals. Therefore, in order to comply with environmental principles, it is necessary to establish laws at the national and international level. In this research, Iran's environmental laws related to people's health and international law were compared.

Method:

In this research, the analytical-descriptive and comparative method is used, and the information is collected using the documentary-library method and the note-taking tool.

findings:

In this research, it was found that there is a need to establish appropriate criminal laws to prevent environmental destruction in Iran by following the example of the international legal system and guarantee the implementation of these laws.

Conclusion:

The use of legal deterrent mechanisms is very necessary to prevent environmental pollution. Among the most important laws that have been established at the international level today to curb industrial pollution are the green tax laws, which need to be accurately implemented by identifying industries that pollute the environment in Iran.

Key words: Iran's environmental laws, international legal system environmental laws, people's health

Investigating the Ambiguous Dimensions of Retrial in the Judicial Procedure of Medical Cases

Seyyed Mohammad Mehdi Sadati¹ Kamiar Shibatzadeh^{*2}

Abstract: Retrial is one of the extraordinary methods of protesting the decision, which is next to methods such as appeal, and it means that the result is the retrial of an issue that has already been dealt with substantively. Considering that retrial is one of the special and special ways in the direction of reconsideration regarding the judgment that has been determined, this establishment is very important and vital in the direction of justice. Therefore, in this study, it is considered that the issue of retrial for accuracy in opinions and paying attention to the evidence and content of the case in the courts of justice will fulfill the rights of the victims and ultimately achieve justice, and due to its importance There is a difference of opinion among the people of Fan and jurists. Despite the fact that special attention has been paid to this issue in the law, differences have become inevitable in the issuance of judicial opinions and unanimity of procedures. Therefore, it can be used as a method of avoiding the rulings in order to correct judicial errors and achieve justice by examining and resolving the ambiguous aspects of retrial. Also, the ambiguity in resuming proceedings in the judicial procedure can have various ethical effects, including conflict of interests, delay in the proceedings and dissatisfaction of the parties, so it is very important to observe the ethical principles in this procedure.

Keywords: Retrial, Vague Dimensions, Judicial Procedure.

1. Master's student of the Department of Private Law, Faculty of Humanities, Electronic Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Email: mahdisadati74@yahoo.com

2. Assistant Professor, Private Law, Electronic Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran, Corresponding Author.

Email: notary_1023@yahoo.com

Legalization and Decriminalization of Cannabis Use in Iran: A Public Health Law Perspective

Ebrahim Abdipourfard¹, Mehrad Momen^{*2}

Abstract: Cannabis is the most widely abused and trafficked illicit substance globally, with 219 million users as of 2021. In Iran, although cannabis use is relatively low compared to other countries, it has been increasing over the past two decades, posing a significant public health concern. Numerous studies and surveys indicate a high prevalence of cannabis use in Iran, particularly among young adults and adolescents. Despite its potential therapeutic benefits, the unregulated use of cannabis carries various public health risks, including addiction, cognitive impairments, depression, psychosis and schizophrenia, particularly among adolescents, as their brains are still developing. Furthermore, the presence of adulterated cannabis in the absence of a regulated market poses significant threats. The Iranian legal system adopts a zero-tolerance approach towards drug offenses, strictly prohibiting the possession, cultivation, transportation, and sale of cannabis under the Law on Combating Narcotic Drugs, imposing severe legal consequences, including fines, imprisonment, and, in some cases, the death penalty. The current legal framework, however, has failed to deter cannabis use or reduce its prevalence. Meanwhile, there is a global trend towards cannabis policy liberalization and commercialization, with countries like Uruguay, Canada, and select US states legalizing recreational cannabis. The existing literature suggests that cannabis legalization has generally yielded benefits, including decreases in crime rates, drug-related arrests, and improvements in crime clearance rates. Drawing upon international experiences and insights from multiple case studies, this research recommends shifting the focus from punitive measures to decriminalization and potentially even full legalization of cannabis in Iran. The study proposes a comprehensive public health approach to cannabis regulation, emphasizing the need for clear regulatory frameworks, public health education initiatives, prevention and intervention programs, and monitoring to address post-legalization challenges, including potential gateway effects. It calls upon policymakers, researchers, and stakeholders to collaborate in generating and tailoring evidence-based cannabis policies that are suitable for Iran's unique social, cultural, and legal context.

1. Professor, Department of Private Law, Faculty of Law, Qom University, Qom, Iran.

2. PhD Student, Department of Public Law, Faculty of Law, Qom University, Qom, Iran.
(Corresponding Author: Email: m.momen@stu.qom.ac.ir)

Keywords: Cannabis Policy, Public Health, Drug Decriminalization, Marijuana Legalization, Juvenile Drug Use, Iran.

Combined criminal policy for health crimes

Seyyed Hossein Hosseini, Amin Hajivand, Saber Sayari Zuhan

Abstract: purpose: Combined criminal policy for technical and specialized criminals has become one of the desirable lines of global criminal policy, and one of these areas is crimes that pose serious challenges to the health of the society. The aim of the current research is to investigate and analyze the combined criminal policy towards the offenders in the field of health, which challenges and needs are examined in this field.

Method: The present research is descriptive-analytical; For this reason, an attempt has been made to discuss the different angles of the discussion by referring to the globalized criminal policy and its requirements.

Findings: Criminal policy has a combination of two active and reactive strategies, which plays a serious role in confronting and fighting the crime phenomenon. International actors, such as the United Nations, also emphasize the drawing of a hybrid globalized criminal policy.

The differentiation of criminal policy approaches to health offenders in the two areas of preventive action strategies and regressive reactive strategies is of great importance, which this research will address.

Conclusion: Combined criminal policy for technical and specialized criminals in the field of health requires the drawing of combined proactive and reactive strategies in criminal policy. Compiling a comprehensive document of health-oriented criminal policy strategies and harmonizing and updating the laws and regulations of the health sector can play a serious role in drawing a hybrid health-oriented criminal policy.

Keywords: health-oriented criminal policy, hybrid criminal policy, globalized criminal policy, health-oriented strategies, comprehensive document on health criminal policy

"Criminal Protection of the Right to Consumer Health in Iranian Law (Emphasizing the Concept of Litigation) »

Abstract: Criminal protection of the right to health is manifested through the criminalization of any behavior that in some way violates or exposes this right. On the other hand, what can be a good guarantee for the practical realization of criminal protection of the right to health is its litigation. Litigation, in the simplest sense, means that any citizen who in some way sees his or her right to health as being violated or violated by the government or natural persons can seek legal redress by filing a lawsuit or complaint. This is right. Thus, the adjudicability of the right to health involves the commitment of governments to establish competent authorities and to use judicial mechanisms to deal with violations of this right. In Iranian law, there is no specific institution or organization to sue for this right. The approach of Iranian law on guaranteeing the right to health can be studied.

Key words: Right to health, international instruments, criminal protection, consumer rights, litigation.

Violation of victimized children's right to the health from the perspective of cyberspace injuries

Amir Samavati Pirouz^۱, Aref Ismaeilzadeh^۲, Saba Shafiei^۳

Abstract: Background and purpose: Cyberspace, while having capabilities such as wide range and universality, has destructive content that threatens the children's social and sexual mental health. Therefore, in order to protect children's mental health, it is necessary to perform pathology at the beginning and to adopt a proportional criminal policy to protect the possible victims. The purpose of this research is to study the harms of cyberspace in children and to adopt a suitable criminal policy to protect the children's right to social and sexual mental health. The importance and necessity of this research is that these

injuries cannot be prevented without identifying the harmful ways, and if the victims are not protected against the harmful cyberspace, serious risks will treat their mental health.

Method: The research is theoretical and its method is descriptive-analytical.

Ethical considerations: In all stages of writing the research, the principle of honesty and trustworthiness has been observed.

Findings: Due to the lack of effective criminalization, injured children are not given differential criminal protections. According to the results, social interactions of children who use cyberspace too much decrease and they suffer from social isolation, which increases the possibility of depression in them. With the development of new technologies, children are not immune and are exposed to destructive data, which causes abnormal and dangerous sexual behaviors in them. Victimized children need support from the family, the government, government agencies, and Non-Governmental Organization to reduce the amount of damage that has been done to the victim.

Conclusion: In spite of various benefits in different fields, virtual space has unfortunately damaged real social relationships in some cases. Children have not been excluded from this development and since they spend more time online, their physical and mental health is naturally exposed to serious risks. Therefore, by providing solutions such as creating a platform for the healthy

1. Assistant Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Islamic Azad University, Karaj Branch, Alborz, Iran.

2. Master's student in Criminal Law and Criminology, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran.

3. Master's student in criminal law and criminology, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran.

and controlled productivity of the cyberspace by families and relevant institutions, a lot of harm can be prevented. Educational institutions can support children by creating culture and providing necessary training. In Iran's legal system, as long as the criminal laws do not provide independent criminal regulations for children's mental, social and sexual health, the right to health will not be supported by an effective and deterrent criminal law, and the vulnerability of the victimized children will be doubled.

Keywords: Virtual space, Right to sexual and mental health, Victimized children

Criminal protection of children's emotional and social mental health in cyberspace

Norouz Kargari¹, Aref Ismailzadeh², Maedeh Rashidi³

Abstract: Background and purpose: Increasing development of virtual space and the ease of access for users has caused information are rapidly and widely exchanged between people in the society. In recent years, this issue has become more important for reasons such as the Corona epidemic and the need to develop online

educational activities and paying attention to children's entertainment. Children are more exposed to the harmful effects of using cyberspace than other age groups. The purpose of this research is to adopt a suitable solution to protect children's emotional and social mental health in the virtual space and it has been tried to answer these questions: in what way does the virtual space harm children's social and emotional mental health and how do we maintain victimized children's social and emotional mental health?

Method: The present research method is descriptive-analytical.

Ethical considerations: Honesty and trustworthiness have been observed in all stages of research.

Findings: Children suffer the most damage in cyberspace due to their inexperience and defenselessness in the field of cyber-attacks. They are exposed to serious risks and abuse by profiteers either by self-judgment and isolation from society or by publishing personal data by themselves or their parents. Therefore, international and domestic documents have specially paid attention to the children's natural right.

Conclusion: Children as the most vulnerable sections of the society, are more exposed to the destructive effects of cyberspace due to their young age. Easy and uncontrolled access to the virtual space, regardless of the necessary legal, cultural and social infrastructure, as well as the lack of appropriateness of this space with the children's specific psychological conditions has created many problems. In Iran's legal system, although measures have been taken to protect children's mental health and support them in cyberspace,

1. Assistant Professor, Faculty of Law, Islamic Azad University, Department of Public Affairs and Research, Tehran, Iran

2. Master's student in criminal law and criminology, Islamic Azad University, Faculty of Science and Research, Tehran, Iran

3. Master's student in criminal law and criminology, Islamic Azad University, Faculty of Science and Research, Tehran, Iran

they have not been implemented as they should. Therefore, for the safe presence of children in this space, appropriate policy making is necessary, and in addition, children's rights must be protected and supported by governments and other guardians active in the field of children's affairs. Of course, parents, family and teachers' effective role should not been ignored.

Keywords: Criminal protection, Cyber-attacks, children's mental health.

The Realm of Public Health Rights: Prisoners in Need of Support

Mohammad Hasan Sadeghi Moghadam¹, Khatereh Afshar², Hanieh Shakhsimebodi³

Abstract: Today, in many criminal systems of the world, imprisonment is very important in order to control criminals. One of the challenges faced by incarcerated people is access to adequate healthcare services, however, behind prison walls, this right is often neglected. In other words, these people should be able to choose the doctor they want with satisfaction and have access to adequate and appropriate medical services, because this issue is one of the most basic human rights. Also, the necessity of protecting their well-being and preserving their dignity requires that they have the right to choose a doctor and have access to medical services. According to principles 12 and 29 of the Constitution of the Islamic Republic of Iran, it is the duty of the government to provide medical and health services, and this matter, which is stated in the Q.A., shows its vital importance. In essence, the right to health care in correctional facilities is a complex issue involving ethical considerations, fairness, accessibility, and commitment to human rights. It is critical for governments and correctional systems to strike a balance between security concerns and compassionate treatment of prisoners, while recognizing that this has broader implications for public health and social equity. Empowering inmates to make informed decisions about their medical care is not only out of respect for their dignity, but also a practical strategy to promote successful reintegration, reduce recidivism, and maintain public safety. Another important challenge that is raised regarding prisoners is the issue of not giving informed consent and being tested for drug research, which is unethical and illegal and violates medical ethics, human rights and international laws. In other words, even if research is to be carried out on prisoners, it should be done firstly with their informed consent and secondly by preserving their dignity.

Keywords: Choosing a doctor; Informed consent; dignity; Vulnerability, access to health services

1. Email: mhsadeghy@ut.ac.ir

2. Email: khatereh.afshar1400@gmail.com

3. Email: hanyshkhshy@gmail.com

General health rights and legal challenges of Metaverse

Abstract: One of the essentials of social life is the right to health as one of the obvious examples of human rights, and in this regard, examining the concept that refers to lower than human diseases is of particular importance. Therefore, governments should increase their executive functions in related fields in order to benefit from this right.

On the other hand, the acceleration program for the expansion of digital technologies has found many of them, the innovations of which are paradigms (metaverse) meaning the creation of a virtual world. It is parallel to the real world. In fact, it is said that the metaverse is a combination of the real and virtual world, which, in addition to creating new opportunities in various fields, has also created many challenges for people.

Legal issues will also challenge a large range of people's interactions in the metaverse space. Challenges that are inevitable due to the intersection of the said space with the order that governs the current life, and therefore, knowing these challenges and their related consequences from a legal point of view can be one of the requirements. Any society

Therefore, in this article, which was done in a library method, while explaining the general legal concepts of health and the metaverse space, we have investigated the relationship between them and the legal challenges of the said space.

Keywords: right to health, virtual world, digital technologies, metaverse, legal challenges of metaverse in the health debate

International cooperation in combating biological terrorism as a crime against humanity

Leila mirbod¹, Mohsen Khakzad Shahandashti²

Background and Aim: Biological terrorism is defined as the deliberate release of biological factors to cause disease or death in people, animals or the environment with the aim of creating terror and forcing the government or international organization to take action based on a political, national or religious attitude. The potential vulnerability to bioterrorism is very serious, in the United States in 2001, four mailings containing the anthrax bacteria resulted in the illness of 22 people, the death of 5 people, and the cost of \$23 million to clean up contaminated sites. Therefore, due to the deadly results of these attacks, all-round criminal fight against it should be considered in the domestic and international dimension. But there are serious challenges in knowing it as a crime against humanity.

Method: This article has been done in a descriptive-analytical way by collecting information in a library form and by referring to documents, books and articles.

Ethical considerations: In the present research, the ethical aspects of library study, including the authenticity of texts, honesty and trustworthiness, have been respected.

Results: If biological attacks qualify as defined in Article 7 of the Statute of the International Criminal Court in the form of a "widespread" or "systematic" attack against a "civilian population" and with "knowledge of that attack", it can be committed. It is considered a crime against humanity and according to Security Council Resolution 1540 (2004), a framework is created for countries to prevent the development, acquisition, manufacture, or transfer of nuclear, chemical, or biological weapons by non-state actors as well. But the fight against biological terrorism requires a simultaneous national and international response from technical and specialized aspects. These attacks are increasingly favored by terrorist groups due to the large number of casualties, long-term complications, rapid spread, and lack of efficient identification systems, the spread of the feeling of insecurity, the

1. Lecturer of International Law, Department of Law, Islamic Azad University, Rasht Branch, Gilan, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Law, Faculty of Literature and Humanities, Gilan University, Rasht, Iran.

existence of a latent period, cheap costs, and easy access. For this reason, the criminalization of these attacks is important both in domestic laws and in international obligations, and a mere legal response is not enough in the fight, but the dimensions of international cooperation should also include technical, medical and security measures.

Conclusion: Bioterrorism is a serious threat from terrorist groups and the intersection of international law and human rights (the right to life, the right to health and the right to a healthy environment) in the field of threats to national and international security, human rights violations and it is considered peace. Therefore, in the criminal dimension, the issue of criminalization, the jurisdiction of the courts, international assistance, and in the dimension of the law of armed conflict, severe civilian casualties, support for victims, the possibility of terrorist attacks reaching the threshold of an armed attack, acting as a weapon of mass destruction, and the impossibility of observing the rules of supervision raises the issue of armed conflict rights, these issues require criminalization, the adoption of an effective criminal policy, and international assistance. Apart from legal measures, health cooperation is also necessary in an effective and successful response to a bioterrorist attack

Keywords: bioterrorism, crime against humanity, right to health, international peace and security, international criminal law

Iran's Criminal Policy Regarding Clinical Trials In The Light Of International Documents

Amir Samavati Pirouz^{1*}, Hashem Daroudi²

Abstract: Background and purpose: Clinical trial is one of the most important and most common interventional or experimental research that is done in order to improve the treatment status of patients or to advance medical science. Due to the importance of the issue and prevention of harm and fatal complications to human subjects and protection of patients' right to health, there is a need for the Iranian legislature to provide a platform for criminal interventions and differential treatment of crimes committed in this type of medical research and in line with Protecting the rights of patients and medical research, the possible negligence of the researcher should also be addressed. In this article, by examining the national and international laws and regulations regarding clinical trials, we are trying to present a penal policy in accordance with the global standard models while expressing the existing legislative challenges.

Method: This research is of a theoretical type and its method is descriptive-analytical and the method of collecting information is library-based and referring to documents, books and scientific articles.

Ethical considerations: In all stages of the research, in addition to observing the principles of trustworthiness and impartiality, the authenticity of the texts and honesty have also been observed.

Results: Considering the possible risks against human subjects as well as respecting the rights of patients, it is necessary that the legislator has a special look at clinical trials and in order to prevent any harm and danger, he is not satisfied with the generality of criminal liability and criminal laws and regulations specific to Establish this type of medical research.

Conclusion: Of course, conducting clinical trials or any biomedical research in general to achieve therapeutic interventions is inevitable, but this does not diminish the need to pay attention to the health of patients. Also, in clinical trials that are conducted with the aim of advancing medical science, the rules should be such that the applicants to participate in the trial are not viewed as just subjects. For this reason, it is necessary that the legislator, in order to adopt an efficient criminal policy, is aligned in line with the professional standards that have been developed internationally by the World Health

1. Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Law and Political Science, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran. (Author)

2. Faculty of Law, University of Judicial Sciences and Administrative Services, Tehran, Iran.

Organization or the International Council of Medical Sciences Organizations, and the legislative, judicial and executive measures are dynamic and appropriate to the requirements approve the day in line with the criminal protection of patients' rights.

Keywords: criminal policy; clinical trial; medical criminal law; world Health Organization; human subject; Medical ethics

The Impact of Artificial Intelligence on The Mental Health of Workers' and Related Legal Mechanisms: A Comparative Study with French Law

Negin Sadat Mirmohammadsadegh¹

Abstract: Background and Aim: The right to health serves as a pivotal aspect spanning three generations of human rights, encompassing negative rights, positive rights, and solidarity rights. On one hand, there is a relation between right to life in first generation and the right to health and social security, the right to work in second generation, and the right to a healthy environment in third generation. If the right to health is not guaranteed the other rights will be meaningless. On other hand, regarding to advancement of novel technologies like artificial intelligence the different generations of human rights especially the right to work and the right to health have been affected. In other words, because of the implementation of artificial intelligence in many fields, not only will the job security of laborers be endangered, but the dire consequences of this development might also affect their mental health. However, according to the provisions of the International Charter of Human Rights, the right to benefit from decent work, as well as refraining from creating any obstacles in the process of benefiting from decent work, is one of the important duties of the government.

Methods: In the upcoming research, the impact of using artificial intelligence on job security, legal guarantees and its impact on the mental health of workers will be investigated with a descriptive-analytical method in comparison with the French labor law and the use of library resources.

Ethical Considerations: The research upholds authenticity, honesty, and fidelity in organizing the study.

Results: According to French labor law dismissal of workers whose contracts are terminated during technological changes is justified. Therefore, it can be said that artificial intelligence is a double-edged sword that both promotes the progress of different parts of society and creates challenges and dangers for humans. Nowadays, in order to reduce these harms, the laws of different countries, including France, consider legal solutions. Considering the challenges of artificial intelligence, including the spread of unemployment, the author is trying to propose solutions similar to the

1. Faculty of Law, University of Judicial Sciences and Administrative Services, Tehran, Iran.

French system in order to reduce the rate of dismissal of workers and increase their mental health in Iran.

Keywords: Artificial intelligence, right to health, right to work, job security, legal guarantees

Amendment of the provisions of Article 612 of the Islamic Penal Code regarding the criminal liability of medical personnel

Abstract: Background and Purpose

Medical crimes require a different criminal policy due to being among specialized crimes, moreover, the approach of Iran's legislative criminal policy in dealing with medical crimes is a punishment-oriented, punitive approach and lacks a corrective and preventive attitude. Unfortunately, today, despite the fact that consent and acquittal are obtained from the patient before every surgery, there are still some complaint cases against doctors.

Also, due to the lack of transparency in the field of criminal liability of diagnostic and treatment teams and some conflicts between legal articles (including Article 612 of the Criminal Code), it has created an insecure atmosphere for doctors and even treatment staff; Because in this situation, no doctor will take the risk of more difficult operations with a lower chance of recovery, and with this view, patients with a relatively serious condition are treated unfairly. And the person loses the chance of recovery and treatment.

Method: This article is prepared by descriptive and analytical method and by using library sources with reference to scientific sources.

Ethical considerations: The authors have a code of ethics and all human and ethical considerations have been observed in this research.

Research findings: Criminal regulations should be formulated in such a way that the chances of people committing crimes in that area are proportionate. This issue is explained by emphasizing the principle of innocence in the treatment of all doctors, their professional dignity, the principles of medical ethics and the customary view of the society, and it makes it necessary to change the provisions of Article 612 of the Penal Code in the field of medicine and to consider differential provisions.

Keywords: doctor's error, patient, criminal liability, criticism of legal articles, diagnosis and treatment team.

Analyzing the harmes of cyberspace on children with an approach to Iran's legal system

Hanieh Fekrizadeh^{*1}, Majid Doroudian²

Abstract: Background and purpos:cyberspace is an emerging phenomenon that,despite its advantages, always causes various harms such as moral, personality, family and social harms for people in the society and especially for sensitive groups such as children and teenagers who are the most vulnerable sections of the society.This new phenomenon has been so intertwined with people's daily life in recent years that it has actually become an integral part of people's lives, so that it is impossible to imagine life without it.In this regard,the right of children to access cyberspace has been recognized and due to their protection against the harm of cyberspace, laws and regulations have been approved at the international level and in the domestic laws of countries including Iran.With the aim of analying the harm caused by cyberspace on children and providing preventive solutions to reduce the harm caused by it, as well as examining the laws approved in this field in Iran's legal system.

Research method:This research is descriptive-analytical and information gathering based on library data.

Findings:The findings of the research show that the measures and strategies adopted to prevent and reduce the harm caused by effective and prevent harmful consequences.

Conclusion:The results of research show that many crimes and injuries caused by cyberspace on children are caused by lack of awareness. Therefore, through support-based solutions, including legal laws and preventive measures such as cultural foundation, protion of media literacy and consequently , informing children through teaching how to use this technology correctly by the family and be fruitfuland from the occurrence of many damage caused by cyberspace will be prevented.

Keywords:cyberspace ,children ,pathology, Iran's legal system..

1. M.A in Criminal Law and Criminology , Islamic Azad University , Islam Shar branch, Tehran, Iran.(Corresponding Author). Email: hanieh.fekrizadeh@yahoo.com

2. Assistant Professor ,Department of Private Law ,Payam-e-Noor University,Tehran,Iran. Email: Doroudian@Pnu.ac.ir

Prevention of dental errors

Aliovsat Akbari^{1*}, Sareh sedighi²

Abstract :Background and Aim: Despite the scientific advances in the field of dentistry, unfortunately, the trend of complaints from dentists is increasing. Several reasons have been investigated for this phenomenon, the increase in population, the increase in the number of dentists, the increase in community awareness and the use of lawyers and legal advisors can be mentioned as important reasons. In this article, we want to examine ways to prevent dental malpractice (errors).

Method: This research has been compiled using library sources and descriptive analytical research method

Ethical Considerations: The present research has been written with respect to ethical principles trustworthiness and honesty.

Results: As a result, several centers, are responsible for handling patients' complaints about dentists. Islamic Penal Code, Criminal Procedure Law, Medical System Organization Law, and the Code of Conduct for Professional and Trade Union Violations of Dentists are the legal foundations of these proceedings. The punishments mainly include disciplinary punishments or payment of ransom.

Conclusion: Development of technical standards for different types of dental services, Determining the maximum retirement age, rationalizing treatment tariffs, monitoring the quality of dental services, increasing the awareness of dentists about malpractice and medical violations and how to deal with it, Specializing medical criminal courts, amending the Islamic Penal Code, benefiting from the advice of forensic experts and using professional liability insurance coverage can help to effectively improve the situation governing the handling of professional malpractice. Increasing awareness of the current laws on private practices can play an important role in planning the relationship between dentists and their patients based on legal rules and regulations and also be effective in preventing medical malpractice.

Keywords: Error, Malpractice, Forensic dentistry, Medical, Dentistry.

1. PhD student in criminal law and criminology, Faculty of law, Islamic Azad University, Damghan , Iran. Corresponding Author. Contact number 09155518497. Email: Aliovsat.akbari65@gmail.com

2. Graduated from Doctor of General Dentistry, China Medical University, Shenyang, China Intership degree, MUHIMBILI International University, Dar ess Salaam, Tanzania. Email: sedighi_sareh@yahoo.com

Patients' rights for crimes related to medical equipment; From theoretical oblivion to wandering criminal policy

Amir Samavati Pirouz¹

Abstract: Background and Purpose: The abandonment of patients' rights in the medical criminal policy can be seen as the product of legislative policymakers' inattention to the necessity of deterrent criminalization against the harm caused to patients' health due to the inefficiency of medical equipment. In addition, even in cases where there have been scattered criminalizations in this regard, on the one hand, abandoned crimes have been formed in the field of injuries caused by medical equipment, and on the other hand, the prescribed punishments in the field of these crimes lack the requirements of useful and effective criminal responses in They are in line with supporting the right to health of patients. In this way, the author intends to explain the four theoretical bases regarding the criminal policy regarding crimes related to medical equipment, which consists of policy making regarding the health risks of patients from the point of view of production, import, maintenance and training and use of medical equipment, the components of a policy Critique and analyze a systematic and convergent criminal law with theoretical foundations.

Method: This research is of a theoretical type and the research method is descriptive-analytical and the method of collecting information is library-based and referring to documents, books and scientific articles.

Ethical considerations: In all stages of the research, in addition to respecting the principles of trustworthiness and impartiality, the authenticity of the texts and honesty have also been observed.

Results: lack of formulation of the guarantee of appropriate criminal executions for the mechanisms of monitoring the production and import of medical equipment, whether consumable or non-consumable, lack of a criminal policy based on the protection of patients' rights against medical equipment defects and lack of repairs and calibration of them in the prescribed periods, indifference The necessity of large-scale punishments regarding the management of the distribution and supply of medical equipment in hospitals and medical centers and medical errors caused by the lack of training to use them are among the inevitable consequences of the

1. Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Law and Political Sciences, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran.

dispersed criminal policy regarding the right to health of patients in the field of crimes related to medical equipment.

Conclusion: Scattered laws and lack of a criminal policy model converged with the requirements of criminal protection of patients' rights have led to the degradation of safety measures in the field of medical equipment and their quality level, and the provision of health services to patients due to the lack of deterrent criminal responses to crimes related to medical equipment. Also, the criminal policy regarding the responsibility of suppliers of defective medical equipment or the responsibility of the manufacturer regarding the non-compliance of the performance of the production equipment with what is claimed lacks any alignment with the standards of health-oriented criminal policy in providing the rights of patients. In addition, the forgotten image of the victims of crimes related to medical equipment has led to the fact that a vigilant criminal policy has not been adopted to protect such patients, which is a reflection of the wandering criminal policy related to these crimes.

Keywords: crimes related to medical equipment, right to health, patients' rights, medical criminal policy.

The Role of the World Health Organization (WHO) in Realizing the Right to Health in the International Community

Seyed Masoume Mousavi Shamami¹, Mohamad Setayeshpur²

ABSTRACT: Background and Aim: Today, one of the most effective elements of human life is the right to personal health. The right to health has a solid position in human rights documents and international custom, and it can be called as a determining element for the realization of other human rights. The establishment of the World Health Organization, as the most specialized institution in the field of health, is the result of efforts in the international community.

Methods: The method used in this article is descriptive-analytical, and the tool for collecting data and information is based on the library method.

Ethical Considerations: In all stages of writing the present research, while respecting the originality of the texts, honesty and trustworthiness have been observed.

Results: The main role of the World Health Organization is to guide and coordinate health programs at the international level, and its goal is to achieve the highest possible level of health for all people in the world. In many cases, the performance of the World Health Organization is affected by its structure and the legal insufficiency of some of its elements. Despite the positive activities it had in the past, this organization is facing challenges with the emergence of new widespread diseases.

Conclusion: In order to succeed in the existing challenges, the World Health Organization should try to bring the human society to the expected level of health by increasing the awareness of the community of nations and encouraging countries to cooperate on improving the level of global health.

Keywords: World Health Organization, Right to Health, International Human Rights System, Initial Commitment, Fundamental Human Rights.

1. Master's student of international law, Qom University, Qom, Islamic Republic of Iran.

2. Member of the Faculty (Assistant Professor) of International Law, Qom University, Qom, Islamic Republic of Iran.

**Prisoners' Health: A Reducible Right or an Irrevocable
Obligation in the Light of the Mandatory Rule Against Torture
With an Emphasis on Judicial Procedure**

Alireza Anabi¹, Ghorban Safiloi Kaidim², Hassan Mahmoudi³

Abstract :Time and purpose: The popularization of imprisonment in the criminal arsenal of 183 countries, following the more humane punishments and its replacement instead of the death penalty, raises the question whether the quality and quantity of health care for prisoners due to their legal status or due to economic reasons and lack of resources. Can finance be reduced?

Method: This research is of a theoretical type, the research method is descriptive-analytical, and the method of collecting information is library-based, referring to documents, books, and articles.

Ethical considerations: In all stages of writing the present research, while respecting the originality of the texts, honesty and trustworthiness have been observed.

Findings: Prison itself is a punishment and a prisoner is not sent to prison again for punishment. Therefore, keeping a person in prison should not have harmful effects on people's health. The realization of the right to health in prison depends on the connection of the so-called "positive" and "negative" rights, and sometimes the right to health is realized by abandoning ill-treatment, as in many cases the only way for the government to fulfill its obligations of not ill-treating prisoners is to provide Adequate health care.

Conclusion: In the light of the principle of equality and prohibition of discrimination, the right to health of prisoners is not only not reduced, but under the mandatory rule of prohibition of torture, the right to health of prisoners is an irrevocable obligation of the government. With such an approach, deprivation of health care is considered as torture or inhumane treatment.

Key words: Prison, Prison Sentence, Prisoners, Right to Health, Mandatory Rule, Prohibition of Torture, Judicial Procedure.

1. Assistant Professor, Department of Public International Law, Faculty of Humanities, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran.

2. Graduated from the public law master's course, Shabest branch, Islamic Azad University, Shabest, Iran.

3. PhD student of International Law, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran.

Criminological Aspects of Impact of the Covid-19 Pandemic on the Increase of Hate Crimes

Salar Sadeghi¹

Abstract: Background and Aim: With the start of the Covid-19 pandemic, crime and delinquency have increased all over the world and spread insecurity. In the meantime, hate crimes have spread more and more in this era and have targeted the identity and personality of the affected people as well as East Asian communities. of the people of East Asian societies. The occurrence of hate crimes, which are crimes that are committed with the motive of hatred of the identity characteristics of the victim, such as ethnicity, race, nationality, religion, and gender, has been increasing against the sufferers and Asians all over the world, and spreading hatred against the identity of this groups dehumanize them and intensify their feeling of insecurity and victimization.

Method: The present research is descriptive-analytical and by using library resources, i.e., books and authentic articles related to the subject, in order to analyze the problem and finally draw a conclusion.

Ethical considerations: In this research, the ethical aspects of library study, including the authenticity of texts, honesty and fidelity have been observed.

Results: Factors such as bigotry, prejudice and hateful attitudes played an important role in the increase of hate crimes during the Covid-19 epidemic around the world, and the process of social stigmatization of people with Corona and some Asian people is also rooted in these prejudices that ultimately leads to hate crime.

Conclusion: By explaining these factors and analyzing the process of the impact of the Covid-19 pandemic on the increase in hate crimes with a criminological approach, this article comes to the conclusion that in addition to intensifying the punishment for such crimes, de-hating through strengthening the cohesion of different groups and communities and modifying dominant discourses with the help of media and space can be effective in reducing hate crimes caused by the Covid-19 pandemic.

Keywords: Covid-19, Hate Crime, Victimization, Prejudice, Prevention.

1. PhD in Criminal Law and Criminology, university instructor, Islamic Azad University of Tabriz, Tabriz, Iran. Email: Salar.n1371@gmail.com

Protecting children's mental health against cyberspace in Iranian law and a comparative study in the United Nations Convention on the Rights of the Child and Principles (COP)

Abstract: The explosion of information and communication technology has created unprecedented opportunities for children and adolescents to communicate, share useful information, learn, access information, and express their views on issues that affect their lives and communities. But wider and easier access to the internet and mobile technology also pose significant challenges to children's safety – both online and offline. For this reason, cyber security in cyberspace is important for the safety of children. Children may unknowingly put themselves at risk by sharing personal information online or interacting with strangers. Parents should educate their children about online safety and privacy and ensure that their controls on devices and accounts are set to prevent unauthorized access. To reduce the risks of the digital revolution while enabling more children and young people to reap its benefits, governments, civil society, local communities, international organizations and the private sector must all work together. come together the technology industry has an important role to play in laying the foundations for safer and more secure use of Internet-based services and other technologies – for children today and for generations to come. Businesses should put child protection at the center of their work, paying particular attention to protecting the privacy of young users' personal data, preserving their right to freedom of expression, and establishing systems to address violations of children's rights when they occur. For this reason, the International Telecommunication Union launched the Child Online Protection (COP) initiative in November 2008 as a multi-stakeholder effort within the framework of the Global Cyber Security Program (GCA). This initiative brings together partners from all sectors of the global community to create a safe and powerful online experience for children around the world. As part of this initiative, in 2009, the ITU published a set of COP guidelines for four groups: children, parents, carers and educators, industry and policy makers. These Guidelines on Online Child Protection aim to provide a foundation for safer and more secure use of Internet-based services and related technologies for children today and for future generations. In this article, the mentioned instructions are reviewed and if it is a successful experience, it can be used in the legal system of our country.

Keywords: child, cyber space, cyber harassment, social media, online content, UNICEF.

Patients' awareness of patient rights in Iranian hospitals

Seyyedeh Haniyeh Mousavibaghi¹, Helia Asadollahi²,
Sarvenaz Babazadeh, Tina Abbasnia

Abstract: Introduction: The set of laws in the field of patient ethics, under the title of "Patient's Rights Charter", was compiled for the first time in Iran in 2002 to improve communication between patients and health care providers. The objective of this study was to investigate the level of patients' awareness of patient rights in Iranian hospitals.

Methods: In this review study, English keywords included "Awareness, Patient, Patient Rights, Iran" were searched in PubMed and Google Scholar to find English articles, and similar Persian keywords were searched in Google Scholar, Magiran, and SID to find Persian articles (from 2003 to 2023). After checking the titles and abstracts of the found articles and removing duplicates, 26 articles were selected and included in the study.

Results: The findings of this review study showed that patients' awareness of patient's rights is at a weak level. The highest level of awareness was about the trust and confidence of the treatment team's confidentiality and awareness of their expertise and skill. The lowest level of awareness was related to providing sufficient information about treatment options and the treatment process. In most of the studies, a significant relationship was observed between educational level and patient's awareness of their rights.

Conclusion: The results obtained from this study indicated that patients did not have proper knowledge of their rights, and they were completely unaware of some provisions of the patient's bill of rights. Therefore, it is suggested to take the necessary actions to increase the awareness of patients. Actions include comprehensive and complete planning, educational programs, presenting the patient's rights charter to patients upon admission in the form of booklets, brochures, or posters, and explaining its contents by the treatment team.

Keywords: Awareness, Patient, Patient Rights, Iran

1. Department of Operating Room and Anesthesiology, Langroud School of Allied Medical Sciences, Guilan University of Medical Sciences, Rasht, Iran.

2. Surgical Technology student, Langroud School of Allied Medical Sciences, Guilan University of Medical Sciences, Rasht, Iran.

Criminal Liability of Dentists and Dentist Staff from The point of View of Yazd Province Medical System Organization

Donya Omidian¹, Mostafa Sheibani², Pariya Omidian³

Abstract: Background and Aim: Nowadays, dentists and dental assistants are subject to complaints from patients, just like doctors. Sometimes a mistake in dental practices causes dental lesions and the patient, who did not get the desired treatment result despite the heavy cost, files a complaint against the dentist. Since there is not much information about the criminal responsibility of dentists, this research, while examining the opinions of experts of the medical system commissions of Yazd province, examines the indicators that play a role in the verification or non-verification of dentists' mistakes.

Methods: This research is of a theoretical type, the research method is descriptive and analytical, and the method of collecting information is library-based, referring to documents, books and articles, and opinions of the medical system commission of Yazd province.

Ethical Consideration: In all stages of writing the present research, while respecting the originality of the texts, honesty and trustworthiness have been observed.

Result: In each case, several factors may cause attribution or non-attribution of fault to the dentist. The results show that, from a medical point of view, there are factors that are effective in preventing dental errors.

Conclusion: Investigations indicate that the dentist's mistake in diagnosis, such as not properly evaluating the tooth, and the error related to the treatment method, such as performing unnecessary treatment, extracting teeth in conditions that can be maintained, excessive grinding of teeth, excessive manipulation of the surgical site, are examples of errors in dentistry field. If the dentist's actions are carried out in accordance with scientific standards and the complication that occur are among the known complications of dental surgery, then the dentist is not at fault. For example, from the point of view of the experts of the medical system, breaking of the

1. M.A in Family Law, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran (Corresponding Author). Email: omidian.d@gmail.com.

2. Judge of Special Branch for Medical & Pharmaceutical Crimes, Ph.D Student of Criminal Law & Criminology, Haeri Meibod University, Iran
Email; msheibani89@gmail.com.

3. M. A Student in Private Law, Kharazmi University, Tehran, Iran. Pariya
Email: Omidian@gmail.com.

file inside the root canal, bruising in the jaw and burning of the lip due to tooth extraction are possible and common side effects of the treatment. If the general dentist, with a correct diagnosis, refers the patient to a specialist dentist such as an endodontist to continue more specialized treatment, this will stop the possibility of attributing the damage to the dentist. Also, if there are no complications for the patient despite the dentist's mistake, this prevents the dentist from being held criminally liable.

Keywords: Dentistry, dental surgery, medical system, fault or negligence, causation relationship

A look at the challenges of the health administrative system and its role in ensuring the right to public health of citizens

Seyyed Hasan Khademi¹

ABSTRACT: Background and Aim: The right to the health of citizens is one of the obligations of governments and if it is observed in a correct manner and based on domestic and international laws, it plays an effective and significant role in the durability of governments in addition to public satisfaction.

The importance of a healthy and efficient administrative system in any field is not hidden from anyone. And this administrative system should also be transformed and reformed over time. In this regard, finding the problems of the administrative system governing the health sector and solving the challenges of this administrative system in our country has a significant impact on the performance of the health system and achieving sustainable health goals in the society, which should be given special attention.

Method: This article is written in a descriptive-analytical way, in a library format, with the tools of searching books, articles, laws and analytically checking the findings.

Ethical considerations: Throughout this research, honesty and scientific integrity have been fully observed.

Results: The findings of this study indicate that there are many administrative organizations operating in the field of public health, each of which is managed with its own special administrative mechanism, and this system needs serious revision and review. Also, the findings of this research show that one of the administrative

systems Effective in the area of citizens' right to health is the administrative system governing the Ministry of Health, Treatment and Medical Education, which plays an effective and significant role in citizens' enjoyment of the right to health. Therefore, it is necessary to address the issues and problems of the administrative system in the field of health, especially the administrative system governing the Ministry of Health, Treatment and Medical Education. be reviewed and corrected.

Conclusion: The health administrative system in Iran is facing many challenges that need serious and quick reform. It seems that the administrative system governing the public health of citizens, especially the administrative system governing the Ministry of Health, Medical Treatment

1. Email: khademihasan@gmail.com

and Education in the departments of administrative organization and structure, human resources management, Administrative, inspection and supervision laws and regulations need to be amended so that in this way, citizens' right to health can be ensured in accordance with domestic and international laws and regulations.

Key words: administrative system, right to health, citizenship rights, administrative rights

The necessity of applying the fundamental principles of criminal law in dealing with medical crimes

Abstract: Background and Aim: formal and substantive principles accepted in criminal law, especially when they are associated with fundamental and essential features, form the main structure of the legal system of any country. The acceptance of such principles is emphasized by the doctrines of human rights and domestic and international law. These principles, which are rooted in beliefs and have strong foundations, should be emphasized not only in criminal proceedings, but also in the proceedings of various authorities, including legal, administrative and police.

Method: The present research was carried out with a descriptive analytical method and by collecting materials using the library method.

Ethical considerations: In all stages of the research, it has been tried to observe scientific trustworthiness.

Findings: Medical crimes and malpractice in treatment are among the issues that are dealt with in the primary and appeal boards of the medical system organization, and after disciplinary encounters with the doctor or treatment staff, the result is finally used in judicial authorities. In the current study, the authors observed and evaluated the laws governing criminal proceedings in the field of medicine in terms of paying attention to the fundamental principles of criminal law and specifically identified the cases of violation or lack of attention to these principles.

Conclusion: Compliance with some basic principles in criminal law is very important, which should be emphasized in the proceedings of administrative and law enforcement authorities. Lack of attention to some of these dubious principles leads to the avoidance of fair proceedings in the minds of the litigants and creates public dissatisfaction. In such a way that after some time we see that the aggrieved and damaged people do not come and withdraw to claim their rights. It is obvious that the fundamental principles of criminal law must not only be observed in practice, but also its appearance and manifestation in the laws should be in such a way that it can be cited and the guarantee of executions for non-compliance should be foreseen. Therefore, it is necessary to reflect some of the fundamental principles of criminal law in the existing laws in the field of medical law.

Key words: basic principles, medical crimes, medical malpractice, law enforcement authorities, medical system organization.

Health law in virtual spaces: a comparative analysis of Iranian and American health law

Elahe Marandi¹, Hasti Memarian²

Abstract: This essay presents a comprehensive comparative analysis of health law in virtual spaces, focusing on the healthcare systems in Iran and the United States. In an increasingly digitized world, virtual health and telemedicine are transformative tools in healthcare delivery. We study explores the legal frameworks, regulations, and challenges that shape the practice of telemedicine in both countries.

The analysis provides an overview of the historical development of health law in both nations, tracing the roots of healthcare regulations from ancient Persia to the modern United States. The study also reviews the role of licensure requirements in ensuring healthcare providers' competence, ethical practice, and critical privacy protections.

The study addresses the unique challenges and opportunities in each country's healthcare landscape. It highlights the need for health law modernization in Iran, where historical legal frameworks coexist with contemporary healthcare demands. It considers the dynamic nature of health law in the United States, where the evolving virtual health landscape poses regulatory challenges.

Through this analysis, the study underscores the importance of developing and adapting legal frameworks to adjust technological advancements while safeguarding patient interests, ultimately contributing to the evolution of health law in the virtual space and enhancing the quality, safety, and equity of healthcare delivery in both nations.

Keywords: Health Law, Virtual Health, Comparative Analysis, Telemedicine

1. Assistant Professor, Department of Law, Faculty of Social Sciences and Economics, ALzahra University, Tehran, Iran, Email: E.marandi@alzahra.ac.ir

2. Law Bachelor Graduate, Alzahra University, Tehran, Iran, Email: Hastimemarian0@gmail.com

Children's health rights and cyber space

Abstract: The child's right to mental health in cyberspace has become one of the most important legal issues in the field of law. This right is very vital for the child and must be protected in cyber space as well. Considering that the virtual space is expanding and children as digital natives use it as an interactive and learning space, the protection of their rights and the risks in this space, including physical and psychological harm due to inappropriate and unpleasant contents , online discrimination and harassment and benefiting from cyberspace without supervision and control are of great importance. Today, communication tools have cast a shadow on people's lives; These devices are like a double-edged knife that can have positive and negative points. One of the harms of cyberspace in this regard is the vulnerability of children's mental health. Due to the fact that social networks have separated active children from their friendly groups, depression, anxiety and low self-esteem are also found in them. Due to their age, children are more interested in modern technologies and virtual space, and they are more influenced by the phenomena around them at this age. In this article, while examining the concepts of children and virtual space, we also examine the types of harms of virtual space on health rights. children and provide solutions in the field of solving it.

Key word: Child, right to health, virtual space, domestic laws, international documents.

Applications of Artificial Intelligence In the Prevention of Medical Crimes

Javad Zarei^{*1}, Parastoo Ghasemi Saei²

Abstract: In general, medical crime is defined as the actual act or omission that occurred on the part of the doctor, according to the law, is assigned a criminal title and causes the punishment of the perpetrator, that is, the offending doctor. Medical crimes mean unintentional bodily harm caused by a doctor to a patient. Medical crime does not have sunit and is out of the category of intentional crimes and crimes listed in the Islamic Penal Code. Criminal acts that endanger public health have seriously threatened people's health and lives. How to prevent the occurrence of such criminal acts has been the focus of attention of all classes. Few studies have been conducted in the field of prevention of crimes endangering public health and the results are not satisfactory. With the rapid development of artificial intelligence technology, machine learning algorithms are widely used in various fields. Based on the background of time, this paper applies machine learning algorithms to crime prevention research that endangers public health, with the aim of improving the effectiveness of crime prevention. 48.32% of people believe that incomplete laws and regulations are the main reason for the frequent occurrence of crimes that endanger public health, but only 18% are willing to actively participate in the relevant laws. The above results show that the predictive model created by the artificial intelligence algorithm can effectively predict criminal behaviors that endanger public health and provide reliable data for prevention.

Keywords: Artificial Intelligence, Machine Learning, Crime Against Public Health, Crime Prevention, Random Forest Algorithm.

1. Master's student in criminal law and criminology, faculty of law, Islamic Azad University, Tabriz branch, Email: javad9789@gmail.com

2. Master's student in criminal law and criminology, Islamic Azad University, Tabriz branch, Email: Paras2saei@gmail.com

A detailed study and understanding of the need to rethink children's rights in the age of artificial intelligence

Zahra Saman¹, Mehrdad Teymouri^{*2}

Abstract: Children's rights are a set of human rights for children that focus on supporting and maintaining young people. The 1989 Convention on the Rights of the Child (CRC) defines a child as a person who has not reached the age of eighteen years. Children's rights include the right to non-discrimination, right to life, right to survival, right to development, right to registration, communication with both parents, human identity as well as basic needs for physical protection, food, public education, health care and criminal law. Appropriate based on the child's age and development, equal protection of the child's civil rights, and freedom from discrimination based on race, sex, sexual orientation, gender identity, national origin, religion, disability, color, ethnicity, or other characteristics. The interpretation of children's rights covers a spectrum from allowing children's capacity to have agency to exercising physical, psychological and emotional opinions without any mistreatment of children. In the era of artificial intelligence, many dangers threaten children and conditions are created where their rights are violated or limited, it is necessary to pay attention to the tasks of governments in protecting and protecting children's rights at the international and domestic level. Artificial intelligence is the intelligence that appears by machines, as opposed to natural intelligence that is displayed by animals, including humans. But first of all, it should be known that the word "intelligence" indicates the possibility of reasoning, and whether artificial intelligence can achieve the ability to reason or not is a matter of dispute among researchers. In this article, the necessity of rethinking children's rights in the age of artificial intelligence is discussed.

Keywords: artificial intelligence, machine learning, children's rights, convention.

1. Master's student in criminal law and criminology, Islamic Azad University, Tabriz Branch, Tabriz, Iran. Email: zawra.saman@gmail.com

2. Ph.D. in criminal law and criminology, researcher at the Ethics and Medical Law Research Center, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran, (corresponding author). Email: Mehrdadteymoori1@gmail.com

Knowledge on Artificial Intelligence in Promoting Health Rights

Zahra Saman^{*1}

Abstract: Today we live in a world surrounded by different technologies; From laptops, tablets, and cell phones to technologies that we don't know much about, but that have led to medical, scientific, and educational advancements. Technology is a permanent phenomenon in human life that is always expanding. Every new technology that enters our lives can help improve our lives, but in some situations, it can be a threat to our physical and mental health. Technology is widely used to address a wide range of tools that can enable healthcare professionals to improve quality by making early diagnosis, reducing complications, shortening hospital stays, optimizing treatment or offering less invasive options. Provide a better life for patients and society. Artificial intelligence is known as one of the most important technologies of today's era and it is growing and evolving at an increasing speed and has been able to have various effects on existing businesses in the field of health and cause changes in their structure; But these effects are associated with opportunities and challenges. In this regard, opportunities such as innovation and saving time and money and challenges such as lack of confidence and sufficient trust, lack of sufficient security, human resources crisis and lack of specialized and skilled labor that result from the application of artificial intelligence in the field of business They have updated their health. In general, health care is currently undergoing a digital transformation towards artificial intelligence; Smart Health Themes match today's smart patient care needs. Based on the rapid development of artificial intelligence technology and intelligent medical robot technology, the implementation of intelligent medicine for our healthcare services will become a reality in the near future. In this article, the legal and medical challenges of using artificial intelligence in promoting health rights are discussed.

Keywords: Artificial Intelligence, Machine Learning, Rights, Health Promotion.

1. Master's student in criminal law and criminology, Islamic Azad University, Tabriz Branch, Tabriz, Iran. Email: zawra.saman@gmail.com

Improving the health of nurses in terms of communication skills and organizational commitment and job burnout in medical emergencies in Imam Khomeini and Taleghani Hospitals in Urmia.

Zahra Nourizadeh Khamene^{*1}, Maryam Shirian Nesl²

Abstract: Background and Purpose: Since in most emergency situations, emergency service workers are the first people to attend, it is very important to identify the risk of their job burnout. Moral tension is one of the major problems of nurses that may occur for various reasons. Among the consequences of moral tension, we can mention a decrease in self-confidence, job burnout, job dissatisfaction and depression. Since the nurses working in the special care and emergency departments are more likely to face moral stress due to the nature of their work, this study aims to investigate the relationship between the moral stress of nurses and job burnout in the emergency medical staff of Imam Khomeini and Taleghani Hospital and related factors. Done with that.

Research method: In this study, 130 emergency medical workers and nurses working in Imam Khomeini and Taleghani hospitals of Urmia were randomly selected and examined, data collection and analysis using questionnaires and descriptive statistics and library sources. And referring to books, articles and internet resources has been done.

Findings: Nurses and emergency medicine play an essential role in promoting the general health of the people, and due to the nature of their job, nurses are exposed to risks caused by unhealthy lifestyles, and emergency medical workers suffer from depersonalization, burnout, emotional exhaustion, and reduced success. They had moderate personal and burnout, and in terms of factors related to burnout, economic factors had the highest role and personal factors played the least role. Descriptive statistics and logistic regression were used to analyze the data. Findings: food (64.1 percent), sleeping hours (60 percent), back pain control (44.7 percent), effective interpersonal communication (42.7 percent), weight loss (39.8 percent), need They had to promote health. Major sources of workplace stress include; High workload (75.9 percent), insufficient sleep (71.1

1. Master of Criminal Law and Criminology, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran, Responsible author
Email: Zahranorizadeh456@gmail.com

2. Assistant Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Law Research Center, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran. Email:
Email;Maryam.shiriyani@yahoo.com

percent), inappropriate behavior of patients or their relatives (54.2 percent) and managers' behavior (52.5 percent).

Conclusion: According to the results of this research and the importance of the emergency medical profession, it is important to remove the obstacles and problems in the role of emergency medical workers, and it is necessary for the officials to follow up and provide the necessary solutions in order to adapt the economic, environmental, managerial and personnel conditions of this group. help them Nurses are the largest professional group in the health care system, they can be an ideal model to improve the patients' side, but the knowledge of nurses in the field of health promotion does not lead to self-care in themselves. Communication skills are among the basic skills for living in the present age, nurses. Due to their job position, they must have enough skills to establish proper communication with colleagues and patients in order to benefit from the satisfaction and commitment of the organization and institution. Lifestyle and promotion behaviors are related to the quantity and quality of care.

Keywords: emergency medical workers, nurses, communication skills, job burnout, health promotion

Rights of Children in Virtual Space and Media Literacy

Hatef Pourrashidi¹, Mehran Samadi²

Abstract: The expansion of cyber space, along with its countless benefits, has created serious and fundamental challenges for children and their rights. The main concern of parents about access to inappropriate content and children's communication with abnormal and unreliable people, as well as sexual and financial abuse, has caused parents to create serious restrictions on children's access to cyberspace. This kind of restriction violates their rights which are emphasized in different international conventions, like the Convention on the Rights of the Child. To prevent the violation of these rights, media literacy training can help families and parents. Teaching media literacy generally in schools in young age can eliminate parents' concerns about the abuse of their children. Furthermore, it can help to realize their rights to access to information and media in the virtual space and can provide children's intellectual development.

Key Words: Children's rights, virtual space, media literacy

1. Assistant Prof. of Communication, Faculty of Social Science and Media, University of Religions and Denominations, Qom, Iran.

2. Assistant Prof. of Communication, Islamic Azad University, Tabriz Branch, Tabriz, Iran.

Analyzing Iran's criminal policy approach to drug crimes

Mahmoud Abbasi¹, Amin Alizadeh,² zhoreh sherafti³

Abstract: Background and purpose: Establishment and security of medicine as the right of human access to medicine is one of the main human rights that has been emphasized by international societies and is mentioned under the right to health. Accordingly, drug crimes are crimes that the main subject of their committing is drugs and their target society is a huge range of society. Since these crimes can make a crisis, different countries follow specific criminal policies to deal with them. The purpose of this research is to analyze Iran's criminal policy to drug crimes.

Objective and method: The method is descriptive-analytical and data collection is done library.

Ethical considerations: In all stages of the research, honesty and scientific trustworthiness has been observed.

Findings: Since Iran's legislative criminal policy in dealing with drug crimes is a punishment-oriented, punitive approach and lacks a corrective and preventive attitude, due to the lack of clear basis of criminal responsibility in the laws, we are faced with a foundation of criminalization in this area, which shows the expansion of criminal responsibility.

Conclusion: Drug supply has long been governments' concern and affects all parts of society. So governments always follow special strategies. Action and reaction measures in the field of health and treatment must have a special coherence and include all actors in this field from the production and distribution cycle. With the growth of the human population and need for medicine, legislative loopholes in this field are increasing, which is also quite noticeable in Iran's laws. Therefore, according to the effect of these laws, the legislator can play a significant role in the prevention and increasing process of these crimes by applying the action and reaction measures of non-governmental organizations, with violation and discipline.

Key words: Criminal policy, Drug crimes, Right to health.

1. Medical Ethics and Law Research Center, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

2. Researcher of Medical Ethics and Law Research Center and Masters student in Criminal Law and Criminology, Islamic Azad University Science and Research Branch, Tehran, Iran.

3. Masters student in Criminal Law and Criminology, Islamic Azad University Science and Research Branch, Tehran, Iran.

**The Child's Right to Mental Health in Cyberspace from the
Perspective of International law with Emphasis on General
Comment No. 25 of the Committee on the Rights of the Child**

Mohammad Mehdi Seyed Nasseri¹

Abstract: Field and Aims: The child's right to mental health in cyberspace has become one of the most important legal issues in the field of international law. This right is very vital for the child and must be protected in cyber space as well. Considering that the virtual space is expanding and children, as digital natives, use it as an interactive and learning space, it is necessary to protect their rights against the dangers in this space. It is very important to pay attention to the physical and psychological harm that is caused by inappropriate and unpleasant content that causes online discrimination and harassment and the use of cyberspace without supervision and control for children. In international law, the protection of children's rights is recognized as a fundamental issue, and in this regard, the Convention on the Rights of the Child, which was adopted by the United Nations in 1989, has defined the principles of protection of children's rights at the international level. This convention emphasizes that children should enjoy all human rights and no discrimination against them is allowed. Also, this convention emphasizes rights such as the right to health, the right to education and the right to information. In this context, this research aims to answer these questions: who is a child and what are the effects of virtual space in his life? From a legal point of view, what are the duties of governments in protecting the right to the health of children in cyberspace?

Method: The current research is applied in terms of purpose and descriptive-analytical in terms of the type of research, which was collected and analyzed by using library resources and examining a wide range of documents and procedures and other research works. Are.

Finding and Conclusion: It is necessary to pay attention to the duties of governments in supporting the right to health of children in the cyberspace at the international level. General Comment No. 25, published on March 21, 2021, by the United Nations Committee on the Rights of the Child, addressed how governments apply the Convention on the Rights of the Child in the digital domain. The committee's purpose of this public commentary was to provide a strategy for legislation and policy making in the field of fulfilling the obligations of governments in the framework of the Convention

1. P.h.d student of International Law, Emirates Branch, Islamic Azad University, Dubai, uae.

on the Rights of the Child and its optional protocols in the light of the opportunities, risks and challenges of the digital environment. To put it better, today with the general interpretation of this committee, the rights of the child are guaranteed not only in the offline environment but also in the digital and online environment.

Keywords: Rights, child, mental health, Cyberspace, International law.

The point of view of the legal systems of the world based on the values and principles governing their society in dealing with the phenomenon of abortion

Jalal Shirmohammadi¹

Abstract: Abortion is considered as a social problem in all human societies. In such a way that the health of the family and society faces a problem. A large number of children, gender, family disputes, frequent and unwanted pregnancies, illicit sexual relations, lack of education, lack of accurate knowledge of fertility control methods, economic, social reasons and requests of parents and other similar cases can be considered as the causes of this huge and widespread problem. The laws and implementation policies related to abortion in different legal systems include three ruling views. The first view is an absolute prohibition, while paying attention to the right to life of the fetus and its complete human being. The second view is the absolute freedom of abortion. The fetus is constantly paying attention to the mother's right to life and its precedence over the fetus's right to life, and is often helped by interpretations such as women's rights. The third view is the relative freedom of abortion, which means that this view basically allows abortion under certain conditions. And based on this point of view, the legal systems of the world have dealt with the phenomenon of abortion based on the values, principles and foundations governing their society.

Key words: relative and absolute freedom, values governing the society, abortion

1. Ph.D. student of criminal law and criminology, Islamic Azad University- Maragheh branch Email: jalal.shirmohamadi4@gmail.com

Study on the relation of children who born of medical fertility with the help of a third party

Seyed Mohammad Mahdi Mansouri Tehrani^{*1}

Abstract: The study of children's lineage resulting from artificial insemination with the help of a third party is one of the new topics that is examined in jurisprudence and law. Because three factors are generally effective in achieving a fertility, if one of these three factors does not exist among couples seeking a child; It is possible to solve the problem with the help of a third party who has the missing cause among the couple. These three factors include sperm, ovule, and the uterus. In studies conducted among Islamic sources and valid fatwas, the basis of a child's relation to his parents is the sperm and ovule of a man and a woman that the combination of them, forms the first semen of the child. Therefore, in this type of artificial insemination, if the third party is the owner of the sperm or ovule, the owner of the sperm or ovule is considered as his parent. And if the third party has a uterus, she may be recognized as the child's foster mother because the child has been nourished from her milk and blood; But there is no relative relationship.

key words: Medical fertility, sperm, ovule, uterus, relative relationship.

1. Email: smmm73@yahoo.com. Phone: 09133108875. L.L.M, University of Isfahan. Author.

The Effect of Far Distance(Telenursing) Nursing Intervention on Anxiety, Resilience of Patients Undergoing Coronary Artery Angioplasty After Discharge from Kowsar Hospital in Shiraz in 2022

Abstract: Background and purpose: Coronary artery disease has the highest disease burden among physical diseases and the main reason is spending on healthcare. Angioplasty is an effective treatment for coronary heart disease and patients need long-term care after angioplasty. Remote nursing or telenursing transfers patient care from clinical conditions to his home. This study was conducted with the aim of determining the effect of telenursing nursing intervention on anxiety and resilience of patients undergoing coronary angioplasty in Kowsar Hospital in Shiraz in 2022.

Research method: In this study, 44 patients who underwent angioplasty in Kowsar Hospital in Shiraz were randomly divided into two groups: control (24 patients) and experimental (20 patients) and their mental and physical conditions were evaluated immediately after the operation and for 20 days after the operation with the help of anxiety and resilience questionnaires and the Seattle Angina Cardiac Questionnaire. In this way, all the patients received the educational pamphlets of the hospital, but the patients of the experimental group, with the help of telenursing, received more training on reducing anxiety and increasing endurance, improving nutrition and optimal use of medicines, in addition, if needed, they could use mobile phones. The researcher established communication and the effect of distance education was investigated.

Ethical considerations: At the beginning of the research, the approval of the Research Ethics Committee of the Islamic Azad University of Yazd under the number IR.IAU.YAZD.REC.1401.003 was received, and an introduction letter for Kowsar Hospital was given to the patients, in addition to introducing themselves, an explanation was given about the study and the purpose of conducting it, and how to complete the informed consent form. And their desire to participate in the study was ensured and all the ethical issues were observed in the research.

Research findings: The most common underlying disease in patients of both the control (54.2%) and experimental (55.0%) groups was blood pressure. Post-test using the Bonferroni method showed that before the intervention, there was a significant difference between the average anxiety score. There were no patients in the two experimental (41/15) and control (41/50) groups ($p=0.872$). But after the intervention, the average anxiety score of experimental group patients (32.05) was significantly lower than the average anxiety score of control group patients (40.13) ($p=0.001$). In the follow-up

test using the Bonferroni method, it showed that before the intervention there was no significant difference between the mean resilience score of the patients in the two experimental (68.45) and control (63.75) groups ($p=0.430$). But after the intervention, the mean resilience score of experimental group patients (87.15) was significantly higher than the mean resilience score of control group patients (63.58) ($p<0.001$). Based on the test ($p=0.003$), the result of the Wilcoxon test, the physical activity score in both control groups ($p=0.002$) and after the intervention was significantly higher than before the intervention. According to the Wilcoxon test, the frequency score of angina in patients of both control ($p=0.026$) and experimental ($p=0.001$) groups after the intervention was significantly higher than before the intervention. Wilcoxon test, hemodynamic stability score in patients of both control ($p<0.001$) and experimental ($p<0.042$) groups after the intervention was significantly higher than before the intervention.

Discussion and conclusion: telenursing and patient education and communication, while reducing patient anxiety, provides the possibility of continuous education and quick examination of patient problems, and where the care of the implanted stent should be done throughout the patient's life, this issue is a great help in taking drugs and controlling underlying diseases and increasing endurance. and reducing patients' anxiety with the help of telenursing support system.

Key Word: Anxiety-resilience-hemodynamic stability-online nursing intervention-telenursing

Job burnout in female nursing and midwifery faculty members: Qualitative content analysis

Marziyeh Hosseini¹, Mitra Soltanian^{*2}, Camellia Torabizadeh², Zahra Hadian Shirazi²

¹Student Research Committee, School of Nursing and Midwifery, Shiraz University of Medical Sciences, Shiraz, Iran

²Community Based Psychiatric Care Research Center, Department of Nursing, School of Nursing and Midwifery, Shiraz University of Medical Sciences, Shiraz, Iran

Background

Job burnout is syndrome which emerged as a result of the interaction of various individual, interpersonal and organizational factors and is mostly a long-term stress reaction that is primarily seen in people with face-to-face communication jobs, such as university faculty members. The purpose of this study was to investigate the experiences of female nursing and midwifery faculty members during burnout.

Methods

A descriptive qualitative research was conducted using the purposeful sampling method to recruit 19 female nursing and midwifery faculty members from Shiraz University of Medical Sciences between July 2010 and September 2011. Data were collected through semi-structured in-depth interviews. Conventional qualitative content analysis based on Granheim and Lundman's approach was used for data analysis.

Results

During the data analysis process, 1855 primary codes were extracted. Finally, after numerous revisions and removal of unnecessary and irrelevant codes, 36 sub-categories, 9 sub-categories and 3 categories were formed. The main categories created include: work-family conflict, withdrawal from work and colleagues, and reduction of work safety and health.

Conclusion

Work-family conflict is one of the major issues that has attracted the attention of many researchers in the field of women's work today. This role conflict leads to withdrawal from work and colleagues. The special working conditions of faculty members have created problems in establishing a balance between work duties and family duties, as well as withdrawing from work and colleagues, and creating a ground for the occurrence of reduced work safety and health for these employees.

Keywords: Job burnout, Nursing faculty, midwifery faculty, Professional burnout.

Identifying and predicting the negative effects of expanding the use of artificial intelligence capabilities in performing therapeutic-diagnostic processes in the field of medicine and medical services.

Mehdi Nazarpour¹, Alireza Isfandyari-Moghaddam²

Abstract: The fundamental issues related to the possible problems of using artificial intelligence in medicine, on the one hand, and the concerns related to giving electronic personality to machines that use artificial intelligence have caused scientific and research discussions in this regard to be considered by scientists and cognitive science researchers. It is recommended that before conducting research on legal issues such as insurance for artificial intelligence machines, how to organize the use of artificial intelligence in medicine, etc., key questions related to the responsibility of machines that use artificial intelligence in the treatment sector should be addressed. In other words, in the discussion of the law and medical artificial intelligence, it should be precisely determined who and to what extent is responsible for the machines that use artificial intelligence for medical issues. In order to achieve such a goal, it is necessary to identify all those who deal with artificial intelligence and its use. In this review article, it was determined by examining the background of the opinions of scientists in this field that there are challenges for the future use of artificial intelligence in the medical field. It is worth mentioning that in this connection, especially in the field of medicine, very limited research has been done, but in a higher category and with a more comprehensive view in the discussion of artificial intelligence, there are numerous articles related to the concerns resulting from the illogical and unbridled progress of artificial intelligence. It has entered the field of writing, which can be cited and generalized to the field of treatment and medicine.

key words: The challenge of artificial intelligence, treatment, medicine, treatment machines, medical technology, negative effects of intelligent treatment.

1. PhD student in Information Technology Management, Department of Management, Faculty of Humanities, Hamedan Branch, Islamic Azad University, Hamedan, Iran. Email: mnazarpour@gmail.com

2. Full Professor, Department of Information Science, Faculty of Humanities, Hamedan Branch, Islamic Azad University, Hamedan, Iran. Email: ali.isfandyari@gmail.com

Basics and Effects of Using Artificial Intelligence in Promoting Health Rights

Mahmoud Abbasi¹, Mehrdad Teymouri²

Abstract: Background and purpose: Human life has entered the new era under the influence of the advancement of artificial intelligence technology. The promotion of health rights when faced with the conflicts resulting from the fusion of healthcare and artificial intelligence technologies, are in dire need of awareness of ethical principles and practical guidelines for it. Therefore, the purpose of the current research is to investigate the basics and effects of using artificial intelligence technologies in promoting health rights.

Research method: This study was conducted in the months of January to April 2023. The sources of evidence were Web of Science, PubMed, Scopus and Google Scholar databases, articles published in English in 2011-2022; which is a guide to understanding the nature through extensive literature review, analysis, scientific research and opinions of leading people in this field.

Findings: The research findings indicate that the most important effects of artificial intelligence on promoting health rights include the use of artificial intelligence in health management and disease prevention, including smart health management, smart medical education, smart care for the elderly, smart care for children, and smart disease prevention. ; And in disease care and treatment, it includes smart health care, smart health and treatment centers, smart diagnosis and treatment, smart remote treatment and smart nursing system.

Ethical considerations: In all stages of writing the present research, while respecting the originality of the texts, honesty and trustworthiness have been observed.

Conclusion: Healthcare is currently undergoing a digital transformation towards artificial intelligence; Smart Health Themes match today's smart patient care needs. Based on the rapid development of artificial intelligence technology and intelligent medical robot technology, the implementation of

1. Medical Ethics and Law Research Center, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran. Email: dr.abbasi@sbmu.ac.ir

2. Researcher of Medical Ethics and Law Research Center, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran, (Corresponding Author).
Email: mehrdadteymoori1@gmail.com

intelligent medicine for our healthcare services will become a reality in the near future.

Keywords: Artificial Intelligence, Health Rights, Promotion of Health Rights, Smart Medicine, Smart Health.

Ethical and Legal Challenges of Artificial Intelligence in The Health System

Mahmoud Abbasi¹, Mehrdad Teymouri^{*2}

Abstract: Background and purpose: Today, artificial intelligence technologies can provide unimaginable benefits to the health system. While artificial intelligence has a significant potential to improve the performance of the health system, on the other hand, it also brings challenges that sometimes lead to damage in the health system. Therefore, the aim of the current research is to answer the question, which ethical and legal challenges are associated with the use of artificial intelligence in the health system?

Research method: This study is theoretical and its method is descriptive-analytical. The tools for collecting information from evidence sources were Web of Science, PubMed, Scopus and Google Scholar databases; which is a guide to understanding the nature through extensive literature review, analysis, scientific research and opinions of leading people in this field.

Findings: The findings of the research indicate that the most important ethical challenges include trust in artificial intelligence, standardization of artificial intelligence in medicine, compliance with medical ethics in artificial intelligence, artificial intelligence in diagnosing the completion of treatment and artificial intelligence and emotional function; And the most important legal challenges of artificial intelligence in the health system include violation of human dignity, civil liability, doctor's guarantee, cyber security and violation of privacy.

Ethical considerations: In all stages of writing the present research, while respecting the originality of the texts, honesty and trustworthiness have been observed.

Conclusion: In using artificial intelligence technologies that we use in the health system for healthcare services, our decisions should be based on compliance with ethical and legal principles and rules and regulations that do not violate human dignity. Any AI-based technology that is considered for use in healthcare and the health system must be efficient, safe, continuously monitorable, standardized and regulated. Such technologies can only be effective if they are successfully implemented in healthcare and treatment to

1. Medical Ethics and Law Research Center, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran. Email: dr.abbasi@sbmu.ac.ir

2. Researcher of Medical Ethics and Law Research Center, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran, (Corresponding Author).
Email: mehrdadteymoori1@gmail.com

be implemented.

Keywords: Artificial Intelligence, Medical Ethics, Health Rights, Health System, Human Dignity, Healthcare and Treatment.